నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

సంయుత్తనికాయో

మహావగ్గో

౧. మగ్గసంయుత్తం

౧. అవిజ్జావగ్గో

౧. అవిజ్జాసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ''భిక్ఖవో''తి. ''భదన్తే''తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

''అవిజ్జా, భిక్ఖవే, పుబ్బఙ్గమా అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా, అన్వదేవ [అనుదేవ (సీ. పీ. క.)] అహిరికం అనోత్తప్పం . అవిజ్జాగతస్స, భిక్ఖవే, అవిద్దసునో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహోతి; మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స మిచ్ఛాసఙ్కప్పో పహోతి; మిచ్ఛాసఙ్కప్పస్స మిచ్ఛావాచా పహోతి; మిచ్ఛావాచస్స మిచ్ఛాకమ్మన్తో పహోతి; మిచ్ఛాకమ్మన్తస్స మిచ్ఛాఆజీవో పహోతి; మిచ్ఛాఆజీవస్స మిచ్ఛావాయామో పహోతి; మిచ్ఛావాయామస్స మిచ్ఛాసతి పహోతి; మిచ్ఛాసతిస్స మిచ్ఛాసమాధి పహోతి.

''విజ్జా చ ఖో, భిక్ఖవే, పుబ్బఙ్గమా కుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా, అన్వదేవ హిరోత్తప్పం. విజ్జాగతస్స, భిక్ఖవే , విద్దసునో సమ్మాదిట్ఠి పహోతి; సమ్మాదిట్ఠిస్స సమ్మాసఙ్కప్పో పహోతి; సమ్మాసఙ్కప్పస్స సమ్మావాచా పహోతి; సమ్మావాచస్స సమ్మాకమ్మన్తో పహోతి; సమ్మాకమ్మన్తస్స సమ్మాఆజీవో పహోతి; సమ్మాఆజీవస్స సమ్మావాయామో పహోతి; సమ్మావాయామస్స సమ్మాసతి పహోతి; సమ్మాసతిస్స సమ్మాసమాధి పహోతీ''తి. పఠమం.

౨. ఉపడ్ఢసుత్తం

౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి నగరకం నామ [నాగరకం నామ (సీ.), సక్కరం నామ (స్యా. క.)] సక్యానం నిగమో. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – ''ఉపడ్ఢమిదం, భన్తే, బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా''తి.

''మా హేవం, ఆనన్ద, మా హేవం, ఆనన్ద! సకలమేవిదం, ఆనన్ద, బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, ఆనన్ద, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం కల్యాణసహాయస్స

కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి.

“కథఞ్చానన్ద, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం; సమ్మాసఙ్కప్పం భావేతి వివేకనిస్సితం ...పే.... సమ్మావాచం భావేతి ...పే.... సమ్మాకమ్మన్తం భావేతి...పే.... సమ్మాఆజీవం భావేతి...పే.... సమ్మావాయామం భావేతి...పే.... సమ్మాసతిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, ఆనన్ద, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి.

“తదమినాపేతం , ఆనన్ద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా సకలమేవిదం బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా. మమఞ్హి, ఆనన్ద, కల్యాణమిత్తం ఆగమ్మ జాతిధమ్మా సత్తా జాతియా పరిముచ్చన్తి; జరాధమ్మా సత్తా జరాయ పరిముచ్చన్తి; మరణధమ్మా సత్తా మరణేన పరిముచ్చన్తి; సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మా సత్తా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసేహి పరిముచ్చన్తి. ఇమినా ఖో ఏతం, ఆనన్ద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా సకలమేవిదం బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా”తి. దుతియం.

౩. సారిపుత్తసుత్తం

౩. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సకలమిదం, భన్తే, బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా”తి.

“సాధు సాధు, సారిపుత్త! సకలమిదం, సారిపుత్త, బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, సారిపుత్త, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, సారిపుత్త, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి?

“ఇధ, సారిపుత్త, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, సారిపుత్త, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి.

“తదమినాపేతం, సారిపుత్త, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా సకలమిదం బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా. మమఞ్హి, సారిపుత్త, కల్యాణమిత్తం ఆగమ్మ జాతిధమ్మా సత్తా జాతియా పరిముచ్చన్తి; జరాధమ్మా సత్తా జరాయ పరిముచ్చన్తి; మరణధమ్మా సత్తా మరణేన పరిముచ్చన్తి;

సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మా సత్తా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసేహి పరిముచ్చన్తి. ఇమినా ఖో ఏతం, సారిపుత్త, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా సకలమిదం బ్రహ్మచరియం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా"తి. తతియం.

౪. జాణుస్సోణిబ్రాహ్మణసుత్తం

౪. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో జాణుస్సోణిం బ్రాహ్మణం సబ్బసేతేన వళవాభిరథేన [వళభీరథేన (సీ.)] సావత్థియా నియ్యాయన్తం. సేతా సుదం అస్సా యుత్తా హోన్తి సేతాలఙ్కారా, సేతో రథో, సేతపరివారో, సేతా రస్మియో, సేతా పతోదలట్ఠి, సేతం ఛత్తం, సేతం ఉణ్హీసం , సేతాని వత్థాని, సేతా ఉపాహనా, సేతాయ సుదం వాలబీజనియా బీజీయతి. తమేనం జనో దిస్వా ఏవమాహ – "బ్రహ్మం వత, భో, యానం! బ్రహ్మయానరూపం వత, భో"తి!!

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసిం. అద్దసం ఖ్వాహం, భన్తే, జాణుస్సోణిం బ్రాహ్మణం సబ్బసేతేన వళవాభిరథేన సావత్థియా నియ్యాయన్తం. సేతా సుదం అస్సా యుత్తా హోన్తి సేతాలఙ్కారా, సేతో రథో, సేతపరివారో, సేతా రస్మియో, సేతా పతోదలట్ఠి, సేతం ఛత్తం, సేతం ఉణ్హీసం, సేతాని వత్థాని, సేతా ఉపాహనా, సేతాయ సుదం వాలబీజనియా బీజీయతి. తమేనం జనో దిస్వా ఏవమాహ – 'బ్రహ్మం వత, భో, యానం! బ్రహ్మయానరూపం వత, భో'తి!! సక్కా ను ఖో, భన్తే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మయానం పఞ్ఞాపేతు"న్తి?

"సక్కా , ఆనన్దా"తి భగవా అవోచ – "ఇమస్సేవ ఖో ఏతం, ఆనన్ద, అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స అధివచనం – 'బ్రహ్మయానం' ఇతిపి, 'ధమ్మయానం' ఇతిపి, 'అనుత్తరో సఙ్గామవిజయో' ఇతిపీ"తి.

"సమ్మాదిట్ఠి, ఆనన్ద, భావితా బహులీకతా రాగవినయపరియోసానా హోతి, దోసవినయపరియోసానా హోతి, మోహవినయపరియోసానా హోతి. సమ్మాసఙ్కప్పో, ఆనన్ద, భావితో బహులీకతో రాగవినయపరియోసానో హోతి, దోసవినయపరియోసానో హోతి, మోహవినయపరియోసానో హోతి. సమ్మావాచా, ఆనన్ద, భావితా బహులీకతా రాగవినయపరియోసానా హోతి, దోస...పే.... మోహవినయపరియోసానా హోతి. సమ్మాకమ్మన్తో, ఆనన్ద, భావితో బహులీకతో రాగవినయపరియోసానో హోతి, దోస... మోహవినయపరియోసానో హోతి. సమ్మాఆజీవో, ఆనన్ద, భావితో బహులీకతో రాగవినయపరియోసానో హోతి, దోస... మోహవినయపరియోసానో హోతి . సమ్మావాయామో, ఆనన్ద, భావితో బహులీకతో రాగవినయపరియోసానో హోతి, దోస... మోహవినయపరియోసానో హోతి. సమ్మాసతి, ఆనన్ద, భావితా బహులీకతా రాగవినయపరియోసానా హోతి, దోస... మోహవినయపరియోసానా హోతి. సమ్మాసమాధి, ఆనన్ద, భావితో బహులీకతో రాగవినయపరియోసానో హోతి, దోస... మోహవినయపరియోసానో హోతి.

"ఇమినా ఖో ఏతం, ఆనన్ద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా ఇమస్సేవేతం అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స అధివచనం – 'బ్రహ్మయానం' ఇతిపి, 'ధమ్మయానం' ఇతిపి, 'అనుత్తరో సఙ్గామవిజయో' ఇతిపీ"తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన

సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

> “యస్స సద్ధా చ పఞ్ఞా చ, ధమ్మా యుత్తా సదా ధురం;
> హిరీ ఈసా మనో యోత్తం, సతి ఆరక్ఖసారథి.
>
> “రథో సీలపరిక్ఖారో, ఝానక్ఖో చక్కవీరియో;
> ఉపేక్ఖా ధురసమాధి, అనిచ్ఛా పరివారణం.
>
> “అబ్యాపాదో అవిహింసా, వివేకో యస్స ఆవుధం;
> తితిక్ఖా చమ్మసన్నాహో [వమ్మసన్నాహో (సీ.)], యోగక్ఖేమాయ వత్తతి.
>
> “ఏతదత్తని సమ్భూతం, బ్రహ్మయానం అనుత్తరం;
> నియ్యన్తి ధీరా లోకమ్హా, అఞ్ఞదత్థు జయం జయ”న్తి. చతుత్థం;

౫. కిమత్థియసుత్తం

౫. సావత్థినిదానం. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు...పే.... ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఇధ నో, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా అమ్హే ఏవం పుచ్ఛన్తి – ‘కిమత్థియం, ఆవుసో, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి? ఏవం పుట్ఠా మయం, భన్తే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరోమ – ‘దుక్ఖస్స ఖో, ఆవుసో, పరిఞ్ఞత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి. కచ్చి మయం, భన్తే, ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరమానా వుత్తవాదినో చేవ భగవతో హోమ, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖామ, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోమ, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీ”తి?

“తగ్ఘ తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరమానా వుత్తవాదినో చేవ మే హోథ, న చ మం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖథ, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోథ, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతి. దుక్ఖస్స హి పరిఞ్ఞత్థం మయి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. సచే వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘అత్థి పనావుసో, మగ్గో, అత్థి పటిపదా ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయా’తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – ‘అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో, అత్థి పటిపదా ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయా’”తి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, మగ్గో, కతమా పటిపదా ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయాతి? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. అయం, భిక్ఖవే, మగ్గో, అయం పటిపదా ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయాతి. ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథా”తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమఅఞ్ఞతరభిక్ఖుసుత్తం

౬. సావత్థినిదానం . అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "'బ్రహ్మచరియం, బ్రహ్మచరియ'న్తి, భన్తే, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, భన్తే, బ్రహ్మచరియం, కతమం బ్రహ్మచరియపరియోసాన"న్తి?

"అయమేవ ఖో, భిక్ఖు, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో బ్రహ్మచరియం, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి . యో ఖో, భిక్ఖు, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం బ్రహ్మచరియపరియోసాన"న్తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియఅఞ్ఞతరభిక్ఖుసుత్తం

౭. సావత్థినిదానం. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ –

"'రాగవినయో దోసవినయో మోహవినయో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిస్స ను ఖో ఏతం, భన్తే, అధివచనం – 'రాగవినయో దోసవినయో మోహవినయో'"తి? "నిబ్బానధాతుయా ఖో ఏతం, భిక్ఖు, అధివచనం – 'రాగవినయో దోసవినయో మోహవినయో'తి. ఆసవానం ఖయో తేన వుచ్చతీ"తి.

ఏవం వుత్తే సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "'అమతం, అమత'న్తి, భన్తే, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, భన్తే, అమతం, కతమో అమతగామిమగ్గో"తి? "యో ఖో, భిక్ఖు, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి అమతం. అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో అమతగామిమగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధీ"తి. సత్తమం.

౮. విభఙ్గసుత్తం

౮. సావత్థినిదానం. "అరియం వో, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గికం మగ్గం దేసేస్సామి విభజిస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"కతమో చ, భిక్ఖవే, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మాదిట్ఠి? యం ఖో, భిక్ఖవే, దుక్ఖే ఞాణం, దుక్ఖసముదయే ఞాణం , దుక్ఖనిరోధే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాదిట్ఠి.

"కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాసఙ్కప్పో? యో ఖో, భిక్ఖవే, నేక్ఖమ్మసఙ్కప్పో , అబ్యాపాదసఙ్కప్పో, అవిహింసాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాసఙ్కప్పో.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మావాచా? యా ఖో, భిక్ఖవే, ముసావాదా వేరమణీ, పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మావాచా.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాకమ్మన్తో? యా ఖో, భిక్ఖవే, పాణాతిపాతా వేరమణీ, అదిన్నాదానా వేరమణీ, అబ్రహ్మచరియా వేరమణీ – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాకమ్మన్తో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాఆజీవో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో మిచ్ఛాఆజీవం పహాయ సమ్మాఆజీవేన జీవితం కప్పేతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాఆజీవో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మావాయామో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి…పే॰… అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి…పే॰… ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మావాయామో.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మాసతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాసతి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాసమాధి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాసమాధీ”తి. అట్ఠమం.

౯. సూకసుత్తం

౯. సావత్థినిదానం . “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సాలిసూకం వా యవసూకం వా మిచ్ఛాపణిహితం హత్థేన వా పాదేన వా అక్కన్తం హత్థం వా పాదం వా భిన్దిస్సతి [భేచ్ఛతి (క॰)], లోహితం వా ఉప్పాదేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? మిచ్ఛాపణిహితత్తా, భిక్ఖవే, సూకస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, సో వత భిక్ఖు మిచ్ఛాపణిహితాయ దిట్ఠియా మిచ్ఛాపణిహితాయ మగ్గభావనాయ అవిజ్జం భిన్దిస్సతి, విజ్జం ఉప్పాదేస్సతి, నిబ్బానం సచ్ఛికరిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? మిచ్ఛాపణిహితత్తా, భిక్ఖవే, దిట్ఠియా.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సాలిసూకం వా యవసూకం వా సమ్మాపణిహితం హత్థేన వా పాదేన వా అక్కన్తం హత్థం వా పాదం వా భిన్దిస్సతి, లోహితం వా ఉప్పాదేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? సమ్మాపణిహితత్తా, భిక్ఖవే ,

సూకస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, సో వత భిక్ఖు సమ్మాపణిహితాయ దిట్ఠియా సమ్మాపణిహితాయ మగ్గభావనాయ అవిజ్జం భిన్దిస్సతి, విజ్జం ఉప్పాదేస్సతి, నిబ్బానం సచ్ఛికరిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? సమ్మాపణిహితత్తా, భిక్ఖవే, దిట్ఠియా.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాపణిహితాయ దిట్ఠియా సమ్మాపణిహితాయ మగ్గభావనాయ అవిజ్జం భిన్దతి, విజ్జం ఉప్పాదేతి, నిబ్బానం సచ్ఛికరోతీతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే.… సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాపణిహితాయ దిట్ఠియా సమ్మాపణిహితాయ మగ్గభావనాయ అవిజ్జం భిన్దతి, విజ్జం ఉప్పాదేతి, నిబ్బానం సచ్ఛికరోతీ”తి. నవమం.

౧౦. నన్దియసుత్తం

౧౦. సావత్థినిదానం. అథ ఖో నన్దియో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో నన్దియో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కతి ను ఖో, భో గోతమ, ధమ్మా భావితా బహులీకతా నిబ్బానఙ్గమా హోన్తి నిబ్బానపరాయనా నిబ్బానపరియోసానా”తి?

“అట్ఠిమే ఖో, నన్దియ, ధమ్మా భావితా బహులీకతా నిబ్బానఙ్గమా హోన్తి నిబ్బానపరాయనా నిబ్బానపరియోసానా. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి. ఇమే ఖో, నన్దియ, అట్ఠ ధమ్మా భావితా బహులీకతా నిబ్బానఙ్గమా హోన్తి నిబ్బానపరాయనా నిబ్బానపరియోసానా”తి. ఏవం వుత్తే నన్దియో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం , భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ …పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. దసమం.

అవిజ్జావగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

అవిజ్జఞ్చ ఉపడ్ఢఞ్చ, సారిపుత్తో చ బ్రాహ్మణో;
కిమత్థియో చ ద్వే భిక్ఖూ, విభఙ్గో సూకనన్దియాతి.

౨. విహారవగ్గో

౧. పఠమవిహారసుత్తం

౧౧. సావత్థినిదానం . “ఇచ్ఛామహం, భిక్ఖవే, అడ్ఢమాసం పటిసల్లియితుం. నమ్హి కేనచి ఉపసఙ్కమితబ్బో, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేనా”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా నాస్సుధ కోచి భగవన్తం ఉపసఙ్కమతి, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేన.

అథ ఖో భగవా తస్స అడ్ఢమాసస్స అచ్చయేన పటిసల్లానా వుట్ఠితో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "యేన స్వాహం, భిక్ఖవే, విహారేన పఠమాభిసమ్బుద్ధో విహరామి, తస్స పదేసేన విహాసిం. సో ఏవం పజానామి – 'మిచ్ఛాదిట్ఠిపచ్చయాపి వేదయితం; సమ్మాదిట్ఠిపచ్చయాపి వేదయితం...పే.... మిచ్ఛాసమాధిపచ్చయాపి వేదయితం; సమ్మాసమాధిపచ్చయాపి వేదయితం; ఛన్దపచ్చయాపి వేదయితం; వితక్కపచ్చయాపి వేదయితం; సఞ్ఞాపచ్చయాపి వేదయితం; ఛన్దో చ అవూపసన్తో హోతి, వితక్కో చ అవూపసన్తో హోతి, సఞ్ఞా చ అవూపసన్తా హోతి, తప్పచ్చయాపి వేదయితం; ఛన్దో చ వూపసన్తో హోతి, వితక్కో చ వూపసన్తో హోతి, సఞ్ఞా చ వూపసన్తా హోతి, తప్పచ్చయాపి వేదయితం; అప్పత్తస్స పత్తియా అత్థి ఆయామం [వాయామం (సీ. స్యా.)], తస్మిమ్పి ఠానే అనుప్పత్తే తప్పచ్చయాపి వేదయిత'"న్తి. పఠమం.

౨. దుతియవిహారసుత్తం

౧౨. సావత్థినిదానం. "ఇచ్ఛామహం, భిక్ఖవే, తేమాసం పటిసల్లీయితుం. నమ్హి కేనచి ఉపసఙ్కమితబ్బో, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేనా"తి . "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా నాస్సుధ కోచి భగవన్తం ఉపసఙ్కమతి, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేన.

అథ ఖో భగవా తస్స తేమాసస్స అచ్చయేన పటిసల్లానా వుట్ఠితో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "యేన స్వాహం, భిక్ఖవే, విహారేన పఠమాభిసమ్బుద్ధో విహరామి, తస్స పదేసేన విహాసిం. సో ఏవం పజానామి – 'మిచ్ఛాదిట్ఠిపచ్చయాపి వేదయితం; మిచ్ఛాదిట్ఠివూపసమపచ్చయాపి వేదయితం; సమ్మాదిట్ఠిపచ్చయాపి వేదయితం; సమ్మాదిట్ఠివూపసమపచ్చయాపి వేదయితం...పే.... మిచ్ఛాసమాధిపచ్చయాపి వేదయితం; మిచ్ఛాసమాధివూపసమపచ్చయాపి వేదయితం, సమ్మాసమాధిపచ్చయాపి వేదయితం; సమ్మాసమాధివూపసమపచ్చయాపి వేదయితం; ఛన్దపచ్చయాపి వేదయితం; ఛన్దవూపసమపచ్చయాపి వేదయితం; వితక్కపచ్చయాపి వేదయితం; వితక్కవూపసమపచ్చయాపి వేదయితం; సఞ్ఞాపచ్చయాపి వేదయితం; సఞ్ఞావూపసమపచ్చయాపి వేదయితం; ఛన్దో చ అవూపసన్తో హోతి, వితక్కో చ అవూపసన్తో హోతి, సఞ్ఞా చ అవూపసన్తా హోతి, తప్పచ్చయాపి వేదయితం; ఛన్దో చ వూపసన్తో హోతి , వితక్కో చ వూపసన్తో హోతి, సఞ్ఞా చ వూపసన్తా హోతి, తప్పచ్చయాపి వేదయితం; అప్పత్తస్స పత్తియా అత్థి ఆయామం [వాయామం (సీ. స్యా.)], తస్మిమ్పి ఠానే అనుప్పత్తే తప్పచ్చయాపి వేదయిత'"న్తి. దుతియం.

౩. సేక్ఖసుత్తం

౧౩. సావత్థినిదానం. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "'సేక్ఖో, సేక్ఖో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, సేక్ఖో హోతీ"తి?

"ఇధ, భిక్ఖు, సేక్ఖాయ సమ్మాదిట్ఠియా సమన్నాగతో హోతి...పే.... సేక్ఖేన సమ్మాసమాధినా సమన్నాగతో హోతి. ఏత్తావతా ఖో, భిక్ఖు, సేక్ఖో హోతీ"తి. తతియం.

౪. పఠమఉప్పాదసుత్తం

౧౪. సావత్థినిదానం. "అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ధమ్మా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా"తి. చతుత్థం.

౫. దుతియఉప్పాదసుత్తం

౧౫. సావత్థినిదానం . "అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి . ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ధమ్మా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా"తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమపరిసుద్ధసుత్తం

౧౬. సావత్థినిదానం. "అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా అనఙ్గణా విగతూపక్కిలేసా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా అనఙ్గణా విగతూపక్కిలేసా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా"తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియపరిసుద్ధసుత్తం

౧౭. సావత్థినిదానం. "అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా అనఙ్గణా విగతూపక్కిలేసా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా అనఙ్గణా విగతూపక్కిలేసా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా"తి. సత్తమం.

౮. పఠమకుక్కుటారామసుత్తం

౧౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా చ ఆనన్దో ఆయస్మా చ భద్దో పాటలిపుత్తే విహరన్తి కుక్కుటారామే. అథ ఖో ఆయస్మా భద్దో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా భద్దో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ –

"'అబ్రహ్మచరియం, అబ్రహ్మచరియ'న్తి, ఆవుసో ఆనన్ద, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, అబ్రహ్మచరియ"న్తి? "సాధు సాధు, ఆవుసో భద్ద! భద్దకో ఖో తే, ఆవుసో భద్ద, ఉమ్మఙ్గో, భద్దకం పటిభానం, కల్యాణీ పరిపుచ్ఛా. ఏవఞ్హి త్వం, ఆవుసో భద్ద, పుచ్ఛసి – 'అబ్రహ్మచరియం, అబ్రహ్మచరియన్తి, ఆవుసో ఆనన్ద, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, అబ్రహ్మచరియ'"న్తి? "ఏవమావుసో"తి. "అయమేవ ఖో , ఆవుసో, అట్ఠఙ్గికో మిచ్ఛామగ్గో అబ్రహ్మచరియం, సేయ్యథిదం – మిచ్ఛాదిట్ఠి...పే.... మిచ్ఛాసమాధీ"తి. అట్ఠమం.

౯. దుతియకుక్కుటారామసుత్తం

౧౯. పాటలిపుత్తనిదానం. "'బ్రహ్మచరియం, బ్రహ్మచరియ'న్తి, ఆవుసో ఆనన్ద, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, బ్రహ్మచరియం, కతమం బ్రహ్మచరియపరియోసాన"న్తి? "సాధు సాధు, ఆవుసో భద్ద! భద్దకో ఖో తే, ఆవుసో భద్ద, ఉమ్మఙ్గో, భద్దకం పటిభానం, కల్యాణీ పరిపుచ్ఛా. ఏవఞ్హి త్వం, ఆవుసో భద్ద, పుచ్ఛసి – 'బ్రహ్మచరియం, బ్రహ్మచరియన్తి, ఆవుసో ఆనన్ద, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో , బ్రహ్మచరియం, కతమం బ్రహ్మచరియపరియోసాన'"న్తి? "ఏవమావుసో"తి. "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో బ్రహ్మచరియం, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. యో ఖో, ఆవుసో, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం బ్రహ్మచరియపరియోసాన"న్తి. నవమం.

౧౦. తతియకుక్కుటారామసుత్తం

౨౦. పాటలిపుత్తనిదానం. "'బ్రహ్మచరియం, బ్రహ్మచరియ'న్తి, ఆవుసో ఆనన్ద, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, బ్రహ్మచరియం, కతమో బ్రహ్మచారీ, కతమం బ్రహ్మచరియపరియోసాన"న్తి? "సాధు సాధు, ఆవుసో భద్ద! భద్దకో ఖో తే, ఆవుసో భద్ద, ఉమ్మఙ్గో, భద్దకం పటిభానం, కల్యాణీ పరిపుచ్ఛా. ఏవఞ్హి త్వం, ఆవుసో భద్ద, పుచ్ఛసి – 'బ్రహ్మచరియం, బ్రహ్మచరియన్తి, ఆవుసో ఆనన్ద, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, బ్రహ్మచరియం, కతమో బ్రహ్మచారీ, కతమం బ్రహ్మచరియపరియోసాన'"న్తి? "ఏవమావుసో"తి. "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో బ్రహ్మచరియం, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. యో ఖో, ఆవుసో, ఇమినా అరియేన అట్ఠఙ్గికేన మగ్గేన సమన్నాగతో – అయం వుచ్చతి బ్రహ్మచారీ. యో ఖో, ఆవుసో, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం బ్రహ్మచరియపరియోసాన"న్తి. దసమం.

తీణి సుత్తన్తాని ఏకనిదానాని.విహారవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

> ద్వే విహారా చ సేక్ఖో చ, ఉప్పాదా అపరే దువే;
> పరిసుద్ధేన ద్వే వుత్తా, కుక్కుటారామేన తయోతి.

౩. మిచ్ఛత్తవగ్గో

౧. మిచ్ఛత్తసుత్తం

౨౧. సావత్థినిదానం . "మిచ్ఛత్తఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, సమ్మత్తఞ్చ. తం సుణాథ. కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, మిచ్ఛత్తం? సేయ్యథిదం – మిచ్ఛాదిట్ఠి...పే.... మిచ్ఛాసమాధి . ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, మిచ్ఛత్తం. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సమ్మత్తం? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మత్త"న్తి. పఠమం.

౨. అకుసలధమ్మసుత్తం

౨౨. సావత్థినిదానం. “అకుసలే చ ఖో, భిక్ఖవే, ధమ్మే దేసేస్సామి, కుసలే చ ధమ్మే. తం సుణాథ. కతమే చ, భిక్ఖవే, అకుసలా ధమ్మా? సేయ్యథిదం – మిచ్ఛాదిట్ఠి...పే.... మిచ్ఛాసమాధి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, అకుసలా ధమ్మా. కతమే చ, భిక్ఖవే, కుసలా ధమ్మా ? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, కుసలా ధమ్మా”తి. దుతియం.

౩. పఠమపటిపదాసుత్తం

౨౩. సావత్థినిదానం. “మిచ్ఛాపటిపదఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, సమ్మాపటిపదఞ్చ. తం సుణాథ. కతమా చ, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపదా? సేయ్యథిదం – మిచ్ఛాదిట్ఠి...పే.... మిచ్ఛాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపదా. కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపదా? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపదా”తి. తతియం.

౪. దుతియపటిపదాసుత్తం

౨౪. సావత్థినిదానం. “గిహినో వాహం, భిక్ఖవే, పబ్బజితస్స వా మిచ్ఛాపటిపదం న వణ్ణేమి. గిహి వా, భిక్ఖవే, పబ్బజితో వా మిచ్ఛాపటిపన్నో మిచ్ఛాపటిపత్తాధికరణహేతు నారాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం”.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపదా? సేయ్యథిదం – మిచ్ఛాదిట్ఠి...పే.... మిచ్ఛాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపదా. గిహినో వాహం, భిక్ఖవే, పబ్బజితస్స వా మిచ్ఛాపటిపదం న వణ్ణేమి. గిహి వా, భిక్ఖవే, పబ్బజితో వా మిచ్ఛాపటిపన్నో మిచ్ఛాపటిపత్తాధికరణహేతు నారాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“గిహినో వాహం, భిక్ఖవే, పబ్బజితస్స వా సమ్మాపటిపదం వణ్ణేమి. గిహి వా, భిక్ఖవే, పబ్బజితో వా సమ్మాపటిపన్నో సమ్మాపటిపత్తాధికరణహేతు ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం. కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపదా? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపదా. గిహినో వాహం, భిక్ఖవే, పబ్బజితస్స వా సమ్మాపటిపదం వణ్ణేమి. గిహి వా, భిక్ఖవే , పబ్బజితో వా సమ్మాపటిపన్నో సమ్మాపటిపత్తాధికరణహేతు ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసల”న్తి. చతుత్థం.

౫. పఠమఅసప్పురిససుత్తం

౨౫. సావత్థినిదానం . “అసప్పురిసఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, సప్పురిసఞ్చ . తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, అసప్పురిసో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో మిచ్ఛాదిట్ఠికో హోతి, మిచ్ఛాసఙ్కప్పో, మిచ్ఛావాచో, మిచ్ఛాకమ్మన్తో, మిచ్ఛాఆజీవో, మిచ్ఛావాయామో, మిచ్ఛాసతి, మిచ్ఛాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసప్పురిసో”.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సప్పురిసో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమ్మాదిట్ఠికో హోతి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచో, సమ్మాకమ్మన్తో , సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సప్పురిసో”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియఅసప్పురిససుత్తం

౨౬. సావత్థినిదానం. “అసప్పురిసఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, అసప్పురిసేన అసప్పురిసతరఞ్చ. సప్పురిసఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సప్పురిసేన సప్పురిసతరఞ్చ. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, అసప్పురిసో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో మిచ్ఛాదిట్ఠికో హోతి…పే॰… మిచ్ఛాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసప్పురిసో”.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అసప్పురిసేన అసప్పురిసతరో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో మిచ్ఛాదిట్ఠికో హోతి…పే॰… మిచ్ఛాసమాధి, మిచ్ఛాఞాణీ, మిచ్ఛావిముత్తి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసప్పురిసేన అసప్పురిసతరో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సప్పురిసో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమ్మాదిట్ఠికో హోతి…పే॰… సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సప్పురిసో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సప్పురిసేన సప్పురిసతరో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమ్మాదిట్ఠికో హోతి…పే॰… సమ్మాసమాధి, సమ్మాఞాణీ, సమ్మావిముత్తి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సప్పురిసేన సప్పురిసతరో”తి. ఛట్ఠం.

౭. కుమ్భసుత్తం

౨౭. సావత్థినిదానం . “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుమ్భో అనాధారో సుప్పవత్తియో హోతి, సాధారో దుప్పవత్తియో హోతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చిత్తం అనాధారం సుప్పవత్తియం హోతి, సాధారం దుప్పవత్తియం హోతి. కో చ, భిక్ఖవే, చిత్తస్స ఆధారో? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి. అయం చిత్తస్స ఆధారో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుమ్భో అనాధారో సుప్పవత్తియో హోతి, సాధారో దుప్పవత్తియో హోతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చిత్తం అనాధారం సుప్పవత్తియం హోతి, సాధారం దుప్పవత్తియం హోతీ”తి. సత్తమం.

౮. సమాధిసుత్తం

౨౮. సావత్థినిదానం. “అరియం వో, భిక్ఖవే, సమ్మాసమాధిం దేసేస్సామి సఉపనిసం సపరిక్ఖారం. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, అరియో సమ్మాసమాధి సఉపనిసో సపరిక్ఖారో? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసతి [సమ్మాసమాధి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ క॰)]. యా ఖో, భిక్ఖవే, ఇమేహి సత్తహఙ్గేహి చిత్తస్స ఏకగ్గతా సపరిక్ఖారతా [సపరిక్ఖతా (సీ॰ పీ॰)] – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియో సమ్మాసమాధి సఉపనిసో ఇతిపి సపరిక్ఖారో ఇతిపీ”తి. అట్ఠమం.

౯. వేదనాసుత్తం

౨౯. సావత్థినిదానం. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి . ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. నవమం.

౧౦. ఉత్తియసుత్తం

౩౦. సావత్థినిదానం . అథ ఖో ఆయస్మా ఉత్తియో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఉత్తియో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘పఞ్చ కామగుణా వుత్తా భగవతా. కతమే ను ఖో పఞ్చ కామగుణా వుత్తా భగవతా’”తి? “సాధు సాధు, ఉత్తియ! పఞ్చిమే ఖో, ఉత్తియ, కామగుణా వుత్తా మయా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…పే.… ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా – ఇమే ఖో, ఉత్తియ, పఞ్చ కామగుణా వుత్తా మయా. ఇమేసం ఖో, ఉత్తియ, పఞ్చన్నం కామగుణానం పహానాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి. ఇమేసం ఖో, ఉత్తియ, పఞ్చన్నం కామగుణానం పహానాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. దసమం.

మిచ్ఛత్తవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

మిచ్ఛత్తం అకుసలం ధమ్మం, దువే పటిపదాపి చ;
అసప్పురిసేన ద్వే కుమ్భో, సమాధి వేదనుత్తియేనాతి.

౪. పటిపత్తివగ్గో

౧. పఠమపటిపత్తిసుత్తం

౩౧. సావత్థినిదానం . “మిచ్ఛాపటిపత్తిఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, సమ్మాపటిపత్తిఞ్చ . తం సుణాథ. కతమా చ, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపత్తి? సేయ్యథిదం – మిచ్ఛాదిట్ఠి…పే.… మిచ్ఛాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపత్తి. కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపత్తి? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపత్తీ”తి. పఠమం.

౨. దుతియపటిపత్తిసుత్తం

౩౨. సావత్థినిదానం. “మిచ్ఛాపటిపన్నఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, సమ్మాపటిపన్నఞ్చ. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపన్నో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో మిచ్ఛాదిట్ఠికో హోతి…పే.… మిచ్ఛాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే , మిచ్ఛాపటిపన్నో. కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపన్నో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమ్మాదిట్ఠికో హోతి…పే.… సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపన్నో”తి. దుతియం.

౩. విరద్ధసుత్తం

౩౩. సావత్థినిదానం. “యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో విరద్ధో, విరద్ధో తేసం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఆరద్ధో, ఆరద్ధో తేసం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. కతమో చ, భిక్ఖవే, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో విరద్ధో, విరద్ధో తేసం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఆరద్ధో, ఆరద్ధో తేసం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ”తి. తతియం.

౪. పారఙ్గమసుత్తం

౩౪. సావత్థినిదానం. “అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తి. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ధమ్మా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

“అప్పకా తే మనుస్సేసు, యే జనా పారగామినో;
అథాయం ఇతరా పజా, తీరమేవానుధావతి.

“యే చ ఖో సమ్మదక్ఖాతే, ధమ్మే ధమ్మానువత్తినో;
తే జనా పారమేస్సన్తి, మచ్చుధేయ్యం సుదుత్తరం.

“కణ్హం ధమ్మం విప్పహాయ, సుక్కం భావేథ పణ్డితో;
ఓకా అనోకమాగమ్మ, వివేకే యత్థ దూరమం.

“తత్రాభిరతిమిచ్ఛేయ్య, హిత్వా కామే అకిఞ్చనో;
పరియోదపేయ్య అత్తానం, చిత్తక్లేసేహి పణ్డితో.

“యేసం సమ్బోధియఙ్గేసు, సమ్మా చిత్తం సుభావితం;
ఆదానపటినిస్సగ్గే, అనుపాదాయ యే రతా;
ఖీణాసవా జుతిమన్తో, తే లోకే పరినిబ్బుతా”తి. చతుత్థం;

౫. పఠమసామఞ్ఞసుత్తం

౩౫. సావత్థినిదానం . “సామఞ్ఞఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, సామఞ్ఞఫలాని చ. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞం. కతమాని చ, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞఫలాని? సోతాపత్తిఫలం, సకదాగామిఫలం, అనాగామిఫలం, అరహత్తఫలం – ఇమాని వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞఫలానీ”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియసామఞ్ఞసుత్తం

౩౬. సావత్థినిదానం . “సామఞ్ఞఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, సామఞ్ఞత్థఞ్చ. తం సుణాథ. కతమఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞం. కతమో చ, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞత్థో? యో ఖో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సామఞ్ఞత్థో”తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమబ్రహ్మఞ్ఞసుత్తం

౩౭. సావత్థినిదానం. “బ్రహ్మఞ్ఞఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, బ్రహ్మఞ్ఞఫలాని చ. తం సుణాథ. కతమఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞం. కతమాని చ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞఫలాని ? సోతాపత్తిఫలం , సకదాగామిఫలం, అనాగామిఫలం, అరహత్తఫలం – ఇమాని వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞఫలానీ”తి. సత్తమం.

౮. దుతియబ్రహ్మఞ్ఞసుత్తం

౩౮. సావత్థినిదానం. “బ్రహ్మఞ్ఞఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞం. కతమో చ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞత్థో? యో ఖో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మఞ్ఞత్థో”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమబ్రహ్మచరియసుత్తం

౩౯. సావత్థినిదానం. “బ్రహ్మచరియఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, బ్రహ్మచరియఫలాని చ. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియం. కతమాని చ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియఫలాని? సోతాపత్తిఫలం, సకదాగామిఫలం, అనాగామిఫలం, అరహత్తఫలం – ఇమాని వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియఫలానీ”తి. నవమం.

౧౦. దుతియబ్రహ్మచరియసుత్తం

౪౦. సావత్థినిదానం. “బ్రహ్మచరియఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, బ్రహ్మచరియత్థఞ్చ. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియం. కతమో చ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియత్థో? యో ఖో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియత్థో”తి. దసమం.

పటిపత్తివగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

పటిపత్తి పటిపన్నో చ, విరద్ధఞ్చ పారంగమా;
సామఞ్ఞేన చ ద్వే వుత్తా, బ్రహ్మఞ్ఞా అపరే దువే;
బ్రహ్మచరియేన ద్వే వుత్తా, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౫. అఞ్ఞతిత్థియపేయ్యాలవగ్గో

౧. రాగవిరాగసుత్తం

౪౧. సావత్థినిదానం . "సచే వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'కిమత్థియం, ఆవుసో, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – 'రాగవిరాగత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి. సచే పన వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'అత్థి పనావుసో, మగ్గో, అత్థి పటిపదా రాగవిరాగాయా'తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – 'అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో, అత్థి పటిపదా రాగవిరాగాయా'తి. కతమో చ, భిక్ఖవే, మగ్గో, కతమా చ పటిపదా రాగవిరాగాయ ? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. అయం, భిక్ఖవే, మగ్గో, అయం పటిపదా రాగవిరాగాయాతి. ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథా"తి. పఠమం.

౨-౭. సంయోజనప్పహానాదిసుత్తఛక్కం

౪౨-౪౭. "సచే వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'కిమత్థియం, ఆవుసో, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – 'సంయోజనప్పహానత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి...పే.... 'అనుసయసముగ్ఘాతనత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి...పే.... 'అద్ధానపరిఞ్ఞత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి...పే.... 'ఆసవానం ఖయత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి...పే.... 'విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి...పే.... 'ఞాణదస్సనత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి...పే..... సత్తమం.

౮. అనుపాదాపరినిబ్బానసుత్తం

౪౮. సావత్థినిదానం. "సచే వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'కిమత్థియం, ఆవుసో, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – 'అనుపాదాపరినిబ్బానత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి. సచే పన వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'అత్థి పనావుసో, మగ్గో, అత్థి పటిపదా అనుపాదాపరినిబ్బానాయా'తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – 'అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో, అత్థి పటిపదా

అనుపాదాపరినిబ్బానాయా'తి . కతమో చ, భిక్ఖవే, మగ్గో, కతమా చ పటిపదా అనుపాదాపరినిబ్బానాయ? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే॰... సమ్మాసమాధి. అయం, భిక్ఖవే, మగ్గో, అయం పటిపదా అనుపాదాపరినిబ్బానాయాతి. ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథా"తి. అట్ఠమం.

అఞ్ఞతిత్థియపేయ్యాలవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

విరాగసంయోజనం అనుసయం, అద్ధానం ఆసవా ఖయా;

విజ్జావిముత్తిఞాణఞ్చ, అనుపాదాయ అట్ఠమీ.

౬. సూరియపేయ్యాలవగ్గో

౧. కల్యాణమిత్తసుత్తం

౪౯. సావత్థినిదానం . "సూరియస్స, భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే , భిక్ఖునో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే॰... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. పఠమం.

౨-౬. సీలసమ్పదాదిసుత్తపఞ్చకం

౫౦-౫౪. "సూరియస్స, భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – సీలసమ్పదా. సీలసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం... యదిదం – ఛన్దసమ్పదా... యదిదం – అత్తసమ్పదా... యదిదం – దిట్ఠిసమ్పదా... యదిదం – అప్పమాదసమ్పదా.... ఛట్ఠం.

౭. యోనిసోమనసికారసమ్పదాసుత్తం

౫౫. "సూరియస్స , భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమ్మిత్తం, యదిదం – యోనిసోమనసికారసమ్పదా. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం

భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. సత్తమం.

౧. కల్యాణమిత్తసుత్తం

౨౬. "సూరియస్స , భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం , యదిదం – కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. పఠమం.

౨-౬. సీలసమ్పదాదిసుత్తపఞ్చకం

౨౭-౬౧. "సూరియస్స , భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – సీలసమ్పదా...పే.... యదిదం – ఛన్దసమ్పదా...పే.... యదిదం – అత్తసమ్పదా...పే.... యదిదం – దిట్ఠిసమ్పదా...పే.... యదిదం – అప్పమాదసమ్పదా...పే..... ఛట్ఠం.

౭. యోనిసోమనసికారసమ్పదాసుత్తం

౬౨. "యదిదం – యోనిసోమనసికారసమ్పదా. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. సత్తమం.

సూరియపేయ్యాలవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

కల్యాణమిత్తం సీలఞ్చ, ఛన్దో చ అత్తసమ్పదా;
దిట్ఠి చ అప్పమాదో చ, యోనిసో భవతి సత్తమం.

౭. ఏకధమ్మపేయ్యాలవగ్గో

౧. కల్యాణమిత్తసుత్తం

౬౩. సావత్థినిదానం . "ఏకధమ్మో, భిక్ఖవే, బహూపకారో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ. కతమో ఏకధమ్మో? యదిదం – కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం , భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. పఠమం.

౨-౬. సీలసమ్పదాదిసుత్తపఞ్చకం

౬౪-౬౮. "ఏకధమ్మో, భిక్ఖవే, బహూపకారో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ. కతమో ఏకధమ్మో? యదిదం – సీలసమ్పదా...పే.... యదిదం – ఛన్దసమ్పదా...పే.... యదిదం – అత్తసమ్పదా...పే.... యదిదం – దిట్ఠిసమ్పదా...పే.... యదిదం – అప్పమాదసమ్పదా...పే..... ఛట్ఠం.

౭. యోనిసోమనసికారసమ్పదాసుత్తం

౬౯. "యదిదం – యోనిసోమనసికారసమ్పదా. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. సత్తమం.

౧. కల్యాణమిత్తసుత్తం

౭౦. సావత్థినిదానం. "ఏకధమ్మో, భిక్ఖవే, బహూపకారో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ. కతమో ఏకధమ్మో? యదిదం – కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం , భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం

దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. పఠమం.

౨-౬. సీలసమ్పదాదిసుత్తపఞ్చకం

౫౧-౫౫. సావత్థినిదానం. "ఏకధమ్మో, భిక్ఖవే, బహూపకారో అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స ఉప్పాదాయ. కతమో ఏకధమ్మో? యదిదం – సీలసమ్పదా…పే॰… యదిదం – ఛన్దసమ్పదా…పే॰… యదిదం – అత్తసమ్పదా…పే॰… యదిదం – దిట్ఠిసమ్పదా…పే॰… యదిదం – అప్పమాదసమ్పదా…పే॰…. ఛట్ఠం.

౭. యోనిసోమనసికారసమ్పదాసుత్తం

౫౬. "యదిదం – యోనిసోమనసికారసమ్పదా. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. సత్తమం.

ఏకధమ్మపేయ్యాలవగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

కల్యాణమిత్తం సీలఞ్చ, ఛన్దో చ అత్తసమ్పదా;
దిట్ఠి చ అప్పమాదో చ, యోనిసో భవతి సత్తమం.

౮. దుతియఏకధమ్మపేయ్యాలవగ్గో

౧. కల్యాణమిత్తసుత్తం

౫౭. సావత్థినిదానం . "నాహం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞం ఏకధమ్మమ్పి సమనుపస్సామి, యేన అనుప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి, యథయిదం, భిక్ఖవే, కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. పఠమం.

౨-౬. సీలసమ్పదాదిసుత్తపఞ్చకం

౭౮-౮౨. “నాహం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞం ఏకధమ్మమ్పి సమనుపస్సామి, యేన అనుప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి, యథయిదం , భిక్ఖవే, సీలసమ్పదా…పే॰… యథయిదం, భిక్ఖవే, ఛన్దసమ్పదా…పే॰… యథయిదం, భిక్ఖవే, అత్తసమ్పదా…పే॰… యథయిదం, భిక్ఖవే, దిట్ఠిసమ్పదా…పే॰… యథయిదం, భిక్ఖవే, అప్పమాదసమ్పదా…పే॰…. ఛట్ఠం.

౭. యోనిసోమనసికారసమ్పదాసుత్తం

౮౩. “యథయిదం , భిక్ఖవే, యోనిసోమనసికారసమ్పదా. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి. సత్తమం.

౧. కల్యాణమిత్తసుత్తం

౮౪. “నాహం , భిక్ఖవే, అఞ్ఞం ఏకధమ్మమ్పి సమనుపస్సామి, యేన అనుప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి, యథయిదం, భిక్ఖవే, కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి. పఠమం.

౨-౬. సీలసమ్పదాదిసుత్తపఞ్చకం

౮౫-౮౯. “నాహం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞం ఏకధమ్మమ్పి సమనుపస్సామి, యేన అనుప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి, యథయిదం, భిక్ఖవే, సీలసమ్పదా…పే॰… యథయిదం, భిక్ఖవే, ఛన్దసమ్పదా…పే॰… యథయిదం, భిక్ఖవే, అత్తసమ్పదా…పే॰… యథయిదం , భిక్ఖవే, దిట్ఠిసమ్పదా…పే॰… యథయిదం, భిక్ఖవే, అప్పమాదసమ్పదా…పే॰…. ఛట్ఠం.

౭. యోనిసోమనసికారసమ్పదాసుత్తం

౯౦. “యథయిదం, భిక్ఖవే, యోనిసోమనసికారసమ్పదా. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో , భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి. సత్తమం.

దుతియఏకధమ్మపేయ్యాలవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

కల్యాణమిత్తం సీలఞ్చ, ఛన్దో చ అత్తసమ్పదా;
దిట్ఠి చ అప్పమాదో చ, యోనిసో భవతి సత్తమం.

౧. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧. పఠమపాచీననిన్నసుత్తం

౯౧. సావత్థినిదానం . “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే , భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. పఠమం.

౨-౫. దుతియాదిపాచీననిన్నసుత్తచతుక్కం

౯౨-౯౫. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యమునా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరభూ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, మహీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే..... పఞ్చమం.

౬. ఛట్ఠపాచీననిన్నసుత్తం

౯౬. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, సబ్బా తా పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ఛట్ఠం.

౧. పఠమసముద్దనిన్నసుత్తం

౯౭. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. పఠమం.

౨-౬. దుతియాదిసముద్దనిన్నసుత్తపఞ్చకం

౯౮-౧౦౨. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యమునా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు...పే.... సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు...పే.... సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, సరభూ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు... పే.... సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు...పే.... సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, సబ్బా తా సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ఛట్ఠం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ఏతే ద్వే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి;
గఙ్గాపేయ్యాలీ పాచీననిన్నవాచనమగ్గీ, వివేకనిస్సితం ద్వాదసకీ పఠమకీ.

౨. దుతియగఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧. పఠమపాచీననిన్నసుత్తం

౧౦౩. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే॰... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. పఠమం.

౨-౬. దుతియాదిపాచీననిన్నసుత్తపఞ్చకం

౧౦౪. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యమునా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు... పే॰... దుతియం.

౧౦౫. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు... పే॰... తతియం.

౧౦౬. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరభూ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు...పే॰... చతుత్థం.

౧౦౭. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు...పే॰... పఞ్చమం.

౧౦౮. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, సబ్బా తా పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు...పే॰... ఛట్ఠం.

౧. పఠమసముద్దనిన్నసుత్తం

౧౦౯. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో

నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే॰... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. పఠమం.

౨-౬. దుతియాదిసముద్దనిన్నసుత్తపఞ్చకం

౧౧౦. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యమునా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు...పే॰... దుతియం.

౧౧౧. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు... పే॰... తతియం.

౧౧౨. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, సరభూ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు... పే॰... చతుత్థం.

౧౧౩. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు... పే॰... పఞ్చమం.

౧౧౪. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, సబ్బా తా సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే॰... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. ఛట్ఠం.

(రాగవినయద్వాదసకీ దుతియకీ సముద్దనిన్నన్తి).

౧. పఠమపాచీననిన్నసుత్తం

౧౧౫. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి

నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. పఠమం.

౨-౬. దుతియాదిపాచీననిన్నసుత్తపఞ్చకం

౧౧౬. సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యమునా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు… పే॰… దుతియం.

౧౧౭. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా ; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు… పే॰… తతియం.

౧౧౮. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరభూ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… చతుత్థం.

౧౧౯. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… పఞ్చమం.

౧౨౦. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, సబ్బా తా పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… ఛట్ఠం.

౧. పఠమసముద్దనిన్నసుత్తం

౧౨౧. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. పఠమం.

౨-౬. దుతియాదిసముద్దనిన్నసుత్తపఞ్చకం

౧౨౨-౧౨౬. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యమునా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే,

భిక్ఖు…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరభూ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు… పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా , యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, సబ్బా తా సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ఛట్ఠం.

(అమతోగధద్వాదసకీ తతియకీ).

౧. పఠమపాచీననిన్నసుత్తం

౧౨౭. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం… పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. పఠమం.

౨-౬. దుతియాదిపాచీననిన్నసుత్తపఞ్చకం

౧౨౮-౧౩౨. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యమునా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు… పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరభూ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహీ నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, సబ్బా తా పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం…పే॰… సమ్మాసమాధిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ఛట్ఠం.

౧. పఠమసముద్దనిన్నసుత్తం

౧౩౩. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం…పే… సమ్మాసమాధిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. పఠమం.

౨-౬. దుతియాదిసముద్దనిన్నసుత్తపఞ్చకం

౧౩౪-౧౩౮. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యమునా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే… సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, అచిరవతీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరభూ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహీ నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు…పే… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచిమా మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ సరభూ, మహీ, సబ్బా తా సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం…పే… సమ్మాసమాధిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ఛట్ఠం.

(గఙ్గాపేయ్యాలీ).

దుతియగఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ఏతే ద్వే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి;
నిబ్బాననిన్నో ద్వాదసకీ, చతుత్థకీ ఛట్ఠా నవకీ.

౩. అప్పమాదపేయ్యాలవగ్గో

౧. తథాగతసుత్తం

౧౩౯. సావత్థినిదానం . “యావతా, భిక్ఖవే, సత్తా అపదా వా ద్విపదా [దిపదా (సీ.)] వా చతుప్పదా వా బహుప్పదా [బహుపదా (?)] వా రూపినో వా అరూపినో వా సఞ్ఞినో వా అసఞ్ఞినో వా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞినో వా, తథాగతో తేసం అగ్గమక్ఖాయతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి కుసలా ధమ్మా, సబ్బే తే అప్పమాదమూలకా అప్పమాదసమోసరణా; అప్పమాదో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి. అప్పమత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి.

“యావతా, భిక్ఖవే, సత్తా అపదా వా ద్విపదా వా చతుప్పదా వా బహుప్పదా వా రూపినో వా అరూపినో వా సఞ్ఞినో వా అసఞ్ఞినో వా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞినో వా, తథాగతో తేసం అగ్గమక్ఖాయతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి కుసలా ధమ్మా, సబ్బే తే అప్పమాదమూలకా అప్పమాదసమోసరణా; అప్పమాదో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి. అప్పమత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి.

“యావతా, భిక్ఖవే, సత్తా అపదా వా ద్విపదా వా చతుప్పదా వా బహుప్పదా వా రూపినో వా అరూపినో వా సఞ్ఞినో వా అసఞ్ఞినో వా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞినో వా, తథాగతో తేసం అగ్గమక్ఖాయతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి కుసలా ధమ్మా, సబ్బే తే అప్పమాదమూలకా అప్పమాదసమోసరణా; అప్పమాదో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి. అప్పమత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి.

“యావతా , భిక్ఖవే, సత్తా అపదా వా ద్విపదా వా చతుప్పదా వా బహుప్పదా వా రూపినో వా అరూపినో వా సఞ్ఞినో వా అసఞ్ఞినో వా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞినో వా, తథాగతో తేసం అగ్గమక్ఖాయతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి కుసలా ధమ్మా, సబ్బే తే అప్పమాదమూలకా అప్పమాదసమోసరణా; అప్పమాదో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి.

అప్పమత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. పఠమం.

౨. పదసుత్తం

౧౪౦. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యాని కానిచి జఙ్గలానం పాణానం పదజాతాని, సబ్బాని తాని హత్థిపదే సమోధానం గచ్ఛన్తి; హత్థిపదం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – మహన్తత్తేన; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి కుసలా ధమ్మా, సబ్బే తే అప్పమాదమూలకా అప్పమాదసమోసరణా; అప్పమాదో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి. అప్పమత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. దుతియం.

౩-౭. కూటాదిసుత్తపఞ్చకం

౧౪౧. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, కూటాగారస్స యా కాచి గోపానసియో సబ్బా తా కూటఙ్గమా కూటనిన్నా కూటసమోసరణా; కూటం తాసం అగ్గమక్ఖాయతి ; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... తతియం.

౧౪౨. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి మూలగన్ధా, కాళానుసారియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... చతుత్థం.

౧౪౩. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి సారగన్ధా, లోహితచన్దనం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... పఞ్చమం.

౧౪౪. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి పుప్ఫగన్ధా, వస్సికం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... ఛట్ఠం.

౧౪౫. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి కుట్టరాజానో, సబ్బే తే రఞ్ఞో చక్కవత్తిస్స అనుయన్తా భవన్తి, రాజా తేసం చక్కవత్తి అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే.... సత్తమం.

౮-౧౦. చన్దిమాదిసుత్తతతియకం

౧౪౬. ‘‘సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యా కాచి తారకరూపానం పభా, సబ్బా తా చన్దిమప్పభాయ [చన్దిమాపభాయ (స్యా॰ క॰)] కలం నాగ్ఘన్తి సోళసిం, చన్దప్పభా తాసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే॰... అట్ఠమం.

౧౪౭. ‘‘సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఆదిచ్చో నభం అబ్భుస్సక్కమానో సబ్బం ఆకాసగతం తమగతం అభివిహచ్చ భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే...పే॰... నవమం.

౧౪౮. ‘‘సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యాని కానిచి తన్తావుతానం వత్థానం, కాసికవత్థం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి కుసలా ధమ్మా, సబ్బే తే అప్పమాదమూలకా అప్పమాదసమోసరణా; అప్పమాదో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి. అప్పమత్తస్సేతం, భిక్ఖవే , భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం... పే॰... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే॰... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ’’తి. దసమం.

(యదపి తథాగతం, తదపి విత్థారేతబ్బం).

అప్పమాదపేయ్యాలవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారో చ వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా చ, వత్థేన దసమం పదం.

౬. బలకరణీయవగ్గో

౧. బలసుత్తం

౧౪౯. సావత్థినిదానం . ‘‘సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ ఏవమేతే బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే॰... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ’’తి.

(పరగఙ్గాపేయ్యాలీవణ్ణియతో పరిపుణ్ణసుత్తన్తి విత్థారమగ్గి).

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ ఏవమేతే బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి. కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ ఏవమేతే బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ ఏవమేతే బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ”తి. పఠమం.

౨. బీజసుత్తం

౧౫౦. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచిమే బీజగామభూతగామా వుడ్ఢిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ ఏవమేతే బీజగామభూతగామా వుడ్ఢిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో వుడ్ఢిం విరూళ్హిం వేపుల్లం పాపుణాతి ధమ్మేసు. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో వుడ్ఢిం విరూళ్హిం వేపుల్లం పాపుణాతి ధమ్మేసు? ఇధ, భిక్ఖవే , భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో వుడ్ఢిం విరూళ్హిం వేపుల్లం పాపుణాతి ధమ్మేసూ”తి. దుతియం.

౩. నాగసుత్తం

౧౫౧. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, హిమవన్తం పబ్బతరాజం నిస్సాయ నాగా కాయం వడ్ఢేన్తి, బలం గాహేన్తి; తే తత్థ కాయం వడ్ఢేత్వా బలం గాహేత్వా కుసోబ్భే ఓతరన్తి, కుసోబ్భే [కుస్సుబ్భే (సీ. స్యా.), కుసుబ్భే (పీ. క.)] ఓతరిత్వా మహాసోబ్భే ఓతరన్తి, మహాసోబ్భే ఓతరిత్వా కున్నదియో ఓతరన్తి, కున్నదియో ఓతరిత్వా మహానదియో ఓతరన్తి, మహానదియో ఓతరిత్వా మహాసముద్దం [మహాసముద్దసాగరం (సబ్బత్థ) సం. ని. ౨.౨౩] ఓతరన్తి, తే తత్థ మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం ఆపజ్జన్తి కాయేన; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం పాపుణాతి ధమ్మేసు. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం పాపుణాతి ధమ్మేసు? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం పాపుణాతి ధమ్మేసూ"తి. తతియం.

౪. రుక్ఖసుత్తం

౧౫౨. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రుక్ఖో పాచీననిన్నో పాచీనపోణో పాచీనపబ్భారో. సో మూలచ్ఛిన్నో [మూలచ్ఛిన్నే కతే (స్యా.)] కతమేన పపతేయ్యా"తి? "యేన , భన్తే, నిన్నో యేన పోణో యేన పబ్భారో"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. చతుత్థం.

౫. కుమ్భసుత్తం

౧౫౩. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, కుమ్భో నిక్కుజ్జో వమతేవ ఉదకం, నో పచ్చావమతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో వమతేవ పాపకే అకుసలే ధమ్మే, నో పచ్చావమతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో వమతేవ పాపకే అకుసలే ధమ్మే, నో పచ్చావమతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో వమతేవ పాపకే అకుసలే ధమ్మే, నో పచ్చావమతీ"తి. పఞ్చమం.

౬. సూకసుత్తం

౧౩౪. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సాలిసూకం వా యవసూకం వా సమ్మాపణిహితం హత్థేన వా పాదేన వా అక్కన్తం హత్థం వా పాదం వా భిన్దిస్సతి లోహితం వా ఉప్పాదేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? సమ్మాపణిహితత్తా, భిక్ఖవే, సూకస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాపణిహితాయ దిట్ఠియా సమ్మాపణిహితాయ మగ్గభావనాయ అవిజ్జం భిన్దిస్సతి, విజ్జం ఉప్పాదేస్సతి, నిబ్బానం సచ్ఛికరిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? సమ్మాపణిహితత్తా, భిక్ఖవే, దిట్ఠియా. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాపణిహితాయ దిట్ఠియా సమ్మాపణిహితాయ మగ్గభావనాయ అవిజ్జం భిన్దతి, విజ్జం ఉప్పాదేతి, నిబ్బానం సచ్ఛికరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాపణిహితాయ దిట్ఠియా సమ్మాపణిహితాయ మగ్గభావనాయ అవిజ్జం భిన్దతి, విజ్జం ఉప్పాదేతి, నిబ్బానం సచ్ఛికరోతీ"తి. ఛట్ఠం.

౭. ఆకాససుత్తం

౧౩౫. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, ఆకాసే వివిధా వాతా వాయన్తి – పురత్థిమాపి వాతా వాయన్తి, పచ్ఛిమాపి వాతా వాయన్తి, ఉత్తరాపి వాతా వాయన్తి, దక్ఖిణాపి వాతా వాయన్తి, సరజాపి వాతా వాయన్తి, అరజాపి వాతా వాయన్తి, సీతాపి వాతా వాయన్తి, ఉణ్హాపి వాతా వాయన్తి, పరిత్తాపి వాతా వాయన్తి, అధిమత్తాపి వాతా వాయన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావయతో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతో చత్తారోపి సతిపట్ఠానా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, చత్తారోపి సమ్మప్పధానా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, చత్తారోపి ఇద్ధిపాదా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, పఞ్చపి ఇన్ద్రియాని భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, పఞ్చపి బలాని భావనాపరిపూరిం గచ్ఛన్తి, సత్తపి బోజ్ఝఙ్గా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావయతో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతో చత్తారోపి సతిపట్ఠానా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, చత్తారోపి సమ్మప్పధానా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, చత్తారోపి ఇద్ధిపాదా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, పఞ్చపి ఇన్ద్రియాని భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, పఞ్చపి బలాని భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, సత్తపి బోజ్ఝఙ్గా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావయతో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతో చత్తారోపి సతిపట్ఠానా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, చత్తారోపి సమ్మప్పధానా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, చత్తారోపి ఇద్ధిపాదా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, పఞ్చపి ఇన్ద్రియాని భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, పఞ్చపి బలాని భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి, సత్తపి బోజ్ఝఙ్గా భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తీ"తి. సత్తమం.

౮. పఠమమేఘసుత్తం

౧౩౬. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే ఊహతం రజోజల్లం, తమేనం మహాఅకాలమేఘో ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే ఠానసో

అన్తరధాపేతి వూపసమేతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతీ''తి. అట్ఠమం.

౯. దుతియమేఘసుత్తం

౧౫౭. ''సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఉప్పన్నం మహామేఘం, తమేనం మహావాతో అన్తరాయేవ అన్తరధాపేతి వూపసమేతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే అన్తరాయేవ అన్తరధాపేతి వూపసమేతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే అన్తరాయేవ అన్తరధాపేతి వూపసమేతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే అన్తరాయేవ అన్తరధాపేతి వూపసమేతీ''తి. నవమం.

౧౦. నావాసుత్తం

౧౫౮. ''సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సాముద్దికాయ నావాయ వేత్తబన్ధనబన్ధాయ ఛ మాసాని ఉదకే పరియాదాయ [పరియాతాయ (క.), పరియాహతాయ (?)] హేమన్తికేన థలం ఉక్ఖిత్తాయ వాతాతపపరేతాని బన్ధనాని తాని పావుస్సకేన మేఘేన అభిప్పవుట్ఠాని అప్పకసిరేనేవ పటిప్పస్సమ్భన్తి, పూతికాని భవన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావయతో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతో అప్పకసిరేనేవ సంయోజనాని పటిప్పస్సమ్భన్తి, పూతికాని భవన్తి . కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావయతో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతో అప్పకసిరేనేవ సంయోజనాని పటిప్పస్సమ్భన్తి, పూతికాని భవన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావయతో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతో అప్పకసిరేనేవ సంయోజనాని పటిప్పస్సమ్భన్తి, పూతికాని భవన్తీ''తి. దసమం.

౧౧. ఆగన్తుకసుత్తం

౧౫౯. ''సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆగన్తుకాగారం. తత్థ పురత్థిమాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, పచ్ఛిమాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, ఉత్తరాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, దక్ఖిణాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, ఖత్తియాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, బ్రాహ్మణాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, వేస్సాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, సుద్దాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞేయ్యా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా పరిజానాతి , యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా పహాతబ్బా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా పజహతి, యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా సచ్ఛికాతబ్బా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా సచ్ఛికరోతి, యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా భావేతబ్బా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా భావేతి.

"కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞేయ్యా? పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధాతిస్స వచనీయం. కతమే పఞ్చ? సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధో...పే.... విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో. ఇమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞేయ్యా. కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా పహాతబ్బా? అవిజ్జా చ భవతణ్హా చ – ఇమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా పహాతబ్బా. కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా సచ్ఛికాతబ్బా? విజ్జా చ విముత్తి చ – ఇమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా సచ్ఛికాతబ్బా. కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా భావేతబ్బా? సమథో చ విపస్సనా చ – ఇమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా అభిఞ్ఞా భావేతబ్బా. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో, యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞేయ్యా తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా పరిజానాతి... పే.... యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా భావేతబ్బా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా భావేతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞేయ్యా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా పరిజానాతి, యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా పహాతబ్బా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా పజహతి, యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా సచ్ఛికాతబ్బా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా సచ్ఛికరోతి, యే ధమ్మా అభిఞ్ఞా భావేతబ్బా, తే ధమ్మే అభిఞ్ఞా భావేతీ"తి. ఏకాదసమం.

౧౨. నదీసుత్తం

౧౬౦. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా. అథ మహాజనకాయో ఆగచ్ఛేయ్య కుద్దాల-పిటకం ఆదాయ – 'మయం ఇమం గఙ్గం నదిం పచ్ఛానిన్నం కరిస్సామ పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భార'న్తి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను సో మహాజనకాయో గఙ్గం నదిం పచ్ఛానిన్నం కరేయ్య పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భార"న్తి? "నో హేతం, భన్తే". "తం కిస్స హేతు"? "గఙ్గా, భన్తే, నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా. సా న సుకరా పచ్ఛానిన్నం కాతుం పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భారం. యావదేవ పన సో మహాజనకాయో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తం అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తం రాజానో వా రాజమహామత్తా వా మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా ఞాతిసాలోహితా వా భోగేహి అభిహట్ఠుం పవారేయ్యుం – 'ఏహమ్భో పురిస, కిం తే ఇమే కాసావా అనుదహన్తి, కిం ముణ్డో కపాలమనుసంచరసి! ఏహి, హీనాయావత్తిత్వా భోగే చ భుఞ్జస్సు, పుఞ్ఞాని చ కరోహీ'తి. సో వత, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోన్తో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? యఞ్హి తం, భిక్ఖవే, చిత్తం దీఘరత్తం వివేకనిన్నం వివేకపోణం వివేకపబ్భారం తం వత హీనాయావత్తిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతీ"తి. (యదపి బలకరణీయం, తదపి విత్థారేతబ్బం.) ద్వాదసమం.

బలకరణీయవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

౭. ఏసనావగ్గో

౧. ఏసనాసుత్తం

౧౬౧. సావత్థినిదానం . "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి.

"తిస్సో ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి.

"తిస్సో ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో , భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి.

"తిస్సో ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి.

"తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం పరిఞ్ఞాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి. (యదపి అభిఞ్ఞా, తదపి పరిఞ్ఞాయ విత్థారేతబ్బం.)

"తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం పరిక్ఖయాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి. (యదపి అభిఞ్ఞా, తదపి పరిక్ఖయాయ విత్థారేతబ్బం.)

"తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం పహానాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో

అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి…పే… సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే… ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం పహానాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. (యదపి అభిఞ్ఞా, తదపి పహానాయ విత్థారేతబ్బం.) పఠమం.

౨. విధాసుత్తం

౧౬౨. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, విధా. కతమా తిస్సో? ‘సేయ్యోహమస్మీ’తి విధా, ‘సదిసోహమస్మీ’తి విధా, ‘హీనోహమస్మీ’తి విధా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో విధా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం విధానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి…పే… సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే… ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే తిస్సన్నం విధానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. (యథా ఏసనా, ఏవం విత్థారేతబ్బం). దుతియం.

౩. ఆసవసుత్తం

౧౬౩. “తయోమే, భిక్ఖవే, ఆసవా. కతమే తయో? కామాసవో, భవాసవో, అవిజ్జాసవో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, తయో ఆసవా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం ఆసవానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ…పే… అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. తతియం.

౪. భవసుత్తం

౧౬౪. “తయోమే, భిక్ఖవే, భవా. కతమే తయో? కామభవో , రూపభవో, అరూపభవో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, తయో భవా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం భవానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ…పే… అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. చతుత్థం.

౫. దుక్ఖతాసుత్తం

౧౬౫. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, దుక్ఖతా. కతమా తిస్సో? దుక్ఖదుక్ఖతా, సఙ్ఖారదుక్ఖతా, విపరిణామదుక్ఖతా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో దుక్ఖతా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం దుక్ఖతానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ…పే… అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. పఞ్చమం.

౬. ఖిలసుత్తం

౧౬౬. “తయోమే , భిక్ఖవే, ఖిలా. కతమే తయో? రాగో ఖిలో, దోసో ఖిలో, మోహో ఖిలో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, తయో ఖిలా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం ఖిలానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ…పే… అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. ఛట్ఠం.

౭. మలసుత్తం

౧౬౭. “తీణిమాని, భిక్ఖవే, మలాని. కతమాని తీణి? రాగో మలం, దోసో మలం, మోహో మలం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, తీణి మలాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం మలానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. సత్తమం.

౮. నీఘసుత్తం

౧౬౮. “తయోమే, భిక్ఖవే, నీఘా. కతమే తయో? రాగో నీఘో, దోసో నీఘో, మోహో నీఘో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, తయో నీఘా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం నీఘానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. అట్ఠమం.

౯. వేదనాసుత్తం

౧౬౯. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం వేదనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ... పే... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. నవమం.

౧౦. తణ్హాసుత్తం

౧౭౦. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, తణ్హా. కతమా తిస్సో? కామతణ్హా, భవతణ్హా, విభవతణ్హా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో తణ్హా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం తణ్హానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే , భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం తణ్హానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. దసమం.

౧౧. తసినాసుత్తం

౧౭౧. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, తసినా. కతమా తిస్సో? కామతసినా, భవతసినా, విభవతసినా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం తసినానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే.... అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం... పే.... నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం తసినానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. ఏకాదసమం.

ఏసనావగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా ఖిలా;
మలం నీఘో చ వేదనా, ద్వే తణ్హా తసినాయ చాతి.

౮. ఓఘవగ్గో

౧. ఓఘసుత్తం

౧౭౨. సావత్థినిదానం . "చత్తారోమే , భిక్ఖవే, ఓఘా. కతమే చత్తారో? కామోఘో, భవోఘో, దిట్ఠోఘో, అవిజ్జోఘో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఓఘా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఓఘానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ... పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి. (యథా ఏసనా, ఏవం సబ్బం విత్థారేతబ్బం.) పఠమం.

౨. యోగసుత్తం

౧౭౩. "చత్తారోమే, భిక్ఖవే, యోగా. కతమే చత్తారో? కామయోగో, భవయోగో, దిట్ఠియోగో అవిజ్జాయోగో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో యోగా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం యోగానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి. దుతియం.

౩. ఉపాదానసుత్తం

౧౭౪. "చత్తారిమాని , భిక్ఖవే, ఉపాదానాని. కతమాని చత్తారి? కాముపాదానం, దిట్ఠుపాదానం, సీలబ్బతుపాదానం, అత్తవాదుపాదానం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి ఉపాదానాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఉపాదానానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి. తతియం.

౪. గన్థసుత్తం

౧౭౫. "చత్తారోమే , భిక్ఖవే, గన్థా. కతమే చత్తారో? అభిజ్ఝా కాయగన్థో, బ్యాపాదో కాయగన్థో, సీలబ్బతపరామాసో కాయగన్థో, ఇదంసచ్చాభినివేసో కాయగన్థో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో గన్థా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం గన్థానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి. చతుత్థం.

౫. అనుసయసుత్తం

౧౭౬. "సత్తిమే, భిక్ఖవే, అనుసయా. కతమే సత్త? కామరాగానుసయో, పటిఘానుసయో, దిట్ఠానుసయో , విచికిచ్ఛానుసయో, మానానుసయో, భవరాగానుసయో, అవిజ్జానుసయో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్తానుసయా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, సత్తన్నం అనుసయానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో"తి. పఞ్చమం.

౬. కామగుణసుత్తం

౧౭౭. “పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా...పే.... ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా...పే.... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ కామగుణా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం కామగుణానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. ఛట్ఠం.

౭. నీవరణసుత్తం

౧౭౮. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, నీవరణాని. కతమాని పఞ్చ? కామచ్ఛన్దనీవరణం, బ్యాపాదనీవరణం, థినమిద్ధనీవరణం, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం, విచికిచ్ఛానీవరణం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ నీవరణాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం నీవరణానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. సత్తమం.

౮. ఉపాదానక్ఖన్ధసుత్తం

౧౭౯. “పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, ఉపాదానక్ఖన్ధా. కతమే పఞ్చ? సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధో , వేదనుపాదానక్ఖన్ధో , సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉపాదానక్ఖన్ధానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. అట్ఠమం.

౯. ఓరమ్భాగియసుత్తం

౧౮౦. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఓరమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? సక్కాయదిట్ఠి, విచికిచ్ఛా, సీలబ్బతపరామాసో, కామచ్ఛన్దో, బ్యాపాదో – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ...పే.... అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. నవమం.

౧౦. ఉద్ధమ్భాగియసుత్తం

౧౮౧. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి

వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి.

“పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో. కతమో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం... అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం... నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ అయం అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావేతబ్బో”తి. దసమం.

ఓఘవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థం అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణం, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

వగ్గుద్దానం –

అవిజ్జావగ్గో పఠమో, దుతియం విహారం వుచ్చతి;
మిచ్ఛత్తం తతియో వగ్గో, చతుత్థం పటిపన్నేనేవ.

తిత్థియం పఞ్చమో వగ్గో, ఛట్ఠో సూరియేన చ;
బహుకతే సత్తమో వగ్గో, ఉప్పాదో అట్ఠమేన చ.

దివసవగ్గో నవమో, దసమో అప్పమాదేన చ;
ఏకాదసబలవగ్గో, ద్వాదస ఏసనా పాళియం;
ఓఘవగ్గో భవతి తేరసాతి.

మగ్గసంయుత్తం పఠమం.

౨. బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తం

౧. పబ్బతవగ్గో

౧. హిమవన్తసుత్తం

౧౮౨. సావత్థినిదానం . "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, హిమవన్తం పబ్బతరాజానం నిస్సాయ నాగా కాయం వడ్ఢేన్తి, బలం గాహేన్తి; తే తత్థ కాయం వడ్ఢేత్వా బలం గాహేత్వా కుసోబ్భే ఓతరన్తి, కుసోబ్భే ఓతరిత్వా మహాసోబ్భే ఓతరన్తి, మహాసోబ్భే ఓతరిత్వా కున్నదియో ఓతరన్తి, కున్నదియో ఓతరిత్వా మహానదియో ఓతరన్తి, మహానదియో ఓతరిత్వా మహాసముద్దసాగరం ఓతరన్తి; తే తత్థ మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం ఆపజ్జన్తి కాయేన; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం పాపుణాతి ధమ్మేసు. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం పాపుణాతి ధమ్మేసూతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం; ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో మహన్తత్తం వేపుల్లత్తం పాపుణాతి ధమ్మేసూ"తి. పఠమం.

౨. కాయసుత్తం

౧౮౩. సావత్థినిదానం . "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అయం కాయో ఆహారట్ఠితికో, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠతి, అనాహారో నో తిట్ఠతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ నీవరణా ఆహారట్ఠితికా, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠన్తి, అనాహారా నో తిట్ఠన్తి.

"కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, సుభనిమిత్తం. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

"కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, పటిఘనిమిత్తం. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

"కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి , భిక్ఖవే, అరతి తన్ది విజమ్భితా భత్తసమ్మదో చేతసో చ లీనత్తం. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, చేతసో అవూపసమో. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, విచికిచ్ఛాట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అయం కాయో ఆహారట్ఠితికో, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠతి, అనాహారో నో తిట్ఠతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమే పఞ్చ నీవరణా ఆహారట్ఠితికా, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠన్తి, అనాహారా నో తిట్ఠన్తి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, అయం కాయో ఆహారట్ఠితికో, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠతి, అనాహారో నో తిట్ఠతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఆహారట్ఠితికా, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠన్తి, అనాహారా నో తిట్ఠన్తి.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, కుసలాకుసలా ధమ్మా, సావజ్జానవజ్జా ధమ్మా, హీనపణీతా ధమ్మా, కణ్హసుక్కసప్పటిభాగా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, ఆరమ్భధాతు [ఆరబ్భధాతు (స్యా. క.)] నిక్కమధాతు పరక్కమధాతు. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే , కాయపస్సద్ధి, చిత్తపస్సద్ధి. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, సమథనిమిత్తం [సమాధినిమిత్తం (స్యా.)] అబ్యగ్గనిమిత్తం. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అయం కాయో ఆహారట్ఠితికో, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠతి, అనాహారో నో తిట్ఠతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఆహారట్ఠితికా, ఆహారం పటిచ్చ తిట్ఠన్తి, అనాహారా నో తిట్ఠన్తీ”తి. దుతియం.

౩. సీలసుత్తం

౧౮౪. “యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సీలసమ్పన్నా సమాధిసమ్పన్నా ఞాణసమ్పన్నా విముత్తిసమ్పన్నా విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పన్నా, దస్సనమ్పాహం, భిక్ఖవే, తేసం భిక్ఖూనం బహుకారం [బహూపకారం (స్యా.)] వదామి; సవనమ్పాహం, భిక్ఖవే, తేసం భిక్ఖూనం బహుకారం వదామి; ఉపసఙ్కమనమ్పాహం, భిక్ఖవే, తేసం భిక్ఖూనం బహుకారం వదామి; పయిరుపాసనమ్పాహం, భిక్ఖవే, తేసం భిక్ఖూనం బహుకారం వదామి; అనుస్సతిమ్పాహం, భిక్ఖవే, తేసం భిక్ఖూనం బహుకారం వదామి; అనుపబ్బజ్జమ్పాహం, భిక్ఖవే, తేసం భిక్ఖూనం బహుకారం వదామి. తం కిస్స హేతు? తథారూపానం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం ధమ్మం సుత్వా ద్వయేన వూపకాసేన వూపకట్ఠో [ద్వయేన వూపకట్ఠో (సీ. స్యా.)] విహరతి – కాయవూపకాసేన చ చిత్తవూపకాసేన చ. సో తథా వూపకట్ఠో విహరన్తో తం ధమ్మం అనుస్సరతి అనువితక్కేతి.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథా వూపకట్ఠో విహరన్తో తం ధమ్మం అనుస్సరతి అనువితక్కేతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి; సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి; సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. సో తథా సతో విహరన్తో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథా సతో విహరన్తో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి; ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి; ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. తస్స తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతో పవిచరతో పరివీమంసమాపజ్జతో ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతో పవిచరతో పరివీమంసమాపజ్జతో ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం, వీరియసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి; వీరియసమ్బొజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి; వీరియసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. ఆరద్ధవీరియస్స ఉప్పజ్జతి పీతి నిరామిసా.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఆరద్ధవీరియస్స ఉప్పజ్జతి పీతి నిరామిసా, పీతిసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి; పీతిసమ్బొజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి; పీతిసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. పీతిమనస్స కాయోపి పస్సమ్భతి, చిత్తమ్పి పస్సమ్భతి.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పీతిమనస్స కాయోపి పస్సమ్భతి చిత్తమ్పి పస్సమ్భతి, పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి; పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి; పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. పస్సద్ధకాయస్స సుఖినో చిత్తం సమాధియతి.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పస్సద్ధకాయస్స సుఖినో చిత్తం సమాధియతి, సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి ; సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి; సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. సో తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి, ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి; ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి; ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, సత్తసు సమ్బొజ్ఝఙ్గేసు ఏవం బహులీకతేసు సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా. కతమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా? దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి. నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, అథ మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి. నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి. నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి. నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి. నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి. నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి , నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి,

నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, నో చే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, సత్తసు బోజ్ఝఙ్గేసు ఏవం బహులీకతేసు ఇమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా”తి. తతియం.

౪. వత్థసుత్తం

౧౮౫. ఏకం సమయం ఆయస్మా సారిపుత్తో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో, భిక్ఖవో”తి! “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

“సత్తిమే, ఆవుసో, బోజ్ఝఙ్గా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, ఆవుసో, సత్త బోజ్ఝఙ్గా. ఇమేసం ఖ్వాహం, ఆవుసో, సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం యేన యేన బోజ్ఝఙ్గేన ఆకఙ్ఖామి పుబ్బణ్హసమయం విహరితుం, తేన తేన బోజ్ఝఙ్గేన పుబ్బణ్హసమయం విహరామి; యేన యేన బోజ్ఝఙ్గేన ఆకఙ్ఖామి మజ్ఝన్హికం సమయం విహరితుం, తేన తేన బోజ్ఝఙ్గేన మజ్ఝన్హికం సమయం విహరామి; యేన యేన బోజ్ఝఙ్గేన ఆకఙ్ఖామి సాయన్హసమయం విహరితుం, తేన తేన బోజ్ఝఙ్గేన సాయన్హసమయం విహరామి. సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఇతి చే మే, ఆవుసో, హోతి, ‘అప్పమాణో’తి మే హోతి, ‘సుసమారద్ధో’తి మే హోతి, తిట్ఠన్తఞ్చ నం ‘తిట్ఠతీ’తి పజానామి. సచేపి మే చవతి, ‘ఇదప్పచ్చయా మే చవతీ’తి పజానామి…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఇతి చే మే, ఆవుసో, హోతి, ‘అప్పమాణో’తి మే హోతి, ‘సుసమారద్ధో’తి మే హోతి, తిట్ఠన్తఞ్చ నం ‘తిట్ఠతీ’తి పజానామి. సచేపి మే చవతి, ‘ఇదప్పచ్చయా మే చవతీ’తి పజానామి.

“సేయ్యథాపి, ఆవుసో, రఞ్ఞో వా రాజమహామత్తస్స వా నానారత్తానం దుస్సానం దుస్సకరణ్డకో పూరో అస్స. సో యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య పుబ్బణ్హసమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం పుబ్బణ్హసమయం పారుపేయ్య; యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య మజ్ఝన్హికం సమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం మజ్ఝన్హికం సమయం పారుపేయ్య; యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య సాయన్హసమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం సాయన్హసమయం పారుపేయ్య. ఏవమేవ ఖ్వాహం, ఆవుసో, ఇమేసం సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం యేన యేన బోజ్ఝఙ్గేన ఆకఙ్ఖామి పుబ్బణ్హసమయం విహరితుం, తేన తేన బోజ్ఝఙ్గేన పుబ్బణ్హసమయం విహరామి; యేన యేన బోజ్ఝఙ్గేన ఆకఙ్ఖామి మజ్ఝన్హికం సమయం విహరితుం, తేన తేన బోజ్ఝఙ్గేన మజ్ఝన్హికం సమయం విహరామి; యేన యేన బోజ్ఝఙ్గేన ఆకఙ్ఖామి సాయన్హసమయం విహరితుం, తేన తేన బోజ్ఝఙ్గేన సాయన్హసమయం విహరామి. సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఇతి చే మే, ఆవుసో, హోతి, ‘అప్పమాణో’తి మే హోతి, ‘సుసమారద్ధో’తి మే హోతి, తిట్ఠన్తఞ్చ నం ‘తిట్ఠతీ’తి పజానామి. సచేపి మే చవతి, ‘ఇదప్పచ్చయా మే చవతీ’తి పజానామి…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఇతి చే మే, ఆవుసో, హోతి, ‘అప్పమాణో’తి మే హోతి, ‘సుసమారద్ధో’తి మే హోతి, తిట్ఠన్తఞ్చ నం ‘తిట్ఠతీ’తి పజానామి. సచేపి మే చవతి, ‘ఇదప్పచ్చయా మే చవతీ’తి పజానామీ”తి. చతుత్థం.

౫. భిక్ఖుసుత్తం

౧౮౬. సావత్థినిదానం. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "'బోజ్ఝఙ్గా, బోజ్ఝఙ్గా'తి, భన్తే, వుచ్చన్తి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, 'బోజ్ఝఙ్గా'తి వుచ్చన్తీ"తి? "బోధాయ సంవత్తన్తీతి ఖో, భిక్ఖు, తస్మా 'బోజ్ఝఙ్గా'తి వుచ్చన్తి. ఇధ, భిక్ఖు, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. తస్సిమే సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావయతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి , భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి. బోధాయ సంవత్తన్తీతి, భిక్ఖు, తస్మా 'బోజ్ఝఙ్గా'తి వుచ్చన్తీ"తి. పఞ్చమం.

౬. కుణ్డలియసుత్తం

౧౮౭. ఏకం సమయం భగవా సాకేతే విహరతి అఞ్జనవనే మిగదాయే. అథ ఖో కుణ్డలియో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో కుణ్డలియో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అహమస్మి, భో గోతమ, ఆరామనిస్సయీ [ఆరామనిసాదీ (సీ.), ఆరామనియాదీ (స్యా.)] పరిసావచరో. తస్స మయ్హం, భో గోతమ, పచ్ఛాభత్తం భుత్తపాతరాసస్స అయమాచారో [అయమాహారో (స్యా. క.)] హోతి – ఆరామేన ఆరామం ఉయ్యానేన ఉయ్యానం అనుచఙ్కమామి అనువిచరామి. సో తత్థ పస్సామి ఏకే సమణబ్రాహ్మణే ఇతివాదప్పమోక్ఖానిసంసఞ్చేవ కథం కథేన్తే ఉపారమ్భానిసంసఞ్చ – 'భవం పన గోతమో కిమానిసంసో విహరతీ'"తి? "విజ్జావిముత్తిఫలానిసంసో ఖో, కుణ్డలియ, తథాగతో విహరతీ"తి.

"కతమే పన, భో గోతమ, ధమ్మా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ"తి? "సత్త ఖో, కుణ్డలియ, బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ"తి. "కతమే పన, భో గోతమ, ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తీ"తి? "చత్తారో ఖో, కుణ్డలియ, సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తీ"తి . "కతమే పన, భో గోతమ, ధమ్మా భావితా, బహులీకతా చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేన్తీ"తి? "తీణి ఖో, కుణ్డలియ, సుచరితాని భావితాని బహులీకతాని చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేన్తీ"తి. "కతమే పన, భో గోతమ, ధమ్మా భావితా బహులీకతా తీణి సుచరితాని పరిపూరేన్తీ"తి? "ఇన్ద్రియసంవరో ఖో, కుణ్డలియ, భావితో బహులీకతో తీణి సుచరితాని పరిపూరేతీ"తి.

"కథం భావితో చ, కుణ్డలియ, ఇన్ద్రియసంవరో కథం బహులీకతో తీణి సుచరితాని పరిపూరేతీతి? ఇధ, కుణ్డలియ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా మనాపం నాభిజ్ఝతి నాభిహంసతి, న రాగం జనేతి. తస్స ఠితో చ కాయో హోతి, ఠితం చిత్తం అజ్ఝత్తం సుసణ్ఠితం సువిముత్తం. చక్ఖునా ఖో పనేవ రూపం దిస్వా అమనాపం న మఙ్కు హోతి అప్పతిట్ఠితచిత్తో అదీనమానసో అబ్యాపన్నచేతసో. తస్స ఠితో చ కాయో హోతి ఠితం చిత్తం అజ్ఝత్తం సుసణ్ఠితం సువిముత్తం.

"పున చపరం, కుణ్డలియ, భిక్ఖు సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ మనాపం నాభిజ్ఝతి నాభిహంసతి, న రాగం జనేతి. తస్స ఠితో చ కాయో హోతి, ఠితం చిత్తం అజ్ఝత్తం సుసణ్ఠితం సువిముత్తం. మనసా ఖో పనేవ ధమ్మం విఞ్ఞాయ

అమనాపం న మఙ్కు హోతి అప్పతిట్ఠితచిత్తో అదీనమానసో అబ్యాపన్నచేతసో. తస్స ఠితో చ కాయో హోతి, ఠితం చిత్తం అజ్ఝత్తం సుసణ్ఠితం సువిముత్తం.

“యతో ఖో, కుణ్డలియ, భిక్ఖునో చక్ఖునా రూపం దిస్వా మనాపామనాపేసు రూపేసు ఠితో చ కాయో హోతి, ఠితం చిత్తం అజ్ఝత్తం సుసణ్ఠితం సువిముత్తం. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే॰… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే॰… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే॰… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే॰… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ మనాపామనాపేసు ధమ్మేసు ఠితో చ కాయో హోతి, ఠితం చిత్తం అజ్ఝత్తం సుసణ్ఠితం సువిముత్తం . ఏవం భావితో ఖో, కుణ్డలియ, ఇన్ద్రియసంవరో ఏవం బహులీకతో తీణి సుచరితాని పరిపూరేతి.

“కథం భావితాని చ, కుణ్డలియ, తీణి సుచరితాని కథం బహులీకతాని చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేన్తి? ఇధ, కుణ్డలియ, భిక్ఖు కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేతి, వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేతి, మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేతి. ఏవం భావితాని ఖో, కుణ్డలియ, తీణి సుచరితాని ఏవం బహులీకతాని చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేన్తి.

“కథం భావితా చ, కుణ్డలియ, చత్తారో సతిపట్ఠానా కథం బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి? ఇధ, కుణ్డలియ, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం భావితా ఖో, కుణ్డలియ, చత్తారో సతిపట్ఠానా ఏవం బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి.

“కథం భావితా చ, కుణ్డలియ, సత్త బోజ్ఝఙ్గా కథం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తి? ఇధ, కుణ్డలియ, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, కుణ్డలియ, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ”తి.

ఏవం వుత్తే కుణ్డలియో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవ భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. ఛట్ఠం.

౭. కూటాగారసుత్తం

౧౮౮. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, కూటాగారస్స యా కాచి గోపానసియో, సబ్బా తా కూటనిన్నా కూటపోణా కూటపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. సత్తమం.

౮. ఉపవానసుత్తం

౧౮౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ ఉపవానో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో కోసమ్బియం విహరన్తి ఘోసితారామే. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా ఉపవానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఉపవానేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం ఉపవానం ఏతదవోచ –

“జానేయ్య ను ఖో, ఆవుసో ఉపవాన, భిక్ఖు ‘పచ్చత్తం యోనిసోమనసికారా ఏవం సుసమారద్ధా మే సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఫాసువిహారాయ సంవత్తన్తీ’”తి? “జానేయ్య ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త , భిక్ఖు ‘పచ్చత్తం యోనిసోమనసికారా ఏవం సుసమారద్ధా మే సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఫాసువిహారాయ సంవత్తన్తీ’”తి.

“సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఆరబ్భమానో పజానాతి ‘చిత్తఞ్చ మే సువిముత్తం, థినమిద్ధఞ్చ మే సుసమూహతం, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చఞ్చ మే సుప్పటివినీతం, ఆరద్ధఞ్చ మే వీరియం, అట్ఠింకత్వా మనసి కరోమి, నో చ లీన’న్తి...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం ఆవుసో, భిక్ఖు ఆరబ్భమానో పజానాతి ‘చిత్తఞ్చ మే సువిముత్తం, థినమిద్ధఞ్చ మే సుసమూహతం, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చఞ్చ మే సుప్పటివినీతం, ఆరద్ధఞ్చ మే వీరియం, అట్ఠింకత్వా మనసి కరోమి, నో చ లీన’న్తి. ఏవం ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు జానేయ్య ‘పచ్చత్తం యోనిసోమనసికారా ఏవం సుసమారద్ధా మే సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఫాసువిహారాయ సంవత్తన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమఉప్పన్నసుత్తం

౧౯౦. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా”తి. నవమం.

౧౦. దుతియఉప్పన్నసుత్తం

౧౯౧. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అనుప్పన్నా ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా”తి. దసమం.

పబ్బతవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

హిమవన్తం కాయం సీలం, వత్థం భిక్ఖు చ కుణ్డలి;
కూటఞ్చ ఉపవానఞ్చ, ఉప్పన్నా అపరే దువేతి.

౨. గిలానవగ్గో

౧. పాణసుత్తం

౧౯౨. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి పాణా చత్తారో ఇరియాపథే కప్పేన్తి – కాలేన గమనం, కాలేన ఠానం, కాలేన నిసజ్జం, కాలేన సేయ్యం, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ ఏవమేతే చత్తారో ఇరియాపథే కప్పేన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి.

"కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ"తి. పఠమం.

౨. పఠమసూరియూపమసుత్తం

౧౯౩. "సూరియస్స, భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేస్సతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరిస్సతి.

"కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ"తి. దుతియం.

౩. దుతియసూరియూపమసుత్తం

౧౯౪. "సూరియస్స , భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – యోనిసోమనసికారో. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేస్సతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరిస్సతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే॰... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ”తి. తతియం.

౪. పఠమగిలానసుత్తం

౧౯౫. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహాకస్సపో పిప్పలిగుహాయం [విప్పలిగుహాయం (సీ॰)] విహరతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా మహాకస్సపో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం ఏతదవోచ –

“కచ్చి తే, కస్సప, ఖమనీయం కచ్చి యాపనీయం? కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి, నో అభిక్కమన్తి; పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో అభిక్కమో”తి? “న మే, భన్తే, ఖమనీయం, న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి; అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో”తి.

“సత్తిమే, కస్సప, బోజ్ఝఙ్గా మయా సమ్మదక్ఖాతా భావితా బహులీకతా అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, కస్సప, మయా సమ్మదక్ఖాతో భావితో బహులీకతో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి...పే॰... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, కస్సప, మయా సమ్మదక్ఖాతో భావితో బహులీకతో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, కస్సప, సత్త బోజ్ఝఙ్గా మయా సమ్మదక్ఖాతా భావితా బహులీకతా అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ”తి. “తగ్ఘ, భగవా, బోజ్ఝఙ్గా; తగ్ఘ, సుగత, బోజ్ఝఙ్గా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా మహాకస్సపో భగవతో భాసితం అభినన్ది. వుట్ఠహి చాయస్మా మహాకస్సపో తమ్హా ఆబాధా. తథాపహీనో చాయస్మతో మహాకస్సపస్స సో ఆబాధో అహోసీతి. చతుత్థం.

౫. దుతియగిలానసుత్తం

౧౯౬. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో గిజ్ఝకూటే పబ్బతే విహరతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ –

“కచ్చి తే, మోగ్గల్లాన, ఖమనీయం కచ్చి యాపనీయం? కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి, నో అభిక్కమన్తి; పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో అభిక్కమో”తి? “న మే, భన్తే, ఖమనీయం, న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి; అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో”తి.

“సత్తిమే, మోగ్గల్లాన, బోజ్ఝఙ్గా మయా సమ్మదక్ఖాతా భావితా బహులీకతా అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, మోగ్గల్లాన, మయా సమ్మదక్ఖాతో భావితో బహులీకతో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, మోగ్గల్లాన, మయా సమ్మదక్ఖాతో భావితో బహులీకతో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, మోగ్గల్లాన, సత్త బోజ్ఝఙ్గా మయా సమ్మదక్ఖాతా భావితా బహులీకతా అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ”తి. “తగ్ఘ , భగవా, బోజ్ఝఙ్గా; తగ్ఘ, సుగత, బోజ్ఝఙ్గా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో భాసితం అభినన్ది. వుట్ఠహి చాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తమ్హా ఆబాధా. తథాపహీనో చాయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స సో ఆబాధో అహోసీతి. పఞ్చమం.

౬. తతియగిలానసుత్తం

౧౯౭. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో ఆయస్మా మహాచున్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం మహాచున్దం భగవా ఏతదవోచ – “పటిభన్తు తం, చున్ద, బోజ్ఝఙ్గా”తి.

“సత్తిమే, భన్తే, బోజ్ఝఙ్గా భగవతా సమ్మదక్ఖాతా భావితా బహులీకతా అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, భన్తే, భగవతా సమ్మదక్ఖాతో భావితో బహులీకతో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, భన్తే, భగవతా సమ్మదక్ఖాతో భావితో బహులీకతో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, భన్తే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భగవతా సమ్మదక్ఖాతా భావితా బహులీకతా అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ”తి. “తగ్ఘ , చున్ద, బోజ్ఝఙ్గా; తగ్ఘ, చున్ద, బోజ్ఝఙ్గా”తి.

ఇదమవోచాయస్మా చున్దో. సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. వుట్ఠహి చ భగవా తమ్హా ఆబాధా. తథాపహీనో చ భగవతో సో ఆబాధో అహోసీతి. ఛట్ఠం.

౭. పారఙ్గమసుత్తం

౧౯౮. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తీ”తి.

“అప్పకా తే మనుస్సేసు, యే జనా పారగామినో;
అథాయం ఇతరా పజా, తీరమేవానుధావతి.

“యే చ ఖో సమ్మదక్ఖాతే, ధమ్మే ధమ్మానువత్తినో;
తే జనా పారమేస్సన్తి, మచ్చుధేయ్యం సుదుత్తరం.

“కణ్హం ధమ్మం విప్పహాయ, సుక్కం భావేథ పణ్డితో;
ఓకా అనోకమాగమ్మ, వివేకే యత్థ దూరమం.

“తత్రాభిరతిమిచ్ఛేయ్య , హిత్వా కామే అకిఞ్చనో;
పరియోదపేయ్య అత్తానం, చిత్తక్లేసేహి పణ్డితో.

“యేసం సమ్బోధియఙ్గేసు, సమ్మా చిత్తం సుభావితం;
ఆదానప్పటినిస్సగ్గే, అనుపాదాయ యే రతా;
ఖీణాసవా జుతిమన్తో, తే లోకే పరినిబ్బుతా”తి. సత్తమం;

౮. విరద్ధసుత్తం

౧౯౯. “యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో... పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ”తి. అట్ఠమం.

౯. అరియసుత్తం

౨౦౦. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అరియా నియ్యానికా నీయన్తి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా అరియా నియ్యానికా నీయన్తి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా”తి. నవమం.

౧౦. నిబ్బిదాసుత్తం

౨౦౧. “సత్తిమే , భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ”తి. దసమం.

గిలానవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

పాణా సూరియూపమా ద్వే, గిలానా అపరే తయో;
పారఙ్గామీ విరద్ధో చ, అరియో నిబ్బిదాయ చాతి.

౩. ఉదాయివగ్గో

౧. బోధాయసుత్తం

౨౦౨. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ –

‘‘‘బోజ్ఝఙ్గా, బోజ్ఝఙ్గా’తి, భన్తే, వుచ్చన్తి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ‘బోజ్ఝఙ్గా’తి వుచ్చన్తీ’’తి? ‘‘‘బోధాయ సంవత్తన్తీ’తి ఖో, భిక్ఖు, తస్మా బోజ్ఝఙ్గాతి వుచ్చన్తి. ఇధ, భిక్ఖు, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ‘బోధాయ సంవత్తన్తీ’తి ఖో, భిక్ఖు, తస్మా ‘బోజ్ఝఙ్గా’తి వుచ్చన్తీ’’తి. పఠమం.

౨. బోజ్ఝఙ్గదేసనాసుత్తం

౨౦౩. ‘‘సత్త వో, భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గే దేసేస్సామి; తం సుణాథ. కతమే చ, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా’’తి. దుతియం.

౩. ఠానియసుత్తం

౨౦౪. ‘‘కామరాగట్ఠానియానం , [కామరాగట్ఠానీయానం (సీ.)] భిక్ఖవే, ధమ్మానం మనసికారబహులీకారా అనుప్పన్నో చేవ కామచ్ఛన్దో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ కామచ్ఛన్దో భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి. బ్యాపాదట్ఠానియానం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం మనసికారబహులీకారా అనుప్పన్నో చేవ బ్యాపాదో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ బ్యాపాదో భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి. థినమిద్ధట్ఠానియానం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం మనసికారబహులీకారా అనుప్పన్నఞ్చేవ థినమిద్ధం ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ థినమిద్ధం భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయం సంవత్తతి. ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చట్ఠానియానం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం మనసికారబహులీకారా అనుప్పన్నఞ్చేవ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి. విచికిచ్ఛాట్ఠానియానం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం మనసికారబహులీకారా అనుప్పన్నా చేవ విచికిచ్ఛా ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నా చ విచికిచ్ఛా భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి.

‘‘సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానియానం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం మనసికారబహులీకారా అనుప్పన్నో చేవ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానియానం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం మనసికారబహులీకారా అనుప్పన్నో చేవ ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతీ’’తి. తతియం.

౪. అయోనిసోమనసికారసుత్తం

౨౦౩. “అయోనిసో, భిక్ఖవే, మనసికరోతో అనుప్పన్నో చేవ కామచ్ఛన్దో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ కామచ్ఛన్దో భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నో చేవ బ్యాపాదో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ బ్యాపాదో భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నఞ్చేవ థినమిద్ధం ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ థినమిద్ధం భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నఞ్చేవ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నా చేవ విచికిచ్ఛా ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నా చ విచికిచ్ఛా భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నో చేవ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో నుప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో నిరుజ్ఝతి…పే॰… అనుప్పన్నో చేవ ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో నుప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో నిరుజ్ఝతి.

యోనిసో చ ఖో, భిక్ఖవే, మనసికరోతో అనుప్పన్నో చేవ కామచ్ఛన్దో నుప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ కామచ్ఛన్దో పహీయతి; అనుప్పన్నో చేవ బ్యాపాదో నుప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ బ్యాపాదో పహీయతి; అనుప్పన్నఞ్చేవ థినమిద్ధం నుప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ థినమిద్ధం పహీయతి; అనుప్పన్నఞ్చేవ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం నుప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహీయతి; అనుప్పన్నా చేవ విచికిచ్ఛా నుప్పజ్జతి, ఉప్పన్నా చ విచికిచ్ఛా పహీయతి.

“అనుప్పన్నో చేవ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి…పే॰… అనుప్పన్నో చేవ ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతీ”తి. చతుత్థం.

౫. అపరిహానియసుత్తం

౨౦౪. “సత్త వో, భిక్ఖవే, అపరిహానియే ధమ్మే దేసేస్సామి; తం సుణాథ. కతమే చ, భిక్ఖవే, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా? యదిదం – సత్త బోజ్ఝఙ్గా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా”తి. పఞ్చమం.

౬. తణ్హక్ఖయసుత్తం

౨౦౫. “యో, భిక్ఖవే, మగ్గో యా పటిపదా తణ్హక్ఖయాయ సంవత్తతి, తం మగ్గం తం పటిపదం భావేథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, మగ్గో కతమా చ పటిపదా తణ్హక్ఖయాయ సంవత్తతి? యదిదం – సత్త బోజ్ఝఙ్గా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి. ఏవం వుత్తే ఆయస్మా ఉదాయీ భగవన్తం ఏతదవోచ – “కథం భావితా ను ఖో, భన్తే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా, కథం బహులీకతా తణ్హక్ఖయాయ సంవత్తన్తీ”తి?

“ఇధ , ఉదాయి, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం విపులం మహగ్గతం అప్పమాణం అబ్యాపజ్జం [అబ్యాపజ్ఝం (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)]. తస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావయతో వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం విపులం మహగ్గతం అప్పమాణం అబ్యాపజ్జం తణ్హా పహీయతి. తణ్హాయ పహానా కమ్మం పహీయతి. కమ్మస్స పహానా దుక్ఖం పహీయతి…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం విపులం మహగ్గతం అప్పమాణం అబ్యాపజ్జం. తస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావయతో వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం విపులం మహగ్గతం

అప్పమాణం అబ్యాపజ్జం తణ్హా పహీయతి తణ్హాయ పహానా కమ్మం పహీయతి . కమ్మస్స పహానా దుక్ఖం పహీయతి. ఇతి ఖో, ఉదాయి, తణ్హక్ఖయా కమ్మక్ఖయో, కమ్మక్ఖయా దుక్ఖక్ఖయో”తి. ఛట్ఠం.

౭. తణ్హానిరోధసుత్తం

౨౦౮. “యో , భిక్ఖవే, మగ్గో యా పటిపదా తణ్హానిరోధాయ సంవత్తతి, తం మగ్గం తం పటిపదం భావేథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, మగ్గో కతమా చ పటిపదా తణ్హానిరోధాయ సంవత్తతి? యదిదం – సత్త బోజ్ఝఙ్గా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో… పే… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో. కథం భావితా, చ భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా కథం బహులీకతా తణ్హానిరోధాయ సంవత్తన్తి?

“ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా తణ్హానిరోధాయ సంవత్తన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. నిబ్బేధభాగియసుత్తం

౨౦౯. “నిబ్బేధభాగియం వో, భిక్ఖవే, మగ్గం దేసేస్సామి; తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, నిబ్బేధభాగియో మగ్గో? యదిదం – సత్త బోజ్ఝఙ్గా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి. ఏవం వుత్తే ఆయస్మా ఉదాయీ భగవన్తం ఏతదవోచ – “కథం భావితా ను ఖో, భన్తే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా కథం బహులీకతా నిబ్బేధాయ సంవత్తన్తీ”తి?

“ఇధ, ఉదాయి, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం విపులం మహగ్గతం అప్పమాణం అబ్యాపజ్జం. సో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావితేన చిత్తేన అనిబ్బిద్ధపుబ్బం అప్పదాలితపుబ్బం లోభక్ఖన్ధం నిబ్బిజ్ఝతి పదాలేతి ; అనిబ్బిద్ధపుబ్బం అప్పదాలితపుబ్బం దోసక్ఖన్ధం నిబ్బిజ్ఝతి పదాలేతి; అనిబ్బిద్ధపుబ్బం అప్పదాలితపుబ్బం మోహక్ఖన్ధం నిబ్బిజ్ఝతి పదాలేతి…పే… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం విపులం మహగ్గతం అప్పమాణం అబ్యాపజ్జం. సో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావితేన చిత్తేన అనిబ్బిద్ధపుబ్బం అప్పదాలితపుబ్బం లోభక్ఖన్ధం నిబ్బిజ్ఝతి పదాలేతి; అనిబ్బిద్ధపుబ్బం అప్పదాలితపుబ్బం దోసక్ఖన్ధం నిబ్బిజ్ఝతి పదాలేతి; అనిబ్బిద్ధపుబ్బం అప్పదాలితపుబ్బం మోహక్ఖన్ధం నిబ్బిజ్ఝతి పదాలేతి. ఏవం భావితా ఖో, ఉదాయి, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా నిబ్బేధాయ సంవత్తన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. ఏకధమ్మసుత్తం

౨౧౦. “నాహం , భిక్ఖవే, అఞ్ఞం ఏకధమ్మమ్పి సమనుపస్సామి, యో ఏవం భావితో బహులీకతో సంయోజనీయానం ధమ్మానం పహానాయ సంవత్తతి, యథయిదం, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా కథం బహులీకతా సంయోజనీయానం ధమ్మానం పహానాయ సంవత్తన్తి?

“ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా సంయోజనీయానం ధమ్మానం పహానాయ సంవత్తన్తి.

“కతమే చ, భిక్ఖవే, సంయోజనీయా ధమ్మా? చక్ఖు, భిక్ఖవే, సంయోజనీయో ధమ్మో. ఏత్థేతే ఉప్పజ్జన్తి సంయోజనవినిబన్ధా అజ్ఝోసానా...పే.... జివ్హా సంయోజనీయా ధమ్మా. ఏత్థేతే ఉప్పజ్జన్తి సంయోజనవినిబన్ధా అజ్ఝోసానా... పే.... మనో సంయోజనీయో ధమ్మో. ఏత్థేతే ఉప్పజ్జన్తి సంయోజనవినిబన్ధా అజ్ఝోసానా. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, సంయోజనీయా ధమ్మా”తి. నవమం.

౧౦. ఉదాయిసుత్తం

౨౧౧. ఏకం సమయం భగవా సుమ్భేసు విహరతి సేతకం నామ సుమ్భానం నిగమో. అథ ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ భగవన్తం ఏతదవోచ –

“అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ బహుకతఞ్చ మే, భన్తే, భగవతి పేమఞ్చ గారవో చ హిరీ చ ఓత్తప్పఞ్చ. అహఞ్హి, భన్తే, పుబ్బే అగారికభూతో సమానో అబహుకతో అహోసిం ధమ్మేన [ధమ్మే (?)] అబహుకతో సఙ్ఘేన. సో ఖ్వాహం భగవతి పేమఞ్చ గారవఞ్చ హిరిఞ్చ ఓత్తప్పఞ్చ సమ్పస్సమానో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. తస్స మే భగవా ధమ్మం దేసేసి – ‘ఇతి రూపం, ఇతి రూపస్స సముదయో, ఇతి రూపస్స అత్థఙ్గమో; ఇతి వేదనా...పే.... ఇతి సఞ్ఞా... ఇతి సఙ్ఖారా... ఇతి విఞ్ఞాణం, ఇతి విఞ్ఞాణస్స సముదయో, ఇతి విఞ్ఞాణస్స అత్థఙ్గమో’తి.

“సో ఖ్వాహం, భన్తే, సుఞ్ఞాగారగతో ఇమేసం పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధానం ఉక్కుజ్జావకుజ్జం సమ్పరివత్తేన్తో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. ధమ్మో చ మే, భన్తే, అభిసమితో, మగ్గో చ మే పటిలద్ధో; యో మే భావితో బహులీకతో తథా తథా విహరన్తం తథత్తాయ ఉపనేస్సతి యథాహం – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానిస్సామి.

“సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మే, భన్తే, పటిలద్ధో, యో మే భావితో బహులీకతో తథా తథా విహరన్తం తథత్తాయ ఉపనేస్సతి యథాహం – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానిస్సామి...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో మే, భన్తే, పటిలద్ధో, యో మే భావితో బహులీకతో తథా తథా విహరన్తం తథత్తాయ ఉపనేస్సతి యథాహం – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానిస్సామి. అయం ఖో మే, భన్తే, మగ్గో పటిలద్ధో, యో మే భావితో బహులీకతో తథా తథా విహరన్తం తథత్తాయ ఉపనేస్సతి యథాహం – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానిస్సామీ”తి.

“సాధు సాధు, ఉదాయి! ఏసో హి తే, ఉదాయి, మగ్గో పటిలద్ధో, యో తే భావితో బహులీకతో తథా తథా విహరన్తం తథత్తాయ ఉపనేస్సతి యథా త్వం – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి

పజానిస్ససీ”తి. దసమం.

ఉదాయివగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

బోధాయ దేసనా ఠానా, అయోనిసో చాపరిహానీ;
ఖయో నిరోధో నిబ్బేధో, ఏకధమ్మో ఉదాయినాతి.

౪. నీవరణవగ్గో

౧. పఠమకుసలసుత్తం

౨౧౨. “యే కేచి, భిక్ఖవే, ధమ్మా కుసలా కుసలభాగియా కుసలపక్ఖికా, సబ్బే తే అప్పమాదమూలకా అప్పమాదసమోసరణా; అప్పమాదో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి. అప్పమత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేస్సతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరిస్సతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పమత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ”తి. పఠమం.

౨. దుతియకుసలసుత్తం

౨౧౩. “యే కేచి, భిక్ఖవే, ధమ్మా కుసలా కుసలభాగియా కుసలపక్ఖికా, సబ్బే తే యోనిసోమనసికారమూలకా యోనిసోమనసికారసమోసరణా; యోనిసోమనసికారో తేసం ధమ్మానం అగ్గమక్ఖాయతి. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేస్సతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరిస్సతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే , భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ”తి. దుతియం.

౩. ఉపక్కిలేససుత్తం

౨౧౪. “పఞ్చిమే , భిక్ఖవే, జాతరూపస్స ఉపక్కిలేసా, యేహి ఉపక్కిలేసేహి ఉపక్కిలిట్ఠం జాతరూపం న చేవ ముదు హోతి న చ కమ్మనియం, న చ పభస్సరం పభఙ్గు చ, న చ సమ్మా ఉపేతి కమ్మాయ. కతమే పఞ్చ? అయో, భిక్ఖవే, జాతరూపస్స ఉపక్కిలేసో, యేన ఉపక్కిలేసేన ఉపక్కిలిట్ఠం జాతరూపం న చేవ ముదు హోతి న చ కమ్మనియం, న చ పభస్సరం పభఙ్గు చ, న చ సమ్మా ఉపేతి కమ్మాయ. లోహం, భిక్ఖవే, జాతరూపస్స ఉపక్కిలేసో, యేన ఉపక్కిలేసేన

ఉపక్కిలిట్ఠం జాతరూపం...పే.... తిపు, భిక్ఖవే, జాతరూపస్స ఉపక్కిలేసో...పే.... సీసం, భిక్ఖవే, జాతరూపస్స ఉపక్కిలేసో...పే.... సజ్ఝు, భిక్ఖవే, జాతరూపస్స ఉపక్కిలేసో, యేన ఉపక్కిలేసేన ఉపక్కిలిట్ఠం జాతరూపం న చేవ ముదు హోతి న చ కమ్మనియం, న చ పభస్సరం పభఙ్గు చ, న చ సమ్మా ఉపేతి కమ్మాయ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ జాతరూపస్స ఉపక్కిలేసా, యేహి ఉపక్కిలేసేహి ఉపక్కిలిట్ఠం జాతరూపం న చేవ ముదు హోతి న చ కమ్మనియం, న చ పభస్సరం పభఙ్గు చ, న చ సమ్మా ఉపేతి కమ్మాయ.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిమే చిత్తస్స ఉపక్కిలేసా, యేహి ఉపక్కిలేసేహి ఉపక్కిలిట్ఠం చిత్తం న చేవ ముదు హోతి న చ కమ్మనియం, న చ పభస్సరం పభఙ్గు చ, న చ సమ్మా సమాధియతి ఆసవానం ఖయాయ. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దో, భిక్ఖవే, చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, యేన ఉపక్కిలేసేన ఉపక్కిలిట్ఠం చిత్తం న చేవ ముదు హోతి న చ కమ్మనియం, న చ పభస్సరం పభఙ్గు చ, న చ సమ్మా సమాధియతి ఆసవానం ఖయాయ...పే.... ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ చిత్తస్స ఉపక్కిలేసా, యేహి ఉపక్కిలేసేహి ఉపక్కిలిట్ఠం చిత్తం న చేవ ముదు హోతి న చ కమ్మనియం, న చ పభస్సరం పభఙ్గు చ, న చ సమ్మా సమాధియతి ఆసవానం ఖయాయా”తి. తతియం.

౪. అనుపక్కిలేససుత్తం

౨౧౩. “సత్తిమే , భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనుపక్కిలేసా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తి . కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనుపక్కిలేసో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనుపక్కిలేసో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనుపక్కిలేసా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తీ”తి. చతుత్థం.

౫. అయోనిసోమనసికారసుత్తం

౨౧౪. “అయోనిసో, భిక్ఖవే, మనసికరోతో అనుప్పన్నో చేవ కామచ్ఛన్దో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ కామచ్ఛన్దో భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నో చేవ బ్యాపాదో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ బ్యాపాదో భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నఞ్చేవ థినమిద్ధం ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ థినమిద్ధం భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నఞ్చేవ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నఞ్చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతి; అనుప్పన్నా చేవ విచికిచ్ఛా ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నా చ విచికిచ్ఛా భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తతీ”తి. పఞ్చమం.

౬. యోనిసోమనసికారసుత్తం

౨౧౫. “యోనిసో చ ఖో, భిక్ఖవే, మనసికరోతో అనుప్పన్నో చేవ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి...పే.... అనుప్పన్నో చేవ ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో చ

ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. బుద్ధిసుత్తం

౨౧౮. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా బుద్ధియా అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా బుద్ధియా అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. ఆవరణనీవరణసుత్తం

౨౧౯. “పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, ఆవరణా నీవరణా చేతసో ఉపక్కిలేసా పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణా. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దో, భిక్ఖవే, ఆవరణో నీవరణో చేతసో ఉపక్కిలేసో పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణో. బ్యాపాదో, భిక్ఖవే, ఆవరణో నీవరణో చేతసో ఉపక్కిలేసో పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణో. థినమిద్ధం, భిక్ఖవే, ఆవరణం నీవరణం చేతసో ఉపక్కిలేసం పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణం. ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం , భిక్ఖవే, ఆవరణం నీవరణం చేతసో ఉపక్కిలేసం పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణం. విచికిచ్ఛా, భిక్ఖవే, ఆవరణా నీవరణా చేతసో ఉపక్కిలేసా పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ ఆవరణా నీవరణా చేతసో ఉపక్కిలేసా పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణా.

“సత్తిమే , భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనుపక్కిలేసా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనుపక్కిలేసో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనుపక్కిలేసో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనుపక్కిలేసా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తీతి.

“యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బం చేతసో సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి, ఇమస్స పఞ్చ నీవరణా తస్మిం సమయే న హోన్తి. సత్త బోజ్ఝఙ్గా తస్మిం సమయే భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి.

“కతమే పఞ్చ నీవరణా తస్మిం సమయే న హోన్తి? కామచ్ఛన్దనీవరణం తస్మిం సమయే న హోతి, బ్యాపాదనీవరణం తస్మిం సమయే న హోతి, థినమిద్ధనీవరణం తస్మిం సమయే న హోతి, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం తస్మిం సమయే న హోతి, విచికిచ్ఛానీవరణం తస్మిం సమయే న హోతి. ఇమస్స పఞ్చ నీవరణా తస్మిం సమయే న హోన్తి.

“కతమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా తస్మిం సమయే భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి ? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. ఇమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా తస్మిం సమయే భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తి. యస్మిం , భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బం చేతసో

సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి, ఇమస్స పఞ్చ నీవరణా తస్మిం సమయే న హోన్తి. ఇమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా తస్మిం సమయే భావనాపారిపూరిం గచ్ఛన్తీ’’తి. అట్ఠమం.

౯. రుక్ఖసుత్తం

౨౨౦. ‘‘సన్తి, భిక్ఖవే, మహారుక్ఖా అణుబీజా మహాకాయా రుక్ఖానం అజ్ఝారుహా, యేహి రుక్ఖా అజ్ఝారూళ్హా ఓభగ్గవిభగ్గా విపతితా సేన్తి. కతమే చ తే, భిక్ఖవే, మహారుక్ఖా అణుబీజా మహాకాయా రుక్ఖానం అజ్ఝారుహా, యేహి రుక్ఖా అజ్ఝారూళ్హా ఓభగ్గవిభగ్గా విపతితా సేన్తి [సేన్తి. సేయ్యథిదం (కత్థచి)]? అస్సత్థో, నిగ్రోధో, పిలక్ఖో, ఉదుమ్బరో, కచ్ఛకో, కపిత్థనో – ఇమే ఖో తే, భిక్ఖవే, మహారుక్ఖా అణుబీజా మహాకాయా రుక్ఖానం అజ్ఝారుహా, యేహి రుక్ఖా అజ్ఝారూళ్హా ఓభగ్గవిభగ్గా విపతితా సేన్తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో కులపుత్తో యాదిసకే కామే ఓహాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో తాదిసకేహి కామేహి తతో వా పాపిట్ఠతరేహి ఓభగ్గవిభగ్గో విపతితో సేతి.

‘‘పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, ఆవరణా నీవరణా చేతసో అజ్ఝారుహా పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణా. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దో, భిక్ఖవే, ఆవరణో నీవరణో చేతసో అజ్ఝారుహో పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణో. బ్యాపాదో, భిక్ఖవే, ఆవరణో నీవరణో చేతసో అజ్ఝారుహో పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణో. థినమిద్ధం, భిక్ఖవే, ఆవరణం నీవరణం చేతసో అజ్ఝారుహం పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణం. ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం, భిక్ఖవే, ఆవరణం నీవరణం చేతసో అజ్ఝారుహం పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణం. విచికిచ్ఛా, భిక్ఖవే, ఆవరణా నీవరణా చేతసో అజ్ఝారుహా పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే , పఞ్చ ఆవరణా నీవరణా చేతసో అజ్ఝారుహా పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణా.

‘‘సత్తిమే , భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనజ్ఝారుహా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనజ్ఝారుహో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనజ్ఝారుహో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనజ్ఝారుహా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తీ’’తి. నవమం.

౧౦. నీవరణసుత్తం

౨౨౧. ‘‘పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, నీవరణా అన్ధకరణా అచక్ఖుకరణా అఞ్ఞాణకరణా పఞ్ఞానిరోధికా విఘాతపక్ఖియా అనిబ్బానసంవత్తనికా. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దనీవరణం, భిక్ఖవే, అన్ధకరణం అచక్ఖుకరణం అఞ్ఞాణకరణం పఞ్ఞానిరోధికం విఘాతపక్ఖియం అనిబ్బానసంవత్తనికం . బ్యాపాదనీవరణం, భిక్ఖవే…పే.… థినమిద్ధనీవరణం, భిక్ఖవే… ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం, భిక్ఖవే… విచికిచ్ఛానీవరణం, భిక్ఖవే, అన్ధకరణం అచక్ఖుకరణం అఞ్ఞాణకరణం పఞ్ఞానిరోధికం విఘాతపక్ఖియం అనిబ్బానసంవత్తనికం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ నీవరణా అన్ధకరణా అచక్ఖుకరణా అఞ్ఞాణకరణా పఞ్ఞానిరోధికా విఘాతపక్ఖియా అనిబ్బానసంవత్తనికా.

“సత్తిమే, భిక్ఖవే, బోజ్ఝఙ్గా చక్ఖుకరణా ఞాణకరణా పఞ్ఞాబుద్ధియా అవిఘాతపక్ఖియా నిబ్బానసంవత్తనికా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, చక్ఖుకరణో ఞాణకరణో పఞ్ఞాబుద్ధియో అవిఘాతపక్ఖియో నిబ్బానసంవత్తనికో…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో, భిక్ఖవే, చక్ఖుకరణో ఞాణకరణో పఞ్ఞాబుద్ధియో అవిఘాతపక్ఖియో నిబ్బానసంవత్తనికో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే , సత్త బోజ్ఝఙ్గా చక్ఖుకరణా ఞాణకరణా పఞ్ఞాబుద్ధియా అవిఘాతపక్ఖియా నిబ్బానసంవత్తనికా”తి. దసమం.

నీవరణవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే కుసలా కిలేసా చ, ద్వే యోనిసో చ బుద్ధి చ;
ఆవరణా నీవరణా రుక్ఖం, నీవరణఞ్చ తే దసాతి.

౫. చక్కవత్తివగ్గో

౧. విధాసుత్తం

౨౨౨. సావత్థినిదానం . “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా తిస్సో విధా పజహింసు, సబ్బే తే సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా తిస్సో విధా పజహిస్సన్తి, సబ్బే తే సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా తిస్సో విధా పజహన్తి, సబ్బే తే సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. కతమేసం సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా తిస్సో విధా పజహింసు…పే॰… పజహిస్సన్తి…పే॰… పజహన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా”తి. పఠమం.

౨. చక్కవత్తిసుత్తం

౨౨౩. “రఞ్ఞో , భిక్ఖవే, చక్కవత్తిస్స పాతుభావా సత్తన్నం రతనానం పాతుభావో హోతి. కతమేసం సత్తన్నం? చక్కరతనస్స పాతుభావో హోతి, హత్థిరతనస్స పాతుభావో హోతి, అస్సరతనస్స పాతుభావో హోతి, మణిరతనస్స పాతుభావో హోతి, ఇత్థిరతనస్స పాతుభావో హోతి, గహపతిరతనస్స పాతుభావో హోతి, పరిణాయకరతనస్స పాతుభావో హోతి . రఞ్ఞో, భిక్ఖవే, చక్కవత్తిస్స పాతుభావా ఇమేసం సత్తన్నం రతనానం పాతుభావో హోతి.

“తథాగతస్స, భిక్ఖవే, పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గరతనానం పాతుభావో హోతి. కతమేసం సత్తన్నం? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స రతనస్స పాతుభావో హోతి…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స రతనస్స పాతుభావో హోతి. తథాగతస్స, భిక్ఖవే, పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స ఇమేసం సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గరతనానం పాతుభావో హోతీ”తి. దుతియం.

౩. మారసుత్తం

೨೨೪. "మారసేనప్పమద్దనం వో, భిక్ఖవే, మగ్గం దేసేస్సామి; తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, మారసేనప్పమద్దనో మగ్గో? యదిదం – సత్త బోజ్ఝఙ్గా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – అయం ఖో, భిక్ఖవే, మారసేనప్పమద్దనో మగ్గో"తి. తతియం.

४. దుప్పఞ్ఞసుత్తం

೨೨౫. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "'దుప్పఞ్ఞో ఏళమూగో, దుప్పఞ్ఞో ఏళమూగో'తి , భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, 'దుప్పఞ్ఞో ఏళమూగో'తి వుచ్చతీ"తి? "సత్తన్నం ఖో, భిక్ఖు, బోజ్ఝఙ్గానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా 'దుప్పఞ్ఞో ఏళమూగో'తి వుచ్చతి. కతమేసం సత్తన్నం? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స – ఇమేసం ఖో, భిక్ఖు , సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా 'దుప్పఞ్ఞో ఏళమూగో'తి వుచ్చతీ"తి. చతుత్థం.

౫. పఞ్ఞవన్తసుత్తం

೨೨೬. "'పఞ్ఞవా అనేళమూగో, పఞ్ఞవా అనేళమూగో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, 'పఞ్ఞవా అనేళమూగో'తి వుచ్చతీ"తి? "సత్తన్నం ఖో, భిక్ఖు, బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా 'పఞ్ఞవా అనేళమూగో'తి వుచ్చతి. కతమేసం సత్తన్నం? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స – ఇమేసం ఖో, భిక్ఖు, సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా 'పఞ్ఞవా అనేళమూగో'తి వుచ్చతీ"తి. పఞ్చమం.

६. దలిద్దసుత్తం

೨೨೭. "'దలిద్దో, దలిద్దో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, 'దలిద్దో'తి వుచ్చతీ"తి? "సత్తన్నం ఖో, భిక్ఖు, బోజ్ఝఙ్గానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా 'దలిద్దో'తి వుచ్చతి. కతమేసం సత్తన్నం? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స – ఇమేసం ఖో, భిక్ఖు, సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా 'దలిద్దో'తి వుచ్చతీ"తి. ఛట్ఠం.

೭. అదలిద్దసుత్తం

೨೨ర. "'అదలిద్దో , అదలిద్దో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, 'అదలిద్దో'తి వుచ్చతీ"తి? "సత్తన్నం ఖో, భిక్ఖు, బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా 'అదలిద్దో'తి వుచ్చతి. కతమేసం సత్తన్నం? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స – ఇమేసం ఖో, భిక్ఖు, సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం భావితత్తా బహులీకతత్తా 'అదలిద్దో'తి వుచ్చతీ"తి. సత్తమం.

ర. ఆదిచ్చసుత్తం

೨೨೯. "ఆదిచ్చస్స , భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం ఉప్పాదాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేస్సతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు

కల్యాణమిత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం... పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ"తి. అట్ఠమం.

౯. అజ్ఝత్తికఙ్గసుత్తం

౨౩౦. "అజ్ఝత్తికం, భిక్ఖవే, అఙ్గన్తి కరిత్వా నాఞ్ఞం ఏకఙ్గమ్పి సమనుపస్సామి సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం ఉప్పాదాయ, యథయిదం – భిక్ఖవే, యోనిసోమనసికారో. యోనిసోమనసికారసమ్పన్నస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేస్సతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసోమనసికారసమ్పన్నో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ"తి. నవమం.

౧౦. బాహిరఙ్గసుత్తం

౨౩౧. "బాహిరం , భిక్ఖవే, అఙ్గన్తి కరిత్వా నాఞ్ఞం ఏకఙ్గమ్పి సమనుపస్సామి సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం ఉప్పాదాయ, యథయిదం – భిక్ఖవే, కల్యాణమిత్తతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేస్సతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరిస్సతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేతి, సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోతీ"తి. దసమం.

చక్కవత్తివగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

విధా చక్కవత్తి మారో, దుప్పఞ్ఞో పఞ్ఞవేన చ;
దలిద్దో అదలిద్దో చ, ఆదిచ్చఙ్గేన తే దసాతి.

౬. సాకచ్ఛవగ్గో

౧. ఆహారసుత్తం

౨౩౨. సావత్థినిదానం . "పఞ్చన్నఞ్చ, భిక్ఖవే, నీవరణానం సత్తన్నఞ్చ బోజ్ఝఙ్గానం ఆహారఞ్చ అనాహారఞ్చ దేసేస్సామి; తం సుణాథ. కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే , సుభనిమిత్తం. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, పటిఘనిమిత్తం . తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, అరతి తన్ది విజమ్భితా భత్తసమ్మదో చేతసో చ లీనత్తం. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, చేతసో అవూపసమో. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, విచికిచ్ఛాట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ అయోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, కుసలాకుసలా ధమ్మా సావజ్జానవజ్జా ధమ్మా హీనపణీతా ధమ్మా కణ్హసుక్కసప్పటిభాగా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, ఆరమ్భధాతు నిక్కమధాతు పరక్కమధాతు. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, కాయప్పస్సద్ధి చిత్తప్పస్సద్ధి . తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, సమథనిమిత్తం అబ్యగ్గనిమిత్తం. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, ఆహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, అసుభనిమిత్తం . తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా కామచ్ఛన్దస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, మేత్తాచేతోవిముత్తి. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా బ్యాపాదస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, ఆరమ్భధాతు నిక్కమధాతు పరక్కమధాతు. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స ఉప్పాదాయ , ఉప్పన్నస్స వా థినమిద్ధస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, చేతసో వూపసమో. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ? అత్థి, భిక్ఖవే, కుసలాకుసలా ధమ్మా సావజ్జానవజ్జా ధమ్మా హీనపణీతా ధమ్మా కణ్హసుక్కసప్పటిభాగా ధమ్మా. తత్థ యోనిసోమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నాయ వా విచికిచ్ఛాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ అమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, కుసలాకుసలా ధమ్మా సావజ్జానవజ్జా ధమ్మా హీనపణీతా ధమ్మా కణ్హసుక్కసప్పటిభాగా ధమ్మా. తత్థ అమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, ఆరమ్భధాతు నిక్కమధాతు పరక్కమధాతు. తత్థ అమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ అమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, కాయప్పస్సద్ధి చిత్తప్పస్సద్ధి. తత్థ అమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, సమథనిమిత్తం అబ్యగ్గనిమిత్తం. తత్థ అమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా.

“కో చ, భిక్ఖవే, అనాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ, ఉప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా? అత్థి, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గట్ఠానీయా ధమ్మా. తత్థ అమనసికారబహులీకారో – అయమనాహారో అనుప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదాయ , ఉప్పన్నస్స వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరియా”తి. పఠమం.

౨. పరియాయసుత్తం

౨౩౩. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పవిసింసు. అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – “అతిప్పగో ఖో తావ సావత్థియం పిణ్డాయ చరితుం. యంనూన మయం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్యామా”తి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏతదవోచుం –

“సమణో, ఆవుసో, గోతమో సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేతి – ‘ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే సత్త బోజ్ఝఙ్గే యథాభూతం భావేథా’తి. మయమ్పి ఖో, ఆవుసో, సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేమ – ‘ఏథ తుమ్హే, ఆవుసో, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే సత్త బోజ్ఝఙ్గే యథాభూతం భావేథా’తి. ఇధ నో, ఆవుసో, కో విసేసో, కో అధిప్పయాసో, కిం నానాకరణం సమణస్స వా గోతమస్స అమ్హాకం వా, యదిదం – ధమ్మదేసనాయ వా ధమ్మదేసనం, అనుసాసనియా వా అనుసాసని”న్తి?

అథ ఖో తే భిక్ఖూ తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దింసు నప్పటిక్కోసింసు; అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు – “భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామా”తి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ సావత్థిం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఇధ మయం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పవిసిమ్హ. తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం ఏతదహోసి – ‘అతిప్పగో ఖో తావ సావత్థియం పిణ్డాయ చరితుం, యంనూన మయం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్యామా’తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోదిమ్హ. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిమ్హ. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో అమ్హే, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏతదవోచుం –

“సమణో, ఆవుసో, గోతమో సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేతి ‘ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే సత్త బోజ్ఝఙ్గే యథాభూతం భావేథా’తి. మయమ్పి ఖో, ఆవుసో, సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేమ – ‘ఏథ తుమ్హే, ఆవుసో, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే సత్త బోజ్ఝఙ్గే యథాభూతం భావేథా’తి. ఇధ నో, ఆవుసో, కో విసేసో, కో అధిప్పయాసో, కిం నానాకరణం సమణస్స వా గోతమస్స అమ్హాకం వా, యదిదం – ధమ్మదేసనాయ వా ధమ్మదేసనం, అనుసాసనియా వా అనుసాసని”న్తి?

“అథ ఖో మయం, భన్తే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దిమ్హ నప్పటిక్కోసిమ్హ, అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిమ్హ – ‘భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామా’”తి.

“ఏవంవాదినో , భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘అత్థి పనావుసో, పరియాయో, యం పరియాయం ఆగమ్మ పఞ్చ నీవరణా దస హోన్తి, సత్త బోజ్ఝఙ్గా చతుద్దసా’తి. ఏవం పుట్ఠా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా

న చేవ సమ్పాయిస్సన్తి, ఉత్తరిఞ్చ విఘాతం ఆపజ్జిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? యథా తం, భిక్ఖవే, అవిసయస్మిం. “నాహం తం, భిక్ఖవే, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ, యో ఇమేసం పఞ్హానం వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్య, అఞ్ఞత్ర తథాగతేన వా తథాగతసావకేన వా ఇతో వా పన సుత్వా”.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో, యం పరియాయం ఆగమ్మ పఞ్చ నీవరణా దస హోన్తి? యదపి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దో తదపి నీవరణం, యదపి బహిద్ధా కామచ్ఛన్దో తదపి నీవరణం. ‘కామచ్ఛన్దనీవరణ’న్తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి. యదపి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం బ్యాపాదో తదపి నీవరణం, యదపి బహిద్ధా బ్యాపాదో తదపి నీవరణం. ‘బ్యాపాదనీవరణ’న్తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి. యదపి, భిక్ఖవే, థినం తదపి నీవరణం, యదపి మిద్ధం తదపి నీవరణం. ‘థినమిద్ధనీవరణ’న్తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి. యదపి, భిక్ఖవే, ఉద్ధచ్చం తదపి నీవరణం, యదపి కుక్కుచ్చం తదపి నీవరణం. ‘ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణ’న్తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి. యదపి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు విచికిచ్ఛా తదపి నీవరణం, యదపి బహిద్ధా ధమ్మేసు విచికిచ్ఛా తదపి నీవరణం. ‘విచికిచ్ఛానీవరణ’న్తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో, యం పరియాయం ఆగమ్మ పఞ్చ నీవరణా దస హోన్తి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో, యం పరియాయం ఆగమ్మ సత్త బోజ్ఝఙ్గా చతుద్దస హోన్తి? యదపి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు సతి తదపి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, యదపి బహిద్ధా ధమ్మేసు సతి తదపి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ‘సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి.

“యదపి , భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు పఞ్ఞాయ పవిచినతి [పవిచినాతి (క.)] పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి తదపి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, యదపి బహిద్ధా ధమ్మేసు పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి తదపి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ‘ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి.

“యదపి, భిక్ఖవే, కాయికం వీరియం తదపి వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, యదపి చేతసికం వీరియం తదపి వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ‘వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి.

“యదపి , భిక్ఖవే, సవితక్కసవిచారా పీతి తదపి పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, యదపి అవితక్కఅవిచారా పీతి తదపి పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ‘పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి.

“యదపి, భిక్ఖవే, కాయప్పస్సద్ధి తదపి పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, యదపి చిత్తప్పస్సద్ధి తదపి పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ‘పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి.

“యదపి, భిక్ఖవే, సవితక్కో సవిచారో సమాధి తదపి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, యదపి అవితక్కఅవిచారో సమాధి తదపి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ‘సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి.

“యదపి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు ఉపేక్ఖా తదపి ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో, యదపి బహిద్ధా ధమ్మేసు ఉపేక్ఖా తదపి ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో. ‘ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి ఇతి హిదం ఉద్దేసం గచ్ఛతి. తదమినాపేతం పరియాయేన ద్వయం హోతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో, యం పరియాయం ఆగమ్మ సత్త బోజ్ఝఙ్గా చతుద్దసా”తి. దుతియం.

౩. అగ్గిసుత్తం

౨౩౪. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థియం పిణ్డాయ పవిసింసు . (పరియాయసుత్తసదిసం).

“ఏవంవాదినో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘యస్మిం, ఆవుసో, సమయే లీనం చిత్తం హోతి, కతమేసం తస్మిం సమయే బోజ్ఝఙ్గానం అకాలో భావనాయ, కతమేసం తస్మిం సమయే బోజ్ఝఙ్గానం కాలో భావనాయ? యస్మిం పనావుసో, సమయే ఉద్ధతం చిత్తం హోతి, కతమేసం తస్మిం సమయే బోజ్ఝఙ్గానం అకాలో భావనాయ, కతమేసం తస్మిం సమయే బోజ్ఝఙ్గానం కాలో భావనాయా’తి? ఏవం పుట్ఠా , భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా న చేవ సమ్పాయిస్సన్తి, ఉత్తరిఞ్చ విఘాతం ఆపజ్జిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? యథా తం, భిక్ఖవే, అవిసయస్మిం.

“నాహం తం, భిక్ఖవే, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ యో ఇమేసం పఞ్హానం వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్య, అఞ్ఞత్ర తథాగతేన వా తథాగతసావకేన వా ఇతో వా పన సుత్వా.

“యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే లీనం చిత్తం హోతి, అకాలో తస్మిం సమయే పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? లీనం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి దుస్సముట్ఠాపయం హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో పరిత్తం అగ్గిం ఉజ్జాలేతుకామో అస్స. సో తత్థ అల్లాని చేవ తిణాని పక్ఖిపేయ్య, అల్లాని చ గోమయాని పక్ఖిపేయ్య, అల్లాని చ కట్ఠాని పక్ఖిపేయ్య , ఉదకవాతఞ్చ దదేయ్య, పంసుకేన చ ఓకిరేయ్య; భబ్బో ను ఖో సో పురిసో పరిత్తం అగ్గిం ఉజ్జాలితు”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్మిం సమయే లీనం చిత్తం హోతి, అకాలో తస్మిం సమయే పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? లీనం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి దుస్సముట్ఠాపయం హోతి.

“యస్మిఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, సమయే లీనం చిత్తం హోతి, కాలో తస్మిం సమయే ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? లీనం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి సుసముట్ఠాపయం హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో పరిత్తం అగ్గిం ఉజ్జాలేతుకామో అస్స. సో తత్థ సుక్ఖాని చేవ తిణాని పక్ఖిపేయ్య, సుక్ఖాని గోమయాని పక్ఖిపేయ్య, సుక్ఖాని కట్ఠాని పక్ఖిపేయ్య, ముఖవాతఞ్చ దదేయ్య, న చ పంసుకేన ఓకిరేయ్య; భబ్బో ను ఖో సో పురిసో పరిత్తం అగ్గిం ఉజ్జాలితు”న్తి? “ఏవం, భన్తే”.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్మిం సమయే లీనం చిత్తం హోతి, కాలో తస్మిం సమయే ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? లీనం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి సుసముట్ఠాపయం హోతి.

“యస్మిం , భిక్ఖవే, సమయే ఉద్ధత్తం చిత్తం హోతి, అకాలో తస్మిం సమయే ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? ఉద్ధతం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి దువూపసమయం హోతి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం నిబ్బాపేతుకామో అస్స. సో తత్థ సుక్ఖాని చేవ తిణాని పక్ఖిపేయ్య, సుక్ఖాని చ గోమయాని పక్ఖిపేయ్య, సుక్ఖాని చ కట్ఠాని పక్ఖిపేయ్య, ముఖవాతఞ్చ దదేయ్య, న చ పంసుకేన ఓకిరేయ్య; భబ్బో ను ఖో సో పురిసో మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం నిబ్బాపేతు”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్మిం సమయే ఉద్ధతం చిత్తం హోతి, అకాలో తస్మిం సమయే ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, అకాలో పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? ఉద్ధతం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి దువూపసమయం హోతి.

“యస్మిఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, సమయే ఉద్ధతం చిత్తం హోతి, కాలో తస్మిం సమయే పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? ఉద్ధతం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి సువూపసమయం హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం నిబ్బాపేతుకామో అస్స. సో తత్థ అల్లాని చేవ తిణాని పక్ఖిపేయ్య, అల్లాని చ గోమయాని పక్ఖిపేయ్య, అల్లాని చ కట్ఠాని పక్ఖిపేయ్య, ఉదకవాతఞ్చ దదేయ్య, పంసుకేన చ ఓకిరేయ్య; భబ్బో ను ఖో సో పురిసో మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం నిబ్బాపేతు”న్తి? “ఏవం, భన్తే”.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్మిం సమయే ఉద్ధతం చిత్తం హోతి, కాలో తస్మిం సమయే పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ, కాలో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ. తం కిస్స హేతు? ఉద్ధతం, భిక్ఖవే, చిత్తం తం ఏతేహి ధమ్మేహి సువూపసమయం హోతి. సతిఞ్చ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, సబ్బత్థికం వదామీ”తి. తతియం.

౪. మేత్తాసహగతసుత్తం

౨౩౫. ఏకం సమయం భగవా కోలియేసు విహరతి హలిద్దవసనం నామ కోలియానం నిగమో. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ హలిద్దవసనం పిణ్డాయ పవిసింసు . అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – “అతిప్పగో ఖో తావ హలిద్దవసనే పిణ్డాయ చరితుం. యంనూన మయం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్యామా”తి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు.

ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏతదవోచుం –

"సమణో, ఆవుసో, గోతమో సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేతి – 'ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరథ. కరుణాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం కరుణాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరథ. ముదితాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ముదితాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరథ. ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరథా"'తి.

"మయమ్పి ఖో, ఆవుసో, సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేమ – 'ఏథ తుమ్హే, ఆవుసో, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ...పే.... కరుణాసహగతేన చేతసా... ముదితాసహగతేన చేతసా... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరథా'తి. ఇధ నో, ఆవుసో, కో విసేసో, కో అధిప్పయాసో, కిం నానాకరణం సమణస్స వా గోతమస్స అమ్హాకం వా, యదిదం – ధమ్మదేసనాయ వా ధమ్మదేసనం, అనుసాసనియా వా అనుసాసని"న్తి?

అథ ఖో తే భిక్ఖూ తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దింసు నప్పటిక్కోసింసు. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు – "భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామా"తి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ హాలిద్దవసనే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

"ఇధ మయం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ హాలిద్దవసనే పిణ్డాయ పవిసిమ్హ. తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం ఏతదహోసి – 'అతిప్పగో ఖో తావ హాలిద్దవసనే పిణ్డాయ చరితుం. యంనూన మయం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్యామా"'తి.

"అథ ఖో మయం, భన్తే, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమిమ్హ, ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోదిమ్హ. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిమ్హ. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో అమ్హే, భన్తే, తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏతదవోచుం –

“సమణో, ఆవుసో, గోతమో సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేతి – ‘ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ...పే.... కరుణాసహగతేన చేతసా ... ముదితాసహగతేన చేతసా... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరథా’’’తి.

“మయమ్పి ఖో, ఆవుసో, సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేమ – ‘ఏథ తుమ్హే, ఆవుసో, పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ...పే.... కరుణాసహగతేన చేతసా...పే.... ముదితాసహగతేన చేతసా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరథా’తి. ఇధ నో, ఆవుసో, కో విసేసో, కో అధిప్పయాసో, కిం నానాకరణం సమణస్స వా గోతమస్స అమ్హాకం వా, యదిదం, ధమ్మదేసనాయ వా ధమ్మదేసనం, అనుసాసనియా వా అనుసాసని”న్తి?

అథ ఖో మయం, భన్తే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దిమ్హ నప్పటిక్కోసిమ్హ, అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిమ్హ – ‘భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామా’తి.

“ఏవంవాదినో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘కథం భావితా పనావుసో, మేత్తాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా? కథం భావితా పనావుసో, కరుణాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా? కథం భావితా పనావుసో, ముదితాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా? కథం భావితా పనావుసో, ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా’’’తి? ఏవం పుట్ఠా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా న చేవ సమ్పాయిస్సన్తి, ఉత్తరిఞ్చ విఘాతం ఆపజ్జిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? యథా తం, భిక్ఖవే, అవిసయస్మిం. “నాహం తం, భిక్ఖవే, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ, యో ఇమేసం పఞ్హానం వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్య, అఞ్ఞత్ర తథాగతేన వా తథాగతసావకేన వా ఇతో వా పన సుత్వా”.

“కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, మేత్తాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు మేత్తాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... మేత్తాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. సో సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘పటికూలే అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలే చ పటికూలే చ పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘పటికూలే చ అప్పటికూలే చ అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలఞ్చ పటికూలఞ్చ తదుభయం అభినివజ్జేత్వా ఉపేక్ఖకో విహరేయ్యం సతో సమ్పజానో’తి, ఉపేక్ఖకో చ తత్థ విహరతి సతో

సమ్పజానో, సుభం వా ఖో పన విమోక్ఖం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుభపరమాహం, భిక్ఖవే, మేత్తాచేతోవిముత్తిం వదామి, ఇధపఞ్ఞస్స భిక్ఖునో ఉత్తరివిముత్తిం అప్పటివిజ్ఝతో.

“కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, కరుణాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కరుణాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే… కరుణాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం . సో సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి…పే… సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలఞ్చ పటికూలఞ్చ తదుభయం అభినివజ్జేత్వా ఉపేక్ఖకో విహరేయ్యం సతో సమ్పజానో’తి, ఉపేక్ఖకో తత్థ విహరతి సతో సమ్పజానో. సబ్బసో వా పన రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఆకాసానఞ్చాయతనపరమాహం , భిక్ఖవే, కరుణాచేతోవిముత్తిం వదామి, ఇధపఞ్ఞస్స భిక్ఖునో ఉత్తరివిముత్తిం అప్పటివిజ్ఝతో.

“కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, ముదితాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ముదితాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే… ముదితాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. సో సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి …పే… సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలఞ్చ పటికూలఞ్చ తదుభయం అభినివజ్జేత్వా ఉపేక్ఖకో విహరేయ్యం సతో సమ్పజానో’తి, ఉపేక్ఖకో తత్థ విహరతి సతో సమ్పజానో. సబ్బసో వా పన ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనపరమాహం, భిక్ఖవే, ముదితాచేతోవిముత్తిం వదామి, ఇధపఞ్ఞస్స భిక్ఖునో ఉత్తరివిముత్తిం అప్పటివిజ్ఝతో.

“కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి, కింగతికా హోతి, కింపరమా, కింఫలా, కింపరియోసానా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉపేక్ఖాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే… ఉపేక్ఖాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. సో సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘పటికూలే అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలే చ పటికూలే చ పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘పటికూలే చ అప్పటికూలే చ అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి. సచే ఆకఙ్ఖతి ‘అప్పటికూలఞ్చ పటికూలఞ్చ తదుభయం అభినివజ్జేత్వా ఉపేక్ఖకో విహరేయ్యం సతో సమ్పజానో’తి, ఉపేక్ఖకో తత్థ విహరతి సతో సమ్పజానో. సబ్బసో వా పన విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనపరమాహం, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తిం వదామి, ఇధపఞ్ఞస్స భిక్ఖునో ఉత్తరివిముత్తిం అప్పటివిజ్ఝతో”తి. చతుత్థం.

౫. సఙ్గారవసుత్తం

౨౩౬. సావత్థినిదానం . అథ ఖో సఙ్గారవో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సఙ్గారవో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో యేనేకదా దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా? కో పన, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో యేనేకదా దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా”తి?

“యస్మిం ఖో, బ్రాహ్మణ, సమయే కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి కామరాగపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ కామరాగస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో సంసట్ఠో లాఖాయ వా హలిద్దియా వా నీలియా వా మఞ్జిట్ఠాయ వా. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం న జానేయ్య న పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి కామరాగపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ కామరాగస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే.… ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే బ్యాపాదపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి బ్యాపాదపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ బ్యాపాదస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే.… ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో అగ్గినా సన్తత్తో పక్కుథితో [పక్కుధితో (క.), ఉక్కట్ఠితో (సీ.), ఉక్కుట్ఠితో (స్యా.)] ఉస్సుదకజాతో [ఉస్సదకజాతో (సీ.), ఉస్మాదకజాతో (స్యా.)]. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం న జానేయ్య న పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే బ్యాపాదపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి బ్యాపాదపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ బ్యాపాదస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి తస్మిం సమయే…పే.… ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే థినమిద్ధపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి థినమిద్ధపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ థినమిద్ధస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే.… ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో సేవాలపణకపరియోనద్ధో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం న జానేయ్య న పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే థినమిద్ధపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి థినమిద్ధపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ థినమిద్ధస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే

యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో వాతేరితో చలితో భన్తో ఊమిజాతో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం న జానేయ్య న పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి విచికిచ్ఛాపరేతేన, ఉప్పన్నాయ చ విచికిచ్ఛాయ నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి… దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో ఆవిలో లుళితో కలలీభూతో అన్ధకారే నిక్ఖిత్తో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం న జానేయ్య న పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి విచికిచ్ఛాపరేతేన, ఉప్పన్నాయ చ విచికిచ్ఛాయ నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, పరత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి, ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి; దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, హేతు అయం పచ్చయో యేనేకదా దీఘరత్తం సజ్ఝాయకతాపి మన్తా నప్పటిభన్తి, పగేవ అసజ్ఝాయకతా.

“యస్మిఞ్చ ఖో, బ్రాహ్మణ, సమయే న కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న కామరాగపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ కామరాగస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి; దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి , బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో అసంసట్ఠో లాఖాయ వా హలిద్దియా వా నీలియా వా మఞ్జిట్ఠాయ వా. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం జానేయ్య పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే

న కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న కామరాగపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ కామరాగస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి…పే॰….

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న బ్యాపాదపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న బ్యాపాదపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ బ్యాపాదస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి… దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో న అగ్గినా సన్తత్తో న పక్కుథితో న ఉస్ముదకజాతో, తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం జానేయ్య పస్సేయ్య . ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న బ్యాపాదపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న బ్యాపాదపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ బ్యాపాదస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి… దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న థినమిద్ధపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న థినమిద్ధపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ థినమిద్ధస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి … దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో న సేవాలపణకపరియోనద్ధో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం జానేయ్య పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న థినమిద్ధపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న థినమిద్ధపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ థినమిద్ధస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి… దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి… దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో న వాతేరితో న చలితో న భన్తో న ఊమిజాతో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం జానేయ్య పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరేతేన, ఉప్పన్నస్స చ ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి…పే॰… ఉభయత్థమ్పి… దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న విచికిచ్ఛాపరేతేన, ఉప్పన్నాయ చ విచికిచ్ఛాయ నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి [పజానాతి పస్సతి (స్యా॰)], అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి; ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి; దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“సేయ్యథాపి , బ్రాహ్మణ, ఉదపత్తో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో ఆలోకే నిక్ఖిత్తో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో యథాభూతం జానేయ్య పస్సేయ్య. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యస్మిం సమయే న విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న విచికిచ్ఛాపరేతేన, ఉప్పన్నాయ చ విచికిచ్ఛాయ నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి, అత్తత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, పరత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి, ఉభయత్థమ్పి తస్మిం సమయే యథాభూతం జానాతి పస్సతి; దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, హేతు అయం పచ్చయో యేనేకదా దీఘరత్తం అసజ్ఝాయకతాపి మన్తా పటిభన్తి, పగేవ సజ్ఝాయకతా.

“సత్తిమే , బ్రాహ్మణ, బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనుపక్కిలేసా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, బ్రాహ్మణ, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనుపక్కిలేసో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో ఖో, బ్రాహ్మణ, అనావరణో అనీవరణో చేతసో అనుపక్కిలేసో భావితో బహులీకతో విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, బ్రాహ్మణ, సత్త బోజ్ఝఙ్గా అనావరణా అనీవరణా చేతసో అనుపక్కిలేసా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తీ”తి. ఏవం వుత్తే సఙ్గారవో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే॰… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. పఞ్చమం.

౬. అభయసుత్తం

౨౩౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. అథ ఖో అభయో రాజకుమారో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అభయో రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – “పూరణో, భన్తే, కస్సపో ఏవమాహ – ‘నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో అఞ్ఞాణాయ అదస్సనాయ. అహేతు, అప్పచ్చయో [అప్పచ్చయా (సీ॰), అప్పచ్చయం (?)] అఞ్ఞాణం అదస్సనం హోతి. నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో ఞాణాయ దస్సనాయ. అహేతు, అప్పచ్చయో ఞాణం దస్సనం హోతీ’తి. ఇధ భగవా కిమాహా”తి? “అత్థి, రాజకుమార, హేతు, అత్థి పచ్చయో అఞ్ఞాణాయ అదస్సనాయ. సహేతు, సప్పచ్చయో [సప్పచ్చయా (సీ॰), సప్పచ్చయం (?)] అఞ్ఞాణం అదస్సనం హోతి. అత్థి , రాజకుమార, హేతు, అత్థి పచ్చయో ఞాణాయ దస్సనాయ. సహేతు, సప్పచ్చయో ఞాణం దస్సనం హోతీ”తి.

“కతమో పన, భన్తే, హేతు, కతమో పచ్చయో అఞ్ఞాణాయ అదస్సనాయ? కథం సహేతు, సప్పచ్చయో అఞ్ఞాణం అదస్సనం హోతీ”తి? “యస్మిం ఖో, రాజకుమార, సమయే కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి కామరాగపరేతేన,

ఉప్పన్నస్స చ కామరాగస్స నిస్సరణం యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి – అయమ్పి ఖో, రాజకుమార, హేతు, అయం పచ్చయో అఞ్ఞాణాయ అదస్సనాయ. ఏవమ్పి సహేతు సప్పచ్చయో అఞ్ఞాణం అదస్సనం హోతి.

“పున చపరం, రాజకుమార, యస్మిం సమయే బ్యాపాదపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి బ్యాపాదపరేతేన...పే.... థినమిద్ధపరియుట్ఠితేన... ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరియుట్ఠితేన... విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి విచికిచ్ఛాపరేతేన, ఉప్పన్నాయ చ విచికిచ్ఛాయ నిస్సరణం యథాభూతం న జానాతి న పస్సతి – అయమ్పి ఖో, రాజకుమార, హేతు, అయం పచ్చయో అఞ్ఞాణాయ అదస్సనాయ. ఏవమ్పి సహేతు సప్పచ్చయో అఞ్ఞాణం అదస్సనం హోతీ”తి.

“కో నామాయం, భన్తే, ధమ్మపరియాయో”తి? “నీవరణా నామేతే, రాజకుమారా”తి. “తగ్ఘ, భగవా, నీవరణా; తగ్ఘ, సుగత, నీవరణా! ఏకమేకేనపి ఖో, భన్తే, నీవరణేన అభిభూతో యథాభూతం న జానేయ్య న పస్సేయ్య, కో పన వాదో పఞ్చహి నీవరణేహి?

“కతమో పన, భన్తే, హేతు, కతమో పచ్చయో ఞాణాయ దస్సనాయ? కథం సహేతు, సప్పచ్చయో ఞాణం దస్సనం హోతీ”తి? “ఇధ , రాజకుమార, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. సో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావితేన చిత్తేన యథాభూతం జానాతి పస్సతి – అయమ్పి ఖో, రాజకుమార, హేతు, అయం పచ్చయో ఞాణాయ దస్సనాయ. ఏవమ్పి సహేతు, సప్పచ్చయో ఞాణం దస్సనం హోతి.

“పున చపరం, రాజకుమార, భిక్ఖు...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. సో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావితేన చిత్తేన యథాభూతం జానాతి పస్సతి – అయమ్పి ఖో, రాజకుమార, హేతు, అయం పచ్చయో ఞాణాయ దస్సనాయ. ఏవం సహేతు, సప్పచ్చయో ఞాణం దస్సనం హోతీ”తి.

“కో నామాయం, భన్తే, ధమ్మపరియాయో”తి? “బోజ్ఝఙ్గా నామేతే, రాజకుమారా”తి. “తగ్ఘ, భగవా, బోజ్ఝఙ్గా; తగ్ఘ, సుగత, బోజ్ఝఙ్గా! ఏకమేకేనపి ఖో, భన్తే, బోజ్ఝఙ్గేన సమన్నాగతో యథాభూతం జానేయ్య పస్సేయ్య, కో పన వాదో సత్తహి బోజ్ఝఙ్గేహి? యోపి మే, భన్తే, గిజ్ఝకూటం పబ్బతం ఆరోహన్తస్స కాయకిలమథో చిత్తకిలమథో, సోపి మే పటిప్పస్సద్ధో, ధమ్మో చ మే అభిసమితో”తి. ఛట్ఠం.

సాకచ్ఛవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

ఆహారా పరియాయమగ్గి, మేత్తం సఙ్గారవేన చ;
అభయో పుచ్ఛితో పఞ్హం, గిజ్ఝకూటమ్హి పబ్బతేతి.

౭. ఆనాపానవగ్గో

౧. అట్ఠికమహప్ఫలసుత్తం

౨౩౮. సావత్థినిదానం . "అట్ఠికసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా"తి.

అఞ్ఞతరఫలసుత్తం

"అట్ఠికసఞ్ఞాయ, భిక్ఖవే, భావితాయ బహులీకతాయ ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా. కథం భావితాయ చ ఖో , భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞాయ కథం బహులీకతాయ ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితాయ ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞాయ ఏవం బహులీకతాయ ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా"తి.

మహత్థసుత్తం

"అట్ఠికసఞ్ఞా , భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహతో అత్థాయ సంవత్తతి. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా కథం బహులీకతా మహతో అత్థాయ సంవత్తతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా ఏవం బహులీకతా మహతో అత్థాయ సంవత్తతీ"తి.

యోగక్ఖేమసుత్తం

"అట్ఠికసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహతో యోగక్ఖేమాయ సంవత్తతి. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా కథం బహులీకతా మహతో యోగక్ఖేమాయ సంవత్తతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా ఏవం బహులీకతా మహతో యోగక్ఖేమాయ సంవత్తతీ"తి.

సంవేగసుత్తం

"అట్ఠికసఞ్ఞా , భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహతో సంవేగాయ సంవత్తతి. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా కథం బహులీకతా మహతో సంవేగాయ సంవత్తతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా ఏవం బహులీకతా మహతో సంవేగాయ సంవత్తతీ"తి.

ఫాసువిహారసుత్తం

“అట్ఠికసఞ్ఞా , భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహతో ఫాసువిహారాయ సంవత్తతి. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా కథం బహులీకతా మహతో ఫాసువిహారాయ సంవత్తతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పే.... అట్ఠికసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠికసఞ్ఞా ఏవం బహులీకతా మహతో ఫాసువిహారాయ సంవత్తతీ”తి. పఠమం.

౨. పుళవకసుత్తం

౨౩౯. “పుళవకసఞ్ఞా [పుళువకసఞ్ఞా (క.)], భిక్ఖవే, భావితా...పే.... దుతియం.

౩. వినీలకసుత్తం

౨౪౦. “వినీలకసఞ్ఞా, భిక్ఖవే...పే.... తతియం.

౪. విచ్ఛిద్దకసుత్తం

౨౪౧. “విచ్ఛిద్దకసఞ్ఞా, భిక్ఖవే...పే.... చతుత్థం.

౫. ఉద్ధుమాతకసుత్తం

౨౪౨. “ఉద్ధుమాతకసఞ్ఞా, భిక్ఖవే...పే.... పఞ్చమం.

౬. మేత్తాసుత్తం

౨౪౩. “మేత్తా, భిక్ఖవే, భావితా...పే.... ఛట్ఠం.

౭. కరుణాసుత్తం

౨౪౪. “కరుణా, భిక్ఖవే, భావితా...పే.... సత్తమం.

౮. ముదితాసుత్తం

౨౪౫. “ముదితా, భిక్ఖవే, భావితా...పే.... అట్ఠమం.

౯. ఉపేక్ఖాసుత్తం

౨౪౬. “ఉపేక్ఖా , భిక్ఖవే, భావితా...పే.... నవమం.

౧౦. ఆనాపానసుత్తం

౨౪౭. "ఆనాపానస్సతి , భిక్ఖవే, భావితా…పే॰… దసమం.

ఆనాపానవగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

అట్ఠికపుళవకం వినీలకం, విచ్ఛిద్దకం ఉద్ధుమాతేన పఞ్చమం;
మేత్తా కరుణా ముదితా ఉపేక్ఖా, ఆనాపానేన తే దసాతి.

౮. నిరోధవగ్గో

౧. అసుభసుత్తం

౨౪౮. "అసుభసఞ్ఞా , భిక్ఖవే…పే॰… పఠమం.

౨. మరణసుత్తం

౨౪౯. "మరణసఞ్ఞా , భిక్ఖవే…పే॰… దుతియం.

౩. ఆహారేపటికూలసుత్తం

౨౫౦. "ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా, భిక్ఖవే…పే॰… తతియం.

౪. అనభిరతిసుత్తం

౨౫౧. "సబ్బలోకే అనభిరతిసఞ్ఞా, భిక్ఖవే…పే॰… చతుత్థం.

౫. అనిచ్చసుత్తం

౨౫౨. "అనిచ్చసఞ్ఞా, భిక్ఖవే…పే॰… పఞ్చమం.

౬. దుక్ఖసుత్తం

౨౫౩. "అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, భిక్ఖవే…పే॰… ఛట్ఠం.

౭. అనత్తసుత్తం

౨౫౪. "దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా, భిక్ఖవే…పే॰… సత్తమం.

౮. పహానసుత్తం

౨౩౩. "పహానసఞ్ఞా, భిక్ఖవే…పే.… అట్ఠమం.

౯. విరాగసుత్తం

౨౩౪. "విరాగసఞ్ఞా, భిక్ఖవే…పే.… నవమం.

౧౦. నిరోధసుత్తం

౨౩౫. "నిరోధసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, నిరోధసఞ్ఞా కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిరోధసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే.… నిరోధసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, నిరోధసఞ్ఞా ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసాతి.

"నిరోధసఞ్ఞాయ, భిక్ఖవే, భావితాయ బహులీకతాయ ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా. కథం భావితాయ, భిక్ఖవే, నిరోధసఞ్ఞాయ కథం బహులీకతాయ ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిరోధసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే.… నిరోధసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితాయ ఖో, భిక్ఖవే, నిరోధసఞ్ఞాయ ఏవం బహులీకతాయ ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా"తి.

"నిరోధసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహతో అత్థాయ సంవత్తతి, మహతో యోగక్ఖేమాయ సంవత్తతి, మహతో సంవేగాయ సంవత్తతి, మహతో ఫాసువిహారాయ సంవత్తతి. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, నిరోధసఞ్ఞా కథం బహులీకతా మహతో అత్థాయ సంవత్తతి, మహతో యోగక్ఖేమాయ సంవత్తతి, మహతో సంవేగాయ సంవత్తతి, మహతో ఫాసువిహారాయ సంవత్తతి? ఇధ, భిక్ఖవే , భిక్ఖు నిరోధసఞ్ఞాసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే.… నిరోధసఞ్ఞాసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, నిరోధసఞ్ఞా ఏవం బహులీకతా మహతో అత్థాయ సంవత్తతి, మహతో యోగక్ఖేమాయ సంవత్తతి, మహతో సంవేగాయ సంవత్తతి, మహతో ఫాసువిహారాయ సంవత్తతీ"తి. దసమం.

నిరోధవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

అసుభమరణఆహారే, పటికూలఅనభిరతేన [పటికూలేన చ సబ్బలోకే (స్యా.)];
అనిచ్చదుక్ఖఅనత్తపహానం, విరాగనిరోధేన తే దసాతి.

౯. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. గఙ్గానదీఆదిసుత్తం

౨౩౮-౨౪౯. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్త బోజ్ఝఙ్గే భావేన్తో సత్త బోజ్ఝఙ్గే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. (యావ ఏసనా పాళి విత్థారేతబ్బా).

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో నవమో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౧౦. అప్పమాదవగ్గో

౧-౧౦. తథాగతాదిసుత్తం

౨౫౦. “యావతా, భిక్ఖవే, సత్తా అపదా వా ద్విపదా వా చతుప్పదా వా బహుప్పదా వాతి విత్థారేతబ్బం .

అప్పమాదవగ్గో దసమో.

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారేన వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా చ, వత్థేన దసమం పదన్తి.

(అప్పమాదవగ్గో బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తస్స బోజ్ఝఙ్గవసేన విత్థారేతబ్బా).

౧౧. బలకరణీయవగ్గో

౧-౧౨. బలాదిసుత్తం

౨౬౦. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి...పే.... .

బలకరణీయవగ్గో ఏకాదసమో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

(బలకరణీయవగ్గో బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తస్స బోజ్ఝఙ్గవసేన విత్థారేతబ్బా).

౧౨. ఏసనావగ్గో

౧-౧౦. ఏసనాదిసుత్తం

౨౯౨. "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనాతి విత్థారేతబ్బం.

ఏసనావగ్గో ద్వాదసమో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినాయ చాతి.

(బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తస్స ఏసనాపేయ్యాలం వివేకనిస్సితతో విత్థారేతబ్బం).

౧౩. ఓఘవగ్గో

౧-౮. ఓఘాదిసుత్తం

౩౦౨. "చత్తారోమే భిక్ఖవే , ఓఘా. కతమే చత్తారో? కామోఘో, భవోఘో, దిట్ఠోఘో, అవిజ్జోఘోతి విత్థారేతబ్బం.

౧౦. ఉద్ధమ్భాగియసుత్తం

౩౧౧. సావత్థినిదానం. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే , పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావేతబ్బా. కతమే సత్త? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం… పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం… అమతోగధం అమతపరాయనం అమతపరియోసానం… నిబ్బాననిన్నం నిబ్బానపోణం నిబ్బానపబ్భారం. ఇమేసం ఖో,

భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావేతబ్బా’’తి. దసమం.

ఓఘవగ్గో తేరసమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియానీతి.

౧౪. పునగఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౩౧౨-౩౨౩ **పునగఙ్గానదీఆదిసుత్తం**

వగ్గో చుద్దసమో.

ఉద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

(బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తస్స గఙ్గాపేయ్యాలం రాగవసేన విత్థారేతబ్బం).

౧౫. పునఅప్పమాదవగ్గో

౩౨౪-౩౩౩ **తథాగతాదిసుత్తం**

పన్నరసమో.

ఉద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారేన వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా చ, వత్థేన దసమం పదన్తి.

(అప్పమాదవగ్గో రాగవసేన విత్థారేతబ్బో).

౧౬. పునబలకరణీయవగ్గో

౩౩౪-౩౪౫ **పునబలాదిసుత్తం**

సోళసమో.

ఉద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

(బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తస్స బలకరణీయవగ్గో రాగవసేన విత్థారేతబ్బో).

౧౭. పునఏసనావగ్గో

౩౪౯-౩౫౯ **పునఏసనాదిసుత్తం**

పునఏసనావగ్గో సత్తరసమో.

ఉద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనాతణ్హా తసినాయ చాతి.

౧౮. పునఓఘవగ్గో

౩౬౭-౩౬౬ **పునఓఘాదిసుత్తం**

బోజ్ఝఙ్గసంయుతస్స పునఓఘవగ్గో అట్ఠారసమో.

ఉద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియానీతి.

(రాగవినయపరియోసాన-దోసవినయపరియోసాన-మోహవినయపరియోసానవగ్గో విత్థారేతబ్బో). (యదపి మగ్గసంయుత్తం విత్థారేతబ్బం, తదపి బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తం విత్థారేతబ్బం).

బోజ్ఝఙ్గసంయుత్తం దుతియం.

౩. సతిపట్ఠానసంయుత్తం

౧. అమ్బపాలివగ్గో

౧. అమ్బపాలిసుత్తం

౩౬౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి అమ్బపాలివనే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“ఏకాయనో అయం, భిక్ఖవే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏకాయనో అయం, భిక్ఖవే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి. పఠమం.

౨. సతిసుత్తం

౩౬౮. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి అమ్బపాలివనే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు విహరేయ్య సమ్పజానో. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు... పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానకారీ హోతి. సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు విహరేయ్య సమ్పజానో. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”తి. దుతియం.

౩. భిక్ఖుసుత్తం

౩౬౯. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి. “ఏవమేవ పనిధేకచ్చే మోఘపురిసా మఞ్చేవ [మమేవ (సీ.)] అజ్ఝేసన్తి, ధమ్మే చ భాసితే మమేవ అనుబన్ధితబ్బం మఞ్ఞన్తీ”తి. “దేసేతు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం, దేసేతు సుగతో సంఖిత్తేన ధమ్మం. అప్పేవ నామాహం భగవతో భాసితస్స అత్థం జానేయ్యం, అప్పేవ నామాహం భగవతో భాసితస్స దాయాదో అస్స”న్తి. “తస్మాతిహ త్వం, భిక్ఖు, ఆదిమేవ విసోధేహి కుసలేసు ధమ్మేసు. కో చాది కుసలానం ధమ్మానం? సీలఞ్చ సువిసుద్ధం, దిట్ఠి చ ఉజుకా. యతో ఖో తే, భిక్ఖు, సీలఞ్చ సువిసుద్ధం భవిస్సతి దిట్ఠి చ ఉజుకా, తతో త్వం, భిక్ఖు, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సతిపట్ఠానే తివిధేన భావేయ్యాసి.

కతమే చత్తారో? ఇధ త్వం, భిక్ఖు, అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; బహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అజ్ఝత్తం వా వేదనాసు…పే॰… బహిద్ధా వా వేదనాసు…పే॰… అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అజ్ఝత్తం వా చిత్తే…పే॰… బహిద్ధా వా చిత్తే…పే॰… అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అజ్ఝత్తం వా ధమ్మేసు…పే॰… బహిద్ధా వా ధమ్మేసు…పే॰… అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యతో ఖో త్వం, భిక్ఖు, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం తివిధేన భావేస్ససి, తతో తుయ్హం, భిక్ఖు, యా రత్తి వా దివసో వా ఆగమిస్సతి వుద్ధియేవ పాటికఙ్ఖా కుసలేసు ధమ్మేసు, నో పరిహానీ”తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో సో భిక్ఖు ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి . “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పన సో భిక్ఖు అరహతం అహోసీతి. తతియం.

౪. సాలసుత్తం

౩౭౦. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి సాలాయ బ్రాహ్మణగామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి…పే॰… ఏతదవోచ –

“యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం, తే వో, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనాయ సమాదపేతబ్బా నివేసేతబ్బా పతిట్ఠాపేతబ్బా. కతమేసం చతున్నం? ఏథ తుమ్హే, ఆవుసో,

కాయే కాయానుపస్సినో విహరథ ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, కాయస్స యథాభూతం ఞాణాయ; వేదనాసు వేదనానుపస్సినో విహరథ ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, వేదనానం యథాభూతం ఞాణాయ; చిత్తే చిత్తానుపస్సినో విహరథ ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, చిత్తస్స యథాభూతం ఞాణాయ; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరథ ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, ధమ్మానం యథాభూతం ఞాణాయ. యేపి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సేఖా అప్పత్తమానసా అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానా విహరన్తి, తేపి కాయే కాయానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా , కాయస్స పరిఞ్ఞాయ; వేదనాసు వేదనానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, వేదనానం పరిఞ్ఞాయ; చిత్తే చిత్తానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, చిత్తస్స పరిఞ్ఞాయ; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, ధమ్మానం పరిఞ్ఞాయ.

"యేపి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, తేపి కాయే కాయానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, కాయేన విసంయుత్తా; వేదనాసు వేదనానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, వేదనాహి విసంయుత్తా; చిత్తే చిత్తానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, చిత్తేన విసంయుత్తా; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరన్తి ఆతాపినో సమ్పజానా ఏకోదిభూతా విప్పసన్నచిత్తా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా, ధమ్మేహి విసంయుత్తా.

"యేపి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం, తే వో, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ఇమేసం చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనాయ సమాదపేతబ్బా నివేసేతబ్బా పతిట్ఠాపేతబ్బా"తి. చతుత్థం.

౫. అకుసలరాసిసుత్తం

౩౭౧. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో భగవా ఏతదవోచ – "'అకుసలరాసీ'తి, భిక్ఖవే, వదమానో పఞ్చ నీవరణే సమ్మా వదమానో వదేయ్య. కేవలో హాయం, భిక్ఖవే, అకుసలరాసి, యదిదం – పఞ్చ నీవరణా. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దనీవరణం , బ్యాపాదనీవరణం, థినమిద్ధనీవరణం, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం, విచికిచ్ఛానీవరణం. 'అకుసలరాసీ'తి, భిక్ఖవే, వదమానో ఇమే పఞ్చ నీవరణే సమ్మా వదమానో వదేయ్య. కేవలో హాయం, భిక్ఖవే, అకుసలరాసి, యదిదం – పఞ్చ నీవరణా.

"'కుసలరాసీ'తి, భిక్ఖవే, వదమానో చత్తారో సతిపట్ఠానే సమ్మా వదమానో వదేయ్య. కేవలో హాయం, భిక్ఖవే, కుసలరాసి, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే… చిత్తే…పే… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం . 'కుసలరాసీ'తి, భిక్ఖవే, వదమానో ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే సమ్మా వదమానో వదేయ్య. కేవలో హాయం, భిక్ఖవే, కుసలరాసి, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా"తి. పఞ్చమం.

౬. సకుణగ్ఘిసుత్తం

౩౭౨. “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సకుణగ్ఘి లాపం సకుణం సహసా అజ్ఝప్పత్తా అగ్గహేసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, లాపో సకుణో సకుణగ్ఘియా హరియమానో ఏవం పరిదేవసి – ‘మయమేవమ్హ [మయమేవామ్హ (క.)] అలక్ఖికా, మయం అప్పపుఞ్ఞా, యే మయం అగోచరే చరిమ్హ పరవిసయే. సచేజ్జ మయం గోచరే చరేయ్యామ సకే పేత్తికే విసయే, న మ్యాయం [న చాయం (సీ.)], సకుణగ్ఘి, అలం అభవిస్స, యదిదం – యుద్ధాయా’తి. ‘కో పన తే, లాప, గోచరో సకో పేత్తికో విసయో’తి? ‘యదిదం – నఙ్గలకట్ఠకరణం లేడ్డుట్ఠాన’”న్తి. “అథ ఖో, భిక్ఖవే, సకుణగ్ఘి సకే బలే అపత్థద్ధా సకే బలే అసంవదమానా [అవచమానా (సీ.)] లాపం సకుణం పముఞ్చి – ‘గచ్ఛ ఖో త్వం, లాప, తత్రపి మే గన్త్వా న మోక్ఖసీ’”తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, లాపో సకుణో నఙ్గలకట్ఠకరణం లేడ్డుట్ఠానం గన్త్వా మహన్తం లేడ్డుం అభిరుహిత్వా సకుణగ్ఘిం వదమానో అట్ఠాసి – ‘ఏహి ఖో దాని మే, సకుణగ్ఘి, ఏహి ఖో దాని మే, సకుణగ్ఘీ’తి. అథ ఖో సా, భిక్ఖవే, సకుణగ్ఘి సకే బలే అపత్థద్ధా సకే బలే అసంవదమానా ఉభో పక్ఖే సన్నయ్హ [సన్ధాయ (సీ. స్యా.)] లాపం సకుణం సహసా అజ్ఝప్పత్తా. యదా ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞాసి లాపో సకుణో ‘బహుఆగతో ఖో మ్యాయం సకుణగ్ఘీ’తి, అథ తస్సేవ లేడ్డుస్స అన్తరం పచ్చుపాది. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సకుణగ్ఘి తత్థేవ ఉరం పచ్చతాళేసి. ఏవఞ్హి తం [ఏవం హేతం (సీ.)], భిక్ఖవే, హోతి యో అగోచరే చరతి పరవిసయే.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, మా అగోచరే చరిత్థ పరవిసయే. అగోచరే, భిక్ఖవే, చరతం పరవిసయే లచ్ఛతి మారో ఓతారం, లచ్ఛతి మారో ఆరమ్మణం. కో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అగోచరో పరవిసయో? యదిదం – పఞ్చ కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా...పే.... ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా... కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా – అయం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అగోచరో పరవిసయో.

“గోచరే, భిక్ఖవే, చరథ సకే పేత్తికే విసయే. గోచరే, భిక్ఖవే, చరతం సకే పేత్తికే విసయే న లచ్ఛతి మారో ఓతారం, న లచ్ఛతి మారో ఆరమ్మణం. కో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో గోచరో సకో పేత్తికో విసయో? యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – అయం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో గోచరో సకో పేత్తికో విసయో”తి. ఛట్ఠం.

౭. మక్కటసుత్తం

౩౭౩. “అత్థి, భిక్ఖవే, హిమవతో పబ్బతరాజస్స దుగ్గా విసమా దేసా, యత్థ నేవ మక్కటానం చారీ న మనుస్సానం. అత్థి, భిక్ఖవే, హిమవతో పబ్బతరాజస్స దుగ్గా విసమా దేసా, యత్థ మక్కటానఞ్హి ఖో చారీ, న మనుస్సానం. అత్థి, భిక్ఖవే, హిమవతో పబ్బతరాజస్స సమా భూమిభాగా రమణీయా, యత్థ మక్కటానఞ్చేవ చారీ మనుస్సానఞ్చ. తత్ర, భిక్ఖవే, లుద్దా మక్కటవీథీసు లేపం ఓడ్డేన్తి మక్కటానం బాధనాయ.

“తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే మక్కటా అబాలజాతికా అలోలజాతికా, తే తం లేపం దిస్వా ఆరకా పరివజ్జన్తి. యో పన సో హోతి మక్కటో బాలజాతికో లోలజాతికో, సో తం లేపం ఉపసఙ్కమిత్వా హత్థేన గణ్హాతి. సో తత్థ బజ్ఝతి. ‘హత్థం మోచేస్సామీ’తి దుతియేన హత్థేన గణ్హాతి. సో తత్థ బజ్ఝతి. ‘ఉభో హత్థే మోచేస్సామీ’తి పాదేన గణ్హాతి. సో తత్థ బజ్ఝతి. ‘ఉభో హత్థే మోచేస్సామి పాదఞ్చా’తి దుతియేన పాదేన గణ్హాతి. సో తత్థ బజ్ఝతి. ‘ఉభో హత్థే మోచేస్సామి పాదే చా’తి తుణ్డేన గణ్హాతి. సో తత్థ బజ్ఝతి. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మక్కటో పఞ్చోడ్డితో థునం సేతి అనయం ఆపన్నో బ్యసనం ఆపన్నో యథాకామకరణీయో లుద్దస్స. తమేనం, భిక్ఖవే, లుద్దో విజ్ఝిత్వా తస్మింయేవ కట్ఠకతఙ్గారే [తస్మింయేవ మక్కటం ఉద్ధరిత్వా (సీ. స్యా.)] అవస్సజ్జేత్వా యేన కామం పక్కమతి. ఏవం సో తం, భిక్ఖవే, హోతి యో అగోచరే చరతి పరవిసయే.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, మా అగోచరే చరిత్థ పరవిసయే. అగోచరే, భిక్ఖవే, చరతం పరవిసయే లచ్ఛతి మారో ఓతారం, లచ్ఛతి మారో ఆరమ్మణం. కో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అగోచరో పరవిసయో? యదిదం – పఞ్చ కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…పే.… ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. అయం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అగోచరో పరవిసయో.

“గోచరే, భిక్ఖవే, చరథ సకే పేత్తికే విసయే. గోచరే, భిక్ఖవే , చరతం సకే పేత్తికే విసయే న లచ్ఛతి మారో ఓతారం, న లచ్ఛతి మారో ఆరమ్మణం. కో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో గోచరో సకో పేత్తికో విసయో? యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అయం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో గోచరో సకో పేత్తికో విసయో”తి. సత్తమం.

౮. సూదసుత్తం

౩౭౪. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, బాలో అబ్యత్తో అకుసలో సూదో రాజానం వా రాజమహామత్తం వా [రాజమహామత్తానం వా (సీ.)] నానచ్చయేహి సూపేహి పచ్చుపట్ఠితో అస్స – అమ్బిలగ్గేహిపి, తిత్తకగ్గేహిపి, కటుకగ్గేహిపి, మధురగ్గేహిపి, ఖారికేహిపి, అఖారికేహిపి, లోణికేహిపి, అలోణికేహిపి.

“స ఖో సో, భిక్ఖవే, బాలో అబ్యత్తో అకుసలో సూదో సకస్స భత్తు నిమిత్తం న ఉగ్గణ్హాతి – ‘ఇదం వా మే అజ్జ భత్తు సూపేయ్యం రుచ్చతి, ఇమస్స వా అభిహరతి, ఇమస్స వా బహుం గణ్హాతి, ఇమస్స వా వణ్ణం భాసతి. అమ్బిలగ్గం వా మే అజ్జ భత్తు సూపేయ్యం రుచ్చతి , అమ్బిలగ్గస్స వా అభిహరతి, అమ్బిలగ్గస్స వా బహుం గణ్హాతి, అమ్బిలగ్గస్స వా వణ్ణం భాసతి. తిత్తకగ్గం వా మే అజ్జ… కటుకగ్గం వా మే అజ్జ… మధురగ్గం వా మే అజ్జ… ఖారికం వా మే అజ్జ… అఖారికం వా మే అజ్జ… లోణికం వా మే అజ్జ… అలోణికం వా మే అజ్జ భత్తు సూపేయ్యం రుచ్చతి, అలోణికస్స వా అభిహరతి, అలోణికస్స వా బహుం గణ్హాతి, అలోణికస్స వా వణ్ణం భాసతీ’”తి.

“స ఖో సో, భిక్ఖవే, బాలో అబ్యత్తో అకుసలో సూదో న చేవ లాభీ హోతి అచ్ఛాదనస్స, న లాభీ వేతనస్స, న లాభీ అభిహారానం. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో, భిక్ఖవే, బాలో అబ్యత్తో అకుసలో సూదో సకస్స భత్తు నిమిత్తం న ఉగ్గణ్హాతి.

ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో బాలో అబ్యత్తో అకుసలో భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స కాయే కాయానుపస్సినో విహరతో చిత్తం న సమాధియతి, ఉపక్కిలేసా న పహీయన్తి. సో తం నిమిత్తం న ఉగ్గణ్హాతి. వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి...పే.... చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరతో చిత్తం న సమాధియతి, ఉపక్కిలేసా న పహీయన్తి. సో తం నిమిత్తం న ఉగ్గణ్హాతి.

"స ఖో సో, భిక్ఖవే, బాలో అబ్యత్తో అకుసలో భిక్ఖు న చేవ లాభీ హోతి దిట్ఠేవ ధమ్మే సుఖవిహారానం, న లాభీ సతిసమ్పజఞ్ఞస్స . తం కిస్స హేతు? తథా హి సో, భిక్ఖవే, బాలో అబ్యత్తో అకుసలో భిక్ఖు సకస్స చిత్తస్స నిమిత్తం న ఉగ్గణ్హాతి.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో కుసలో సూదో రాజానం వా రాజమహామత్తం వా నానచ్చయేహి సూపేహి పచ్చుపట్ఠితో అస్స – అమ్బిలగ్గేహిపి, తిత్తకగ్గేహిపి, కటుకగ్గేహిపి, మధురగ్గేహిపి, ఖారికేహిపి, అఖారికేహిపి, లోణికేహిపి, అలోణికేహిపి.

"స ఖో సో, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో కుసలో సూదో సకస్స భత్తు నిమిత్తం ఉగ్గణ్హాతి – 'ఇదం వా మే అజ్జ భత్తు సూపేయ్యం రుచ్చతి, ఇమస్స వా అభిహరతి, ఇమస్స వా బహుం గణ్హాతి, ఇమస్స వా వణ్ణం భాసతి. అమ్బిలగ్గం వా మే అజ్జ భత్తు సూపేయ్యం రుచ్చతి , అమ్బిలగ్గస్స వా అభిహరతి, అమ్బిలగ్గస్స వా బహుం గణ్హాతి, అమ్బిలగ్గస్స వా వణ్ణం భాసతి. తిత్తకగ్గం వా మే అజ్జ... కటుకగ్గం వా మే అజ్జ... మధురగ్గం వా మే అజ్జ... ఖారికం వా మే అజ్జ... అఖారికం వా మే అజ్జ... లోణికం వా మే అజ్జ... అలోణికం వా మే అజ్జ భత్తు సూపేయ్యం రుచ్చతి, అలోణికస్స వా అభిహరతి, అలోణికస్స వా బహుం గణ్హాతి, అలోణికస్స వా వణ్ణం భాసతీ'"తి.

"స ఖో సో, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో కుసలో సూదో లాభీ చేవ హోతి అచ్ఛాదనస్స, లాభీ వేతనస్స, లాభీ అభిహారానం. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో కుసలో సూదో సకస్స భత్తు నిమిత్తం ఉగ్గణ్హాతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పణ్డితో బ్యత్తో కుసలో భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స కాయే కాయానుపస్సినో విహరతో చిత్తం సమాధియతి, ఉపక్కిలేసా పహీయన్తి . సో తం నిమిత్తం ఉగ్గణ్హాతి. వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి...పే.... చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరతో చిత్తం సమాధియతి, ఉపక్కిలేసా పహీయన్తి. సో తం నిమిత్తం ఉగ్గణ్హాతి.

"స ఖో సో, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో కుసలో భిక్ఖు లాభీ చేవ హోతి దిట్ఠేవ ధమ్మే సుఖవిహారానం, లాభీ హోతి సతిసమ్పజఞ్ఞస్స. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో కుసలో భిక్ఖు సకస్స చిత్తస్స నిమిత్తం ఉగ్గణ్హాతీ"తి. అట్ఠమం.

౯. గిలానసుత్తం

౩౭౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి వేళువగామకే [బేలువగామకే (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘‘ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, సమన్తా వేసాలియా యథామిత్తం యథాసన్దిట్ఠం యథాసమ్భత్తం వస్సం ఉపేథ. ఇధేవాహం వేళువగామకే వస్సం ఉపగచ్ఛామీ’’తి. ‘‘ఏవం, భన్తే’’తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా సమన్తా వేసాలియా యథామిత్తం యథాసన్దిట్ఠం యథాసమ్భత్తం వస్సం ఉపగచ్ఛుం. భగవా పన తత్థేవ వేళువగామకే వస్సం ఉపగచ్ఛి [ఉపగఞ్ఛి (సీ. పీ.)].

అథ ఖో భగవతో వస్సూపగతస్స ఖరో ఆబాధో ఉప్పజ్జి, బాళ్హా వేదనా వత్తన్తి మారణన్తికా. తత్ర సుదం భగవా సతో సమ్పజానో అధివాసేసి అవిహఞ్ఞమానో. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – ‘‘న ఖో మే తం పతిరూపం, యోహం అనామన్తేత్వా ఉపట్ఠాకే అనపలోకేత్వా భిక్ఖుసఙ్ఘం పరినిబ్బాయేయ్యం. యంనూనాహం ఇమం ఆబాధం వీరియేన పటిపణామేత్వా జీవితసఙ్ఖారం అధిట్ఠాయ విహరేయ్య’’న్తి. అథ ఖో భగవా తం ఆబాధం వీరియేన పటిపణామేత్వా జీవితసఙ్ఖారం అధిట్ఠాయ విహాసి. (అథ ఖో భగవతో సో ఆబాధో పటిప్పస్సమ్భి) [( ) దీ. ని. ౨.౧౬౪ దిస్సతి].

అథ ఖో భగవా గిలానా వుట్ఠితో [గిలానవుట్ఠితో (సద్దనీతి)] అచిరవుట్ఠితో గేలఞ్ఞా విహారా నిక్ఖమిత్వా విహారపచ్ఛాయాయం [విహారపచ్ఛాఛాయాయం (బహూసు)] పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘దిట్ఠో మే, భన్తే, భగవతో ఫాసు; దిట్ఠం, భన్తే, భగవతో ఖమనీయం; దిట్ఠం, భన్తే, భగవతో యాపనీయం. అపి చ మే, భన్తే, మధురకజాతో వియ కాయో, దిసాపి మే న పక్ఖాయన్తి, ధమ్మాపి మం నప్పటిభన్తి భగవతో గేలఞ్ఞేన. అపి చ మే, భన్తే, అహోసి కాచిదేవ అస్సాసమత్తా – ‘న తావ భగవా పరినిబ్బాయిస్సతి, న యావ భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం ఆరబ్భ కిఞ్చిదేవ ఉదాహరతీ’’’తి.

‘‘కిం పన దాని, ఆనన్ద, భిక్ఖుసఙ్ఘో మయి పచ్చాసీసతి [పచ్చాసింసతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]? దేసితో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మో అనన్తరం అబాహిరం కరిత్వా. నత్థానన్ద, తథాగతస్స ధమ్మేసు ఆచరియముట్ఠి. యస్స నూన, ఆనన్ద, ఏవమస్స – ‘అహం భిక్ఖుసఙ్ఘం పరిహరిస్సామీ’తి వా, ‘మముద్దేసికో భిక్ఖుసఙ్ఘో’తి వా, సో నూన, ఆనన్ద, భిక్ఖుసఙ్ఘం ఆరబ్భ కిఞ్చిదేవ ఉదాహరేయ్య. తథాగతస్స ఖో, ఆనన్ద, న ఏవం హోతి – ‘అహం భిక్ఖుసఙ్ఘం పరిహరిస్సామీ’తి వా , ‘మముద్దేసికో భిక్ఖుసఙ్ఘో’తి వా. స కిం [సో నూన (సీ. పీ.)], ఆనన్ద, తథాగతో భిక్ఖుసఙ్ఘం ఆరబ్భ కిఞ్చిదేవ ఉదాహరిస్సతి! ఏతరహి ఖో పనాహం, ఆనన్ద, జిణ్ణో వుడ్ఢో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. ఆసీతికో మే వయో వత్తతి. సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, జజ్జరసకటం [జరసకటం (సబ్బత్థ)] వేళమిస్సకేన [వేగమిస్సకేన (సీ.), వేళుమిస్సకేన (స్యా. కం.), వేధమిస్సకేన (పీ. క.), వేఖమిస్సకేన (క.)] యాపేతి; ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, వేధమిస్సకేన మఞ్ఞే తథాగతస్స కాయో యాపేతి.

‘‘యస్మిం , ఆనన్ద, సమయే తథాగతో సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా ఏకచ్చానం వేదనానం నిరోధా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఫాసుతరో [ఫాసుతరం (సబ్బత్థ)], ఆనన్ద, తస్మిం సమయే తథాగతస్స కాయో హోతి [తథాగతస్స హోతి (బహూసు)]. తస్మాతిహానన్ద, అత్తదీపా విహరథ అత్తసరణా అనఞ్ఞసరణా, ధమ్మదీపా ధమ్మసరణా అనఞ్ఞసరణా.

“కథఞ్చానన్ద, భిక్ఖు అత్తదీపో విహరతి అత్తసరణో అనఞ్ఞసరణో, ధమ్మదీపో ధమ్మసరణో అనఞ్ఞసరణో? ఇధానన్ద, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, ఆనన్ద, భిక్ఖు అత్తదీపో విహరతి అత్తసరణో అనఞ్ఞసరణో, ధమ్మదీపో ధమ్మసరణో అనఞ్ఞసరణో. యే హి కేచి, ఆనన్ద, ఏతరహి వా మమచ్చయే వా అత్తదీపా విహరిస్సన్తి అత్తసరణా అనఞ్ఞసరణా, ధమ్మదీపా ధమ్మసరణా అనఞ్ఞసరణా ; తమతగ్గే మేతే, ఆనన్ద, భిక్ఖూ భవిస్సన్తి యే కేచి సిక్ఖాకామా”తి. నవమం.

౧౦. భిక్ఖునుపస్సయసుత్తం

౩౭౬. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన అఞ్ఞతరో భిక్ఖునుపస్సయో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖునియో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తా భిక్ఖునియో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచుం –

“ఇధ, భన్తే ఆనన్ద, సమ్బహులా భిక్ఖునియో చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా [సుపట్ఠితచిత్తా (సీ॰ పీ॰ క॰)] విహరన్తియో ఉళారం పుబ్బేనాపరం విసేసం సఞ్జానన్తీ”తి [సమ్పజానన్తీతి (క॰)]. “ఏవమేతం , భగినియో, ఏవమేతం, భగినియో! యో హి కోచి, భగినియో, భిక్ఖు వా భిక్ఖునీ వా చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తో విహరతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – ‘ఉళారం పుబ్బేనాపరం విసేసం సఞ్జానిస్సతీ’”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తా భిక్ఖునియో ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన అఞ్ఞతరో భిక్ఖునుపస్సయో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదిం. అథ ఖో, భన్తే, సమ్బహులా భిక్ఖునియో యేనాహం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో, భన్తే, తా భిక్ఖునియో మం ఏతదవోచుం – ‘ఇధ, భన్తే ఆనన్ద, సమ్బహులా భిక్ఖునియో చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా విహరన్తియో ఉళారం పుబ్బేనాపరం విసేసం సఞ్జానన్తీ’తి. ఏవం వుత్తాహం, భన్తే, తా భిక్ఖునియో ఏతదవోచం – ‘ఏవమేతం, భగినియో, ఏవమేతం, భగినియో! యో హి కోచి, భగినియో, భిక్ఖు వా భిక్ఖునీ వా చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తో విహరతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – ఉళారం పుబ్బేనాపరం విసేసం సఞ్జానిస్సతీ’”తి.

“ఏవమేతం, ఆనన్ద, ఏవమేతం, ఆనన్ద! యో హి కోచి, ఆనన్ద, భిక్ఖు వా భిక్ఖునీ వా చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తో విహరతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – ‘ఉళారం పుబ్బేనాపరం విసేసం సఞ్జానిస్సతి’” [సఞ్జానిస్సతీతి (బహూసు)].

“కతమేసు చతూసు? ఇధానన్ద, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స కాయే కాయానుపస్సినో విహరతో కాయారమ్మణో వా ఉప్పజ్జతి కాయస్మిం పరిళాహో, చేతసో వా లీనత్తం, బహిద్ధా వా చిత్తం విక్ఖిపతి. తేనానన్ద [తేనహానన్ద (సీ.)], భిక్ఖునా కిస్మిఞ్చిదేవ పసాదనీయే నిమిత్తే చిత్తం పణిదహితబ్బం. తస్స కిస్మిఞ్చిదేవ పసాదనీయే నిమిత్తే చిత్తం పణిదహతో పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి [వేదియతి (సీ.)]. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యస్స ఖ్వాహం అత్థాయ చిత్తం పణిదహిం, సో మే అత్థో అభినిప్ఫన్నో. హన్ద, దాని పటిసంహరామీ’తి. సో పటిసంహరతి చేవ న చ వితక్కేతి న చ విచారేతి. ‘అవితక్కోమ్హి అవిచారో, అజ్ఝత్తం సతిమా సుఖమస్మీ’తి పజానాతి”.

“పున చపరం, ఆనన్ద, భిక్ఖు వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరతో ధమ్మారమ్మణో వా ఉప్పజ్జతి కాయస్మిం పరిళాహో, చేతసో వా లీనత్తం, బహిద్ధా వా చిత్తం విక్ఖిపతి. తేనానన్ద, భిక్ఖునా కిస్మిఞ్చిదేవ పసాదనీయే నిమిత్తే చిత్తం పణిదహితబ్బం. తస్స కిస్మిఞ్చిదేవ పసాదనీయే నిమిత్తే చిత్తం పణిదహతో పామోజ్జం జాయతి . పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యస్స ఖ్వాహం అత్థాయ చిత్తం పణిదహిం, సో మే అత్థో అభినిప్ఫన్నో. హన్ద, దాని పటిసంహరామీ’తి. సో పటిసంహరతి చేవ న చ వితక్కేతి న చ విచారేతి. ‘అవితక్కోమ్హి అవిచారో, అజ్ఝత్తం సతిమా సుఖమస్మీ’తి పజానాతి. ఏవం ఖో, ఆనన్ద, పణిధాయ భావనా హోతి.

“కథఞ్చానన్ద , అప్పణిధాయ భావనా హోతి? బహిద్ధా , ఆనన్ద, భిక్ఖు చిత్తం అప్పణిధాయ ‘అప్పణిహితం మే బహిద్ధా చిత్త’న్తి పజానాతి. అథ పచ్ఛాపురే ‘అసంఖిత్తం విముత్తం అప్పణిహిత’న్తి పజానాతి. అథ చ పన ‘కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా సుఖమస్మీ’తి పజానాతి. బహిద్ధా, ఆనన్ద, భిక్ఖు చిత్తం అప్పణిధాయ ‘అప్పణిహితం మే బహిద్ధా చిత్త’న్తి పజానాతి. అథ పచ్ఛాపురే ‘అసంఖిత్తం విముత్తం అప్పణిహిత’న్తి పజానాతి. అథ చ పన ‘వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా సుఖమస్మీ’తి పజానాతి. బహిద్ధా, ఆనన్ద, భిక్ఖు చిత్తం అప్పణిధాయ ‘అప్పణిహితం మే బహిద్ధా చిత్త’న్తి పజానాతి. అథ పచ్ఛాపురే ‘అసంఖిత్తం విముత్తం అప్పణిహిత’న్తి పజానాతి. అథ చ పన ‘చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా సుఖమస్మీ’తి పజానాతి. బహిద్ధా, ఆనన్ద, భిక్ఖు చిత్తం అప్పణిధాయ ‘అప్పణిహితం మే బహిద్ధా చిత్త’న్తి పజానాతి. అథ పచ్ఛాపురే ‘అసంఖిత్తం విముత్తం అప్పణిహిత’న్తి పజానాతి. అథ చ పన ‘ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా సుఖమస్మీ’తి పజానాతి. ఏవం ఖో, ఆనన్ద, అప్పణిధాయ భావనా హోతి.

“ఇతి ఖో, ఆనన్ద, దేసితా మయా పణిధాయ భావనా, దేసితా అప్పణిధాయ భావనా. యం, ఆనన్ద, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. ఏతాని, ఆనన్ద, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని! ఝాయథానన్ద, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ! అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి. దసమం.

అమ్బపాలివగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

అమ్బపాలి సతో భిక్ఖు, సాలా కుసలరాసి చ;

సకుణగ్ఘి మక్కటో సూదో, గిలానో భిక్ఖునుపస్సయోతి.

౨. నాలన్దవగ్గో

౧. మహాపురిససుత్తం

౩౭౭. సావత్థినిదానం . అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "'మహాపురిసో, మహాపురిసో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, మహాపురిసో హోతీ"తి? "విముత్తచిత్తత్తా ఖ్వాహం, సారిపుత్త, 'మహాపురిసో'తి వదామి. అవిముత్తచిత్తత్తా 'నో మహాపురిసో'తి వదామి".

"కథఞ్చ, సారిపుత్త, విముత్తచిత్తో హోతి? ఇధ, సారిపుత్త, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స కాయే కాయానుపస్సినో విహరతో చిత్తం విరజ్జతి, విముచ్చతి అనుపాదాయ ఆసవేహి. వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరతో చిత్తం విరజ్జతి, విముచ్చతి అనుపాదాయ ఆసవేహి. ఏవం ఖో, సారిపుత్త, విముత్తచిత్తో హోతి. విముత్తచిత్తత్తా ఖ్వాహం, సారిపుత్త, 'మహాపురిసో'తి వదామి. అవిముత్తచిత్తత్తా 'నో మహాపురిసో'తి వదామీ"తి. పఠమం.

౨. నాలన్దసుత్తం

౩౭౮. ఏకం సమయం భగవా నాలన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏవంపసన్నో అహం, భన్తే, భగవతి! న చాహు, న చ భవిస్సతి, న చేతరహి విజ్జతి అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా భగవతా భియ్యోభిఞ్ఞతరో, యదిదం – సమ్బోధియ"న్తి. "ఉళారా ఖో త్యాయం, సారిపుత్త, ఆసభీ వాచా భాసితా, ఏకంసో గహితో, సీహనాదో నదితో – 'ఏవంపసన్నో అహం, భన్తే, భగవతి! న చాహు, న చ భవిస్సతి న చేతరహి విజ్జతి అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా భగవతా భియ్యోభిఞ్ఞతరో, యదిదం – సమ్బోధియ'"న్తి.

"కిం ను తే, సారిపుత్త, యే తే అహేసుం అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా, సబ్బే తే భగవన్తో చేతసా చేతో పరిచ్చ విదితా – 'ఏవంసీలా తే భగవన్తో అహేసుం' ఇతి వా, 'ఏవంధమ్మా తే భగవన్తో అహేసుం' ఇతి వా, 'ఏవంపఞ్ఞా తే భగవన్తో అహేసుం' ఇతి వా, 'ఏవంవిహారినో తే భగవన్తో అహేసుం' ఇతి వా, 'ఏవంవిముత్తా తే భగవన్తో అహేసుం' ఇతి వా"తి? "నో హేతం, భన్తే"!

"కిం పన తే, సారిపుత్త, యే తే భవిస్సన్తి అనాగతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా, సబ్బే తే భగవన్తో చేతసా చేతో పరిచ్చ విదితా – 'ఏవంసీలా తే భగవన్తో భవిస్సన్తి' ఇతి వా, 'ఏవంధమ్మా తే భగవన్తో భవిస్సన్తి' ఇతి వా, 'ఏవంపఞ్ఞా తే

భగవన్తో భవిస్సన్తి’ ఇతి వా, ‘ఏవంవిహారినో తే భగవన్తో భవిస్సన్తి’ ఇతి వా, ‘ఏవంవిముత్తా తే భగవన్తో భవిస్సన్తి’ ఇతి వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“కిం పన త్యాహం [కిం పన తే (సీ.)], సారిపుత్త, ఏతరహి, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో చేతసా చేతో పరిచ్చ విదితో – ‘ఏవంసీలో భగవా’ ఇతి వా, ‘ఏవంధమ్మో భగవా’ ఇతి వా, ‘ఏవంపఞ్ఞో భగవా’ ఇతి వా, ‘ఏవంవిహారీ భగవా’ ఇతి వా, ‘ఏవంవిముత్తో భగవా’ ఇతి వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“ఏత్థ చ తే, సారిపుత్త, అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నేసు అరహన్తేసు సమ్మాసమ్బుద్ధేసు చేతోపరియఞాణం [చేతోపరియాయఞాణం (బహూసు)] నత్థి. అథ కిఞ్చరహి త్యాయం, సారిపుత్త, ఉళారా ఆసభీ వాచా భాసితా, ఏకంసో గహితో, సీహనాదో నదితో – ‘ఏవంపసన్నో అహం, భన్తే, భగవతి! న చాహు, న చ భవిస్సతి, న చేతరహి విజ్జతి అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా భగవతా’ భియ్యోభిఞ్ఞతరో, యదిదం – సమ్బోధియ”న్తి?

“న ఖో మే [న ఖో మే తం (స్యా. కం. క.)], భన్తే, అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నేసు అరహన్తేసు సమ్మాసమ్బుద్ధేసు చేతోపరియఞాణం అత్థి, అపి చ మే ధమ్మన్వయో విదితో. సేయ్యథాపి, భన్తే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం దళ్హుద్ధాపం [దళ్హుద్దాపం (సీ. పీ. క.), దళ్హద్ధాపం (స్యా. కం.)] దళ్హపాకారతోరణం ఏకద్వారం. తత్రస్స దోవారికో పణ్డితో బ్యత్తో మేధావీ అఞ్ఞాతానం నివారేతా ఞాతానం పవేసేతా. సో తస్స నగరస్స సమన్తా అనుపరియాయపథం అనుక్కమమానో న పస్సేయ్య పాకారసన్ధిం వా పాకారవివరం వా, అన్తమసో బిళారనిక్ఖమనమత్తమ్పి. తస్స ఏవమస్స – ‘యే ఖో కేచి ఓళారికా పాణా ఇమం నగరం పవిసన్తి వా నిక్ఖమన్తి వా, సబ్బే తే ఇమినావ ద్వారేన పవిసన్తి వా నిక్ఖమన్తి వా’తి. ఏవమేవ ఖో మే, భన్తే, ధమ్మన్వయో విదితో – ‘యేపి తే, భన్తే, అహేసుం అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా, సబ్బే తే భగవన్తో పఞ్చ నీవరణే పహాయ, చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే, చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా, సత్త బోజ్ఝఙ్గే యథాభూతం భావేత్వా, అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుజ్ఝింసు. యేపి తే, భన్తే, భవిస్సన్తి అనాగతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా, సబ్బే తే భగవన్తో పఞ్చ నీవరణే పహాయ, చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే, చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా, సత్త బోజ్ఝఙ్గే యథాభూతం భావేత్వా, అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుజ్ఝిస్సన్తి. భగవాపి, భన్తే, ఏతరహి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో పఞ్చ నీవరణే పహాయ, చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే, చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తో, సత్త బోజ్ఝఙ్గే యథాభూతం భావేత్వా, అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’”తి.

“సాధు సాధు, సారిపుత్త! తస్మాతిహ త్వం, సారిపుత్త, ఇమం ధమ్మపరియాయం అభిక్ఖణం భాసేయ్యాసి భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం. యేసమ్పి హి, సారిపుత్త, మోఘపురిసానం భవిస్సతి తథాగతే కఙ్ఖా వా విమతి వా, తేసమ్పిమం ధమ్మపరియాయం సుత్వా యా తథాగతే కఙ్ఖా వా విమతి వా సా పహీయిస్సతీ”తి. దుతియం.

౩. చున్దసుత్తం

౩౭౯. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో మగధేసు విహరతి నాలకగామకే ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. చున్దో చ సమణుద్దేసో ఆయస్మతో

సారిపుత్తస్స ఉపట్ఠాకో హోతి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తేనేవ ఆబాధేన పరినిబ్బాయి. అథ ఖో చున్దో సమణుద్దేసో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పత్తచీవరమాదాయ యేన సావత్థి జేతవనం అనాథపిణ్డికస్స ఆరామో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చున్దో సమణుద్దేసో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "ఆయస్మా, భన్తే, సారిపుత్తో పరినిబ్బుతో. ఇదమస్స పత్తచీవర"న్తి.

"అత్థి ఖో ఇదం, ఆవుసో చున్ద, కథాపాభతం భగవన్తం దస్సనాయ. ఆయామావుసో చున్ద, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమిస్సామ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో ఏతమత్థం ఆరోచేస్సామా"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో చున్దో సమణుద్దేసో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పచ్చస్సోసి.

అథ ఖో ఆయస్మా చ ఆనన్దో చున్దో చ సమణుద్దేసో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అయం, భన్తే, చున్దో సమణుద్దేసో ఏవమాహ – 'ఆయస్మా, భన్తే, సారిపుత్తో పరినిబ్బుతో; ఇదమస్స పత్తచీవర'న్తి. అపి చ మే, భన్తే, మధురకజాతో వియ కాయో, దిసాపి మే న పక్ఖాయన్తి, ధమ్మాపి మం నప్పటిభన్తి 'ఆయస్మా సారిపుత్తో పరినిబ్బుతో'తి సుత్వా".

"కిం ను ఖో తే, ఆనన్ద, సారిపుత్తో సీలక్ఖన్ధం వా ఆదాయ పరినిబ్బుతో, సమాధిక్ఖన్ధం వా ఆదాయ పరినిబ్బుతో, పఞ్ఞాక్ఖన్ధం వా ఆదాయ పరినిబ్బుతో, విముత్తిక్ఖన్ధం వా ఆదాయ పరినిబ్బుతో, విముత్తిఞాణదస్సనక్ఖన్ధం వా ఆదాయ పరినిబ్బుతో"తి? "న చ ఖో మే, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో సీలక్ఖన్ధం వా ఆదాయ పరినిబ్బుతో, సమాధిక్ఖన్ధం వా...పే.... పఞ్ఞాక్ఖన్ధం వా... విముత్తిక్ఖన్ధం వా... విముత్తిఞాణదస్సనక్ఖన్ధం వా ఆదాయ పరినిబ్బుతో. అపి చ మే, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఓవాదకో అహోసి ఓతిణ్ణో విఞ్ఞాపకో సన్దస్సకో సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో, అకిలాసు ధమ్మదేసనాయ, అనుగ్గాహకో సబ్రహ్మచారీనం. తం మయం ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ధమ్మోజం ధమ్మభోగం ధమ్మానుగ్గహం అనుస్సరామా"తి.

"నను తం, ఆనన్ద, మయా పటికచ్చేవ [పటిగచ్చేవ (సీ. పీ.)] అక్ఖాతం – 'సబ్బేహి పియేహి మనాపేహి నానాభావో వినాభావో అఞ్ఞథాభావో . తం కుతేత్థ, ఆనన్ద, లబ్భా! యం తం జాతం భూతం సఙ్ఖతం పలోకధమ్మం, తం వత మా పలుజ్జీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో యో మహన్తతరో ఖన్ధో సో పలుజ్జేయ్య; ఏవమేవ ఖో ఆనన్ద, మహతో భిక్ఖుసఙ్ఘస్స తిట్ఠతో సారవతో సారిపుత్తో పరినిబ్బుతో. తం కుతేత్థ, ఆనన్ద, లబ్భా! యం తం జాతం భూతం సఙ్ఖతం పలోకధమ్మం, తం వత మా పలుజ్జీ'తి – నేతం ఠానం విజ్జతి. తస్మాతిహానన్ద, అత్తదీపా విహరథ అత్తసరణా అనఞ్ఞసరణా, ధమ్మదీపా ధమ్మసరణా అనఞ్ఞసరణా.

"కథఞ్చానన్ద, భిక్ఖు అత్తదీపో విహరతి అత్తసరణో అనఞ్ఞసరణో, ధమ్మదీపో ధమ్మసరణో అనఞ్ఞసరణో? ఇధానన్ద, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో,

ఆనన్ద, భిక్ఖు అత్తదీపో విహరతి అత్తసరణో అనఞ్ఞసరణో, ధమ్మదీపో ధమ్మసరణో అనఞ్ఞసరణో. యే హి కేచి, ఆనన్ద, ఏతరహి వా మమచ్చయే వా అత్తదీపా విహరిస్సన్తి అత్తసరణా అనఞ్ఞసరణా, ధమ్మదీపా ధమ్మసరణా అనఞ్ఞసరణా; తమతగ్గే మేతే, ఆనన్ద, భిక్ఖూ భవిస్సన్తి యే కేచి సిక్ఖాకామా"తి. తతియం.

౪. ఉక్కచేలసుత్తం

౩౮౦. ఏకం సమయం భగవా వజ్జీసు విహరతి ఉక్కచేలాయం గఙ్గాయ నదియా తీరే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం అచిరపరినిబ్బుతేసు సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘపరివుతో అజ్ఝోకాసే నిసిన్నో హోతి.

అథ ఖో భగవా తుణ్హీభూతం భిక్ఖుసఙ్ఘం అనువిలోకేత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "అపి మ్యాయం, భిక్ఖవే, పరిసా సుఞ్ఞా వియ ఖాయతి పరినిబ్బుతేసు సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు. అసుఞ్ఞా మే, భిక్ఖవే, పరిసా హోతి , అనపేక్ఖా తస్సం దిసాయం హోతి, యస్సం దిసాయం సారిపుత్తమోగ్గల్లానా విహరన్తి. యే హి తే, భిక్ఖవే, అహేసుం అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా, తేసమ్పి భగవన్తానం ఏతప్పరమంయేవ సావకయుగం [ఏతపరమంయేవ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అహోసి – సేయ్యథాపి మయ్హం సారిపుత్తమోగ్గల్లానా. యేపి తే, భిక్ఖవే, భవిస్సన్తి అనాగతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా, తేసమ్పి భగవన్తానం ఏతప్పరమంయేవ సావకయుగం భవిస్సతి – సేయ్యథాపి మయ్హం సారిపుత్తమోగ్గల్లానా. అచ్ఛరియం, భిక్ఖవే, సావకానం! అబ్భుతం, భిక్ఖవే, సావకానం! సత్థు చ నామ సాసనకరా భవిస్సన్తి ఓవాదప్పటికరా, చతున్నఞ్చ పరిసానం పియా భవిస్సన్తి మనాపా గరుభావనీయా చ! అచ్ఛరియం, భిక్ఖవే, తథాగతస్స, అబ్భుతం, భిక్ఖవే, తథాగతస్స! ఏవరూపేపి నామ సావకయుగే పరినిబ్బుతే నత్థి తథాగతస్స సోకో వా పరిదేవో వా! తం కుతేత్థ, భిక్ఖవే, లబ్భా! యం తం జాతం భూతం సఙ్ఖతం పలోకధమ్మం, తం వత మా పలుజ్జీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో యే మహన్తతరా ఖన్ధా తే పలుజ్జేయ్యుం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, మహతో భిక్ఖుసఙ్ఘస్స తిట్ఠతో సారవతో సారిపుత్తమోగ్గల్లానా పరినిబ్బుతా. తం కుతేత్థ, భిక్ఖవే, లబ్భా! యం తం జాతం భూతం సఙ్ఖతం పలోకధమ్మం, తం వత మా పలుజ్జీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, అత్తదీపా విహరథ అత్తసరణా అనఞ్ఞసరణా, ధమ్మదీపా ధమ్మసరణా అనఞ్ఞసరణా.

"కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్తదీపో విహరతి అత్తసరణో అనఞ్ఞసరణో, ధమ్మదీపో ధమ్మసరణో అనఞ్ఞసరణో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే… చిత్తే…పే… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్తదీపో విహరతి అత్తసరణో అనఞ్ఞసరణో, ధమ్మదీపో ధమ్మసరణో అనఞ్ఞసరణో. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి వా మమచ్చయే వా అత్తదీపా విహరిస్సన్తి అత్తసరణా అనఞ్ఞసరణా, ధమ్మదీపా ధమ్మసరణా అనఞ్ఞసరణా; తమతగ్గే మేతే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భవిస్సన్తి యే కేచి సిక్ఖాకామా"తి. చతుత్థం.

౫. బాహియసుత్తం

౩౮౧. సావత్థినిదానం . అథ ఖో ఆయస్మా బాహియో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా బాహియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సాధు మే, భన్తే, భగవా

సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య"న్తి. "తస్మాతిహ త్వం, బాహియ, ఆదిమేవ విసోధేహి కుసలేసు ధమ్మేసు. కో చాది కుసలానం ధమ్మానం? సీలఞ్చ సువిసుద్ధం, దిట్ఠి చ ఉజుకా. యతో చ ఖో తే, బాహియ, సీలఞ్చ సువిసుద్ధం భవిస్సతి, దిట్ఠి చ ఉజుకా, తతో త్వం, బాహియ, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేయ్యాసి".

"కతమే చత్తారో? ఇధ, త్వం, బాహియ, కాయే కాయానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యతో ఖో త్వం, బాహియ, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేస్ససి, తతో తుయ్హం, బాహియ, యా రత్తి వా దివసో వా ఆగమిస్సతి, వుద్ధియేవ పాటికఙ్ఖా కుసలేసు ధమ్మేసు, నో పరిహానీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా బాహియో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా బాహియో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి . "ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా"తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా బాహియో అరహతం అహోసీతి. పఞ్చమం.

౬. ఉత్తియసుత్తం

౩౮౨. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా ఉత్తియో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఉత్తియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య"న్తి. "తస్మాతిహ త్వం, ఉత్తియ, ఆదిమేవ విసోధేహి కుసలేసు ధమ్మేసు. కో చాది కుసలానం ధమ్మానం? సీలఞ్చ సువిసుద్ధం, దిట్ఠి చ ఉజుకా. యతో చ ఖో తే, ఉత్తియ, సీలఞ్చ సువిసుద్ధం భవిస్సతి, దిట్ఠి చ ఉజుకా, తతో త్వం, ఉత్తియ, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేయ్యాసి".

"కతమే చత్తారో? ఇధ త్వం, ఉత్తియ, కాయే కాయానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యతో ఖో త్వం, ఉత్తియ, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేస్ససి, తతో త్వం, ఉత్తియ, గమిస్ససి మచ్చుధేయ్యస్స పార"న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఉత్తియో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా ఉత్తియో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ

ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. "ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా"తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా ఉత్తియో అరహతం అహోసీతి. ఛట్ఠం.

౭. అరియసుత్తం

౩౮౩. "చత్తారోమే , భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా అరియా నియ్యానికా నియ్యన్తి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా అరియా నియ్యానికా నియ్యన్తి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా"తి. సత్తమం.

౮. బ్రహ్మసుత్తం

౩౮౪. ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "ఏకాయనో అయం మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా".

"కతమే చత్తారో? కాయే వా భిక్ఖు కాయానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వా భిక్ఖు...పే.... చిత్తే వా భిక్ఖు...పే.... ధమ్మేసు వా భిక్ఖు ధమ్మానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏకాయనో అయం మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా"తి.

అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి భగవతో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో భగవతో పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏవమేతం, భగవా, ఏవమేతం, సుగత! ఏకాయనో అయం, భన్తే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా" .

"కతమే చత్తారో? కాయే వా, భన్తే, భిక్ఖు కాయానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా , వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వా, భన్తే, భిక్ఖు...పే.... చిత్తే వా, భన్తే, భిక్ఖు...పే.... ధమ్మేసు వా, భన్తే, భిక్ఖు ధమ్మానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏకాయనో అయం, భన్తే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా"తి.

ఇదమవోచ బ్రహ్మా సహమ్పతి. ఇదం వత్వా అథాపరం ఏతదవోచ –

"ఏకాయనం జాతిఖయన్తదస్సీ, మగ్గం పజానాతి హితానుకమ్పీ;
ఏతేన మగ్గేన తరింసు పుబ్బే, తరిస్సన్తి యే చ తరన్తి ఓఘ"న్తి. అట్ఠమం;

౯. సేదకసుత్తం

౩౮౫. ఏకం సమయం భగవా సుమ్భేసు విహరతి సేదకం నామ సుమ్భానం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, చణ్డాలవంసికో చణ్డాలవంసం ఉస్సాపేత్వా మేదకథాలికం అన్తేవాసిం ఆమన్తేసి – 'ఏహి త్వం, సమ్మ మేదకథాలికే, చణ్డాలవంసం అభిరుహిత్వా మమ ఉపరిఖన్ధే తిట్ఠాహీ'తి. 'ఏవం, ఆచరియా'తి ఖో, భిక్ఖవే, మేదకథాలికా అన్తేవాసీ చణ్డాలవంసికస్స పటిస్సుత్వా చణ్డాలవంసం అభిరుహిత్వా ఆచరియస్స ఉపరిఖన్ధే అట్ఠాసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, చణ్డాలవంసికో మేదకథాలికం అన్తేవాసిం ఏతదవోచ – 'త్వం, సమ్మ మేదకథాలికే, మమం రక్ఖ, అహం తం రక్ఖిస్సామి. ఏవం మయం అఞ్ఞమఞ్ఞం గుత్తా అఞ్ఞమఞ్ఞం రక్ఖితా సిప్పాని చేవ దస్సేస్సామ, లాభఞ్చ [లాభే చ (సీ॰)] లచ్ఛామ, సోత్థినా చ చణ్డాలవంసా ఓరోహిస్సామా'తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, మేదకథాలికా అన్తేవాసీ చణ్డాలవంసికం ఏతదవోచ – 'న ఖో పనేతం, ఆచరియ, ఏవం భవిస్సతి. త్వం, ఆచరియ, అత్తానం రక్ఖ, అహం అత్తానం రక్ఖిస్సామి. ఏవం మయం అత్తగుత్తా అత్తరక్ఖితా సిప్పాని చేవ దస్సేస్సామ, లాభఞ్చ లచ్ఛామ, సోత్థినా చ చణ్డాలవంసా ఓరోహిస్సామా'"తి. "సో తత్థ ఞాయో"తి భగవా ఏతదవోచ, "యథా మేదకథాలికా అన్తేవాసీ ఆచరియం అవోచ. అత్తానం, భిక్ఖవే, రక్ఖిస్సామీతి సతిపట్ఠానం సేవితబ్బం; పరం రక్ఖిస్సామీతి సతిపట్ఠానం సేవితబ్బం. అత్తానం, భిక్ఖవే, రక్ఖన్తో పరం రక్ఖతి, పరం రక్ఖన్తో అత్తానం రక్ఖతి".

"కథఞ్చ , భిక్ఖవే, అత్తానం రక్ఖన్తో పరం రక్ఖతి? ఆసేవనాయ, భావనాయ, బహులీకమ్మేన – ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, అత్తానం రక్ఖన్తో పరం రక్ఖతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పరం రక్ఖన్తో అత్తానం రక్ఖతి? ఖన్తియా, అవిహింసాయ, మేత్తచిత్తతాయ, అనుదయతాయ – ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పరం రక్ఖన్తో అత్తానం రక్ఖతి. అత్తానం, భిక్ఖవే, రక్ఖిస్సామీతి సతిపట్ఠానం సేవితబ్బం; పరం రక్ఖిస్సామీతి సతిపట్ఠానం సేవితబ్బం. అత్తానం, భిక్ఖవే, రక్ఖన్తో పరం రక్ఖతి, పరం రక్ఖన్తో అత్తానం రక్ఖతీ"తి. నవమం.

౧౦. జనపదకల్యాణీసుత్తం

౩౮౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సుమ్భేసు విహరతి సేదకం నామ సుమ్భానం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, 'జనపదకల్యాణీ, జనపదకల్యాణీ'తి ఖో, భిక్ఖవే, మహాజనకాయో సన్నిపతేయ్య. 'సా ఖో పనస్స జనపదకల్యాణీ పరమపాసావినీ నచ్చే, పరమపాసావినీ గీతే. జనపదకల్యాణీ నచ్చతి గాయతీ'తి ఖో, భిక్ఖవే, భియ్యోసోమత్తాయ మహాజనకాయో సన్నిపతేయ్య. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య జీవితుకామో అమరితుకామో సుఖకామో దుక్ఖప్పటికూలో. తమేనం ఏవం వదేయ్య – 'అయం తే, అమ్భో పురిస, సమతిత్తికో తేలపత్తో అన్తరేన చ మహాసమజ్జం అన్తరేన చ జనపదకల్యాణియా పరిహరితబ్బో. పురిసో చ తే ఉక్ఖిత్తాసికో పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధిస్సతి. యత్థేవ నం థోకమ్పి ఛడ్డేస్సతి తత్థేవ తే సిరో పాతేస్సతీ'తి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను సో పురిసో అముం తేలపత్తం అమనసికరిత్వా బహిద్ధా పమాదం ఆహరేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే".

“ఉపమా ఖో మ్యాయం, భిక్ఖవే, కతా అత్థస్స విఞ్ఞాపనాయ. అయం చేవేత్థ అత్థో – సమతిత్తికో తేలపత్తోతి ఖో, భిక్ఖవే, కాయగతాయ ఏతం సతియా అధివచనం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘కాయగతా సతి నో భావితా భవిస్సతి బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా’తి. ఏవఞ్హి ఖో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ”న్తి. దసమం.

నాలన్దవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

మహాపురిసో నాలన్దం, చున్దో చేలఞ్చ బాహియో;
ఉత్తియో అరియో బ్రహ్మా, సేదకం జనపదేన చాతి.

౩. సీలట్ఠితివగ్గో

౧. సీలసుత్తం

౩౮౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా చ ఆనన్దో ఆయస్మా చ భద్దో పాటలిపుత్తే విహరన్తి కుక్కుటారామే. అథ ఖో ఆయస్మా భద్దో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా భద్దో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “యానిమాని, ఆవుసో ఆనన్ద, కుసలాని సీలాని వుత్తాని భగవతా, ఇమాని కుసలాని సీలాని కిమత్థియాని వుత్తాని భగవతా”తి?

“సాధు సాధు, ఆవుసో భద్ద! భద్దకో ఖో తే, ఆవుసో భద్ద, ఉమ్మఙ్గో [ఉమ్మగ్గో (సీ. స్యా. కం.)], భద్దకం పటిభానం, కల్యాణీ పరిపుచ్ఛా. ఏవఞ్హి త్వం, ఆవుసో భద్ద, పుచ్ఛసి – ‘యానిమాని ఆవుసో ఆనన్ద, కుసలాని సీలాని వుత్తాని భగవతా, ఇమాని కుసలాని సీలాని కిమత్థియాని వుత్తాని భగవతా’”తి? “ఏవమావుసో”తి. “యానిమాని, ఆవుసో భద్ద, కుసలాని సీలాని వుత్తాని భగవతా, ఇమాని కుసలాని సీలాని యావదేవ చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనాయ వుత్తాని భగవతా”.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం ; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యానిమాని , ఆవుసో భద్ద, కుసలాని సీలాని వుత్తాని భగవతా, ఇమాని కుసలాని సీలాని యావదేవ ఇమేసం చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనాయ వుత్తాని భగవతా”తి. పఠమం.

౨. చిరట్ఠితిసుత్తం

౩౮౮. తంయేవ నిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా భద్దో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతి? కో పనావుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతీ”తి?

“సాధు సాధు, ఆవుసో భద్ద! భద్దకో ఖో తే, ఆవుసో భద్ద, ఉమ్మగ్గో, భద్దకం పటిభానం, కల్యాణీ పరిపుచ్ఛా. ఏవఞ్హి త్వం, ఆవుసో భద్ద, పుచ్ఛసి – ‘కో ను ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతి? కో పనావుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతీ’”తి? “ఏవమావుసో”తి. “చతున్నం ఖో, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతి. చతున్నఞ్చ ఖో, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతి”.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధావుసో , భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతి. ఇమేసఞ్చ ఖో, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతీ”తి. దుతియం.

౩. పరిహానసుత్తం

౩౮౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ ఆనన్దో ఆయస్మా చ భద్దో పాటలిపుత్తే విహరన్తి కుక్కుటారామే. అథ ఖో ఆయస్మా భద్దో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా భద్దో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన సద్ధమ్మపరిహానం హోతి? కో ను ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన సద్ధమ్మఅపరిహానం హోతీ”తి?

“సాధు సాధు, ఆవుసో భద్ద! భద్దకో ఖో తే, ఆవుసో భద్ద, ఉమ్మగ్గో, భద్దకం పటిభానం, కల్యాణీ పరిపుచ్ఛా. ఏవఞ్హి త్వం, ఆవుసో భద్ద, పుచ్ఛసి – ‘కో ను ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన సద్ధమ్మపరిహానం హోతి? కో పనావుసో ఆనన్ద, హేతు, కో పచ్చయో యేన సద్ధమ్మఅపరిహానం హోతీ’”తి? “ఏవమావుసో”తి. “చతున్నం ఖో, ఆవుసో , సతిపట్ఠానానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా సద్ధమ్మపరిహానం హోతి. చతున్నఞ్చ ఖో, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సద్ధమ్మఅపరిహానం హోతి”.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా సద్ధమ్మపరిహానం హోతి. ఇమేసఞ్చ ఖో, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సద్ధమ్మఅపరిహానం హోతీ”తి. తతియం.

౪. సుద్ధసుత్తం

౩౯౦. సావత్థినిదానం. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు ...పే.... చిత్తే ...పే.... ధమ్మేసు

ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా”తి. చతుత్థం.

౫. అఞ్ఞతరబ్రాహ్మణసుత్తం

౩౯౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో అఞ్ఞతరో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతి? కో పన, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతీ”తి?

“చతున్నం ఖో, బ్రాహ్మణ, సతిపట్ఠానానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతి. చతున్నఞ్చ ఖో, బ్రాహ్మణ, సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతి.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖో, బ్రాహ్మణ, చతున్నం సతిపట్ఠానానం అభావితత్తా అబహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతి. ఇమేసఞ్చ ఖో, బ్రాహ్మణ, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతీ”తి.

ఏవం వుత్తే సో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం , భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. పఞ్చమం.

౬. పదేససుత్తం

౩౯౨. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మా చ అనురుద్ధో సాకేతే విహరన్తి కణ్డకీవనే [కణ్టకీవనే (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. అథ ఖో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితా యేనాయస్మా అనిరుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా అనురుద్ధేన సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – ““సేఖో, సేఖో’తి [సేక్ఖో సేక్ఖోతి (స్యా॰ కం॰)], ఆవుసో అనురుద్ధ, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, సేఖో హోతీ”తి? “చతున్నం ఖో, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం పదేసం భావితత్తా సేఖో హోతి”.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం పదేసం భావితత్తా సేఖో హోతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. సమత్తసుత్తం

౩౯౩. తంయేవ నిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – "'అసేఖో, అసేఖో'తి, ఆవుసో అనురుద్ధ, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, అసేఖో హోతీ"తి? "చతున్నం ఖో, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం సమత్తం భావితత్తా అసేఖో హోతి".

"కతమేసం చతున్నం? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం సమత్తం భావితత్తా అసేఖో హోతీ"తి. సత్తమం.

౮. లోకసుత్తం

౩౯౪. తంయేవ నిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – "కతమేసం, ఆవుసో అనురుద్ధ, ధమ్మానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం [మహాభిఞ్ఞాతం (పీ.)] పత్తో"తి? "చతున్నం, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో".

"కతమేసం చతున్నం? ఇధాహం, ఆవుసో, కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖ్వాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో. ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సహస్సం లోకం అభిజానామీ"తి. అట్ఠమం.

౯. సిరివడ్ఢసుత్తం

౩౯౫. ఏకం సమయం ఆయస్మా ఆనన్దో రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన సిరివడ్ఢో [సిరీవడ్ఢో (క.)] గహపతి ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో సిరివడ్ఢో గహపతి అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్ద – 'సిరివడ్ఢో, భన్తే, గహపతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్దతీ'తి. ఏవఞ్చ వదేహి – 'సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో యేన సిరివడ్ఢస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో సో పురిసో సిరివడ్ఢస్స గహపతిస్స పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో పురిసో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "సిరివడ్ఢో, భన్తే, గహపతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో, సో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్దతి. ఏవఞ్చ వదేతి – 'సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో యేన సిరివడ్ఢస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సిరివడ్ఢస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సిరివడ్ఢం గహపతిం ఏతదవోచ – "కచ్చి తే, గహపతి, ఖమనీయం కచ్చి యాపనీయం, కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి, నో అభిక్కమన్తి; పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో అభిక్కమో"తి? "న మే, భన్తే, ఖమనీయం న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి; అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో"తి.

"తస్మాతిహ తే, గహపతి, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'కాయే కాయానుపస్సీ విహరిస్సామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరిస్సామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స'న్తి. ఏవఞ్హి తే, గహపతి, సిక్ఖితబ్బ"న్తి.

"యేమే, భన్తే, భగవతా చత్తారో సతిపట్ఠానా దేసితా సంవిజ్జన్తి, తే ధమ్మా [సంవిజ్జన్తే రతనధమ్మా (సీ.)] మయి, అహఞ్చ తేసు ధమ్మేసు సన్దిస్సామి. అహఞ్హి, భన్తే, కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యాని చిమాని, భన్తే, భగవతా పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని దేసితాని, నాహం, భన్తే, తేసం కిఞ్చి అత్తని అప్పహీనం సమనుపస్సామీ"తి. "లాభా తే, గహపతి, సులద్ధం తే, గహపతి! అనాగామిఫలం తయా, గహపతి, బ్యాకత"న్తి. నవమం.

౧౦. మానదిన్నసుత్తం

౩౯౬. తంయేవ నిదానం. తేన ఖో పన సమయేన మానదిన్నో గహపతి ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో మానదిన్నో గహపతి అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస…పే.… న మే, భన్తే, ఖమనీయం న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి; అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమోతి. ఏవరూపాయ చాహం, భన్తే, దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యాని చిమాని, భన్తే, భగవతా పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని దేసితాని, నాహం, భన్తే, తేసం కిఞ్చి అత్తని అప్పహీనం సమనుపస్సామీ"తి. "లాభా తే, గహపతి, సులద్ధం తే, గహపతి! అనాగామిఫలం తయా, గహపతి, బ్యాకత"న్తి. దసమం.

సీలట్ఠితివగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

సీలం ఠితి పరిహానం, సుద్ధం బ్రాహ్మణపదేసం;
సమత్తం లోకో సిరివడ్ఢో, మానదిన్నేన తే దసాతి.

౪. అననుస్సుతవగ్గో

౧. అననుస్సుతసుత్తం

౩౮౭. సావత్థినిదానం . "'అయం కాయే కాయానుపస్సనా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. 'సా ఖో పనాయం కాయే కాయానుపస్సనా భావేతబ్బా'తి మే, భిక్ఖవే...పే.... భావితా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది".

"'అయం వేదనాసు వేదనానుపస్సనా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. 'సా ఖో పనాయం వేదనాసు వేదనానుపస్సనా భావేతబ్బా'తి మే, భిక్ఖవే...పే.... భావితా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

"'అయం చిత్తే చిత్తానుపస్సనా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. 'సా ఖో పనాయం చిత్తే చిత్తానుపస్సనా భావేతబ్బా'తి మే, భిక్ఖవే...పే.... భావితా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

"'అయం ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సనా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. 'సా ఖో పనాయం ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సనా భావేతబ్బా'తి మే, భిక్ఖవే...పే.... భావితా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాదీ"తి. పఠమం.

౨. విరాగసుత్తం

౩౮౮. "చత్తారోమే, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి.

"కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ"తి. దుతియం.

౩. విరద్ధసుత్తం

౩౮౯. "యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో [అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో (క.) ఇమస్మిం యేవ సుత్తే దిస్సతి అట్ఠఙ్గికోతిపదం, న పనాఞ్ఞత్థ ఇద్ధిపాద అనురుద్ధాదీసు] సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం

కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ.

“కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యేసం కేసఞ్చి , భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ”తి. తతియం.

౪. భావితసుత్తం

౪౦౦. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తి.

“కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తీ”తి. చతుత్థం.

౫. సతిసుత్తం

౪౦౧. సావత్థినిదానం. “సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు విహరేయ్య సమ్పజానో. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం ; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో విదితా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి , విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. విదితా వితక్కా ఉప్పజ్జన్తి , విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. విదితా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో హోతి. సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు విహరేయ్య సమ్పజానో. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”తి. పఞ్చమం.

౬. అఞ్ఞాసుత్తం

౪౦౨. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా”తి. ఛట్ఠం.

౭. ఛన్దసుత్తం

౪౦౩. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స కాయే కాయానుపస్సినో విహరతో యో కాయస్మిం ఛన్దో సో పహీయతి. ఛన్దస్స పహానా అమతం సచ్ఛికతం హోతి.

“వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స వేదనాసు వేదనానుపస్సినో విహరతో యో వేదనాసు ఛన్దో సో పహీయతి. ఛన్దస్స పహానా అమతం సచ్ఛికతం హోతి.

“చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స చిత్తే చిత్తానుపస్సినో విహరతో యో చిత్తమ్హి ఛన్దో సో పహీయతి. ఛన్దస్స పహానా అమతం సచ్ఛికతం హోతి.

“ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరతో యో ధమ్మేసు ఛన్దో సో పహీయతి. ఛన్దస్స పహానా అమతం సచ్ఛికతం హోతీ”తి. సత్తమం.

౮. పరిఞ్ఞాతసుత్తం

౪౦౪. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స కాయే కాయానుపస్సినో విహరతో కాయో పరిఞ్ఞాతో హోతి. కాయస్స పరిఞ్ఞాతత్తా అమతం సచ్ఛికతం హోతి.

“వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స వేదనాసు వేదనానుపస్సినో విహరతో వేదనా పరిఞ్ఞాతా హోన్తి. వేదనానం పరిఞ్ఞాతత్తా అమతం సచ్ఛికతం హోతి.

“చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స చిత్తే చిత్తానుపస్సినో విహరతో చిత్తం పరిఞ్ఞాతం హోతి. చిత్తస్స పరిఞ్ఞాతత్తా అమతం సచ్ఛికతం హోతి.

“ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తస్స ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరతో ధమ్మా పరిఞ్ఞాతా హోన్తి. ధమ్మానం పరిఞ్ఞాతత్తా అమతం సచ్ఛికతం హోతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. భావనాసుత్తం

౪౦౫. “చతున్నం , భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానానం భావనం దేసేస్సామి. తం సుణాథ”. “కతమా, భిక్ఖవే, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అయం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనా”తి. నవమం.

౧౦. విభఙ్గసుత్తం

౪౦౬. "సతిపట్ఠానఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సతిపట్ఠానభావనఞ్చ సతిపట్ఠానభావనాగామినిఞ్చ పటిపదం. తం సుణాథ". "కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి…పే॰… చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానం".

"కతమా చ, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానభావనా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సముదయధమ్మానుపస్సీ కాయస్మిం విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ కాయస్మిం విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ కాయస్మిం విహరతి, ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. సముదయధమ్మానుపస్సీ వేదనాసు విహరతి…పే॰… సముదయధమ్మానుపస్సీ చిత్తే విహరతి… సముదయధమ్మానుపస్సీ ధమ్మేసు విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ ధమ్మేసు విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ ధమ్మేసు విహరతి, ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానభావనా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానభావనాగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానభావనాగామినీ పటిపదా"తి. దసమం.

అననుస్సుతవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

అననుస్సుతం విరాగో, విరద్ధో భావనా సతి;

అఞ్ఞా ఛన్దం పరిఞ్ఞాయ, భావనా విభఙ్గేన చాతి.

౫. అమతవగ్గో

౧. అమతసుత్తం

౪౦౭. సావత్థినిదానం . "చతూసు, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా విహరథ. మా వో అమతం పనస్స. కతమేసు చతూసు? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసు, భిక్ఖవే, చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా విహరథ. మా వో అమతం పనస్సా"తి. పఠమం.

౨. సముదయసుత్తం

౪౦౭. "చతున్నం, భిక్ఖవే, సతిపట్ఠానానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కో చ, భిక్ఖవే, కాయస్స సముదయో? ఆహారసముదయా కాయస్స సముదయో; ఆహారనిరోధా కాయస్స అత్థఙ్గమో. ఫస్ససముదయా వేదనానం సముదయో; ఫస్సనిరోధా వేదనానం అత్థఙ్గమో. నామరూపసముదయా చిత్తస్స సముదయో; నామరూపనిరోధా చిత్తస్స అత్థఙ్గమో. మనసికారసముదయా ధమ్మానం సముదయో; మనసికారనిరోధా ధమ్మానం అత్థఙ్గమో"తి. దుతియం.

౩. మగ్గసుత్తం

౪౦౮. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఏకమిదాహం, భిక్ఖవే, సమయం ఉరువేలాయం విహరామి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'ఏకాయనో అయం మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా'".

"కతమే చత్తారో? కాయే వా భిక్ఖు కాయానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వా భిక్ఖు వేదనానుపస్సీ విహరేయ్య...పే.... చిత్తే వా భిక్ఖు చిత్తానుపస్సీ విహరేయ్య...పే.... ధమ్మేసు వా భిక్ఖు ధమ్మానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏకాయనో అయం మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా"తి.

"అథ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి మమ చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో మమ పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేనాహం తేనఞ్జలిం పణామేత్వా మం ఏతదవోచ – 'ఏవమేతం, భగవా, ఏవమేతం, సుగత! ఏకాయనో అయం, భన్తే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా'".

"కతమే చత్తారో? కాయే వా, భన్తే, భిక్ఖు కాయానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వా...పే.... చిత్తే వా ...పే.... ధమ్మేసు వా, భన్తే, భిక్ఖు ధమ్మానుపస్సీ విహరేయ్య ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏకాయనో అయం, భన్తే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా"తి.

"ఇదమవోచ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి. ఇదం వత్వా అథాపరం ఏతదవోచ –

'ఏకాయనం జాతిఖయన్తదస్సీ, మగ్గం పజానాతి హితానుకమ్పీ;
ఏతేన మగ్గేన తరింసు పుబ్బే, తరిస్సన్తి యే చ తరన్తి ఓఘ'"న్తి. తతియం;

౪. సతిసుత్తం

౪౧౦. "సతో , భిక్ఖవే, భిక్ఖు విహరేయ్య. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు... పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి. సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు విహరేయ్య. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ"తి. చతుత్థం.

౫. కుసలరాసిసుత్తం

౪౧౧. "'కుసలరాసీ'తి, భిక్ఖవే, వదమానో చత్తారో సతిపట్ఠానే సమ్మా వదమానో వదేయ్య. కేవలో హాయం, భిక్ఖవే, కుసలరాసి, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా.

"కతమే చత్తారో? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... చిత్తానుపస్సీ...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. 'కుసలరాసీ'తి, భిక్ఖవే, వదమానో ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే సమ్మా వదమానో వదేయ్య. కేవలో హాయం, భిక్ఖవే, కుసలరాసి, యదిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా"తి. పఞ్చమం.

౬. పాతిమోక్ఖసంవరసుత్తం

౪౧౨. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ –

"సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య"న్తి. "తస్మాతిహ త్వం, భిక్ఖు, ఆదిమేవ విసోధేహి కుసలేసు ధమ్మేసు. కో చాది కుసలానం ధమ్మానం? ఇధ త్వం, భిక్ఖు, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరాహి ఆచారగోచరసమ్పన్నో అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖస్సు సిక్ఖాపదేసు. యతో ఖో త్వం, భిక్ఖు, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరిస్ససి ఆచారగోచరసమ్పన్నో అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ సమాదాయ సిక్ఖిస్సు సిక్ఖాపదేసు; తతో త్వం, భిక్ఖు, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేయ్యాసి".

"కతమే చత్తారో? ఇధ త్వం, భిక్ఖు, కాయే కాయానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం . యతో ఖో త్వం, భిక్ఖు, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేస్ససి, తతో తుయ్హం, భిక్ఖు, యా రత్తి వా దివసో వా ఆగమిస్సతి వుద్ధియేవ పాటికఙ్ఖా కుసలేసు ధమ్మేసు, నో పరిహానీ"తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో సో భిక్ఖు ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. "ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా"తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పన సో భిక్ఖు అరహతం అహోసీతి. ఛట్ఠం.

౭. దుచ్చరితసుత్తం

౪౧౩. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... "సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య"న్తి. "తస్మాతిహ త్వం, భిక్ఖు, ఆదిమేవ విసోధేహి కుసలేసు ధమ్మేసు. కో చాది కుసలానం ధమ్మానం? ఇధ త్వం, భిక్ఖు, కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేస్ససి. వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేస్ససి. మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేస్ససి. యతో ఖో త్వం, భిక్ఖు, కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేస్ససి, వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేస్ససి, మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేస్ససి, తతో త్వం, భిక్ఖు, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేయ్యాసి".

"కతమే చత్తారో? ఇధ త్వం, భిక్ఖు, కాయే కాయానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరాహి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యతో ఖో త్వం, భిక్ఖు, సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేస్ససి, తతో తుయ్హం, భిక్ఖు, యా రత్తి వా దివసో వా ఆగమిస్సతి వుద్ధియేవ పాటికఙ్ఖా కుసలేసు ధమ్మేసు, నో పరిహానీ"తి...పే.... అఞ్ఞతరో చ పన సో భిక్ఖు అరహతం అహోసీతి. సత్తమం.

౮. మిత్తసుత్తం

౪౧౪. "యే , భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ, యే చ ఖో సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా, తే వో, భిక్ఖవే, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనాయ సమాదపేతబ్బా నివేసేతబ్బా పతిట్ఠాపేతబ్బా.

"కతమేసం, చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. యే, భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ, యే చ సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా, తే వో, భిక్ఖవే, ఇమేసం చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావనాయ సమాదపేతబ్బా నివేసేతబ్బా పతిట్ఠాపేతబ్బా"తి. అట్ఠమం.

౯. వేదనాసుత్తం

୪୮୨. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయ చత్తారో సతిపట్ఠానా భావేతబ్బా.

“కతమే చత్తారో? ఇధ భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానా భావేతబ్బా”తి. నవమం.

౧౦. ఆసవసుత్తం

୪୮୬. “తయోమే , భిక్ఖవే ఆసవా. కతమే తయో? కామాసవో, భవాసవో, అవిజ్జాసవో – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, తయో ఆసవా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం ఆసవానం పహానాయ చత్తారో సతిపట్ఠానా భావేతబ్బా.

“కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం ఆసవానం పహానాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానా భావేతబ్బా”తి. దసమం.

అమతవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

అమతం సముదయో మగ్గో, సతి కుసలరాసి చ;
పాతిమోక్ఖం దుచ్చరితం, మిత్తవేదనా ఆసవేన చాతి.

౬. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. గఙ్గానదీఆదిసుత్తద్వాదసకం

୪୮୭-୪୨୮. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేన్తో చత్తారో సతిపట్ఠానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేన్తో చత్తారో సతిపట్ఠానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు ...పే.... చిత్తే ...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేన్తో చత్తారో సతిపట్ఠానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి విత్థారేతబ్బం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ఏతే ద్వే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౭. అప్పమాదవగ్గో

౧-౧౦. తథాగతాదిసుత్తదసకం

౪౨౯-౪౩౮. యావతా, భిక్ఖవే, సత్తా అపదా వా ద్విపదా వా చతుప్పదా వా బహుప్పదా వాతి విత్థారేతబ్బం.

అప్పమాదవగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారో చ వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా, వత్థేన దసమం పదన్తి.

౮. బలకరణీయవగ్గో

౧-౧౨. బలాదిసుత్తద్వాదసకం

౪౩౯-౪౫౦. సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తీతి విత్థారేతబ్బం.

బలకరణీయవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

౯. ఏసనావగ్గో

౧-౧౦. ఏసనాదిసుత్తదసకం

౪౫౧-౪౬౦. తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనాతి విత్థారేతబ్బం.

ఏసనావగ్గో నవమో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినాయ చాతి.

౧౦. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఉద్ధమ్భాగియాదిసుత్తదసకం

౪౬౧-౪౭౦. ‘‘పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ చత్తారో సతిపట్ఠానా భావేతబ్బా.

‘‘కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానా భావేతబ్బా’’తి.

(యథా మగ్గసంయుత్తం తథా సతిపట్ఠానసంయుత్తం విత్థారేతబ్బం).

ఓఘవగ్గో దసమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

సతిపట్ఠానసంయుత్తం తతియం.

౪. ఇన్ద్రియసంయుత్తం

౧. సుద్ధికవగ్గో

౧. సుద్ధికసుత్తం

౪౭౧. సావత్థినిదానం . "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ"తి. పఠమం.

౨. పఠమసోతాపన్నసుత్తం

౪౭౨. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం అస్సాదఞ్చ [సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰) సం॰ ని॰ ౨.౧౭౫] ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియసావకో సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో"తి. దుతియం.

౩. దుతియసోతాపన్నసుత్తం

౪౭౩. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియసావకో సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో"తి. తతియం.

౪. పఠమఅరహన్తసుత్తం

౪౭౪. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం అస్సాదఞ్చ [సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰) సం॰ ని॰ ౨.౧౭౫] ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో హోతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో"తి. చతుత్థం.

౫. దుతియఅరహన్తసుత్తం

౪౭౫. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో హోతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం

ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో’’తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౪౯౬. ‘‘పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే॰… పఞ్ఞిన్ద్రియం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానన్తి, న మే తే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు వా సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు వా బ్రాహ్మణసమ్మతా, న చ పనేతే ఆయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థం వా బ్రహ్మఞ్ఞత్థం వా దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి.

‘‘యే చ ఖో కేచి [యే చ ఖో తే (స్యా॰ కం॰ క॰) సం॰ ని॰ ౨.౧౭౪], భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానన్తి, తే ఖో మే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా; తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ’’తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౪౯౭. ‘‘యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సద్ధిన్ద్రియం నప్పజానన్తి, సద్ధిన్ద్రియసముదయం నప్పజానన్తి, సద్ధిన్ద్రియనిరోధం నప్పజానన్తి, సద్ధిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానన్తి; వీరియిన్ద్రియం నప్పజానన్తి…పే॰… సతిన్ద్రియం నప్పజానన్తి …పే॰… సమాధిన్ద్రియం నప్పజానన్తి…పే॰… పఞ్ఞిన్ద్రియం నప్పజానన్తి, పఞ్ఞిన్ద్రియసముదయం నప్పజానన్తి, పఞ్ఞిన్ద్రియనిరోధం నప్పజానన్తి, పఞ్ఞిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానన్తి, న మే తే, భిక్ఖవే సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు వా సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు వా బ్రాహ్మణసమ్మతా, న చ పనేతే ఆయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థం వా బ్రహ్మఞ్ఞత్థం వా దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి.

‘‘యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సద్ధిన్ద్రియం పజానన్తి, సద్ధిన్ద్రియసముదయం పజానన్తి, సద్ధిన్ద్రియనిరోధం పజానన్తి, సద్ధిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం పజానన్తి; వీరియిన్ద్రియం పజానన్తి, వీరియిన్ద్రియసముదయం పజానన్తి, వీరియిన్ద్రియనిరోధం పజానన్తి, వీరియిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం పజానన్తి; సతిన్ద్రియం పజానన్తి…పే॰… సమాధిన్ద్రియం పజానన్తి…పే॰… పఞ్ఞిన్ద్రియం పజానన్తి, పఞ్ఞిన్ద్రియసముదయం పజానన్తి, పఞ్ఞిన్ద్రియనిరోధం పజానన్తి, పఞ్ఞిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం పజానన్తి , తే ఖో మే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా, తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ’’తి. సత్తమం.

౮. దట్ఠబ్బసుత్తం

౪౭౮. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం. కత్థ చ, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం? చతూసు సోతాపత్తియఙ్గేసు – ఏత్థ సద్ధిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం. కత్థ చ, భిక్ఖవే, వీరియిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం? చతూసు సమ్మప్పధానేసు – ఏత్థ వీరియిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం. కత్థ చ, భిక్ఖవే, సతిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం? చతూసు సతిపట్ఠానేసు – ఏత్థ సతిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం. కత్థ చ, భిక్ఖవే, సమాధిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం? చతూసు ఝానేసు – ఏత్థ సమాధిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం. కత్థ చ, భిక్ఖవే, పఞ్ఞిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం? చతూసు అరియసచ్చేసు – ఏత్థ పఞ్ఞిన్ద్రియం దట్ఠబ్బం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమవిభఙ్గసుత్తం

౪౭౯. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, వీరియిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, వీరియిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సతిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సతిమా హోతి పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సతిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సమాధిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో వోస్సగ్గారమ్మణం కరిత్వా లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమాధిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పఞ్ఞిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ, సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పఞ్ఞిన్ద్రియం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ”తి. నవమం.

౧౦. దుతియవిభఙ్గసుత్తం

౪౮౦. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, వీరియిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా [సమాపత్తియా (స్యా. కం. క.)] అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, వీరియిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సతిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సతిమా హోతి పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో, చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా. సో కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సతిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సమాధిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో వోస్సగ్గారమ్మణం కరిత్వా లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం. సో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమాధిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, పఞ్ఞిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ, సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పఞ్ఞిన్ద్రియం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ”తి. దసమం.

సుద్ధికవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

సుద్ధికఞ్చేవ ద్వే సోతా, అరహన్తా అపరే దువే;
సమణబ్రాహ్మణా దట్ఠబ్బం, విభఙ్గా అపరే దువేతి.

౨. ముదుతరవగ్గో

౧. పటిలాభసుత్తం

౪౭౧. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం...పే.... కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, వీరియిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సమ్మప్పధానే ఆరబ్భ వీరియం పటిలభతి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, వీరియిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సతిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానే ఆరబ్భ సతిం పటిలభతి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సతిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సమాధిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో వోస్సగ్గారమ్మణం కరిత్వా లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమాధిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పఞ్ఞిన్ద్రియం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పఞ్ఞిన్ద్రియం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ"తి. పఠమం.

౨. పఠమసంఖిత్తసుత్తం

౪౭౨. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అనాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సోతాపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి ధమ్మానుసారీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సద్ధానుసారీ హోతీ"తి. దుతియం.

౩. దుతియసంఖిత్తసుత్తం

౪౭౩. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అనాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సోతాపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి ధమ్మానుసారీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సద్ధానుసారీ హోతి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియవేమత్తతా ఫలవేమత్తతా హోతి, ఫలవేమత్తతా పుగ్గలవేమత్తతా"తి. తతియం.

౪. తతియసంఖిత్తసుత్తం

४८४. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అనాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సోతాపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి ధమ్మానుసారీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సద్ధానుసారీ హోతి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, పరిపూరం పరిపూరకారీ ఆరాధేతి, పదేసం పదేసకారీ ఆరాధేతి. 'అవఞ్ఝాని త్వేవాహం, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ'తి వదామీ"తి. చతుత్థం.

౫. పఠమవిత్థారసుత్తం

४८౫. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సోతాపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి ధమ్మానుసారీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సద్ధానుసారీ హోతీ"తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియవిత్థారసుత్తం

४८౬. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి , తతో ముదుతరేహి సోతాపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి ధమ్మానుసారీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సద్ధానుసారీ హోతి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియవేమత్తతా ఫలవేమత్తతా హోతి, ఫలవేమత్తతా పుగ్గలవేమత్తతా హోతీ"తి. ఛట్ఠం.

౭. తతియవిత్థారసుత్తం

४८౭. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సోతాపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి ధమ్మానుసారీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సద్ధానుసారీ హోతి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, పరిపూరం పరిపూరకారీ ఆరాధేతి, పదేసం పదేసకారీ ఆరాధేతి. 'అవఞ్ఝాని త్వేవాహం, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ'తి వదామీ"తి. సత్తమం.

౮. పటిపన్నసుత్తం

౪౮౮. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అరహత్తఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి అనాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి అనాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సకదాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి సోతాపన్నో హోతి, తతో ముదుతరేహి సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో హోతి. యస్స ఖో, భిక్ఖవే, ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం నత్థి, తమహం 'బాహిరో పుథుజ్జనపక్ఖే ఠితో'తి వదామీ"తి. అట్ఠమం.

౯. సమ్పన్నసుత్తం

౪౮౯. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ –

"'ఇన్ద్రియసమ్పన్నో, ఇన్ద్రియసమ్పన్నో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ఇన్ద్రియసమ్పన్నో హోతీ"తి? "ఇధ , భిక్ఖు, భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం, వీరియిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం, సతిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం , సమాధిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం, పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం. ఏత్తావతా ఖో, భిక్ఖు, భిక్ఖు ఇన్ద్రియసమ్పన్నో హోతీ"తి. నవమం.

౧౦. ఆసవక్ఖయసుత్తం

౪౯౦. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ"తి. దసమం.

ముదుతరవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

పటిలాభో తయో సంఖిత్తా, విత్థారా అపరే తయో;

పటిపన్నో చ సమ్పన్నో [పటిపన్నో చూపసమో (స్యా. కం. పీ. క.)], దసమం ఆసవక్ఖయన్తి.

౩. ఛళిన్ద్రియవగ్గో

౧. పునబ్భవసుత్తం

౪౯౧. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం. యావకీవఞ్చాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞాసిం, నేవ తావాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ 'అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో'తి పచ్చఞ్ఞాసిం [అభిసమ్బుద్ధో పచ్చఞ్ఞాసిం (సీ॰ స్యా॰ కం॰)]. యతో చ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, అథాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ 'అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో'తి పచ్చఞ్ఞాసిం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – 'అకుప్పా మే విముత్తి [చేతోవిముత్తి (సీ॰ పీ॰ క॰)], అయమన్తిమా జాతి, నత్థిదాని పునబ్భవో'"తి. పఠమం.

౨. జీవితిన్ద్రియసుత్తం

౪౯౨. "తీణిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని తీణి? ఇత్థిన్ద్రియం, పురిసిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, తీణి ఇన్ద్రియానీ"తి. దుతియం.

౩. అఞ్ఞిన్ద్రియసుత్తం

౪౯౩. "తీణిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని తీణి? అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం , అఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, తీణి ఇన్ద్రియానీ"తి. తతియం.

౪. ఏకబీజీసుత్తం

౪౯౪. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సమత్తా పరిపూరత్తా అరహం హోతి, తతో ముదుతరేహి అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ, తతో ముదుతరేహి సకదాగామీ హోతి, తతో ముదుతరేహి ఏకబీజీ [ఏకబీజి (క॰)] హోతి, తతో ముదుతరేహి కోలంకోలో హోతి, తతో ముదుతరేహి సత్తక్ఖత్తుపరమో హోతి, తతో ముదుతరేహి ధమ్మానుసారీ హోతి, తతో ముదుతరేహి సద్ధానుసారీ హోతీ"తి. చతుత్థం.

౫. సుద్ధకసుత్తం

౪౯౫. "ఛయిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని ఛ? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం , జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ఛ ఇన్ద్రియానీ"తి. పఞ్చమం.

౬. సోతాపన్నసుత్తం

౪౯౬. “ఛయిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని ఛ? చక్ఖున్ద్రియం…పే॰… మనిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియసావకో సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. ఛట్ఠం.

౭. అరహన్తసుత్తం

౪౯౭. “ఛయిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని ఛ? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో హోతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో’”తి. సత్తమం.

౮. సమ్బుద్ధసుత్తం

౪౯౮. “ఛయిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని ఛ? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం. యావకీవఞ్చాహం , భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞాసిం, నేవ తావాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్స మణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం. యతో చ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, అథాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – ‘అకుప్పా మే విముత్తి, అయమన్తిమా జాతి, నత్థిదాని పునబ్భవో’”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౪౯౯. “ఛయిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని ఛ? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానన్తి, న మే తే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు వా సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు వా బ్రాహ్మణసమ్మతా, న చ పనేతే ఆయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థం వా బ్రహ్మఞ్ఞత్థం వా దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి”. “యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానన్తి, తే ఖో మే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా, తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి. నవమం.

౧౦. దుతియసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౨౦౦. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా చక్ఖున్ద్రియం నప్పజానన్తి, చక్ఖున్ద్రియసముదయం నప్పజానన్తి, చక్ఖున్ద్రియనిరోధం నప్పజానన్తి, చక్ఖున్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానన్తి; సోతిన్ద్రియం…పే॰… ఘానిన్ద్రియం…పే॰… జివ్హిన్ద్రియం…పే॰… కాయిన్ద్రియం…పే॰… మనిన్ద్రియం నప్పజానన్తి, మనిన్ద్రియసముదయం నప్పజానన్తి , మనిన్ద్రియనిరోధం నప్పజానన్తి, మనిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానన్తి. న మే తే, భిక్ఖవే…పే॰… సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి.

“యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా చక్ఖున్ద్రియం పజానన్తి, చక్ఖున్ద్రియసముదయం పజానన్తి, చక్ఖున్ద్రియనిరోధం పజానన్తి, చక్ఖున్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం పజానన్తి, సోతిన్ద్రియం…పే॰… ఘానిన్ద్రియం…పే॰… జివ్హిన్ద్రియం…పే॰… కాయిన్ద్రియం…పే॰… మనిన్ద్రియం పజానన్తి, మనిన్ద్రియసముదయం పజానన్తి, మనిన్ద్రియనిరోధం పజానన్తి, మనిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం పజానన్తి, తే ఖో మే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా, తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి. దసమం.

ఛళిన్ద్రియవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

పునబ్భవో జీవితఞ్ఞాయ, ఏకబీజీ చ సుద్ధకం;
సోతో అరహసమ్బుద్ధో, ద్వే చ సమణబ్రాహ్మణాతి.

౪. సుఖిన్ద్రియవగ్గో

౧. సుద్ధికసుత్తం

౨౦౧. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ”తి. పఠమం.

౨. సోతాపన్నసుత్తం

౨౦౨. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియసావకో సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. దుతియం.

౩. అరహన్తసుత్తం

౨౦౩. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో హోతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో”తి. తతియం.

౪. పఠమసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౨౦౪. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానన్తి, న మే తే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు వా సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు వా బ్రాహ్మణసమ్మతా, న చ పనేతే ఆయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థం వా బ్రహ్మఞ్ఞత్థం వా దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి.

“యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమేసం పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానన్తి, తే ఖో మే , భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా, తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి. చతుత్థం.

౫. దుతియసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౨౦౫. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సుఖిన్ద్రియం నప్పజానన్తి, సుఖిన్ద్రియసముదయం నప్పజానన్తి, సుఖిన్ద్రియనిరోధం నప్పజానన్తి, సుఖిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానన్తి; దుక్ఖిన్ద్రియం నప్పజానన్తి…పే॰… సోమనస్సిన్ద్రియం నప్పజానన్తి…పే॰… దోమనస్సిన్ద్రియం నప్పజానన్తి …పే॰… ఉపేక్ఖిన్ద్రియం నప్పజానన్తి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియసముదయం నప్పజానన్తి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియనిరోధం నప్పజానన్తి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానన్తి; న మే తే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు వా సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు వా బ్రాహ్మణసమ్మతా, న చ పనేతే ఆయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థం వా బ్రహ్మఞ్ఞత్థం వా దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి.

“యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సుఖిన్ద్రియం పజానన్తి, సుఖిన్ద్రియసముదయం పజానన్తి, సుఖిన్ద్రియనిరోధం పజానన్తి, సుఖిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం పజానన్తి; దుక్ఖిన్ద్రియం పజానన్తి…పే॰… సోమనస్సిన్ద్రియం పజానన్తి… దోమనస్సిన్ద్రియం పజానన్తి… ఉపేక్ఖిన్ద్రియం పజానన్తి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియసముదయం పజానన్తి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియనిరోధం పజానన్తి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియనిరోధగామినిం పటిపదం పజానన్తి, తే చ ఖో మే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా, తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమవిభఙ్గసుత్తం

౨౦౬. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సుఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం సుఖం , కాయికం సాతం, కాయసమ్ఫస్సజం సుఖం సాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సుఖిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం దుక్ఖం, కాయికం అసాతం, కాయసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సోమనస్సిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చేతసికం సుఖం, చేతసికం సాతం, మనోసమ్ఫస్సజం సుఖం సాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సోమనస్సిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దోమనస్సిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చేతసికం దుక్ఖం, చేతసికం అసాతం, మనోసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దోమనస్సిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం వా చేతసికం వా నేవసాతం నాసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ"తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియవిభఙ్గసుత్తం

౨౦౭. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సుఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం సుఖం, కాయికం సాతం, కాయసమ్ఫస్సజం సుఖం సాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సుఖిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం దుక్ఖం , కాయికం అసాతం, కాయసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సోమనస్సిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చేతసికం సుఖం, చేతసికం సాతం, మనోసమ్ఫస్సజం సుఖం సాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సోమనస్సిన్ద్రియం.

"కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, దోమనస్సిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చేతసికం దుక్ఖం, చేతసికం అసాతం, మనోసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దోమనస్సిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం వా చేతసికం వా నేవసాతం నాసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం.

“తత్ర, భిక్ఖవే, యఞ్చ సుఖిన్ద్రియం యఞ్చ సోమనస్సిన్ద్రియం, సుఖా సా వేదనా దట్ఠబ్బా. తత్ర, భిక్ఖవే, యఞ్చ దుక్ఖిన్ద్రియం యఞ్చ దోమనస్సిన్ద్రియం, దుక్ఖా సా వేదనా దట్ఠబ్బా. తత్ర, భిక్ఖవే, యదిదం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, అదుక్ఖమసుఖా సా వేదనా దట్ఠబ్బా. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియానీ”తి. సత్తమం.

౮. తతియవిభఙ్గసుత్తం

౨౧౮. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సుఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం సుఖం , కాయికం సాతం, కాయసమ్ఫస్సజం సుఖం సాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సుఖిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం దుక్ఖం, కాయికం అసాతం, కాయసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సోమనస్సిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చేతసికం సుఖం, చేతసికం సాతం, మనోసమ్ఫస్సజం సుఖం సాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సోమనస్సిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, దోమనస్సిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చేతసికం దుక్ఖం, చేతసికం అసాతం, మనోసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దోమనస్సిన్ద్రియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం వా చేతసికం వా నేవ సాతం నాసాతం వేదయితం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం.

“తత్ర, భిక్ఖవే, యఞ్చ సుఖిన్ద్రియం యఞ్చ సోమనస్సిన్ద్రియం, సుఖా సా వేదనా దట్ఠబ్బా. తత్ర, భిక్ఖవే, యఞ్చ దుక్ఖిన్ద్రియం యఞ్చ దోమనస్సిన్ద్రియం, దుక్ఖా సా వేదనా దట్ఠబ్బా. తత్ర, భిక్ఖవే, యదిదం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, అదుక్ఖమసుఖా సా వేదనా దట్ఠబ్బా . ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని పఞ్చ హుత్వా తీణి హోన్తి, తీణి హుత్వా పఞ్చ హోన్తి పరియాయేనా”తి. అట్ఠమం.

౯. కట్ఠోపమసుత్తం

౨౧౯. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. సుఖవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖిన్ద్రియం. సో సుఖితోవ సమానో ‘సుఖితోస్మీ’తి పజానాతి. తస్సేవ సుఖవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా ‘యం తజ్జం వేదయితం సుఖవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నం సుఖిన్ద్రియం తం నిరుజ్ఝతి, తం వూపసమ్మతీ’తి పజానాతి”.

“దుక్ఖవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దుక్ఖిన్ద్రియం. సో దుక్ఖితోవ సమానో ‘దుక్ఖితోస్మీ’తి పజానాతి. తస్సేవ దుక్ఖవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా ‘యం తజ్జం వేదయితం దుక్ఖవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నం దుక్ఖిన్ద్రియం తం నిరుజ్ఝతి, తం వూపసమ్మతీ’తి పజానాతి”.

“సోమనస్సవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సోమనస్సిన్ద్రియం. సో సుమనోవ సమానో ‘సుమనోస్మీ’తి పజానాతి. తస్సేవ సోమనస్సవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా ‘యం తజ్జం వేదయితం సోమనస్సవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నం సోమనస్సిన్ద్రియం తం నిరుజ్ఝతి, తం వూపసమ్మతీ’తి పజానాతి”.

“దోమనస్సవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దోమనస్సిన్ద్రియం. సో దుమ్మనోవ సమానో ‘దుమ్మనోస్మీ’తి పజానాతి. తస్సేవ దోమనస్సవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా ‘యం తజ్జం వేదయితం దోమనస్సవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నం దోమనస్సిన్ద్రియం తం నిరుజ్ఝతి, తం వూపసమ్మతీ’తి పజానాతి”.

“ఉపేక్ఖావేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. సో ఉపేక్ఖకోవ సమానో ‘ఉపేక్ఖకోస్మీ’తి పజానాతి. తస్సేవ ఉపేక్ఖావేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా ‘యం తజ్జం వేదయితం ఉపేక్ఖావేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం తం నిరుజ్ఝతి, తం వూపసమ్మతీ’తి పజానాతి”.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ద్విన్నం కట్ఠానం సఙ్ఘట్టనసమోధానా [సంఘట్టనాసమోధానా (పీ. క.), సంఘటనసమోధానా (స్యా. కం.)] ఉస్మా జాయతి, తేజో అభినిబ్బత్తతి; తేసంయేవ కట్ఠానం నానాభావావినిక్ఖేపా యా [నానాభావనిక్ఖేపా (స్యా. కం. పీ. క.)] తజ్జా ఉస్మా సా నిరుజ్ఝతి సా వూపసమ్మతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, సుఖవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖిన్ద్రియం. సో సుఖితోవ సమానో ‘సుఖితోస్మీ’తి పజానాతి. తస్సేవ సుఖవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా ‘యం తజ్జం వేదయితం సుఖవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖిన్ద్రియం తం నిరుజ్ఝతి , తం వూపసమ్మతీ’తి పజానాతి”.

“దుక్ఖవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ…పే.… సోమనస్సవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ…పే.… దోమనస్సవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ…పే.… ఉపేక్ఖావేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. సో ఉపేక్ఖకోవ సమానో ‘ఉపేక్ఖకోస్మీ’తి పజానాతి. తస్సేవ ఉపేక్ఖావేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా ‘యం తజ్జం వేదయితం ఉపేక్ఖావేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఉపేక్ఖిన్ద్రియం తం నిరుజ్ఝతి, తం వూపసమ్మతీ’తి పజానాతి”. నవమం.

౧౦. ఉప్పటిపాటికసుత్తం

౨౧౧. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? దుక్ఖిన్ద్రియం , దోమనస్సిన్ద్రియం, సుఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి దుక్ఖిన్ద్రియం. సో ఏవం పజానాతి – ‘ఉప్పన్నం ఖో మే ఇదం దుక్ఖిన్ద్రియం, తఞ్చ ఖో సనిమిత్తం సనిదానం ససఙ్ఖారం సప్పచ్చయం. తఞ్చ అనిమిత్తం అనిదానం అసఙ్ఖారం అప్పచ్చయం దుక్ఖిన్ద్రియం ఉప్పజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి’. సో దుక్ఖిన్ద్రియఞ్చ పజానాతి, దుక్ఖిన్ద్రియసముదయఞ్చ పజానాతి, దుక్ఖిన్ద్రియనిరోధఞ్చ పజానాతి, యత్థ చుప్పన్నం దుక్ఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి తఞ్చ పజానాతి. కత్థ చుప్పన్నం దుక్ఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ

అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్థ చుప్పన్నం దుక్ఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖు అఞ్ఞాసి దుక్ఖిన్ద్రియస్స నిరోధం, తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి'".

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి దోమనస్సిన్ద్రియం. సో ఏవం పజానాతి – 'ఉప్పన్నం ఖో మే ఇదం దోమనస్సిన్ద్రియం, తఞ్చ ఖో సనిమిత్తం సనిదానం ససఙ్ఖారం సప్పచ్చయం. తఞ్చ అనిమిత్తం అనిదానం అసఙ్ఖారం అప్పచ్చయం దోమనస్సిన్ద్రియం ఉప్పజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి' . సో దోమనస్సిన్ద్రియఞ్చ పజానాతి, దోమనస్సిన్ద్రియసముదయఞ్చ పజానాతి, దోమనస్సిన్ద్రియనిరోధఞ్చ పజానాతి, యత్థ చుప్పన్నం దోమనస్సిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి తఞ్చ పజానాతి. కత్థ చుప్పన్నం దోమనస్సిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్థ చుప్పన్నం దోమనస్సిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖు అఞ్ఞాసి దోమనస్సిన్ద్రియస్స నిరోధం, తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి'".

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి సుఖిన్ద్రియం. సో ఏవం పజానాతి – 'ఉప్పన్నం ఖో మే ఇదం సుఖిన్ద్రియం, తఞ్చ ఖో సనిమిత్తం సనిదానం ససఙ్ఖారం సప్పచ్చయం. తఞ్చ అనిమిత్తం అనిదానం అసఙ్ఖారం అప్పచ్చయం సుఖిన్ద్రియం ఉప్పజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి'. సో సుఖిన్ద్రియఞ్చ పజానాతి, సుఖిన్ద్రియసముదయఞ్చ పజానాతి, సుఖిన్ద్రియనిరోధఞ్చ పజానాతి, యత్థ చుప్పన్నం సుఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి తఞ్చ పజానాతి. కత్థ చుప్పన్నం సుఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్థ చుప్పన్నం సుఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖు అఞ్ఞాసి సుఖిన్ద్రియస్స నిరోధం, తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి'".

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి సోమనస్సిన్ద్రియం. సో ఏవం పజానాతి – 'ఉప్పన్నం ఖో మే ఇదం సోమనస్సిన్ద్రియం, తఞ్చ ఖో సనిమిత్తం సనిదానం ససఙ్ఖారం సప్పచ్చయం. తఞ్చ అనిమిత్తం అనిదానం అసఙ్ఖారం అప్పచ్చయం సోమనస్సిన్ద్రియం ఉప్పజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి'. సో సోమనస్సిన్ద్రియఞ్చ పజానాతి, సోమనస్సిన్ద్రియసముదయఞ్చ పజానాతి, సోమనస్సిన్ద్రియనిరోధఞ్చ పజానాతి, యత్థ చుప్పన్నం సోమనస్సిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి తఞ్చ పజానాతి. కత్థ చుప్పన్నం సోమనస్సిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్థ చుప్పన్నం సోమనస్సిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖు అఞ్ఞాసి సోమనస్సిన్ద్రియస్స నిరోధం, తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి'".

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. సో ఏవం పజానాతి – 'ఉప్పన్నం ఖో మే ఇదం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, తఞ్చ ఖో సనిమిత్తం సనిదానం ససఙ్ఖారం సప్పచ్చయం. తఞ్చ అనిమిత్తం అనిదానం అసఙ్ఖారం అప్పచ్చయం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం ఉప్పజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి'. సో ఉపేక్ఖిన్ద్రియఞ్చ పజానాతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియసముదయఞ్చ పజానాతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియనిరోధఞ్చ పజానాతి, యత్థ చుప్పన్నం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి

తఞ్చ పజానాతి. కత్థ చుప్పన్నం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్థ చుప్పన్నం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం అపరిసేసం నిరుజ్ఝతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖు అఞ్ఞాసి ఉపేక్ఖిన్ద్రియస్స నిరోధం, తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతీ'''తి. దసమం.

సుఖిన్ద్రియవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

సుద్ధికఞ్చ సోతో అరహా, దువే సమణబ్రాహ్మణా;
విభఙ్గేన తయో వుత్తా, కట్ఠో ఉప్పటిపాటికన్తి.

౫. జరావగ్గో

౧. జరాధమ్మసుత్తం

౫౧౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో పచ్ఛాతపే నిసిన్నో హోతి పిట్ఠిం ఓతాపయమానో.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా భగవతో గత్తాని పాణినా అనోమజ్జన్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం, భన్తే , అబ్భుతం, భన్తే! న చేవం దాని, భన్తే, భగవతో తావ పరిసుద్ధో ఛవివణ్ణో పరియోదాతో, సిథిలాని చ గత్తాని సబ్బాని వలియజాతాని, పురతో పబ్భారో చ కాయో, దిస్సతి చ ఇన్ద్రియానం అఞ్ఞథత్తం – చక్ఖున్ద్రియస్స సోతిన్ద్రియస్స ఘానిన్ద్రియస్స జివ్హిన్ద్రియస్స కాయిన్ద్రియస్సా"తి.

"ఏవఞ్హేతం , ఆనన్ద, హోతి – జరాధమ్మో యోబ్బఞ్ఞే, బ్యాధిధమ్మో ఆరోగ్యే, మరణధమ్మో జీవితే. న చేవ తావ పరిసుద్ధో హోతి ఛవివణ్ణో పరియోదాతో, సిథిలాని చ హోన్తి గత్తాని సబ్బాని వలియజాతాని, పురతో పబ్భారో చ కాయో, దిస్సతి చ ఇన్ద్రియానం అఞ్ఞథత్తం – చక్ఖున్ద్రియస్స సోతిన్ద్రియస్స ఘానిన్ద్రియస్స జివ్హిన్ద్రియస్స కాయిన్ద్రియస్సా"తి.

"ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వా చ సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"ధీ తం జమ్మి జరే అత్థు, దుబ్బణ్ణకరణీ జరే;
తావ మనోరమం బిమ్బం, జరాయ అభిమద్దితం.

"యోపి వస్ససతం జీవే, సోపి మచ్చుపరాయణో [సబ్బే మచ్చుపరాయనా (స్యా॰ కం॰ క॰)];
న కిఞ్చి పరివజ్జేతి, సబ్బమేవాభిమద్దతీ"తి. పఠమం;

౨. ఉణ్ణాభబ్రాహ్మణసుత్తం

౫౧౨. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“పఞ్చిమాని, భో గోతమ, ఇన్ద్రియాని నానావిసయాని నానాగోచరాని, న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తి. కతమాని పఞ్చ? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం . ఇమేసం ను ఖో, భో గోతమ, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం నానావిసయానం నానాగోచరానం న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తానం కిం పటిసరణం, కో చ నేసం గోచరవిసయం పచ్చనుభోతీ”తి?

“పఞ్చిమాని, బ్రాహ్మణ, ఇన్ద్రియాని నానావిసయాని నానాగోచరాని న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తి. కతమాని పఞ్చ? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం , ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం. ఇమేసం ఖో, బ్రాహ్మణ, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం నానావిసయానం నానాగోచరానం న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తానం మనో పటిసరణం, మనోవ నేసం గోచరవిసయం పచ్చనుభోతీ”తి.

“మనస్స పన, భో గోతమ, కిం పటిసరణ”న్తి? “మనస్స ఖో, బ్రాహ్మణ, సతి పటిసరణ”న్తి. “సతియా పన, భో గోతమ, కిం పటిసరణ”న్తి? “సతియా ఖో, బ్రాహ్మణ, విముత్తి పటిసరణ”న్తి. “విముత్తియా పన, భో గోతమ, కిం పటిసరణ”న్తి? “విముత్తియా ఖో, బ్రాహ్మణ, నిబ్బానం పటిసరణ”న్తి. “నిబ్బానస్స పన, భో గోతమ, కిం పటిసరణ”న్తి? “అచ్చయాసి [అచ్చసరా (సీ. స్యా. కం.), అజ్ఝపరం (పీ. క.)], బ్రాహ్మణ, పఞ్హం, నాసక్ఖి పఞ్హస్స పరియన్తం గహేతుం. నిబ్బానోగధఞ్హి, బ్రాహ్మణ, బ్రహ్మచరియం వుస్సతి నిబ్బానపరాయణం నిబ్బానపరియోసాన”న్తి.

అథ ఖో ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

అథ ఖో భగవా అచిరపక్కన్తే ఉణ్ణాభే బ్రాహ్మణే భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కూటాగారే వా కూటాగారసాలాయం వా [రస్మియో (స్యా. క.)] పాచీనవాతపానా సూరియే ఉగ్గచ్ఛన్తే వాతపానేన రస్మి [కూటాగారం వా కూటాగారసాలం వా ఉత్తరాయ (క. సీ.)] పవిసిత్వా క్వాస్స [కాయ (స్యా. క.)] పతిట్ఠితా”తి? “పచ్ఛిమాయం, భన్తే, భిత్తియ”న్తి. “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఉణ్ణాభస్స బ్రాహ్మణస్స తథాగతే సద్ధా నివిట్ఠా మూలజాతా పతిట్ఠితా దళ్హా అసంహారియా సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా దేవేన వా మారేన వా బ్రహ్మునా వా కేనచి వా లోకస్మిం. ఇమమ్హి చే, భిక్ఖవే, సమయే ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో కాలఙ్కరేయ్య, నత్థి సంయోజనం యేన సంయోజనేన సంయుత్తో ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో పున ఇమం లోకం ఆగచ్ఛేయ్యా”తి. దుతియం.

౩. సాకేతసుత్తం

౫౧౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సాకేతే విహరతి అఞ్జనవనే మిగదాయే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “అత్థి ను ఖో, భిక్ఖవే , పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ యాని పఞ్చిన్ద్రియాని తాని పఞ్చ బలాని హోన్తి, యాని పఞ్చ బలాని తాని పఞ్చిన్ద్రియాని హోన్తీ”తి?

“భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా భగవంనేత్తికా భగవంపటిసరణా. సాధు వత, భన్తే, భగవన్తంయేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి. “అత్థి, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ యాని పఞ్చిన్ద్రియాని తాని పఞ్చ బలాని హోన్తి, యాని పఞ్చ బలాని తాని పఞ్చిన్ద్రియాని హోన్తి”.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ యాని పఞ్చిన్ద్రియాని తాని పఞ్చ బలాని హోన్తి, యాని పఞ్చ బలాని తాని పఞ్చిన్ద్రియాని హోన్తి? యం, భిక్ఖవే, సద్ధిన్ద్రియం తం సద్ధాబలం, యం సద్ధాబలం తం సద్ధిన్ద్రియం; యం వీరియిన్ద్రియం తం వీరియబలం, యం వీరియబలం తం వీరియిన్ద్రియం; యం సతిన్ద్రియం తం సతిబలం, యం సతిబలం తం సతిన్ద్రియం; యం సమాధిన్ద్రియం తం సమాధిబలం, యం సమాధిబలం తం సమాధిన్ద్రియం; యం పఞ్ఞిన్ద్రియం తం పఞ్ఞాబలం, యం పఞ్ఞాబలం తం పఞ్ఞిన్ద్రియం. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా, తస్స మజ్ఝే దీపో. అత్థి, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ తస్సా నదియా ఏకో సోతో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి [సఙ్ఖం (సీ. స్యా. కం.)]. అత్థి పన, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ తస్సా నదియా ద్వే సోతాని త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛన్తి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ తస్సా నదియా ఏకో సోతో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి? యఞ్చ, భిక్ఖవే, తస్స దీపస్స పురిమన్తే [పురత్థిమన్తే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఉదకం, యఞ్చ పచ్ఛిమన్తే ఉదకం – అయం ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ తస్సా నదియా ఏకో సోతో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ తస్సా నదియా ద్వే సోతాని త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛన్తి? యఞ్చ, భిక్ఖవే, తస్స దీపస్స ఉత్తరన్తే ఉదకం, యఞ్చ దక్ఖిణన్తే ఉదకం – అయం ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ తస్సా నదియా ద్వే సోతాని త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛన్తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యం సద్ధిన్ద్రియం తం సద్ధాబలం, యం సద్ధాబలం తం సద్ధిన్ద్రియం; యం వీరియిన్ద్రియం తం వీరియబలం, యం వీరియబలం తం వీరియిన్ద్రియం; యం సతిన్ద్రియం తం సతిబలం , యం సతిబలం తం సతిన్ద్రియం; యం సమాధిన్ద్రియం తం సమాధిబలం, యం సమాధిబలం తం సమాధిన్ద్రియం; యం పఞ్ఞిన్ద్రియం తం పఞ్ఞాబలం, యం పఞ్ఞాబలం తం పఞ్ఞిన్ద్రియం. పఞ్చన్నం, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. తతియం.

౪. పుబ్బకోట్ఠకసుత్తం

౫౧౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బకోట్ఠకే. తత్ర ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆమన్తేసి – “సద్దహసి [సద్దహాసి (సీ. పీ.)] త్వం, సారిపుత్త – సద్ధిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసాన”న్తి?

“న ఖ్వాహం ఏత్థ, భన్తే, భగవతో సద్ధాయ గచ్ఛామి – సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం. యేసఞ్హేతం, భన్తే, అఞ్ఞాతం అస్స అదిట్ఠం అవిదితం

అసచ్ఛికతం అఫస్సితం [అపస్సితం (సీ. స్యా. కం. క.), అఫుసితం (పీ.)] పఞ్ఞాయ, తే తత్థ పరేసం సద్ధాయ గచ్ఛేయ్యుం – సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం. యేసఞ్చ ఖో ఏతం, భన్తే, ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ, నిక్కఙ్ఖా తే తత్థ నిబ్బిచికిచ్ఛా – సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం. మయ్హఞ్చ ఖో ఏతం, భన్తే, ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ. నిక్కఙ్ఖవాహం తత్థ నిబ్బిచికిచ్ఛో సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసాన"న్తి.

"సాధు సాధు, సారిపుత్త! యేసఞ్హేతం, సారిపుత్త, అఞ్ఞాతం అస్స అదిట్ఠం అవిదితం అసచ్ఛికతం అఫస్సితం పఞ్ఞాయ, తే తత్థ పరేసం సద్ధాయ గచ్ఛేయ్యుం – సద్ధిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం. యేసఞ్చ ఖో ఏతం, సారిపుత్త, ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ, నిక్కఙ్ఖా తే తత్థ నిబ్బిచికిచ్ఛా – సద్ధిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసాన"న్తి. చతుత్థం.

౫. పఠమపుబ్బారామసుత్తం

౫౧౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "కతినం ను ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానామీ"తి?

భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా...పే.... "ఏకస్స ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియస్స భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానామీతి. కతమస్స ఏకస్స పఞ్ఞిన్ద్రియస్స పఞ్ఞవతో , భిక్ఖవే, అరియసావకస్స తదన్వయా సద్ధా సణ్ఠాతి, తదన్వయం వీరియం సణ్ఠాతి, తదన్వయా సతి సణ్ఠాతి, తదన్వయో సమాధి సణ్ఠాతి. ఇమస్స ఖో, భిక్ఖవే, ఏకస్స ఇన్ద్రియస్స భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానామీ"తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియపుబ్బారామసుత్తం

౫౧౬. తంయేవ నిదానం. "కతినం ను ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానామీ"తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా...పే.... "ద్విన్నం ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానామీతి. కతమేసం ద్విన్నం? అరియాయ చ పఞ్ఞాయ, అరియాయ చ విముత్తియా. యా హిస్స, భిక్ఖవే, అరియా పఞ్ఞా తదస్స పఞ్ఞిన్ద్రియం. యా హిస్స, భిక్ఖవే, అరియా విముత్తి తదస్స సమాధిన్ద్రియం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా

ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. తతియపుబ్బారామసుత్తం

౨౧౧౭. తంయేవ నిదానం. “కతినం ను ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా…పే.… “చతున్నం ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీతి. కతమేసం చతున్నం? వీరియిన్ద్రియస్స, సతిన్ద్రియస్స, సమాధిన్ద్రియస్స, పఞ్ఞిన్ద్రియస్స – ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి. సత్తమం.

౮. చతుత్థపుబ్బారామసుత్తం

౨౧౧౮. తంయేవ నిదానం. “కతినం ను ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా…పే.… “పఞ్చన్నం ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీతి. కతమేసం పఞ్చన్నం? సద్ధిన్ద్రియస్స , వీరియిన్ద్రియస్స, సతిన్ద్రియస్స, సమాధిన్ద్రియస్స, పఞ్ఞిన్ద్రియస్స – ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఖీణాసవో భిక్ఖు అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి. అట్ఠమం.

౯. పిణ్డోలభారద్వాజసుత్తం

౨౧౧౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతా పిణ్డోలభారద్వాజేన అఞ్ఞా బ్యాకతా హోతి – “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం , నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానామీ”తి. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఆయస్మతా, భన్తే, పిణ్డోలభారద్వాజేన అఞ్ఞా బ్యాకతా – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీతి. కిం ను ఖో, భన్తే, అత్థవసం సమ్పస్సమానేన ఆయస్మతా పిణ్డోలభారద్వాజేన అఞ్ఞా బ్యాకతా – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి?

“తిణ్ణన్నం ఖో, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా పిణ్డోలభారద్వాజేన భిక్ఖునా అఞ్ఞా బ్యాకతా – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీతి. కతమేసం తిణ్ణన్నం? సతిన్ద్రియస్స,

సమాధిన్ద్రియస్స, పఞ్ఞిన్ద్రియస్స – ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, తిణ్ణన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా పిణ్డోలభారద్వాజేన భిక్ఖునా అఞ్ఞా బ్యాకతా – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానామీతి. ఇమాని చ, భిక్ఖవే, తీణిన్ద్రియాని కిమన్తాని? ఖయన్తాని. కిస్స ఖయన్తాని? జాతిజరామరణస్స. 'జాతిజరామరణం ఖయ'న్తి ఖో, భిక్ఖవే, సమ్పస్సమానేన పిణ్డోలభారద్వాజేన భిక్ఖునా అఞ్ఞా బ్యాకతా – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానామీ"తి. నవమం.

౧౦. ఆపణసుత్తం

౫౨౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అఙ్గేసు విహరతి ఆపణం నామ అఙ్గానం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆమన్తేసి – "యో సో, సారిపుత్త, అరియసావకో తథాగతే ఏకన్తగతో [ఏకన్తిగతో (సీ.)] అభిప్పసన్నో, న సో తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా కఙ్ఖేయ్య వా విచికిచ్ఛేయ్య వా"తి?

"యో సో, భన్తే, అరియసావకో తథాగతే ఏకన్తగతో అభిప్పసన్నో, న సో తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా కఙ్ఖేయ్య వా విచికిచ్ఛేయ్య వా. సద్ధస్స హి, భన్తే, అరియసావకస్స ఏవం పాటికఙ్ఖం యం ఆరద్ధవీరియో విహరిస్సతి – అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. యం హిస్స, భన్తే, వీరియం తదస్స వీరియిన్ద్రియం.

"సద్ధస్స హి , భన్తే, అరియసావకస్స ఆరద్ధవీరియస్స ఏతం పాటికఙ్ఖం యం సతిమా భవిస్సతి, పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో, చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా. యా హిస్స, భన్తే, సతి తదస్స సతిన్ద్రియం.

"సద్ధస్స హి, భన్తే, అరియసావకస్స ఆరద్ధవీరియస్స ఉపట్ఠితస్సతినో ఏతం పాటికఙ్ఖం యం వోస్సగ్గారమ్మణం కరిత్వా లభిస్సతి సమాధిం, లభిస్సతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం. యో హిస్స, భన్తే, సమాధి తదస్స సమాధిన్ద్రియం.

"సద్ధస్స హి, భన్తే, అరియసావకస్స ఆరద్ధవీరియస్స ఉపట్ఠితస్సతినో సమాహితచిత్తస్స ఏతం పాటికఙ్ఖం యం ఏవం పజానిస్సతి – అనమతగ్గో ఖో సంసారో. పుబ్బా కోటి న పఞ్ఞాయతి అవిజ్జానీవరణానం సత్తానం తణ్హాసంయోజనానం సన్ధావతం సంసరతం. అవిజ్జాయ త్వేవ తమోకాయస్స అసేసవిరాగనిరోధో సన్తమేతం పదం పణీతమేతం పదం, యదిదం – సబ్బసఙ్ఖారసమథో సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గో తణ్హాక్ఖయో విరాగో నిరోధో నిబ్బానం [నిబ్బానన్తి (?)]. యా హిస్స, భన్తే, పఞ్ఞా తదస్స పఞ్ఞిన్ద్రియం.

"సద్ధో సో [స ఖో సో (సీ. స్యా. కం.)], భన్తే, అరియసావకో ఏవం పదహిత్వా పదహిత్వా ఏవం సరిత్వా సరిత్వా ఏవం సమాదహిత్వా సమాదహిత్వా ఏవం పజానిత్వా పజానిత్వా ఏవం అభిసద్దహతి – 'ఇమే ఖో తే ధమ్మా యే మే పుబ్బే సుతవా అహేసుం. తేనాహం ఏతరహి కాయేన చ ఫుసిత్వా విహరామి, పఞ్ఞాయ చ అతివిజ్ఝ [పటివిజ్ఝ (సీ. క.) తదట్ఠకథాసు పన అతివిజ్ఝిత్వాతి వణ్ణితం] పస్సామీ'తి. యా హిస్స, భన్తే, సద్ధా తదస్స సద్ధిన్ద్రియ"న్తి.

"సాధు సాధు, సారిపుత్త! యో సో, సారిపుత్త, అరియసావకో తథాగతే ఏకన్తగతో అభిప్పసన్నో, న సో తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా కఙ్ఖేయ్య వా విచికిచ్ఛేయ్య వా. సద్ధస్స హి, సారిపుత్త, అరియసావకస్స ఏతం పాటికఙ్ఖం యం

ఆరద్ధవీరియో విహరిస్సతి – అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. యం హిస్స, సారిపుత్త, వీరియం తదస్స వీరియిన్ద్రియం.

“సద్ధస్స హి, సారిపుత్త, అరియసావకస్స ఆరద్ధవీరియస్స ఏతం పాటికఙ్ఖం యం సతిమా భవిస్సతి, పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో, చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా. యా హిస్స, సారిపుత్త, సతి తదస్స సతిన్ద్రియం.

“సద్ధస్స హి, సారిపుత్త, అరియసావకస్స ఆరద్ధవీరియస్స ఉపట్ఠితస్సతినో ఏతం పాటికఙ్ఖం యం వోస్సగ్గారమ్మణం కరిత్వా లభిస్సతి సమాధిం, లభిస్సతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం. యో హిస్స, సారిపుత్త, సమాధి తదస్స సమాధిన్ద్రియం.

“సద్ధస్స హి, సారిపుత్త, అరియసావకస్స ఆరద్ధవీరియస్స ఉపట్ఠితస్సతినో సమాహితచిత్తస్స ఏతం పాటికఙ్ఖం యం ఏవం పజానిస్సతి – అనమతగ్గో ఖో సంసారో. పుబ్బా కోటి న పఞ్ఞాయతి అవిజ్జానీవరణానం సత్తానం తణ్హాసంయోజనానం సన్ధావతం సంసరతం. అవిజ్జాయ త్వేవ తమోకాయస్స అసేసవిరాగనిరోధో సన్తమేతం పదం పణీతమేతం పదం, యదిదం – సబ్బసఙ్ఖారసమథో సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గో తణ్హాక్ఖయో విరాగో నిరోధో నిబ్బానం. యా హిస్స, సారిపుత్త, పఞ్ఞా తదస్స పఞ్ఞిన్ద్రియం.

“సద్ధో సో [స ఖో సో (సీ. స్యా. కం. పీ.)], సారిపుత్త, అరియసావకో ఏవం పదహిత్వా పదహిత్వా ఏవం సరిత్వా సరిత్వా ఏవం సమాదహిత్వా సమాదహిత్వా ఏవం పజానిత్వా పజానిత్వా ఏవం అభిసద్దహతి – ‘ఇమే ఖో తే ధమ్మా యే మే పుబ్బే సుతవా అహేసుం. తేనాహం ఏతరహి కాయేన చ ఫుసిత్వా విహరామి, పఞ్ఞాయ చ అతివిజ్ఝ [పటివిజ్ఝ (క. సీ. క.)] పస్సామీ’తి. యా హిస్స, సారిపుత్త, సద్ధా తదస్స సద్ధిన్ద్రియ”న్తి. దసమం.

జరావగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

జరా ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో, సాకేతో పుబ్బకోట్ఠకో;

పుబ్బారామే చ చత్తారి, పిణ్డోలో ఆపణేన చాతి [సద్ధేన తే దసాతి (స్యా. కం. క.)].

౬. సూకరఖతవగ్గో

౧. సాలసుత్తం

౫౨౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి సాలాయ బ్రాహ్మణగామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి తిరచ్ఛానగతా పాణా, సీహో మిగరాజా తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – థామేన జవేన సూరేన [సూరియేన (సీ. స్యా. కం.)]; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయ”.

“కతమే చ, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియా ధమ్మా? సద్ధిన్ద్రియం, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి; వీరియిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి; సతిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి; సమాధిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి; పఞ్ఞిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి తిరచ్ఛానగతా పాణా, సీహో మిగరాజా తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – థామేన జవేన సూరేన; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయా”తి. పఠమం.

౨. మల్లికసుత్తం

౫౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా మల్లేసు [మల్లకేసు (సీ॰ స్యా॰ కం॰), మల్లికేసు (క॰)] విహరతి ఉరువేలకప్పం నామ మల్లానం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స అరియఞాణం న ఉప్పన్నం హోతి నేవ తావ చతున్నం ఇన్ద్రియానం సణ్ఠితి హోతి, నేవ తావ చతున్నం ఇన్ద్రియానం అవట్ఠితి హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స అరియఞాణం ఉప్పన్నం హోతి, అథ చతున్నం ఇన్ద్రియానం సణ్ఠితి హోతి, అథ చతున్నం ఇన్ద్రియానం అవట్ఠితి హోతి”.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యావకీవఞ్చ కూటాగారస్స కూటం న ఉస్సితం హోతి, నేవ తావ గోపానసీనం సణ్ఠితి హోతి, నేవ తావ గోపానసీనం అవట్ఠితి హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, కూటాగారస్స కూటం ఉస్సితం హోతి, అథ గోపానసీనం సణ్ఠితి హోతి, అథ గోపానసీనం అవట్ఠితి హోతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యావకీవఞ్చ అరియసావకస్స అరియఞాణం న ఉప్పన్నం హోతి, నేవ తావ చతున్నం ఇన్ద్రియానం సణ్ఠితి హోతి, నేవ తావ చతున్నం ఇన్ద్రియానం అవట్ఠితి హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స అరియఞాణం ఉప్పన్నం హోతి, అథ చతున్నం ఇన్ద్రియానం...పే॰... అవట్ఠితి హోతి.

“కతమేసం చతున్నం? సద్ధిన్ద్రియస్స , వీరియిన్ద్రియస్స, సతిన్ద్రియస్స, సమాధిన్ద్రియస్స. పఞ్ఞవతో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స తదన్వయా సద్ధా సణ్ఠాతి, తదన్వయం వీరియం సణ్ఠాతి, తదన్వయా సతి సణ్ఠాతి, తదన్వయో సమాధి సణ్ఠాతీ”తి. దుతియం.

౩. సేఖసుత్తం

౫౨౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “అత్థి ను ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ సేఖో భిక్ఖు సేఖభూమియం ఠితో ‘సేఖోస్మీ’తి పజానేయ్య, అసేఖో భిక్ఖు అసేఖభూమియం ఠితో ‘అసేఖోస్మీ’తి పజానేయ్యా”తి?

భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా...పే॰... “అత్థి, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ సేఖో భిక్ఖు సేఖభూమియం ఠితో ‘సేఖోస్మీ’తి పజానేయ్య, అసేఖో భిక్ఖు అసేఖభూమియం ఠితో ‘అసేఖోస్మీ’తి పజానేయ్య”.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ సేఖో భిక్ఖు సేఖభూమియం ఠితో ‘సేఖోస్మీ’తి పజానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, సేఖో భిక్ఖు ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి,

‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి – అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ సేఖో భిక్ఖు సేఖభూమియం ఠితో ‘సేఖోస్మీ’తి పజానాతి”.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సేఖో భిక్ఖు ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అత్థి ను ఖో ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో ఏవం భూతం తచ్ఛం తథం ధమ్మం దేసేతి యథా భగవా’తి? సో ఏవం పజానాతి – ‘నత్థి ఖో ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో ఏవం భూతం తచ్ఛం తథం ధమ్మం దేసేతి యథా భగవా’తి. అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ సేఖో భిక్ఖు సేఖభూమియం ఠితో ‘సేఖోస్మీ’తి పజానాతి”.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సేఖో భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని పజానాతి – సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం – యంగతికాని యంపరమాని యంఫలాని యంపరియోసానాని. న హేవ ఖో కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి; పఞ్ఞాయ చ అతివిజ్ఝ పస్సతి. అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ సేఖో భిక్ఖు సేఖభూమియం ఠితో ‘సేఖోస్మీ’తి పజానాతి”.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ అసేఖో భిక్ఖు అసేఖభూమియం ఠితో ‘అసేఖోస్మీ’తి పజానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, అసేఖో భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని పజానాతి – సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం – యంగతికాని యంపరమాని యంఫలాని యంపరియోసానాని. కాయేన చ ఫుసిత్వా విహరతి; పఞ్ఞాయ చ అతివిజ్ఝ పస్సతి. అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ అసేఖో భిక్ఖు అసేఖభూమియం ఠితో ‘అసేఖోస్మీ’తి పజానాతి”.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అసేఖో భిక్ఖు ఛ ఇన్ద్రియాని పజానాతి. ‘చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో ఛ ఇన్ద్రియాని సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అపరిసేసం నిరుజ్ఝిస్సన్తి, అఞ్ఞాని చ ఛ ఇన్ద్రియాని న కుహిఞ్చి కిస్మిఞ్చి ఉప్పజ్జిస్సన్తీ’తి పజానాతి. అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ అసేఖో భిక్ఖు అసేఖభూమియం ఠితో ‘అసేఖోస్మీ’తి పజానాతీ”తి. తతియం.

౪. పదసుత్తం

౫౨౪. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యాని కానిచి జఙ్గలానం [జఙ్గమానం (సీ. పీ.)] పాణానం పదజాతాని సబ్బాని తాని హత్థిపదే సమోధానం గచ్ఛన్తి, హత్థిపదం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – మహన్తత్తేన; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యాని కానిచి పదాని బోధాయ సంవత్తన్తి , పఞ్ఞిన్ద్రియం పదం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయ. కతమాని చ, భిక్ఖవే, పదాని బోధాయ సంవత్తన్తి? సద్ధిన్ద్రియం, భిక్ఖవే, పదం, తం బోధాయ సంవత్తతి; వీరియిన్ద్రియం పదం, తం బోధాయ సంవత్తతి; సతిన్ద్రియం పదం, తం బోధాయ సంవత్తతి; సమాధిన్ద్రియం పదం, తం బోధాయ సంవత్తతి; పఞ్ఞిన్ద్రియం పదం, తం బోధాయ సంవత్తతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యాని కానిచి జఙ్గలానం పాణానం పదజాతాని సబ్బాని తాని హత్థిపదే సమోధానం గచ్ఛన్తి, హత్థిపదం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – మహన్తత్తేన; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యాని కానిచి పదాని బోధాయ సంవత్తన్తి, పఞ్ఞిన్ద్రియం పదం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయా”తి. చతుత్థం.

౫. సారసుత్తం

౫౧౫. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి సారగన్ధా, లోహితచన్దనం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా , పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయ. కతమే చ, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియా ధమ్మా? సద్ధిన్ద్రియం, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. వీరియిన్ద్రియం...పే.... సతిన్ద్రియం ...పే.... సమాధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి సారగన్ధా, లోహితచన్దనం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయా”తి. పఞ్చమం.

౬. పతిట్ఠితసుత్తం

౫౧౬. “ఏకధమ్మే పతిట్ఠితస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని హోన్తి సుభావితాని. కతమస్మిం ఏకధమ్మే? అప్పమాదే. కతమో చ భిక్ఖవే, అప్పమాదో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చిత్తం రక్ఖతి ఆసవేసు చ సాసవేసు చ ధమ్మేసు. తస్స చిత్తం రక్ఖతో ఆసవేసు చ సాసవేసు చ ధమ్మేసు సద్ధిన్ద్రియమ్పి భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. వీరియిన్ద్రియమ్పి భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. సతిన్ద్రియమ్పి భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. సమాధిన్ద్రియమ్పి భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. పఞ్ఞిన్ద్రియమ్పి భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, ఏకధమ్మే పతిట్ఠితస్స భిక్ఖునో పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని హోన్తి సుభావితానీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. సహమ్పతిబ్రహ్మసుత్తం

౫౧౭. ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అమతోగధాని హోన్తి అమతపరాయణాని అమతపరియోసానాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం. వీరియిన్ద్రియం...పే.... సతిన్ద్రియం...పే.... సమాధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం. ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అమతోగధాని హోన్తి అమతపరాయణాని అమతపరియోసానానీ”తి.

అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి భగవతో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య; ఏవమేవ బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో భగవతో పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఏవమేతం, భగవా, ఏవమేతం సుగత! పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అమతోగధాని హోన్తి అమతపరాయణాని అమతపరియోసానాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావితం బహులీకతం అమతోగధం హోతి అమతపరాయణం అమతపరియోసానం. ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అమతోగధాని హోన్తి అమతపరాయణాని అమతపరియోసానాని”.

“భూతపుబ్బాహం , భన్తే, కస్సపే సమ్మాసమ్బుద్ధే బ్రహ్మచరియం అచరిం. తత్రపి మం ఏవం జానన్తి – ‘సహకో భిక్ఖు, సహకో భిక్ఖూ’తి. సో ఖ్వాహం, భన్తే, ఇమేసంయేవ పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా కామేసు కామచ్ఛన్దం విరాజేత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం బ్రహ్మలోకం ఉపపన్నో. తత్రపి మం ఏవం జానన్తి – ‘బ్రహ్మా సహమ్పతి, బ్రహ్మా సహమ్పతీ’”తి. “ఏవమేతం, భగవా, ఏవమేతం సుగత! అహమేతం జానామి, అహమేతం పస్సామి యథా ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అమతోగధాని హోన్తి అమతపరాయణాని అమతపరియోసానానీ”తి. సత్తమం.

౮. సూకరఖతసుత్తం

౫౨౮. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే సూకరఖతాయం. తత్ర ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆమన్తేసి – “కిం ను ఖో, సారిపుత్త, అత్థవసం సమ్పస్సమానో ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి [పవత్తేతీతి (సీ.)]? “అనుత్తరఞ్హి , భన్తే, యోగక్ఖేమం సమ్పస్సమానో ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి. “సాధు సాధు, సారిపుత్త! అనుత్తరఞ్హి, సారిపుత్త, యోగక్ఖేమం సమ్పస్సమానో ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి.

“కతమో చ, సారిపుత్త, అనుత్తరో యోగక్ఖేమో యం సమ్పస్సమానో ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి? “ఇధ, భన్తే, ఖీణాసవో భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం, వీరియిన్ద్రియం భావేతి…పే.… సతిన్ద్రియం భావేతి…పే.… సమాధిన్ద్రియం భావేతి…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం. అయం ఖో, భన్తే, అనుత్తరో యోగక్ఖేమో యం సమ్పస్సమానో ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి. “సాధు సాధు, సారిపుత్త! ఏసో హి, సారిపుత్త, అనుత్తరో యోగక్ఖేమో యం సమ్పస్సమానో ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి.

“కతమో చ, సారిపుత్త, పరమనిపచ్చకారో యం ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి? “ఇధ, భన్తే, ఖీణాసవో భిక్ఖు సత్థరి సగారవో విహరతి సప్పతిస్సో [సప్పటిస్సో (స్యా. కం. క.)], ధమ్మే సగారవో విహరతి సప్పతిస్సో, సఙ్ఘే సగారవో విహరతి సప్పతిస్సో, సిక్ఖాయ సగారవో విహరతి సప్పతిస్సో, సమాధిస్మిం సగారవో విహరతి సప్పతిస్సో. అయం ఖో, భన్తే, పరమనిపచ్చకారో యం ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి. “సాధు సాధు, సారిపుత్త! ఏసో హి , సారిపుత్త, పరమనిపచ్చకారో యం ఖీణాసవో భిక్ఖు తథాగతే వా తథాగతసాసనే వా పరమనిపచ్చకారం పవత్తమానో పవత్తతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమఉప్పాదసుత్తం

౫౨౯. సావత్థినిదానం. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అనుప్పన్నాని ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం,

సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అనుప్పన్నాని ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర తథాగతస్స పాతుభావా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా”తి. నవమం.

౧౦. దుతియఉప్పాదసుత్తం

౨౩౦. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అనుప్పన్నాని ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అనుప్పన్నాని ఉప్పజ్జన్తి, నాఞ్ఞత్ర సుగతవినయా”తి. దసమం.

సూకరఖతవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

సాలం మల్లికం సేఖో చ, పదం సారం పతిట్ఠితం;

బ్రహ్మాసూకరఖతాయో, ఉప్పాదా అపరే దువేతి.

౭. బోధిపక్ఖియవగ్గో

౧. సంయోజనసుత్తం

౨౩౧. సావత్థినిదానం . “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని సంయోజనప్పహానాయ [సంయోజనానం పహానాయ (స్యా. క.)] సంవత్తన్తి. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని సంయోజనప్పహానాయ సంవత్తన్తీ”తి. పఠమం.

౨. అనుసయసుత్తం

౨౩౨. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అనుసయసముగ్ఘాతాయ సంవత్తన్తి. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో , భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అనుసయసముగ్ఘాతాయ సంవత్తన్తీ”తి. దుతియం.

౩. పరిఞ్ఞాసుత్తం

౨౩౩. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అద్ధానపరిఞ్ఞాయ సంవత్తన్తి. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం…పే.… పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని అద్ధానపరిఞ్ఞాయ సంవత్తన్తీ”తి. తతియం.

౪. ఆసవక్ఖయసుత్తం

౨౩౪. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తన్తి. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తన్తీ"తి.

"పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని సంయోజనప్పహానాయ సంవత్తన్తి, అనుసయసముగ్ఘాతాయ సంవత్తన్తి, అద్ధానపరిఞ్ఞాయ సంవత్తన్తి, ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తన్తి. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని బహులీకతాని సంయోజనప్పహానాయ సంవత్తన్తి, అనుసయసముగ్ఘాతాయ సంవత్తన్తి, అద్ధానపరిఞ్ఞాయ సంవత్తన్తి, ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తన్తీ"తి. చతుత్థం.

౫. పఠమఫలసుత్తం

౨౩౫. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా"తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియఫలసుత్తం

౨౩౬. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిన్ద్రియాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా. కతమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా? దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, అథ మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి. నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఇమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా"తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమరుక్ఖసుత్తం

౨౩౭. "సేయ్యథాపి భిక్ఖవే, యే కేచి జమ్బుదీపకా రుక్ఖా, జమ్బూ తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయ. కతమే చ, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియా ధమ్మా? సద్ధిన్ద్రియం, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. వీరియిన్ద్రియం...పే.... సతిన్ద్రియం...పే.... సమాధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి జమ్బుదీపకా రుక్ఖా, జమ్బూ తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయా"తి. సత్తమం.

౮. దుతియరుక్ఖసుత్తం

౨౩౮. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి దేవానం తావతింసానం రుక్ఖా, పారిఛత్తకో తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయ. కతమే చ, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియా ధమ్మా? సద్ధిన్ద్రియం , భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. వీరియిన్ద్రియం…పే॰… సతిన్ద్రియం…పే॰… సమాధిన్ద్రియం…పే॰… పఞ్ఞిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే , యే కేచి దేవానం తావతింసానం రుక్ఖా, పారిఛత్తకో తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయా”తి. అట్ఠమం.

౯. తతియరుక్ఖసుత్తం

౨౩౯. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి అసురానం రుక్ఖా, చిత్తపాటలి తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయ. కతమే చ, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియా ధమ్మా? సద్ధిన్ద్రియం, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి…పే॰… పఞ్ఞిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. సేయ్యథాపి భిక్ఖవే, యే కేచి అసురానం రుక్ఖా, చిత్తపాటలి తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయా”తి. నవమం.

౧౦. చతుత్థరుక్ఖసుత్తం

౨౪౦. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి సుపణ్ణానం రుక్ఖా, కూటసిమ్బలీ [కోటసిమ్బలి (స్యా॰ కం॰)] తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయ. కతమే చ, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియా ధమ్మా? సద్ధిన్ద్రియం, భిక్ఖవే, బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి…పే॰… పఞ్ఞిన్ద్రియం బోధిపక్ఖియో ధమ్మో, తం బోధాయ సంవత్తతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యే కేచి సుపణ్ణానం రుక్ఖా, కూటసిమ్బలీ తేసం అగ్గమక్ఖాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే కేచి బోధిపక్ఖియా ధమ్మా, పఞ్ఞిన్ద్రియం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి, యదిదం – బోధాయా”తి. దసమం.

బోధిపక్ఖియవగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

సంయోజనా అనుసయా, పరిఞ్ఞా ఆసవక్ఖయా;
ద్వే ఫలా చతురో రుక్ఖా, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౮. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. పాచీనాదిసుత్తద్వాదసకం

౨౪౧-౨౫౨. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని భావేన్తో పఞ్చిన్ద్రియాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే,

భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని భావేన్తో పఞ్చిన్ద్రియాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, వీరియిన్ద్రియం…పే॰… సతిన్ద్రియం… సమాధిన్ద్రియం… పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని భావేన్తో పఞ్చిన్ద్రియాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ద్వాదసమం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

అప్పమాదవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారేన వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా, వత్థేన దసమం పదన్తి.

బలకరణీయవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

ఏసనావగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినా చాతి.

౧౨. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఓఘాదిసుత్తదసకం

౨౮౭-౨౯౬. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ పఞ్చిన్ద్రియాని భావేతబ్బాని. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని భావేతబ్బానీ”తి. దసమం. (యథా మగ్గసంయుత్తం, తథా విత్థారేతబ్బం.)

ఓఘవగ్గో ద్వాదసమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

౧౩. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. పాచీనాదిసుత్తద్వాదసకం

౨౯౭-౬౦౮. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీనునిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని భావేన్తో పఞ్చిన్ద్రియాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని భావేన్తో పఞ్చిన్ద్రియాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చిన్ద్రియాని భావేన్తో పఞ్చిన్ద్రియాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ద్వాదసమం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో తేరసమో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

అప్పమాదవగ్గ-బలకరణీయవగ్గ-ఏసనావగ్గా విత్థారేతబ్బా.

౧౭. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఓఘాదిసుత్తదసకం

౬౪౧-౬౫౦. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ పఞ్చిన్ద్రియాని భావేతబ్బాని. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. వీరియిన్ద్రియం ...పే.... సతిన్ద్రియం... సమాధిన్ద్రియం ... పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని భావేతబ్బానీ"తి.

ఓఘవగ్గో సత్తరసమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

ఇన్ద్రియసంయుత్తం చతుత్థం.

౫. సమ్మప్పధానసంయుత్తం

౧. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. పాచీనాదిసుత్తద్వాదసకం

౬౫౧-౬౬౨. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో భగవా ఏతదవోచ – “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, సమ్మప్పధానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సమ్మప్పధానాతి”.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సమ్మప్పధానే భావేన్తో చత్తారో సమ్మప్పధానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సమ్మప్పధానే భావేన్తో చత్తారో సమ్మప్పధానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సమ్మప్పధానే భావేన్తో చత్తారో సమ్మప్పధానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ద్వాదసమం. (సమ్మప్పధానసంయుత్తస్స గఙ్గాపేయ్యాలీ సమ్మప్పధానవసేన విత్థారేతబ్బా).

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౨. అప్పమాదవగ్గో

(అప్పమాదవగ్గో సమ్మప్పధానవసేన విత్థారేతబ్బో).

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారేన వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా, వత్థేన దసమం పదన్తి.

౩. బలకరణీయవగ్గో

౧-౧౨. బలకరణీయాదిసుత్తద్వాదసకం

౬౭౩-౬౮౪. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే కేచి బలకరణీయా కమ్మన్తా కయిరన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ ఏవమేతే బలకరణీయా కమ్మన్తా కయిరన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సమ్మప్పధానే భావేతి, చత్తారో సమ్మప్పధానే బహులీకరోతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సమ్మప్పధానే భావేతి, చత్తారో సమ్మప్పధానే బహులీకరోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి…పే॰… ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలం నిస్సాయ సీలే పతిట్ఠాయ చత్తారో సమ్మప్పధానే భావేతి, చత్తారో సమ్మప్పధానే బహులీకరోతీ"తి. (ఏవం బలకరణీయవగ్గో సమ్మప్పధానవసేన విత్థారేతబ్బో). ద్వాదసమం.

బలకరణీయవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

౪. ఏసనావగ్గో

౧-౧౦. ఏసనాదిసుత్తదసకం

౬౮౫-౬౯౪. "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా తిస్సో? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో ఏసనా. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ చత్తారో సమ్మప్పధానా భావేతబ్బా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం…పే॰… ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమాసం ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సన్నం ఏసనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమే చత్తారో సమ్మప్పధానా భావేతబ్బా"తి. (విత్థారేతబ్బం). దసమం.

ఏసనావగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినా చాతి.

౫. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఓఘాదిసుత్తదసకం

౬౯౫-౭౦౪. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ చత్తారో సమ్మప్పధానా భావేతబ్బా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం...పే.... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమే చత్తారో సమ్మప్పధానా భావేతబ్బా"తి. (విత్థారేతబ్బా). దసమం.

ఓఘవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

సమ్మప్పధానసంయుత్తం పఞ్చమం.

౬. బలసంయుత్తం

౧. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. బలాదిసుత్తద్వాదసకం

౭౦౫-౭౧౬. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, బలాని. కతమాని పఞ్చ? సద్ధాబలం, వీరియబలం, సతిబలం, సమాధిబలం, పఞ్ఞాబలం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ బలానీతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చ బలాని భావేన్తో పఞ్చబలాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చ బలాని భావేన్తో పఞ్చ బలాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధాబలం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, వీరియబలం…పే.… సతిబలం… సమాధిబలం… పఞ్ఞాబలం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చ బలాని భావేన్తో పఞ్చ బలాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ద్వాదసమం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౨. అప్పమాదవగ్గో

అప్పమాదవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారేన వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా, వత్థేన దసమం పదన్తి.

బలకరణీయవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

ఏసనావగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినా చాతి.

౫. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఓఘాదిసుత్తదసకం

౨౪౯-౨౫౮. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ పఞ్చ బలాని భావేతబ్బాని. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు, సద్ధాబలం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, వీరియబలం…పే.… సతిబలం…పే.… సమాధిబలం…పే.… పఞ్ఞాబలం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమాని పఞ్చ బలాని భావేతబ్బానీ"తి. (ఏవం విత్థారేతబ్బా). దసమం.

ఓఘవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

౬. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. పాచీనాదిసుత్తద్వాదసకం

౨౫౯-౨౭౦. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా ; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చ బలాని భావేన్తో పఞ్చ బలాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చ బలాని భావేన్తో పఞ్చ బలాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు, సద్ధాబలం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం…పే.… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్చ బలాని భావేన్తో పఞ్చ బలాని బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. (విత్థారేతబ్బా) ద్వాదసమం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

అప్పమాద-బలకరణీయవగ్గా విత్థారేతబ్బా.

౯. ఏసనావగ్గో

౧-౧౨. ఏసనాదిసుత్తద్వాదసకం

౮౯౨-౮౦౨. ఏవం ఏసనాపాళి విత్థారేతబ్బా – రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం.

ఏసనావగ్గో నవమో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినా చాతి.

౧౦. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఓఘాదిసుత్తదసకం

౮౦౩-౮౧౨. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ పఞ్చ బలాని భావేతబ్బాని. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధాబలం భావేతి…పే… పఞ్ఞాబలం భావేతి రాగవినయపరియోసానం దోసవినయపరియోసానం మోహవినయపరియోసానం. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమాని పఞ్చ బలాని భావేతబ్బానీ”తి. దసమం.

ఓఘవగ్గో దసమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

బలసంయుత్తం ఛట్ఠం.

౭. ఇద్ధిపాదసంయుత్తం

౧. చాపాలవగ్గో

౧. అపారసుత్తం

౮౧౩. “చత్తారోమే భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తి. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, చిత్తసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా అపారా పారం గమనాయ సంవత్తన్తీ”తి. పఠమం.

౨. విరద్ధసుత్తం

౮౧౪. “యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే.… చిత్తసమాధి…పే.… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో ఇద్ధిపాదా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి, భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో ఇద్ధిపాదా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ”తి. దుతియం.

౩. అరియసుత్తం

౮౧౫. “చత్తారోమే , భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా అరియా నియ్యానికా నియ్యన్తి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే.… చిత్తసమాధి…పే.… ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా అరియా నియ్యానికా నియ్యన్తి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా”తి. తతియం.

౪. నిబ్బిదాసుత్తం

౮౧౬. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే.… చిత్తసమాధి…పే.… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ”తి. చతుత్థం.

೫. ఇద్ధిపదేససుత్తం

౮౧౭. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇద్ధిపదేసం అభినిప్ఫాదేసుం సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి , భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇద్ధిపదేసం అభినిప్ఫాదేస్సన్తి సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇద్ధిపదేసం అభినిప్ఫాదేన్తి సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే… చిత్తసమాధి…పే… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇద్ధిపదేసం అభినిప్ఫాదేసుం, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇద్ధిపదేసం అభినిప్ఫాదేస్సన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇద్ధిపదేసం అభినిప్ఫాదేన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా”తి. పఞ్చమం.

౬. సమత్తసుత్తం

౮౧౮. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమత్తం ఇద్ధిం అభినిప్ఫాదేసుం, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమత్తం ఇద్ధిం అభినిప్ఫాదేస్సన్తి, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమత్తం ఇద్ధిం అభినిప్ఫాదేన్తి , సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే… చిత్తసమాధి…పే… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమత్తం ఇద్ధిం అభినిప్ఫాదేసుం, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమత్తం ఇద్ధిం అభినిప్ఫాదేస్సన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమత్తం ఇద్ధిం అభినిప్ఫాదేన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా”తి. ఛట్ఠం.

౭. భిక్ఖుసుత్తం

౮౧౯. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం భిక్ఖూ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరింసు, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం భిక్ఖూ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సన్తి, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి,

భిక్ఖవే, ఏతరహి భిక్ఖూ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే॰… చిత్తసమాధి…పే॰… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం భిక్ఖూ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరింసు సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం భిక్ఖూ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి భిక్ఖూ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా”తి. సత్తమం.

౮. బుద్ధసుత్తం

౮౨౦. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే॰… చిత్తసమాధి …పే॰… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా . ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతో ‘అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో’తి వుచ్చతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. ఞాణసుత్తం

౮౨౧. “‘అయం ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’తి మే భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘సో ఖో పనాయం ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో భావేతబ్బో’తి మే, భిక్ఖవే…పే॰… ‘భావితో’తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

“‘అయం వీరియసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘సో ఖో పనాయం వీరియసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో భావేతబ్బో’తి మే, భిక్ఖవే…పే॰… ‘భావితో’తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

“‘అయం చిత్తసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘సో ఖో పనాయం చిత్తసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో భావేతబ్బో’తి మే, భిక్ఖవే…పే॰… ‘భావితో’తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘‘అయం వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘సో ఖో పనాయం వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో భావేతబ్బో’తి మే, భిక్ఖవే...పే.... ‘భావితో’తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాదీ’’తి. నవమం.

౧౦. చేతియసుత్తం

౮౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసి. వేసాలియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – ‘‘గణ్హాహి, ఆనన్ద, నిసీదనం. యేన చాపాలం చేతియం [పావాలచేతియం (స్యా. కం.)] తేనుపసఙ్కమిస్సామ దివావిహారాయా’’తి. ‘‘ఏవం భన్తే’’తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా నిసీదనం ఆదాయ భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి. అథ ఖో భగవా యేన చాపాలం చేతియం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. ఆయస్మాపి ఖో ఆనన్దో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం భగవా ఏతదవోచ –

‘‘రమణీయా, ఆనన్ద, వేసాలీ, రమణీయం ఉదేనం చేతియం, రమణీయం గోతమకం చేతియం, రమణీయం సత్తమ్బం చేతియం, రమణీయం బహుపుత్తం చేతియం [బహుపుత్తకచేతియం (స్యా. కం. పీ. క.)], రమణీయం సారన్దదం చేతియం [ఆనన్దచేతియం (క.), సానన్దరం (క.)], రమణీయం చాపాలం చేతియం. యస్స కస్సచి, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా, సో ఆకఙ్ఖమానో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా. తథాగతస్స ఖో, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా. ఆకఙ్ఖమానో, ఆనన్ద, తథాగతో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా’’తి.

ఏవమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతా ఓళారికే నిమిత్తే కయిరమానే ఓళారికే ఓభాసే కయిరమానే నాసక్ఖి పటివిజ్ఝితుం; న భగవన్తం యాచి – ‘‘తిట్ఠతు, భన్తే, భగవా కప్పం, తిట్ఠతు సుగతో కప్పం [సుగతో కప్పావసేసం (పీ. క.) దీ. ని. ౨.౧౬౭] బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన’’న్తి యథా తం మారేన పరియుట్ఠితచిత్తో.

దుతియమ్పి ఖో భగవా...పే.... తతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – ‘‘రమణీయా, ఆనన్ద, వేసాలీ, రమణీయం ఉదేనం చేతియం, రమణీయం గోతమకం చేతియం, రమణీయం సత్తమ్బం చేతియం, రమణీయం బహుపుత్తం చేతియం, రమణీయం సారన్దదం చేతియం, రమణీయం చాపాలం చేతియం. యస్స కస్సచి, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా, సో ఆకఙ్ఖమానో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా. తథాగతస్స ఖో, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా. ఆకఙ్ఖమానో, ఆనన్ద, తథాగతో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా’’తి.

ఏవమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతా ఓళారికే నిమిత్తే కయిరమానే ఓళారికే ఓభాసే కయిరమానే నాసక్ఖి పటివిజ్ఝితుం; న భగవన్తం యాచి – "తిట్ఠతు, భన్తే, భగవా కప్పం, తిట్ఠతు సుగతో కప్పం బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన"న్తి యథా తం మారేన పరియుట్ఠితచిత్తో.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "గచ్ఛ ఖో త్వం, ఆనన్ద, యస్స దాని కాలం మఞ్ఞసీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా అవిదూరే అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా, అచిరపక్కన్తే ఆయస్మన్తే ఆనన్దే, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు దాని సుగతో [పరినిబ్బాతు సుగతో (సీ॰ స్యా॰ కం॰) ఏవముపరిపి]! పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో. భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – 'న తావాహం, పాపిమ , పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే భిక్ఖూ న సావకా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి [ఉత్తానిం కరిస్సన్తి (క॰), ఉత్తానికరిస్సన్తి (పీ॰)], ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ'"తి.

సన్తి ఖో పన, భన్తే, ఏతరహి భిక్ఖూ భగవతో సావకా వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి, ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు దాని, సుగతో! పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో.

"భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – 'న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే భిక్ఖునియో న సావికా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి, ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ'"తి.

"సన్తి ఖో పన, భన్తే, ఏతరహి భిక్ఖునియో భగవతో సావికా వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి, ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు దాని, సుగతో! పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో.

"భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – 'న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే ఉపాసకా...పే॰... యావ మే ఉపాసికా న సావికా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి

వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి, ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ’”తి.

“సన్తి ఖో పన, భన్తే, ఏతరహి ఉపాసకా…పే.… ఉపాసికా భగవతో సావికా వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో , సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి, ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు దాని, సుగతో! పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో.

“భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – ‘న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే ఇదం బ్రహ్మచరియం న ఇద్ధఞ్చేవ భవిస్సతి ఫీతఞ్చ విత్థారితం బాహుజఞ్ఞం పుథుభూతం యావ దేవమనుస్సేహి సుప్పకాసిత’న్తి. తయిదం, భన్తే, భగవతో బ్రహ్మచరియం ఇద్ధఞ్చేవ ఫీతఞ్చ విత్థారితం బాహుజఞ్ఞం పుథుభూతం యావ దేవమనుస్సేహి సుప్పకాసితం. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు దాని సుగతో. పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో”తి.

ఏవం వుత్తే భగవా మారం పాపిమన్తం ఏతదవోచ – “అప్పోస్సుక్కో త్వం, పాపిమ, హోహి. న చిరం [నచిరస్సేవ (క.)] తథాగతస్స పరినిబ్బానం భవిస్సతి. ఇతో తిణ్ణం మాసానం అచ్చయేన తథాగతో పరినిబ్బాయిస్సతీ”తి. అథ ఖో భగవా చాపాలే చేతియే సతో సమ్పజానో ఆయుసఙ్ఖారం ఓస్సజి. ఓస్సట్ఠే చ [ఓసజ్జే పన (క.)] భగవతా ఆయుసఙ్ఖారే మహాభూమిచాలో అహోసి భింసనకో లోమహంసో, దేవదున్దుభియో [దేవదుద్రభియో (క.)] చ ఫలింసు. అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“తులమతులఞ్చ సమ్భవం, భవసఙ్ఖారమవస్సజి ముని;
అజ్ఝత్తరతో సమాహితో, అభిన్ది కవచమివత్తసమ్భవ”న్తి. దసమం;

చాపాలవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

అపారాపి విరద్ధో చ, అరియా నిబ్బిదాపి చ;
పదేసం సమత్తం భిక్ఖు, బుద్ధం ఞాణఞ్చ చేతియన్తి.

౨. పాసాదకమ్పనవగ్గో

౧. పుబ్బసుత్తం

౮౨౩. సావత్థినిదానం . “పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘కో ను ఖో హేతు, కో పచ్చయో ఇద్ధిపాదభావనాయా’తి? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘ఇధ భిక్ఖు

ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇతి మే ఛన్దో న చ అతిలీనో భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితో భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తో భవిస్సతి. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి''.

''వీరియసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇతి మే వీరియం న చ అతిలీనం భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితం భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తం భవిస్సతి. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

''చిత్తసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇతి మే చిత్తం న చ అతిలీనం భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితం భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తం భవిస్సతి. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

''వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇతి మే వీమంసా న చ అతిలీనా భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితా భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా భవిస్సతి , న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తా భవిస్సతి. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

''ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖు, చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో గచ్ఛతి, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోతి, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే [అభిజ్జమానో (సీ. పీ. క.)] గచ్ఛతి, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమతి, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసతి [పరామసతి (సీ. స్యా. కం.)] పరిమజ్జతి; యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి.

''ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖు, చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణాతి – దిబ్బే చ మానుసే చ, దూరే సన్తికే చాతి.

''ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖు, చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతి. సరాగం వా చిత్తం 'సరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి; వీతరాగం వా చిత్తం 'వీతరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి; సదోసం వా చిత్తం 'సదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి; వీతదోసం వా చిత్తం 'వీతదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి; సమోహం వా చిత్తం 'సమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి; వీతమోహం వా చిత్తం 'వీతమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి; సంఖిత్తం వా చిత్తం 'సంఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి; విక్ఖిత్తం వా చిత్తం 'విక్ఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి; మహగ్గతం వా చిత్తం 'మహగ్గతం చిత్త'న్తి పజానాతి; అమహగ్గతం వా చిత్తం 'అమహగ్గతం

చిత్త’న్తి పజానాతి; సఉత్తరం వా చిత్తం ‘సఉత్తరం చిత్త’న్తి పజానాతి; అనుత్తరం వా చిత్తం ‘అనుత్తరం చిత్త’న్తి పజానాతి; సమాహితం వా చిత్తం ‘సమాహితం చిత్త’న్తి పజానాతి; అసమాహితం వా చిత్తం ‘అసమాహితం చిత్త’న్తి పజానాతి; విముత్తం వా చిత్తం ‘విముత్తం చిత్త’న్తి పజానాతి; అవిముత్తం వా చిత్తం ‘అవిముత్తం చిత్త’న్తి పజానాతి”.

“ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖు, చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – ‘అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం [ఉప్పాదిం (సీ.)]; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో’తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

“ఏవం భావితేసు ఖో భిక్ఖు, చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే, సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – ‘ఇమే వత, భోన్తో, సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా; తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన, భోన్తో, సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా; తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా’తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే, సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి.

“ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖు, చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. పఠమం.

౨. మహప్ఫలసుత్తం

౮౨౪. “చత్తారోమే , భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ‘ఇతి మే ఛన్దో న చ అతిలీనో భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితో భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తో భవిస్సతి’. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

“వీరియసమాధి…పే॰… చిత్తసమాధి…పే॰… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ‘ఇతి మే వీమంసా న చ అతిలీనా భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితా భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తా భవిస్సతి’. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా.

“ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి…పే॰… యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి…పే॰….

“ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. దుతియం.

౩. ఛన్దసమాధిసుత్తం

౮౨౫. “ఛన్దం చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిస్సాయ లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం – అయం వుచ్చతి ఛన్దసమాధి. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి ‘పధానసఙ్ఖారా’తి. ఇతి అయఞ్చ ఛన్దో, అయఞ్చ ఛన్దసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’”.

“వీరియం చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిస్సాయ లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం – అయం వుచ్చతి ‘వీరియసమాధి’. సో అనుప్పన్నానం…పే॰… ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి ‘పధానసఙ్ఖారా’తి. ఇతి ఇదఞ్చ వీరియం, అయఞ్చ వీరియసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘వీరియసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’”.

“చిత్తం చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిస్సాయ లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం – అయం వుచ్చతి ‘చిత్తసమాధి’. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం…పే॰… ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి ‘పధానసఙ్ఖారా’తి. ఇతి ఇదఞ్చ చిత్తం, అయఞ్చ చిత్తసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘చిత్తసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’”.

“వీమంసం చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిస్సాయ లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్స ఏకగ్గతం – అయం వుచ్చతి ‘వీమంసాసమాధి’. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి...పే.... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి ‘పధానసఙ్ఖారా’తి . ఇతి అయఞ్చ వీమంసా, అయఞ్చ వీమంసాసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో ఇద్ధిపాదో’”తి. తతియం.

౪. మోగ్గల్లానసుత్తం

౮౨౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ హేట్ఠామిగారమాతుపాసాదే విహరన్తి ఉద్ధతా ఉన్నళా చపలా ముఖరా వికిణ్ణవాచా ముట్ఠస్సతినో అసమ్పజానా అసమాహితా భన్తచిత్తా [విబ్భన్తచిత్తా (సీ. స్యా. కం.)] పాకతిన్ద్రియా.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఆమన్తేసి – “ఏతే ఖో, మోగ్గల్లాన, సబ్రహ్మచారినో హేట్ఠామిగారమాతుపాసాదే విహరన్తి ఉద్ధతా ఉన్నళా చపలా ముఖరా వికిణ్ణవాచా ముట్ఠస్సతినో అసమ్పజానా అసమాహితా భన్తచిత్తా పాకతిన్ద్రియా. గచ్ఛ, మోగ్గల్లాన, తే భిక్ఖూ సంవేజేహీ”తి.

“ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో పటిస్సుత్వా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖారేసి [అభిసఙ్ఖరేసి (స్యా. పీ. క.)] యథా పాదఙ్గుట్ఠకేన మిగారమాతుపాసాదం సఙ్కమ్పేసి సమ్పకమ్పేసి సమ్పచాలేసి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ సంవిగ్గా లోమహట్ఠజాతా ఏకమన్తం అట్ఠంసు – “అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! నివాతఞ్చ వత అయఞ్చ మిగారమాతుపాసాదో గమ్భీరనేమో సునిఖాతో అచలో అసమ్పకమ్పీ, అథ చ పన సఙ్కమ్పితో సమ్పకమ్పితో సమ్పచాలితో”తి!

అథ ఖో భగవా యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ – “కిం ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, సంవిగ్గా లోమహట్ఠజాతా ఏకమన్తం ఠితా”తి? “అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం భన్తే! నివాతఞ్చ వత అయఞ్చ మిగారమాతుపాసాదో గమ్భీరనేమో సునిఖాతో అచలో అసమ్పకమ్పీ, అథ చ పన సఙ్కమ్పితో సమ్పకమ్పితో సమ్పచాలితో”తి! “తుమ్హేవ ఖో, భిక్ఖవే, సంవేజేతుకామేన మోగ్గల్లానేన భిక్ఖునా పాదఙ్గుట్ఠకేన మిగారమాతుపాసాదో, సఙ్కమ్పితో సమ్పకమ్పితో సమ్పచాలితో. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమేసం ధమ్మానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో”తి ? “భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా, భగవంనేత్తికా భగవంపటిసరణా. సాధు వత, భన్తే, భగవన్తంయేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి.

“తేన హి, భిక్ఖవే, సుణాథ. చతున్నం ఖో, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో. కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ‘ఇతి మే వీమంసా న చ అతిలీనా భవిస్సతి, న చ

అతిప్పగ్గహితా భవిస్సతి; న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తా భవిస్సతి’. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో. ఇమేసఞ్చ పన, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి...పే.... ఇమేసఞ్చ పన, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. చతుత్థం.

౫. ఉణ్ణాభబ్రాహ్మణసుత్తం

౮౧౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా ఆనన్దో కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. అథ ఖో ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉణ్ణాభో బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “కిమత్థియం ను ఖో, భో ఆనన్ద, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ”తి? “ఛన్దప్పహానత్థం ఖో, బ్రాహ్మణ, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ”తి.

“అత్థి పన, భో ఆనన్ద, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స ఛన్దస్స పహానాయా”తి? “అత్థి ఖో, బ్రాహ్మణ, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స ఛన్దస్స పహానాయా”తి.

“కతమో పన, భో ఆనన్ద, మగ్గో కతమా పటిపదా ఏతస్స ఛన్దస్స పహానాయా”తి? “ఇధ, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, మగ్గో అయం పటిపదా ఏతస్స ఛన్దస్స పహానాయా”తి.

“ఏవం సన్తే, భో ఆనన్ద, సన్తకం హోతి నో అసన్తకం. ఛన్దేనేవ ఛన్దం పజహిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి”. “తేన హి, బ్రాహ్మణ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య తథా తం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, అహోసి తే పుబ్బే ఛన్దో ‘ఆరామం గమిస్సామీ’తి? తస్స తే ఆరామగతస్స యో తజ్జో ఛన్దో సో పటిప్పస్సద్ధో”తి? “ఏవం , భో”. “అహోసి తే పుబ్బే వీరియం ‘ఆరామం గమిస్సామీ’తి? తస్స తే ఆరామగతస్స యం తజ్జం వీరియం తం పటిప్పస్సద్ధ”న్తి? “ఏవం, భో”. “అహోసి తే పుబ్బే చిత్తం ‘ఆరామం గమిస్సామీ’తి? తస్స తే ఆరామగతస్స యం తజ్జం చిత్తం తం పటిప్పస్సద్ధ”న్తి? “ఏవం, భో”. “అహోసి తే పుబ్బే వీమంసా ‘ఆరామం గమిస్సామీ’తి? తస్స తే ఆరామగతస్స యా తజ్జా వీమంసా సా పటిప్పస్సద్ధా”తి? “ఏవం, భో”.

“ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యో సో భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో, తస్స యో పుబ్బే ఛన్దో అహోసి అరహత్తప్పత్తియా, అరహత్తప్పత్తే [అరహత్తే

పత్తే (సీ. స్యా. కం.)] యో తజ్జో ఛన్దో సో పటిప్పస్సద్ధో; యం పుబ్బే వీరియం అహోసి అరహత్తప్పత్తియా, అరహత్తప్పత్తే యం తజ్జం వీరియం తం పటిప్పస్సద్ధం; యం పుబ్బే చిత్తం అహోసి అరహత్తప్పత్తియా, అరహత్తప్పత్తే యం తజ్జం చిత్తం తం పటిప్పస్సద్ధం; యా పుబ్బే వీమంసా అహోసి అరహత్తప్పత్తియా, అరహత్తప్పత్తే యా తజ్జా వీమంసా సా పటిప్పస్సద్ధా. తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, ఇతి ఏవం సన్తే, సన్తకం వా హోతి నో అసన్తకం వా"తి?

"అద్ధా, భో ఆనన్ద, ఏవం సన్తే, సన్తకం హోతి నో అసన్తకం. అభిక్కన్తం, భో ఆనన్ద, అభిక్కన్తం, భో ఆనన్ద! సేయ్యథాపి, భో ఆనన్ద, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా ఆనన్దేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భో ఆనన్ద, తం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం ఆనన్దో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౮౨౮. "యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా మహిద్ధికా అహేసుం మహానుభావా, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా మహిద్ధికా భవిస్సన్తి మహానుభావా, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా మహిద్ధికా మహానుభావా, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

"కతమేసం చతున్నం? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా మహిద్ధికా అహేసుం మహానుభావా, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా మహిద్ధికా భవిస్సన్తి మహానుభావా, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా మహిద్ధికా మహానుభావా, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా"తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౮౨౯. "యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోసుం – ఏకోపి హుత్వా బహుధా అహేసుం, బహుధాపి హుత్వా ఏకో అహేసుం; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానా అగమంసు, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం అకంసు, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే [అభిజ్జమానా (సీ. పీ. క.)] అగమంసు, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమింసు, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసింసు [పరామసింసు (స్యా. కం. క.)] పరిమజ్జింసు; యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేసుం, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

“యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోస్సన్తి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా భవిస్సన్తి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో భవిస్సన్తి; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానా గమిస్సన్తి , సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరిస్సన్తి, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే గమిస్సన్తి, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమిస్సన్తి, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసిస్సన్తి పరిమజ్జిస్సన్తి; యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తిస్సన్తి, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

“యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోన్తి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోన్తి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోన్తి; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానా గచ్ఛన్తి, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోన్తి, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛన్తి, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమన్తి, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసన్తి [పరామసన్తి (స్యా. కం.)] పరిమజ్జన్తి; యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేన్తి, సబ్బే తే చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తాతి.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోసుం – ఏకోపి హుత్వా బహుధా అహేసుం...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేసుం, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

“యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోస్సన్తి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా భవిస్సన్తి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తిస్సన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా.

“యే హి కేచి భిక్ఖవే ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోన్తి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోన్తి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా”తి. సత్తమం.

౮. భిక్ఖుసుత్తం

౮౩౦. “చతున్నం, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. ఇమేసం ఖో,

భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ"తి. అట్ఠమం.

౯. ఇద్ధాదిదేసనాసుత్తం

౮౩౧. "ఇద్ధిం వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి ఇద్ధిపాదఞ్చ ఇద్ధిపాదభావనఞ్చ ఇద్ధిపాదభావనాగామినిఞ్చ పటిపదం. తం సుణాథ.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధి.

"కతమో చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదో? యో సో, భిక్ఖవే, మగ్గో యా పటిపదా ఇద్ధిలాభాయ ఇద్ధిపటిలాభాయ సంవత్తతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదో.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి ...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా"తి. నవమం.

౧౦. విభఙ్గసుత్తం

౮౩౨. "చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా".

"కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే , భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – 'ఇతి మే ఛన్దో న చ అతిలీనో భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితో భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తో భవిస్సతి'. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – 'యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం యథా రత్తిం తథా దివా'. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – 'ఇతి మే వీమంసా న చ అతిలీనా భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితా భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తా భవిస్సతి'. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – 'యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా'. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అతిలీనో ఛన్దో? యో, భిక్ఖవే, ఛన్దో కోసజ్జసహగతో కోసజ్జసమ్పయుత్తో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిలీనో ఛన్దో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితో ఛన్దో? యో, భిక్ఖవే, ఛన్దో ఉద్ధచ్చసహగతో ఉద్ధచ్చసమ్పయుత్తో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితో ఛన్దో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో ఛన్దో? యో, భిక్ఖవే, ఛన్దో థినమిద్ధసహగతో థినమిద్ధసమ్పయుత్తో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో ఛన్దో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తో ఛన్దో? యో, భిక్ఖవే, ఛన్దో బహిద్ధా పఞ్చ కామగుణే ఆరబ్భ అనువిక్ఖిత్తో అనువిసటో – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తో ఛన్దో.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పచ్ఛాపురేసఞ్ఞా సుగ్గహితా హోతి సుమనసికతా సూపధారితా సుప్పటివిద్ధా పఞ్ఞాయ. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం ఉద్ధం పాదతలా అధో కేసమత్థకా తచపరియన్తం పూరం నానప్పకారస్స అసుచినో పచ్చవేక్ఖతి – ‘అత్థి ఇమస్మిం కాయే కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్త’న్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో విహరతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యేహి ఆకారేహి యేహి లిఙ్గేహి యేహి నిమిత్తేహి దివా ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, సో తేహి ఆకారేహి తేహి లిఙ్గేహి తేహి నిమిత్తేహి రత్తిం ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి; యేహి వా పన ఆకారేహి యేహి లిఙ్గేహి యేహి నిమిత్తేహి రత్తిం ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, సో తేహి ఆకారేహి తేహి లిఙ్గేహి తేహి నిమిత్తేహి దివా ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా విహరతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఆలోకసఞ్ఞా సుగ్గహితా హోతి దివాసఞ్ఞా స్వాధిట్ఠితా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, అతిలీనం వీరియం? యం, భిక్ఖవే, వీరియం కోసజ్జసహగతం కోసజ్జసమ్పయుత్తం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిలీనం వీరియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితం వీరియం? యం, భిక్ఖవే, వీరియం ఉద్ధచ్చసహగతం ఉద్ధచ్చసమ్పయుత్తం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితం వీరియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం వీరియం? యం, భిక్ఖవే, వీరియం థినమిద్ధసహగతం థినమిద్ధసమ్పయుత్తం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం వీరియం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తం వీరియం? యం, భిక్ఖవే, వీరియం బహిద్ధా పఞ్చ కామగుణే ఆరబ్భ అనువిక్ఖిత్తం అనువిసటం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తం వీరియం…పే.….

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఆలోకసఞ్ఞా సుగ్గహితా హోతి దివాసఞ్ఞా స్వాధిట్ఠితా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అతిలీనం చిత్తం? యం, భిక్ఖవే, చిత్తం కోసజ్జసహగతం కోసజ్జసమ్పయుత్తం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిలీనం చిత్తం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితం చిత్తం? యం, భిక్ఖవే, చిత్తం ఉద్ధచ్చసహగతం ఉద్ధచ్చసమ్పయుత్తం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితం చిత్తం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం చిత్తం? యం, భిక్ఖవే, చిత్తం థినమిద్ధసహగతం థినమిద్ధసమ్పయుత్తం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం చిత్తం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తం చిత్తం? యం, భిక్ఖవే, చిత్తం బహిద్ధా పఞ్చ కామగుణే ఆరబ్భ అనువిక్ఖిత్తం అనువిసటం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తం చిత్తం…పే.… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, అతిలీనా వీమంసా? యా, భిక్ఖవే, వీమంసా కోసజ్జసహగతా కోసజ్జసమ్పయుత్తా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిలీనా వీమంసా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితా వీమంసా? యా, భిక్ఖవే, వీమంసా ఉద్ధచ్చసహగతా ఉద్ధచ్చసమ్పయుత్తా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతిప్పగ్గహితా వీమంసా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా వీమంసా? యా, భిక్ఖవే, వీమంసా థినమిద్ధసహగతా థినమిద్ధసమ్పయుత్తా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా వీమంసా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తా వీమంసా? యా, భిక్ఖవే, వీమంసా బహిద్ధా పఞ్చ కామగుణే ఆరబ్భ అనువిక్ఖిత్తా అనువిసటా – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, బహిద్ధా విక్ఖిత్తా వీమంసా…పే.… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా.

“ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి…పే॰… యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి. ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. దసమం.

పాసాదకమ్పనవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

పుబ్బం మహప్ఫలం ఛన్దం, మోగ్గల్లానఞ్చ ఉణ్ణాభం;
ద్వే సమణబ్రాహ్మణా భిక్ఖు, దేసనా విభఙ్గేన చాతి.

౩. అయోగుళవగ్గో

౧. మగ్గసుత్తం

౮౩౩. సావత్థినిదానం . “పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘కో ను ఖో మగ్గో, కా పటిపదా ఇద్ధిపాదభావనాయా’తి ? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘ఇధ భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇతి మే ఛన్దో న చ అతిలీనో భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితో భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తో భవిస్సతి. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి . వీరియసమాధి…పే॰… చిత్తసమాధి…పే॰… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇతి మే వీమంసా న చ అతిలీనా భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితా భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తా భవిస్సతి. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం యథా రత్తిం తథా దివా’ – ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి.

“ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి…పే॰… యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి. ఏవం భావితేసు ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చతూసు ఇద్ధిపాదేసు ఏవం బహులీకతేసు, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. పఠమం.

(ఛపి అభిఞ్ఞాయో విత్థారేతబ్బా).

౨. అయోగుళసుత్తం

౮౩౪. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిజానాతి ను ఖో, భన్తే, భగవా ఇద్ధియా మనోమయేన కాయేన బ్రహ్మలోకం ఉపసఙ్కమితా"తి? "అభిజానామి ఖ్వాహం, ఆనన్ద, ఇద్ధియా మనోమయేన కాయేన బ్రహ్మలోకం ఉపసఙ్కమితా"తి. "అభిజానాతి పన, భన్తే, భగవా ఇమినా చాతుమహాభూతికేన కాయేన ఇద్ధియా బ్రహ్మలోకం ఉపసఙ్కమితా"తి ? "అభిజానామి ఖ్వాహం, ఆనన్ద, ఇమినా చాతుమహాభూతికేన [చాతుమ్మహాభూతికేన (సీ. స్యా. కం.)] కాయేన ఇద్ధియా బ్రహ్మలోకం ఉపసఙ్కమితా"తి.

"యఞ్చ ఖో, ఓమాతి, భన్తే, భగవా ఇద్ధియా మనోమయేన కాయేన బ్రహ్మలోకం ఉపసఙ్కమితుం, యఞ్చ ఖో అభిజానాతి, భన్తే, భగవా ఇమినా చాతుమహాభూతికేన కాయేన ఇద్ధియా బ్రహ్మలోకం ఉపసఙ్కమితా , తయిదం, భన్తే, భగవతో అచ్ఛరియఞ్చేవ అబ్భుతఞ్చా"తి. "అచ్ఛరియా చేవ, ఆనన్ద, తథాగతా అచ్ఛరియధమ్మసమన్నాగతా చ, అబ్భుతా చేవ, ఆనన్ద, తథాగతా అబ్భుతధమ్మసమన్నాగతా చ".

"యస్మిం, ఆనన్ద, సమయే తథాగతో కాయమ్పి చిత్తే సమోదహతి [సమాదహతి (సీ. స్యా. పీ.)] చిత్తమ్పి కాయే సమోదహతి, సుఖసఞ్ఞఞ్చ లహుసఞ్ఞఞ్చ కాయే ఓక్కమిత్వా విహరతి; తస్మిం, ఆనన్ద, సమయే తథాగతస్స కాయో లహుతరో చేవ హోతి ముదుతరో చ కమ్మనియతరో చ పభస్సరతరో చ.

"సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, అయోగుళో దివసం సన్తత్తో లహుతరో చేవ హోతి ముదుతరో చ కమ్మనియతరో చ పభస్సరతరో చ; ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, యస్మిం సమయే తథాగతో కాయమ్పి చిత్తే సమోదహతి, చిత్తమ్పి కాయే సమోదహతి, సుఖసఞ్ఞఞ్చ లహుసఞ్ఞఞ్చ కాయే ఓక్కమిత్వా విహరతి; తస్మిం, ఆనన్ద, సమయే తథాగతస్స కాయో లహుతరో చేవ హోతి ముదుతరో చ కమ్మనియతరో చ పభస్సరతరో చ.

"యస్మిం, ఆనన్ద, సమయే తథాగతో కాయమ్పి చిత్తే సమోదహతి, చిత్తమ్పి కాయే సమోదహతి, సుఖసఞ్ఞఞ్చ లహుసఞ్ఞఞ్చ కాయే ఓక్కమిత్వా విహరతి; తస్మిం, ఆనన్ద, సమయే తథాగతస్స కాయో అప్పకసిరేనేవ పథవియా వేహాసం అబ్భుగ్గచ్ఛతి, సో అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి.

"సేయ్యథాపి , ఆనన్ద, తూలపిచు వా కప్పాసపిచు వా లహుకో వాతూపాదానో అప్పకసిరేనేవ పథవియా వేహాసం అబ్భుగ్గచ్ఛతి; ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, యస్మిం సమయే తథాగతో కాయమ్పి చిత్తే సమోదహతి, చిత్తమ్పి కాయే సమోదహతి, సుఖసఞ్ఞఞ్చ లహుసఞ్ఞఞ్చ కాయే ఓక్కమిత్వా విహరతి; తస్మిం, ఆనన్ద, సమయే తథాగతస్స కాయో అప్పకసిరేనేవ పథవియా వేహాసం అబ్భుగ్గచ్ఛతి, సో అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతీ"తి. దుతియం.

౩. భిక్ఖుసుత్తం

౮౩౩. “చత్తారోమే , భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి ...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. తతియం.

౪. సుద్ధికసుత్తం

౮౩౬. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా”తి. చతుత్థం.

౫. పఠమఫలసుత్తం

౮౩౭. “చత్తారోమే , భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి ...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా భిక్ఖునా ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియఫలసుత్తం

౮౩౮. “చత్తారోమే , భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి ...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా.

“కతమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా? దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ [పటిగచ్చ (సీ.), పటిహచ్చ (పీ.)] అఞ్ఞం ఆరాధేతి నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి; అథ మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి, నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి; అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఇమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా”తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమఆనన్దసుత్తం

౮౩౯. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“కతమా ను ఖో, భన్తే , ఇద్ధి, కతమో ఇద్ధిపాదో, కతమా ఇద్ధిపాదభావనా, కతమా ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి? “ఇధానన్ద, భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి…పే… యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధి”.

“కతమో చానన్ద, ఇద్ధిపాదో? యో, ఆనన్ద, మగ్గో యా పటిపదా ఇద్ధిలాభాయ ఇద్ధిపటిలాభాయ సంవత్తతి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధిపాదో.

“కతమా చానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనా? ఇధానన్ద, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే… చిత్తసమాధి…పే… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనా.

“కతమా చానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి… పే… సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి. సత్తమం.

౮. దుతియఆనన్దసుత్తం

౮౪౦. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం భగవా ఏతదవోచ – “కతమా ను ఖో, ఆనన్ద, ఇద్ధి, కతమో ఇద్ధిపాదో, కతమా ఇద్ధిపాదభావనా, కతమా ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా భగవంనేత్తికా…పే….

“ఇధానన్ద, భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి…పే… యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధి.

“కతమో చానన్ద, ఇద్ధిపాదో? యో, ఆనన్ద, మగ్గో యా పటిపదా ఇద్ధిలాభాయ ఇద్ధిపటిలాభాయ సంవత్తతి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధిపాదో.

“కతమా చానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనా? ఇధానన్ద, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి…పే… చిత్తసమాధి…పే… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనా.

“కతమా చానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి… పే… సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతానన్ద, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమభిక్ఖుసుత్తం

౮౪౧. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “కతమా ను ఖో, భన్తే, ఇద్ధి, కతమో

ఇద్ధిపాదో, కతమా ఇద్ధిపాదభావనా, కతమా ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి?

“ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదో? యో, భిక్ఖవే, మగ్గో, యా పటిపదా ఇద్ధిలాభాయ ఇద్ధిపటిలాభాయ సంవత్తతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదో.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి. నవమం.

౧౦. దుతియభిక్ఖుసుత్తం

౮౪౨. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ – “కతమా ను ఖో, భిక్ఖవే, ఇద్ధి, కతమో ఇద్ధిపాదో, కతమా ఇద్ధిపాదభావనా, కతమా ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా భగవంనేత్తికా...పే....

“కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదో? యో, భిక్ఖవే, మగ్గో, యా పటిపదా ఇద్ధిలాభాయ ఇద్ధిపటిలాభాయ సంవత్తతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదో.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదభావనాగామినీ పటిపదా”తి. దసమం.

౧౧. మోగ్గల్లానసుత్తం

౮౪౩. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమేసం ధమ్మానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో”తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా భగవంనేత్తికా…పే॰… “చతున్నం ఖో, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో”.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ‘ఇతి మే ఛన్దో న చ అతిలీనో భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితో భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తో భవిస్సతి’. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – ‘యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా’. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. వీరియసమాధి…పే॰… చిత్తసమాధి…పే॰… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ‘ఇతి మే వీమంసా న చ అతిలీనా భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితా భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తా భవిస్సతి’…పే॰… ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో.

“ఇమేసఞ్చ పన, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గలానో భిక్ఖు ఏవం అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి…పే॰… యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి. ఇమేసఞ్చ పన, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మోగ్గల్లానో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి. ఏకాదసమం.

౧౨. తథాగతసుత్తం

౮౪౪. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమేసం ధమ్మానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతో ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో”తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా…పే॰… “చతున్నం ఖో, భిక్ఖవే, ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతో ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో”.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధ, భిక్ఖవే, తథాగతో ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ‘ఇతి మే ఛన్దో న చ అతిలీనో భవిస్సతి, న చ అతిప్పగ్గహితో భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తో భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తో భవిస్సతి’. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – ‘యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా’. ఇతి వివటేన చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. వీరియసమాధి…పే॰… చిత్తసమాధి…పే॰… వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి – ‘ఇతి మే వీమంసా న చ అతిలీనా భవిస్సతి, న చ అతిపగ్గహితా భవిస్సతి, న చ అజ్ఝత్తం సంఖిత్తా భవిస్సతి, న చ బహిద్ధా విక్ఖిత్తా భవిస్సతి’. పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ చ విహరతి – ‘యథా పురే తథా పచ్ఛా, యథా పచ్ఛా తథా పురే; యథా అధో తథా ఉద్ధం, యథా ఉద్ధం తథా అధో; యథా దివా తథా రత్తిం, యథా రత్తిం తథా దివా’. ఇతి వివటేన

చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతో ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో.

"ఇమేసఞ్చ పన, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతో అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి. ఇమేసఞ్చ పన, భిక్ఖవే, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం భావితత్తా బహులీకతత్తా తథాగతో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ"తి. ద్వాదసమం.

(ఛపి అభిఞ్ఞాయో విత్థారేతబ్బా).

అయోగుళవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

మగ్గో అయోగుళో భిక్ఖు, సుద్ధికఞ్చాపి ద్వే ఫలా;
ద్వే చానన్దా దువే భిక్ఖూ, మోగ్గల్లానో తథాగతోతి.

౪. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. గఙ్గానదీఆదిసుత్తద్వాదసకం

౮౪౫-౮౫౬. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో ఇద్ధిపాదే భావేన్తో చత్తారో ఇద్ధిపాదే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో ఇద్ధిపాదే భావేన్తో చత్తారో ఇద్ధిపాదే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే.... చిత్తసమాధి...పే.... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

"ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో ఇద్ధిపాదే భావేన్తో చత్తారో ఇద్ధిపాదే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. ద్వాదసమం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

అప్పమాదవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారో చ వస్సికం;

రాజా చన్దిమసూరియా, వత్థేన దసమం పదన్తి.

బలకరణీయవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;

ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

ఏసనావగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;

ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినా చాతి.

౮. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఓఘాదిసుత్తదసకం

౮౮౯-౮౯౮. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావేతబ్బా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి...పే॰... చిత్తసమాధి ...పే॰... వీమంసాసమాధిప్పధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమే చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావేతబ్బా"తి.

(యథా మగ్గసంయుత్తం తథా విత్థారేతబ్బం).

ఓఘవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;

కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

ఇద్ధిపాదసంయుత్తం సత్తమం.

౮. అనురుద్ధసంయుత్తం

౧. రహోగతవగ్గో

౧. పఠమరహోగతసుత్తం

౮౯౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా అనురుద్ధో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "యేసం కేసఞ్చి చత్తారో సతిపట్ఠానా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ. యేసం కేసఞ్చి చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స సమ్ముఖే పాతురహోసి. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – "కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో అనురుద్ధ, భిక్ఖునో చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా హోన్తీ"తి?

"ఇధావుసో, భిక్ఖు అజ్ఝత్తం కాయే సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తం కాయే వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తం కాయే సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. బహిద్ధా కాయే సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా కాయే వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా కాయే సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

"సో సచే ఆకఙ్ఖతి – 'అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య'న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – 'పటికూలే అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య'న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – 'అప్పటికూలే చ పటికూలే చ పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య'న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – 'పటికూలే చ అప్పటికూలే చ అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య'న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – 'అప్పటికూలఞ్చ పటికూలఞ్చ తదుభయం అభినివజ్జేత్వా ఉపేక్ఖకో విహరేయ్యం సతో సమ్పజానో'తి, ఉపేక్ఖకో తత్థ విహరతి సతో సమ్పజానో.

"అజ్ఝత్తం వేదనాసు సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తం వేదనాసు వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తం వేదనాసు సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం . బహిద్ధా వేదనాసు సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వేదనాసు వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వేదనాసు సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి,

అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“సో సచే ఆకఙ్ఖతి – ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – ‘పటికూలే అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – ‘అప్పటికూలే చ పటికూలే చ పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – ‘పటికూలే చ అప్పటికూలే చ అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అప్పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి; సచే ఆకఙ్ఖతి – ‘అప్పటికూలఞ్చ పటికూలఞ్చ తదుభయం అభినివజ్జేత్వా ఉపేక్ఖకో విహరేయ్యం సతో సమ్పజానో’తి, ఉపేక్ఖకో తత్థ విహరతి సతో సమ్పజానో.

“అజ్ఝత్తం చిత్తే...పే.... బహిద్ధా చిత్తే...పే.... అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి... అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి... అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ...పే.... అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“సో సచే ఆకఙ్ఖతి – ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి , పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి...పే.... ఉపేక్ఖకో తత్థ విహరతి సతో సమ్పజానో.

“అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు...పే.... బహిద్ధా ధమ్మేసు...పే.... అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు సముదయధమ్మానుపస్సీ విహరతి... అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు వయధమ్మానుపస్సీ విహరతి... అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు సముదయవయధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“సో సచే ఆకఙ్ఖతి – ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, పటికూలసఞ్ఞీ తత్థ విహరతి...పే.... ఉపేక్ఖకో తత్థ విహరతి సతో సమ్పజానో. ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా హోన్తీ”తి. పఠమం.

౨. దుతియరహోగతసుత్తం

౯౦౦. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “యేసం కేసఞ్చి చత్తారో సతిపట్ఠానా విరద్ధా, విరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ; యేసం కేసఞ్చి చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా, ఆరద్ధో తేసం అరియో మగ్గో సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామీ”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య , పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స సమ్ముఖే పాతురహోసి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – “కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో అనురుద్ధ, భిక్ఖునో చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా హోన్తీ”తి?

“ఇధావుసో , భిక్ఖు అజ్ఝత్తం కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. బహిద్ధా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి…పే॰… అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“అజ్ఝత్తం వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. బహిద్ధా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“అజ్ఝత్తం చిత్తే…పే॰… బహిద్ధా చిత్తే…పే॰… అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు…పే॰… బహిద్ధా ధమ్మేసు…పే॰… అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో చత్తారో సతిపట్ఠానా ఆరద్ధా హోన్తీ”తి. దుతియం.

౩. సుతనుసుత్తం

౯౦౧. ఏకం సమయం ఆయస్మా అనురుద్ధో సావత్థియం విహరతి సుతనుతీరే. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేనాయస్మా అనురుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా అనురుద్ధేన సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచుం – “కతమేసం ఆయస్మా అనురుద్ధో ధమ్మానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో”తి?

“చతున్నం ఖ్వాహం, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో. కతమేసం చతున్నం? ఇధాహం, ఆవుసో, కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – ఇమేసం ఖ్వాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో. ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా హీనం ధమ్మం హీనతో అబ్భఞ్ఞాసిం, మజ్ఝిమం ధమ్మం మజ్ఝిమతో అబ్భఞ్ఞాసిం, పణీతం ధమ్మం పణీతతో అబ్భఞ్ఞాసి”న్తి. తతియం.

౪. పఠమకణ్డకీసుత్తం

౯౦౨. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ అనురుద్ధో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో సాకేతే విహరన్తి కణ్డకీవనే . అథ ఖో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితా యేనాయస్మా అనురుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా అనురుద్ధేన సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – “సేఖేనావుసో అనురుద్ధ, భిక్ఖునా కతమే ధమ్మా ఉపసమ్పజ్జ విహాతబ్బా”తి?

“సేఖేనావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా చత్తారో సతిపట్ఠానా ఉపసమ్పజ్జ విహాతబ్బా. కతమే చత్తారో? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు ...పే.... చిత్తే... పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – సేఖేనావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానా ఉపసమ్పజ్జ విహాతబ్బా”తి. చతుత్థం.

౫. దుతియకణ్డకీసుత్తం

౯౦౩. సాకేతనిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – “అసేఖేనావుసో అనురుద్ధ, భిక్ఖునా కతమే ధమ్మా ఉపసమ్పజ్జ విహాతబ్బా”తి? “అసేఖేనావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా చత్తారో సతిపట్ఠానా ఉపసమ్పజ్జ విహాతబ్బా. కతమే చత్తారో? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం ; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – అసేఖేనావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానా ఉపసమ్పజ్జ విహాతబ్బా”తి. పఞ్చమం.

౬. తతియకణ్డకీసుత్తం

౯౦౪. సాకేతనిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – “కతమేసం ఆయస్మా అనురుద్ధో ధమ్మానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో”తి? “చతున్నం ఖ్వాహం, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో . కతమేసం చతున్నం? ఇధాహం, ఆవుసో, కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – ఇమేసం ఖ్వాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో. ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సహస్సం లోకం అభిజానామీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. తణ్హక్ఖయసుత్తం

౯౦౫. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో భిక్ఖవో”తి. “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా అనురుద్ధో ఏతదవోచ –

“చత్తారోమే , ఆవుసో, సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా తణ్హక్ఖయాయ సంవత్తన్తి. కతమే చత్తారో? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి...పే.... వేదనాసు...పే.... చిత్తే...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – ఇమే ఖో, ఆవుసో, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా తణ్హక్ఖయాయ సంవత్తన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. సలళాగారసుత్తం

౯౦౬. ఏకం సమయం ఆయస్మా అనురుద్ధో సావత్థియం విహరతి సలళాగారే. తత్ర ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి…పే॰… ఏతదవోచ – "సేయ్యథాపి, ఆవుసో, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా. అథ మహాజనకాయో ఆగచ్ఛేయ్య కుద్దాలపిటకం [కుద్దాలపిటకం (బహూసు)] ఆదాయ – 'మయం ఇమం గఙ్గానదిం పచ్ఛానిన్నం కరిస్సామ పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భార'న్తి. తం కిం మఞ్ఞథావుసో, అపి ను సో మహాజనకాయో గఙ్గానదిం పచ్ఛానిన్నం కరేయ్య పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భార"న్తి? "నో హేతం, ఆవుసో". "తం కిస్స హేతు"? "గఙ్గా, ఆవుసో, నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా. సా న సుకరా పచ్ఛానిన్నం కాతుం పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భారం. యావదేవ చ పన సో మహాజనకాయో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి.

"ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖుం చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేన్తం చత్తారో సతిపట్ఠానే బహులీకరోన్తం రాజానో వా రాజమహామత్తా వా మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా భోగేహి అభిహట్ఠుం పవారేయ్యుం – 'ఏహమ్భో పురిస, కిం తే ఇమే కాసావా అనుదహన్తి? కిం ముణ్డో కపాలమనుసఞ్చరసి? ఏహి హీనాయావత్తిత్వా భోగే చ భుఞ్జస్సు పుఞ్ఞాని చ కరోహీ'"తి.

"సో వత, ఆవుసో, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేన్తో చత్తారో సతిపట్ఠానే బహులీకరోన్తో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? యఞ్హి తం, ఆవుసో, చిత్తం దీఘరత్తం వివేకనిన్నం వివేకపోణం వివేకపబ్భారం తం వత హీనాయావత్తిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. కథఞ్చావుసో, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేతి, చత్తారో సతిపట్ఠానే బహులీకరోతీతి? ఇధావుసో, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి…పే॰… వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేతి, చత్తారో సతిపట్ఠానే బహులీకరోతీ"తి. అట్ఠమం.

౯. అమ్బపాలివనసుత్తం

౯౦౭. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ అనురుద్ధో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో వేసాలియం విహరన్తి అమ్బపాలివనే. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ –

"విప్పసన్నాని ఖో తే, ఆవుసో అనురుద్ధ, ఇన్ద్రియాని, పరిసుద్ధో ముఖవణ్ణో పరియోదాతో. కతమేనాయస్మా అనురుద్ధో విహారేన ఏతరహి బహులం విహరతీ"తి? "చతూసు ఖ్వాహం, ఆవుసో, సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తో ఏతరహి బహులం విహరామి. కతమేసు చతూసు? ఇధాహం, ఆవుసో, కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – ఇమేసు ఖ్వాహం, ఆవుసో, చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తో ఏతరహి బహులం విహరామి. యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో, సో ఇమేసు చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తో బహులం విహరతీ"తి.

“లాభా వత నో, ఆవుసో, సులద్ధం వత నో, ఆవుసో! యే మయం ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స సమ్ముఖావ అస్సుమ్హ ఆసభిం వాచం భాసమానస్సా”తి. నవమం.

౧౦. బాళ్హగిలానసుత్తం

౯౦౮. ఏకం సమయం ఆయస్మా అనురుద్ధో సావత్థియం విహరతి అన్ధవనస్మిం ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేనాయస్మా అనురుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచుం –

“కతమేనాయస్మతో అనురుద్ధస్స విహారేన విహరతో ఉప్పన్నా సారీరికా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠన్తీ”తి? “చతూసు ఖో మే, ఆవుసో, సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తస్స విహరతో ఉప్పన్నా సారీరికా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠన్తి. కతమేసు చతూసు? ఇధాహం, ఆవుసో, కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి…పే॰… వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – ఇమేసు ఖో మే, ఆవుసో, చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తస్స విహరతో ఉప్పన్నా సారీరికా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠన్తీ”తి. దసమం.

రహోగతవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

రహోగతేన ద్వే వుత్తా, సుతను కణ్డకీ తయో;
తణ్హక్ఖయసలళాగారం, అమ్బపాలి చ గిలానన్తి.

౨. దుతియవగ్గో

౧. కప్పసహస్ససుత్తం

౯౦౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా అనురుద్ధో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేనాయస్మా అనురుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా అనురుద్ధేన సద్ధిం…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచుం –

“కతమేసం ఆయస్మా అనురుద్ధో ధమ్మానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో”తి? “చతున్నం ఖ్వాహం, ఆవుసో, సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో. కతమేసం చతున్నం? ఇధాహం, ఆవుసో, కాయే కాయానుపస్సీ విహరామి…పే॰… వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – ఇమేసం ఖ్వాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా మహాభిఞ్ఞతం పత్తో. ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా కప్పసహస్సం అనుస్సరామీ”తి. పఠమం.

౨. ఇద్ధివిధసుత్తం

౯౧౦. “ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోమి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోమి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేమీ”తి. దుతియం.

౩. దిబ్బసోతసుత్తం

౯౧౧. “ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణామి దిబ్బే చ మానుసే చ యే దూరే సన్తికే చా”తి. తతియం.

౪. చేతోపరియసుత్తం

౯౧౨. “ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – సరాగం వా చిత్తం ‘సరాగం చిత్త’న్తి పజానామి...పే.... అవిముత్తం వా చిత్తం ‘అవిముత్తం చిత్త’న్తి పజానామీ”తి. చతుత్థం.

౫. ఠానసుత్తం

౯౧౩. “ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఠానఞ్చ ఠానతో అట్ఠానఞ్చ అట్ఠానతో యథాభూతం పజానామీ”తి. పఞ్చమం.

౬. కమ్మసమాదానసుత్తం

౯౧౪. “ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నానం కమ్మసమాదానానం ఠానసో హేతుసో విపాకం యథాభూతం పజానామీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. సబ్బత్థగామినిసుత్తం

౯౧౫. “ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సబ్బత్థగామినిప్పటిపదం యథాభూతం పజానామీ”తి. సత్తమం.

౮. నానాధాతుసుత్తం

౯౧౬. “ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా అనేకధాతునానాధాతులోకం యథాభూతం పజానామీ”తి. అట్ఠమం.

౯. నానాధిముత్తిసుత్తం

౯౧౭. "ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా సత్తానం నానాధిముత్తికతం యథాభూతం పజానామీ"తి. నవమం.

౧౦. ఇన్ద్రియపరోపరియత్తసుత్తం

౯౧౮. "ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా పరసత్తానం పరపుగ్గలానం ఇన్ద్రియపరోపరియత్తం యథాభూతం పజానామీ"తి. దసమం.

౧౧. ఝానాదిసుత్తం

౯౧౯. "ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఝానవిమోక్ఖసమాధిసమాపత్తీనం సంకిలేసం వోదానం వుట్ఠానం యథాభూతం పజానామీ"తి. ఏకాదసమం.

౧౨. పుబ్బేనివాససుత్తం

౯౨౦. "ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామీ"తి. ద్వాదసమం.

౧౩. దిబ్బచక్ఖుసుత్తం

౯౨౧. "ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే...పే.... ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామీ"తి. తేరసమం.

౧౪. ఆసవక్ఖయసుత్తం

౯౨౨. "ఇమేసఞ్చ పనాహం, ఆవుసో, చతున్నం సతిపట్ఠానానం భావితత్తా బహులీకతత్తా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ"తి. చుద్దసమం.

దుతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

మహాభిఞ్ఞం ఇద్ధి దిబ్బం, చేతోపరియం ఠానం కమ్మం;
సబ్బత్థధాతుధిముత్తి, ఇన్ద్రియం ఝానం తిస్సో విజ్జాతి.

అనురుద్ధసంయుత్తం అట్ఠమం.

౯. ఝానసంయుత్తం

౧. గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో

౧-౧౨. ఝానాదిసుత్తద్వాదసకం

౯౨౩-౯౩౪. సావత్థినిదానం “చత్తారో మే, భిక్ఖవే, ఝానా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ఝానా”తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో ఝానే భావేన్తో చత్తారో ఝానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో ఝానే భావేన్తో చత్తారో ఝానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో ఝానే భావేన్తో చత్తారో ఝానే బహులీకరోన్తో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో”తి. ద్వాదసమం.

గఙ్గాపేయ్యాలవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఛ పాచీనతో నిన్నా, ఛ నిన్నా చ సముద్దతో;
ద్వేతే ఛ ద్వాదస హోన్తి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

అప్పమాదవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

తథాగతం పదం కూటం, మూలం సారో చ వస్సికం;
రాజా చన్దిమసూరియా, వత్థేన దసమం పదన్తి.

బలకరణీయవగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

బలం బీజఞ్చ నాగో చ, రుక్ఖో కుమ్భేన సూకియా;
ఆకాసేన చ ద్వే మేఘా, నావా ఆగన్తుకా నదీతి.

ఏసనావగ్గో విత్థారేతబ్బో.

తస్సుద్దానం –

ఏసనా విధా ఆసవో, భవో చ దుక్ఖతా తిస్సో;
ఖిలం మలఞ్చ నీఘో చ, వేదనా తణ్హా తసినా చాతి.

౫. ఓఘవగ్గో

౧-౧౦. ఓఘాదిసుత్తం

౯౬౭-౯౭౬. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఉద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. కతమాని పఞ్చ? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ చత్తారో ఝానా భావేతబ్బా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం…పే… తతియం ఝానం…పే… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నం ఉద్ధమ్భాగియానం సంయోజనానం అభిఞ్ఞాయ పరిఞ్ఞాయ పరిక్ఖయాయ పహానాయ ఇమే చత్తారో ఝానా భావేతబ్బా"తి విత్థారేతబ్బం. దసమం. (యథా మగ్గసంయుత్తం తథా విత్థారేతబ్బం).

ఓఘవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘో యోగో ఉపాదానం, గన్థా అనుసయేన చ;
కామగుణా నీవరణా, ఖన్ధా ఓరుద్ధమ్భాగియాతి.

ఝానసంయుత్తం నవమం.

౧౦. ఆనాపానసంయుత్తం

౧. ఏకధమ్మవగ్గో

౧. ఏకధమ్మసుత్తం

౯౭౭. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో…పే॰… ఏతదవోచ – "ఏకధమ్మో, భిక్ఖవే, భావితో బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో. కతమో ఏకధమ్మో? ఆనాపానస్సతి [ఆనాపానసతి (సీ. పీ.)]. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ [సతో (బహూసు) తతియపారాజికేపి] పస్ససతి. దీఘం వా అస్ససన్తో 'దీఘం అస్ససామీ'తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో 'దీఘం పస్ససామీ'తి పజానాతి; రస్సం వా అస్ససన్తో 'రస్సం అస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా పస్ససన్తో 'రస్సం పస్ససామీ'తి పజానాతి; 'సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పీతిప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పీతిప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సుఖప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'సుఖప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'చిత్తప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'చిత్తప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'అభిప్పమోదయం చిత్తం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'అభిప్పమోదయం చిత్తం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సమాదహం చిత్తం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి , 'సమాదహం చిత్తం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'విమోచయం చిత్తం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'విమోచయం చిత్తం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'అనిచ్చానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'అనిచ్చానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'విరాగానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'విరాగానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'నిరోధానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'నిరోధానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా"తి. పఠమం.

౨. బోజ్ఝఙ్గసుత్తం

౯౭౮. "ఆనాపానస్సతి, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఆనాపానస్సతిసహగతం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, ఆనాపానస్సతిసహగతం ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే॰… ఆనాపానస్సతిసహగతం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా"తి. దుతియం.

౩. సుద్ధికసుత్తం

౯౭౯. “ఆనాపానస్సతి, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి...పే.... ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా”తి. తతియం.

౪. పఠమఫలసుత్తం

౯౮౦. “ఆనాపానస్సతి , భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి...పే.... ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. ఏవం భావితాయ ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతియా ఏవం బహులీకతాయ ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా”తి. చతుత్థం.

౫. దుతియఫలసుత్తం

౯౮౧. “ఆనాపానస్సతి, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి...పే.... ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా.

“ఏవం భావితాయ ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతియా ఏవం బహులీకతాయ సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా. కతమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా? దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి; నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి. అథ మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి; నో చే దిట్ఠేవ ధమ్మే పటికచ్చ అఞ్ఞం ఆరాధేతి , నో చే మరణకాలే అఞ్ఞం ఆరాధేతి. అథ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి... ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి... అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి... ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి... ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ – ఏవం భావితాయ ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతియా ఏవం బహులీకతాయ ఇమే సత్త ఫలా సత్తానిసంసా పాటికఙ్ఖా”తి. పఞ్చమం.

౬. అరిట్ఠసుత్తం

౯౮౨. సావత్థినిదానం. తత్ర ఖో భగవా…పే॰… ఏతదవోచ – “భావేథ నో తుమ్హే భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతి”న్తి? ఏవం వుత్తే ఆయస్మా అరిట్ఠో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భన్తే, భావేమి ఆనాపానస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, అరిట్ఠ, భావేసి ఆనాపానస్సతి”న్తి? “అతీతేసు మే, భన్తే, కామేసు కామచ్ఛన్దో పహీనో, అనాగతేసు మే కామేసు కామచ్ఛన్దో విగతో, అజ్ఝత్తబహిద్ధా [అజ్ఝత్తం బహిద్ధా (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] చ మే ధమ్మేసు పటిఘసఞ్ఞా సుప్పటివినీతా. సో [సోహం (?)] సతోవ అస్ససిస్సామి, సతోవ పస్ససిస్సామి. ఏవం ఖ్వాహం, భన్తే, భావేమి ఆనాపానస్సతి”న్తి.

“‘అత్థేసా, అరిట్ఠ, ఆనాపానస్సతి, నేసా నత్థీ’తి వదామి. అపి చ, అరిట్ఠ, యథా ఆనాపానస్సతి విత్థారేన పరిపుణ్ణా హోతి తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా అరిట్ఠో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

“కథఞ్చ, అరిట్ఠ, ఆనాపానస్సతి విత్థారేన పరిపుణ్ణా హోతి? ఇధ, అరిట్ఠ, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి. దీఘం వా అస్ససన్తో ‘దీఘం అస్ససామీ’తి పజానాతి…పే॰… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి. ఏవం ఖో, అరిట్ఠ, ఆనాపానస్సతి విత్థారేన పరిపుణ్ణా హోతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. మహాకప్పినసుత్తం

౯౮౩. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహాకప్పినో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహాకప్పినం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. దిస్వాన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి –

“పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతస్స భిక్ఖునో కాయస్స ఇఞ్జితత్తం వా ఫన్దితత్తం వా”తి? “యదాపి మయం, భన్తే, తం ఆయస్మన్తం పస్సామ సఙ్ఘమజ్ఝే వా నిసిన్నం ఏకం వా రహో నిసిన్నం, తదాపి మయం తస్స ఆయస్మతో న పస్సామ కాయస్స ఇఞ్జితత్తం వా ఫన్దితత్తం వా”తి.

“యస్స, భిక్ఖవే, సమాధిస్స భావితత్తా బహులీకతత్తా నేవ కాయస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా, న చిత్తస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా, తస్స సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమాధిస్స నికామలాభీ అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. కతమస్స చ, భిక్ఖవే, సమాధిస్స భావితత్తా బహులీకతత్తా నేవ కాయస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా, న చిత్తస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా?

“ఆనాపానస్సతిసమాధిస్స, భిక్ఖవే, భావితత్తా బహులీకతత్తా నేవ కాయస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా, న చిత్తస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా. కథం భావితే చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధిమ్హి కథం బహులీకతే నేవ కాయస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా, న చిత్తస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా?

“ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి…పే॰… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితే చ ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధిమ్హి ఏవం బహులీకతే నేవ కాయస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా, న చిత్తస్స ఇఞ్జితత్తం వా హోతి ఫన్దితత్తం వా”తి. సత్తమం.

౮. పదీపోపమసుత్తం

౯౮౪. “ఆనాపానస్సతిసమాధి , భిక్ఖవే, భావితో బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో. కథం భావితో చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో?

“ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి. దీఘం వా అస్ససన్తో ‘దీఘం అస్ససామీ’తి పజానాతి…పే॰… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితో ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి ఏవం బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో.

“అహమ్పి సుదం, భిక్ఖవే, పుబ్బేవ సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధో బోధిసత్తోవ సమానో ఇమినా విహారేన బహులం విహరామి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఇమినా విహారేన బహులం విహరతో నేవ కాయో కిలమతి న చక్ఖూని; అనుపాదాయ చ మే ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘నేవ మే కాయో కిలమేయ్య న చక్ఖూని, అనుపాదాయ చ మే ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చేయ్యా’తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘యే మే గేహసితా సరసఙ్కప్పా తే పహీయేయ్యు’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘అప్పటికూలే పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘పటికూలే అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘పటికూలే చ అప్పటికూలే చ పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘పటికూలే చ అప్పటికూలే చ అప్పటికూలసఞ్ఞీ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘అప్పటికూలఞ్చ పటికూలఞ్చ తదుభయం అభినివజ్జేత్వా ఉపేక్ఖకో విహరేయ్యం సతో సమ్పజానో’తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరేయ్యం సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేయ్యం, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీతి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా అనన్తో ఆకాసోతి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ అనన్తం విఞ్ఞాణన్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ నత్థి కిఞ్చీతి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య – ‘సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, అయమేవ ఆనాపానస్సతిసమాధి సాధుకం మనసి కాతబ్బో.

“ఏవం భావితే ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధిమ్హి ఏవం బహులీకతే, సుఖం చే వేదనం వేదయతి, సా ‘అనిచ్చా’తి పజానాతి, ‘అనజ్ఝోసితా’తి పజానాతి, ‘అనభినన్దితా’తి పజానాతి; దుక్ఖం చే వేదనం వేదయతి, ‘సా అనిచ్చా’తి పజానాతి,

‘అనజ్ఝోసితా’తి పజానాతి, ‘అనభినన్దితా’తి పజానాతి; అదుక్ఖమసుఖం చే వేదనం వేదయతి, ‘సా అనిచ్చా’తి పజానాతి, ‘అనజ్ఝోసితా’తి పజానాతి, ‘అనభినన్దితా’తి పజానాతి”.

“సుఖం [సో సుఖం (సీ. స్యా. కం. పీ.) మ. ని. ౩.౩౮౪ అట్ఠకథాటీకా ఓలోకేతబ్బా] చే వేదనం వేదయతి, విసంయుత్తో నం వేదయతి; దుక్ఖం చే వేదనం వేదయతి, విసంయుత్తో నం వేదయతి; అదుక్ఖమసుఖం చే వేదనం వేదయతి, విసంయుత్తో నం వేదయతి. సో కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి, జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి, ‘కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా ఇధేవ సబ్బవేదయితాని అనభినన్దితాని సీతీభవిస్సన్తీ’తి పజానాతి”.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, తేలఞ్చ పటిచ్చ, వట్టిఞ్చ పటిచ్చ తేలప్పదీపో ఝాయేయ్య, తస్సేవ తేలస్స చ వట్టియా చ పరియాదానా అనాహారో నిబ్బాయేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి, జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి, ‘కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా ఇధేవ సబ్బవేదయితాని అనభినన్దితాని సీతీభవిస్సన్తీ’తి పజానాతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. వేసాలీసుత్తం

౯౮౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూనం అనేకపరియాయేన అసుభకథం కథేతి, అసుభాయ వణ్ణం భాసతి, అసుభభావనాయ వణ్ణం భాసతి.

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఇచ్ఛామహం, భిక్ఖవే, అడ్ఢమాసం పటిసల్లీయితుం. నామ్హి కేనచి ఉపసఙ్కమితబ్బో, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేనా”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా నాస్సుధ కోచి భగవన్తం ఉపసఙ్కమతి, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేన.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ – “భగవా అనేకపరియాయేన అసుభకథం కథేతి, అసుభాయ వణ్ణం భాసతి , అసుభభావనాయ వణ్ణం భాసతీ”తి అనేకాకారవోకారం అసుభభావనానుయోగమనుయుత్తా విహరన్తి. తే ఇమినా కాయేన అట్టీయమానా [అట్టియమానా (సీ. స్యా. కం. పీ. క.)] హరాయమానా జిగుచ్ఛమానా సత్థహారకం పరియేసన్తి. దసపి భిక్ఖూ ఏకాహేన సత్థం ఆహరన్తి, వీసమ్పి…పే… తింసమ్పి భిక్ఖూ ఏకాహేన సత్థం ఆహరన్తి.

అథ ఖో భగవా తస్స అడ్ఢమాసస్స అచ్చయేన పటిసల్లానా వుట్ఠితో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “కిం ను ఖో, ఆనన్ద, తనుభూతో వియ భిక్ఖుసఙ్ఘో”తి? “తథా హి పన, భన్తే, ‘భగవా భిక్ఖూనం అనేకపరియాయేన అసుభకథం కథేతి, అసుభాయ వణ్ణం భాసతి , అసుభభావనాయ వణ్ణం భాసతీ’తి అనేకాకారవోకారం అసుభభావనానుయోగమనుయుత్తా విహరన్తి. తే ఇమినా కాయేన అట్టీయమానా హరాయమానా జిగుచ్ఛమానా సత్థహారకం పరియేసన్తి. దసపి భిక్ఖూ ఏకాహేన సత్థం ఆహరన్తి, వీసమ్పి భిక్ఖూ… తింసమ్పి భిక్ఖూ ఏకాహేన సత్థం ఆహరన్తి. సాధు, భన్తే, భగవా అఞ్ఞం పరియాయం ఆచిక్ఖతు యథాయం భిక్ఖుసఙ్ఘో అఞ్ఞాయ సణ్ఠహేయ్యా”తి.

“తేనహానన్ద, యావతికా భిక్ఖూ వేసాలిం ఉపనిస్సాయ విహరన్తి తే సబ్బే ఉపట్ఠానసాలాయం సన్నిపాతేహీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా యావతికా భిక్ఖూ వేసాలిం ఉపనిస్సాయ విహరన్తి తే సబ్బే ఉపట్ఠానసాలాయం సన్నిపాతేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “సన్నిపతితో [సన్నిపాతితో (సీ.)], భన్తే, భిక్ఖుసఙ్ఘో. యస్స దాని, భన్తే, భగవా కాలం మఞ్ఞతీ”తి.

అథ ఖో భగవా యేన ఉపట్ఠానసాలా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి భావితో బహులీకతో సన్తో చేవ పణీతో చ అసేచనకో చ సుఖో చ విహారో ఉప్పన్నుప్పన్నే చ పాపకే అకుసలే ధమ్మే ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతి”.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే ఊహతం రజోజల్లం, తమేనం మహాఅకాలమేఘో ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి భావితో బహులీకతో సన్తో చేవ పణీతో చ అసేచనకో చ సుఖో చ విహారో ఉప్పన్నుప్పన్నే చ పాపకే అకుసలే ధమ్మే ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతి. కథం భావితో చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో సన్తో చేవ పణీతో చ అసేచనకో చ సుఖో చ విహారో ఉప్పన్నుప్పన్నే చ పాపకే అకుసలే ధమ్మే ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతి?

“ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి…పే.… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితో ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి ఏవం బహులీకతో సన్తో చేవ పణీతో చ అసేచనకో చ సుఖో చ విహారో ఉప్పన్నుప్పన్నే చ పాపకే అకుసలే ధమ్మే ఠానసో అన్తరధాపేతి వూపసమేతీ”తి. నవమం.

౧౦. కిమిలసుత్తం

౯౮౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కిమిలాయం [కిమ్బిలాయం (సీ. పీ.)] విహరతి వేళువనే. తత్ర ఖో భగవా ఆయస్మన్తం కిమిలం ఆమన్తేసి – “కథం భావితో ను ఖో, కిమిల, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో”తి?

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా కిమిలో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో భగవా…పే.… తతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం కిమిలం ఆమన్తేసి – “కథం భావితో ను ఖో, కిమిల, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో”తి? తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా కిమిలో తుణ్హీ అహోసి.

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఏతస్స, భగవా, కాలో; ఏతస్స, సుగత, కాలో! యం భగవా ఆనాపానస్సతిసమాధిం భాసేయ్య . భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి.

“తేనహానన్ద, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ – “కథం భావితో చ, ఆనన్ద, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి

మహానిసంసో? ఇధానన్ద, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి...పే.... 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి. ఏవం భావితో ఖో, ఆనన్ద, ఆనాపానస్సతిసమాధి ఏవం బహులీకతో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో".

"యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు దీఘం వా అస్ససన్తో 'దీఘం అస్ససామీ'తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో 'దీఘం పస్ససామీ'తి పజానాతి; రస్సం వా అస్ససన్తో 'రస్సం అస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా పస్ససన్తో 'రస్సం పస్ససామీ'తి పజానాతి; 'సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి – కాయే కాయానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? కాయఞ్ఞతరాహం, ఆనన్ద, ఏతం వదామి యదిదం – అస్సాసపస్సాసం. తస్మాతిహానన్ద, కాయే కాయానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

"యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు 'పీతిప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పీతిప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సుఖప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'సుఖప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి – వేదనాసు వేదనానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? వేదనాఞ్ఞతరాహం, ఆనన్ద, ఏతం వదామి, యదిదం – అస్సాసపస్సాసానం [అస్సాసపస్సాసం (పీ. క.) మ. ని. ౩.౧౪౯] సాధుకం మనసికారం. తస్మాతిహానన్ద, వేదనాసు వేదనానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

"యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు 'చిత్తప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'చిత్తప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; అభిప్పమోదయం చిత్తం...పే.... సమాదహం చిత్తం...పే.... 'విమోచయం చిత్తం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'విమోచయం చిత్తం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి – చిత్తే చిత్తానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? నాహం, ఆనన్ద, ముట్ఠస్సతిస్స అసమ్పజానస్స ఆనాపానస్సతిసమాధిభావనం వదామి. తస్మాతిహానన్ద, చిత్తే చిత్తానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

"యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు 'అనిచ్చానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి...పే.... విరాగానుపస్సీ...పే.... నిరోధానుపస్సీ...పే.... 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి – ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. సో యం తం హోతి అభిజ్ఝాదోమనస్సానం పహానం తం పఞ్ఞాయ దిస్వా సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి. తస్మాతిహానన్ద, ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“సేయ్యథాపి , ఆనన్ద, చతుమహాపథే [చాతుమ్మహాపథే (సీ. స్యా. కం.)] మహాపంసుపుఞ్జో. పురత్థిమాయ చేపి దిసాయం ఆగచ్ఛేయ్య సకటం వా రథో వా, ఉపహనతేవ తం పంసుపుఞ్జం; పచ్ఛిమాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య…పే.… ఉత్తరాయ చేపి దిసాయ…పే.… దక్ఖిణాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య సకటం వా రథో వా, ఉపహనతేవ తం పంసుపుఞ్జం. ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరన్తోపి ఉపహనతేవ పాపకే అకుసలే ధమ్మే; వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరన్తోపి ఉపహనతేవ పాపకే అకుసలే ధమ్మే”తి. దసమం.

ఏకధమ్మవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఏకధమ్మో చ బోజ్ఝఙ్గో, సుద్ధికఞ్చ దువే ఫలా;
అరిట్ఠో కప్పినో దీపో, వేసాలీ కిమిలేన చాతి.

౨. దుతియవగ్గో

౧. ఇచ్ఛానఙ్గలసుత్తం

౯౮౭. ఏకం సమయం భగవా ఇచ్ఛానఙ్గలే విహరతి ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఇచ్ఛామహం, భిక్ఖవే, తేమాసం పటిసల్లీయితుం. నామ్హి కేనచి ఉపసఙ్కమితబ్బో, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేనా”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా నాస్సుధ కోచి భగవన్తం ఉపసఙ్కమతి, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేన.

అథ ఖో భగవా తస్స తేమాసస్స అచ్చయేన పటిసల్లానా వుట్ఠితో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సచే ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కతమేనావుసో, విహారేన సమణో గోతమో వస్సావాసం బహులం విహాసీ’తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – ‘ఆనాపానస్సతిసమాధినా ఖో, ఆవుసో, భగవా వస్సావాసం బహులం విహాసీ’తి. ఇధాహం, భిక్ఖవే, సతో అస్ససామి, సతో పస్ససామి. దీఘం అస్ససన్తో ‘దీఘం అస్ససామీ’తి పజానామి, దీఘం పస్ససన్తో ‘దీఘం పస్ససామీ’తి పజానామి; రస్సం అస్ససన్తో ‘రస్సం అస్ససామీ’తి పజానామి, రస్సం పస్ససన్తో ‘రస్సం పస్ససామీ’తి పజానామి; ‘సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ’తి పజానామి…పే.… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి పజానామి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి పజానామి”.

“యఞ్హి తం, భిక్ఖవే, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అరియవిహారో’ ఇతిపి, ‘బ్రహ్మవిహారో’ ఇతిపి, ‘తథాగతవిహారో’ ఇతిపి. ఆనాపానస్సతిసమాధిం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అరియవిహారో’ ఇతిపి, ‘బ్రహ్మవిహారో’ ఇతిపి, ‘తథాగతవిహారో’ ఇతిపి. యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సేఖా అప్పత్తమానసా అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానా విహరన్తి తేసం ఆనాపానస్సతిసమాధి భావితో బహులీకతో ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తతి. యే చ ఖో తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా తేసం ఆనాపానస్సతిసమాధి భావితో బహులీకతో దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారాయ చేవ సంవత్తతి సతిసమ్పజఞ్ఞాయ చ.

“యఞ్హి తం, భిక్ఖవే, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అరియవిహారో’ ఇతిపి, ‘బ్రహ్మవిహారో’ ఇతిపి, ‘తథాగతవిహారో’ ఇతిపి. ఆనాపానస్సతిసమాధిం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అరియవిహారో’ ఇతిపి, ‘బ్రహ్మవిహారో’ ఇతిపి, ‘తథాగతవిహారో’ ఇతిపీ”తి. పఠమం.

౨. కఙ్ఖేయ్యసుత్తం

౯౮౮. ఏకం సమయం ఆయస్మా లోమసకంభియో [లోమసవఙ్గిసో (సీ. పీ.)] సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో మహానామో సక్కో యేనాయస్మా లోమసకంభియో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం లోమసకంభియం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో ఆయస్మన్తం లోమసకంభియం ఏతదవోచ – “సో ఏవ ను ఖో, భన్తే, సేఖో విహారో సో తథాగతవిహారో, ఉదాహు అఞ్ఞోవ [అఞ్ఞో (స్యా. కం. పీ. క.)] సేఖో విహారో అఞ్ఞో తథాగతవిహారో”తి?

“న ఖో, ఆవుసో మహానామ, స్వేవ సేఖో విహారో, సో తథాగతవిహారో. అఞ్ఞో ఖో, ఆవుసో మహానామ, సేఖో విహారో, అఞ్ఞో తథాగతవిహారో. యే తే, ఆవుసో మహానామ, భిక్ఖూ సేఖా అప్పత్తమానసా అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానా విహరన్తి, తే పఞ్చ నీవరణే పహాయ విహరన్తి. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దనీవరణం పహాయ విహరన్తి, బ్యాపాదనీవరణం… పే.… థినమిద్ధనీవరణం…పే.… ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం…పే.… విచికిచ్ఛానీవరణం పహాయ విహరన్తి.

“యేపి తే, ఆవుసో మహానామ, భిక్ఖూ సేఖా అప్పత్తమానసా అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానా విహరన్తి, తే ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ విహరన్తి.

“యే చ ఖో తే, ఆవుసో మహానామ, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, తేసం పఞ్చ నీవరణా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా [అనభావకతా (సీ. పీ.)] ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దనీవరణం పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావంకతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం; బ్యాపాదనీవరణం పహీనం…పే.… థినమిద్ధనీవరణం…పే.… ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం…పే.… విచికిచ్ఛానీవరణం పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావంకతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం.

“యే తే, ఆవుసో మహానామ, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, తేసం ఇమే పఞ్చ నీవరణా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. తదమినాపేతం, ఆవుసో మహానామ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా – అఞ్ఞోవ సేఖో విహారో, అఞ్ఞో తథాగతవిహారో.

“ఏకమిదం, ఆవుసో మహానామ, సమయం భగవా ఇచ్ఛానఙ్గలే విహరతి ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డే. తత్ర ఖో, ఆవుసో మహానామ, భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘ఇచ్ఛామహం, భిక్ఖవే, తేమాసం పటిసల్లీయితుం. నామ్హి కేనచి ఉపసఙ్కమితబ్బో,

అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేనా’తి. ‘ఏవం, భన్తే’తి ఖో, ఆవుసో మహానామ, తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా నాస్సుధ కోచి భగవన్తం ఉపసఙ్కమతి, అఞ్ఞత్ర ఏకేన పిణ్డపాతనీహారకేన.

“అథ ఖో, ఆవుసో, భగవా తస్స తేమాసస్స అచ్చయేన పటిసల్లానా వుట్ఠితో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘సచే ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – కతమేనావుసో, విహారేన సమణో గోతమో వస్సావాసం బహులం విహాసీతి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – ఆనాపానస్సతిసమాధినా ఖో, ఆవుసో, భగవా వస్సావాసం బహులం విహాసీతి. ఇధాహం, భిక్ఖవే , సతో అస్ససామి, సతో పస్ససామి. దీఘం అస్ససన్తో దీఘం అస్ససామీతి పజానామి, దీఘం పస్ససన్తో దీఘం పస్ససామీతి పజానామి...పే.... పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీతి పజానామి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి పజానామి”.

“యఞ్హి తం, భిక్ఖవే, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – అరియవిహారో ఇతిపి, బ్రహ్మవిహారో ఇతిపి, తథాగతవిహారో ఇతిపి. ఆనాపానస్సతిసమాధిం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – అరియవిహారో ఇతిపి, బ్రహ్మవిహారో ఇతిపి, తథాగతవిహారో ఇతిపి.

“యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సేఖా అప్పత్తమానసా అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానా విహరన్తి, తేసం ఆనాపానస్సతిసమాధి భావితో బహులీకతో ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తతి.

“యే చ ఖో తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, తేసం ఆనాపానస్సతిసమాధి భావితో బహులీకతో దిట్ఠేవ ధమ్మే సుఖవిహారాయ చేవ సంవత్తతి సతిసమ్పజఞ్ఞాయ చ.

“యఞ్హి తం, భిక్ఖవే, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – అరియవిహారో ఇతిపి, బ్రహ్మవిహారో ఇతిపి, తథాగతవిహారో ఇతిపి. ఆనాపానస్సతిసమాధిం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – అరియవిహారో ఇతిపి, బ్రహ్మవిహారో ఇతిపి, తథాగతవిహారో ఇతిపీ”తి. “ఇమినా ఖో ఏతం, ఆవుసో మహానామ, పరియాయేన వేదితబ్బం, యథా – అఞ్ఞోవ సేఖో విహారో, అఞ్ఞో తథాగతవిహారో”తి. దుతియం.

౩. పఠమఆనన్దసుత్తం

౯౮౯. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అత్థి ను ఖో, భన్తే , ఏకధమ్మో [ఏకో ధమ్మో (సీ.)] భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ”తి?

“అత్థి ఖో, ఆనన్ద, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ”తి.

“కతమో పన, భన్తే, ఏకధమ్మో [ఏకో ధమ్మో (సీ.)] భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ”తి? “ఆనాపానస్సతిసమాధి ఖో, ఆనన్ద, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తి”.

“కథం భావితో, ఆనన్ద, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి? ఇధానన్ద, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి. దీఘం వా అస్ససన్తో ‘దీఘం అస్ససామీ’తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో ‘దీఘం పస్ససామీ’తి పజానాతి…పే.… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి”. “యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు దీఘం వా అస్ససన్తో ‘దీఘం అస్ససామీ’తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో ‘దీఘం పస్ససామీ’తి పజానాతి; రస్సం వా…పే.… ‘పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి – కాయే కాయానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? కాయఞ్ఞతరాహం, ఆనన్ద, ఏతం వదామి, యదిదం – అస్సాసపస్సాసం . తస్మాతిహానన్ద, కాయే కాయానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం”.

“యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు ‘పీతిప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి …పే.… సుఖప్పటిసంవేదీ…పే.… చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ…పే.… ‘పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి – వేదనాసు వేదనానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? వేదనాఞ్ఞతరాహం, ఆనన్ద, ఏతం వదామి, యదిదం – అస్సాసపస్సాసానం సాధుకం మనసికారం. తస్మాతిహానన్ద, వేదనాసు వేదనానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు ‘చిత్తప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘చిత్తప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి; అభిప్పమోదయం చిత్తం…పే.… సమాదహం చిత్తం…పే.… ‘విమోచయం చిత్తం అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘విమోచయం చిత్తం పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి – చిత్తే చిత్తానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? నాహం, ఆనన్ద, ముట్ఠస్సతిస్స అసమ్పజానస్స ఆనాపానస్సతిసమాధిభావనం వదామి. తస్మాతిహానన్ద, చిత్తే చిత్తానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు అనిచ్చానుపస్సీ…పే.… విరాగానుపస్సీ…పే.… నిరోధానుపస్సీ…పే.… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి – ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ, ఆనన్ద, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. సో యం తం హోతి

అభిజ్ఝాదోమనస్సానం పహానం తం పఞ్ఞాయ దిస్వా సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి. తస్మాతిహానన్ద, ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

"ఏవం భావితో ఖో, ఆనన్ద, ఆనాపానస్సతిసమాధి ఏవం బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి.

"కథం భావితా చానన్ద, చత్తారో సతిపట్ఠానా కథం బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి? యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి – ఉపట్ఠితాస్స [ఉపట్ఠితస్సతి (పీ. క.)] తస్మిం సమయే భిక్ఖునో [తస్మిం సమయే ఆనన్ద భిక్ఖునో (పీ. క.), తస్మిం సమయే (మ. ని. ౩.౧౪౯)] సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖునో ఉపట్ఠితా సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

"సో తథా సతో విహరన్తో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు తథా సతో విహరన్తో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి – ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

"తస్స తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతో పవిచరతో పరివీమంసమాపజ్జతో ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖునో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతో పవిచరతో పరివీమంసమాపజ్జతో ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం – వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

"ఆరద్ధవీరియస్స ఉప్పజ్జతి పీతి నిరామిసా. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖునో ఆరద్ధవీరియస్స ఉప్పజ్జతి పీతి నిరామిసా – పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

"పీతిమనస్స కాయోపి పస్సమ్భతి, చిత్తమ్పి పస్సమ్భతి. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖునో పీతిమనస్స కాయోపి పస్సమ్భతి, చిత్తమ్పి పస్సమ్భతి – పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

"పస్సద్ధకాయస్స సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖునో పస్సద్ధకాయస్స సుఖినో చిత్తం సమాధియతి – సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

"సో తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి – ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి , ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి – ఉపట్ఠితాస్స తస్మిం సమయే భిక్ఖునో సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖునో ఉపట్ఠితా సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. (యథా పఠమం సతిపట్ఠానం, ఏవం విత్థారేతబ్బం).

“సో తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి. యస్మిం సమయే, ఆనన్ద, భిక్ఖు తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి – ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. ఏవం భావితా ఖో, ఆనన్ద, చత్తారో సతిపట్ఠానా ఏవం బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి.

“కథం భావితా, ఆనన్ద, సత్త బోజ్ఝఙ్గా కథం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తి? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి …పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, ఆనన్ద, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ”తి. తతియం.

౪. దుతియఆనన్దసుత్తం

౯౯౦. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం భగవా ఏతదవోచ – “అత్థి ను ఖో, ఆనన్ద, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా, సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ”తి. భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా…పే॰… “అత్థానన్ద, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తి.

“కతమో చానన్ద, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తి? ఆనాపానస్సతిసమాధి, ఆనన్ద, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ”తి. “కథం భావితో చానన్ద, ఆనాపానస్సతిసమాధి, కథం బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి? ఇధానన్ద, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా…పే॰… ఏవం భావితా ఖో, ఆనన్ద, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ”తి. చతుత్థం.

౫. పఠమభిక్ఖుసుత్తం

౯౯౧. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అత్థి ను ఖో, భన్తే, ఏకధమ్మో భావితో

బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ"తి? "అత్థి ఖో, భిక్ఖవే, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ"తి.

"కతమో పన, భన్తే, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ"తి? "ఆనాపానస్సతిసమాధి ఖో, భిక్ఖవే, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ"తి.

"కథం భావితో చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా...పే.... ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ"తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియభిక్ఖుసుత్తం

౯౯౨. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ – "అత్థి ను ఖో, భిక్ఖవే, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తీ"తి? "భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా...పే.... భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి. "అత్థి, భిక్ఖవే, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తి".

"కతమో చ, భిక్ఖవే, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో ధమ్మే పరిపూరేతి, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సత్త ధమ్మే పరిపూరేన్తి, సత్త ధమ్మా భావితా బహులీకతా ద్వే ధమ్మే పరిపూరేన్తి? ఆనాపానస్సతిసమాధి, భిక్ఖవే, ఏకధమ్మో భావితో బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి, చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి, సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీతి.

"కథం భావితో చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ పస్ససతి...పే.... 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి".

"యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు దీఘం వా అస్ససన్తో 'దీఘం అస్ససామీ'తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో 'దీఘం పస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా అస్ససన్తో 'రస్సం అస్ససామీ'తి పజానాతి...పే.... సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ...పే.... 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి – కాయే కాయానుపస్సీ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం

కిస్స హేతు? కాయఞ్ఞతరాహం, భిక్ఖవే, ఏతం వదామి, యదిదం – అస్సాసపస్సాసం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, కాయే కాయానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతిప్పటిసంవేదీ…పే॰… సుఖప్పటిసంవేదీ…పే॰… చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ…పే॰… ‘పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి – వేదనాసు వేదనానుపస్సీ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? వేదనాఞ్ఞతరాహం, భిక్ఖవే, ఏతం వదామి, యదిదం – అస్సాసపస్సాసానం సాధుకం మనసికారం. తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, వేదనాసు వేదనానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చిత్తప్పటిసంవేదీ…పే॰… అభిప్పమోదయం చిత్తం…పే॰… ‘సమాదహం చిత్తం అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘సమాదహం చిత్తం పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి; ‘విమోచయం చిత్తం అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘విమోచయం చిత్తం పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి – చిత్తే చిత్తానుపస్సీ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తం కిస్స హేతు? నాహం, భిక్ఖవే, ముట్ఠస్సతిస్స అసమ్పజానస్స ఆనాపానస్సతిసమాధిభావనం వదామి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే , చిత్తే చిత్తానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనిచ్చానుపస్సీ…పే॰… విరాగానుపస్సీ…పే॰… నిరోధానుపస్సీ…పే॰… ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి, ‘పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ’తి సిక్ఖతి – ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. సో యం తం హోతి అభిజ్ఝాదోమనస్సానం పహానం తం పఞ్ఞాయ దిస్వా సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ భిక్ఖు తస్మిం సమయే విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

“ఏవం భావితో ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి ఏవం బహులీకతో చత్తారో సతిపట్ఠానే పరిపూరేతి.

“కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా కథం బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి? యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి – ఉపట్ఠితాస్స తస్మిం సమయే భిక్ఖునో సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఉపట్ఠితా సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“సో తథా సతో విహరన్తో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథా సతో విహరన్తో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి – ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“తస్స తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతో పవిచరతో పరివీమంసమాపజ్జతో ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతో పవిచరతో పరివీమంసమాపజ్జతో ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం – వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“ఆరద్ధవీరియస్స ఉప్పజ్జతి పీతి నిరామిసా. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఆరద్ధవీరియస్స ఉప్పజ్జతి పీతి నిరామిసా – పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“పీతిమనస్స కాయోపి పస్సమ్భతి, చిత్తమ్పి పస్సమ్భతి. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పీతిమనస్స కాయోపి పస్సమ్భతి, చిత్తమ్పి పస్సమ్భతి – పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“పస్సద్ధకాయస్స సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పస్సద్ధకాయస్స సుఖినో చిత్తం సమాధియతి – సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“సో తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి – ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి.

“యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వేదనాసు…పే॰… చిత్తే…పే॰… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి – ఉపట్ఠితాస్స తస్మిం సమయే భిక్ఖునో సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఉపట్ఠితా సతి హోతి అసమ్ముట్ఠా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి…పే॰….

సో తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథాసమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి – ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో ఆరద్ధో హోతి, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం తస్మిం సమయే భిక్ఖు భావేతి, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో తస్మిం సమయే భిక్ఖునో భావనాపారిపూరిం గచ్ఛతి. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో సతిపట్ఠానా ఏవం బహులీకతా సత్త బోజ్ఝఙ్గే పరిపూరేన్తి.

“కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా కథం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం; ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బోజ్ఝఙ్గా ఏవం బహులీకతా విజ్జావిముత్తిం పరిపూరేన్తీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. సంయోజనప్పహానసుత్తం

౯౯౩. ఆనాపానస్సతిసమాధి, భిక్ఖవే, భావితో బహులీకతో సంయోజనప్పహానాయ సంవత్తతి…పే॰… సత్తమం.

౮. అనుసయసముగ్ఘాతసుత్తం

౯౯౪. …అనుసయసముగ్ఘాతాయ సంవత్తతి…. అట్ఠమం.

౯. అద్ధానపరిఞ్ఞాసుత్తం

౯౯౫. …అద్ధానపరిఞ్ఞాయ సంవత్తతి…. నవమం.

౧౦. ఆసవక్ఖయసుత్తం

౯౯౬. ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తతి. కథం భావితో చ, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి కథం బహులీకతో సంయోజనప్పహానాయ సంవత్తతి… అనుసయసముగ్ఘాతాయ సంవత్తతి… అద్ధానపరిఞ్ఞాయ సంవత్తతి… ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా…పే॰ … పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీతి సిక్ఖతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీతి సిక్ఖతి. ఏవం భావితో ఖో, భిక్ఖవే, ఆనాపానస్సతిసమాధి ఏవం బహులీకతో సంయోజనప్పహానాయ సంవత్తతి…పే॰… అనుసయసముగ్ఘాతాయ సంవత్తతి…పే॰… అద్ధానపరిఞ్ఞాయ సంవత్తతి…పే॰… ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తతీతి. దసమం.

దుతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

ఇచ్ఛానఙ్గలం కఙ్ఖేయ్యం, ఆనన్దా అపరే దువే;
భిక్ఖూ సంయోజనానుసయా, అద్ధానం ఆసవక్ఖయన్తి.

ఆనాపానసంయుత్తం దసమం.

౧౧. సోతాపత్తిసంయుత్తం

౧. వేళుద్వారవగ్గో

౧. చక్కవత్తిరాజసుత్తం

౯౯౭. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో భగవా...పే.... ఏతదవోచ – “కిఞ్చాపి, భిక్ఖవే, రాజా చక్కవత్తీ [చక్కవత్తి (స్యా. కం. పీ. క.)] చతున్నం దీపానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి దేవానం తావతింసానం సహబ్యతం, సో తత్థ నన్దనే వనే అచ్ఛరాసఙ్ఘపరివుతో దిబ్బేహి చ పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి, సో చతూహి ధమ్మేహి అసమన్నాగతో, అథ ఖో సో అపరిముత్తోవ [అపరిముత్తో చ (స్యా. కం. క.)] నిరయా అపరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా అపరిముత్తో పేత్తివిసయా అపరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా. కిఞ్చాపి, భిక్ఖవే, అరియసావకో పిణ్డియాలోపేన యాపేతి, నన్తకాని చ ధారేతి, సో చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో, అథ ఖో సో పరిముత్తో [పరిముత్తో చ (స్యా. కం. క.)] నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా”.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ , భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి . ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో సన్దిట్ఠికో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఉజుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఞాయప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, సామీచిప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, యదిదం – చత్తారి పురిసయుగాని అట్ఠ పురిసపుగ్గలా, ఏస భగవతో సావకసఙ్ఘో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి అచ్ఛిద్దేహి అసబలేహి అకమ్మాసేహి భుజిస్సేహి విఞ్ఞుప్పసత్థేహి అపరామట్ఠేహి సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి. యో చ, భిక్ఖవే, చతున్నం దీపానం పటిలాభో, యో చతున్నం ధమ్మానం పటిలాభో చతున్నం దీపానం పటిలాభో చతున్నం ధమ్మానం పటిలాభస్స కలం నాగ్ఘతి సోళసి”న్తి. పఠమం.

౨. బ్రహ్మచరియోగధసుత్తం

౯౯౮. “చతూహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే....

సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో"తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన [వత్వా (సీ. పీ.) ఏవమీదిసేసు ఠానేసు] సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"యేసం సద్ధా చ సీలఞ్చ, పసాదో ధమ్మదస్సనం;
తే వే కాలేన పచ్చేన్తి, బ్రహ్మచరియోగధం సుఖ"న్తి. దుతియం;

౩. దీఘావుఉపాసకసుత్తం

౯౯౯. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన దీఘావు ఉపాసకో ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో దీఘావు ఉపాసకో పితరం జోతికం గహపతిం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, గహపతి, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్ద – 'దీఘావు, భన్తే , ఉపాసకో ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతీ'తి. ఏవఞ్చ వదేహి – 'సాధు కిర, భన్తే, భగవా యేన దీఘావుస్స ఉపాసకస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి. "ఏవం, తాతా"తి ఖో జోతికో గహపతి దీఘావుస్స ఉపాసకస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జోతికో గహపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – "దీఘావు, భన్తే, ఉపాసకో ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో . సో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి. ఏవఞ్చ వదేతి – 'సాధు కిర, భన్తే, భగవా యేన దీఘావుస్స ఉపాసకస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో భగవా నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన దీఘావుస్స ఉపాసకస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా దీఘావుం ఉపాసకం ఏతదవోచ – "కచ్చి తే, దీఘావు, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం? కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి, నో అభిక్కమన్తి; పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో అభిక్కమో"తి? "న మే, భన్తే, ఖమనీయం, న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి; అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో"తి. "తస్మాతిహ తే, దీఘావు, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో భవిస్సామి – ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో భవిస్సామి అఖణ్డేహి…పే.… సమాధిసంవత్తనికేహి'. ఏవఞ్హి తే, దీఘావు, సిక్ఖితబ్బ"న్తి.

"యానిమాని, భన్తే, భగవతా చత్తారి సోతాపత్తియఙ్గాని దేసితాని, సంవిజ్జన్తే తే ధమ్మా మయి, అహఞ్చ తేసు ధమ్మేసు సన్దిస్సామి. అహఞ్హి, భన్తే, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో అఖణ్డేహి…పే.… సమాధిసంవత్తనికేహీ"తి . "తస్మాతిహ త్వం, దీఘావు, ఇమేసు చతూసు సోతాపత్తియఙ్గేసు పతిట్ఠాయ ఛ విజ్జాభాగియే ధమ్మే ఉత్తరి భావేయ్యాసి. ఇధ త్వం, దీఘావు, సబ్బసఙ్ఖారేసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరాహి, అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞీ, దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞీ పహానసఞ్ఞీ విరాగసఞ్ఞీ నిరోధసఞ్ఞీతి. ఏవఞ్హి తే, దీఘావు, సిక్ఖితబ్బ"న్తి.

“యేమే, భన్తే, భగవతా ఛ విజ్జాభాగియా ధమ్మా దేసితా, సంవిజ్జన్తే తే ధమ్మా మయి, అహఞ్చ తేసు ధమ్మేసు సన్దిస్సామి. అహఞ్హి, భన్తే, సబ్బసఙ్ఖారేసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరామి, అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞీ, దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞీ పహానసఞ్ఞీ విరాగసఞ్ఞీ నిరోధసఞ్ఞీ. అపి చ మే, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘మా హేవాయం జోతికో గహపతి మమచ్చయేన విఘాతం ఆపజ్జీ’”తి [ఆపజ్జతి (క.)]. “మా త్వం, తాత దీఘావు, ఏవం మనసాకాసి. ఇఙ్ఘ త్వం, తాత దీఘావు, యదేవ తే భగవా ఆహ, తదేవ త్వం సాధుకం మనసి కరోహీ”తి.

అథ ఖో భగవా దీఘావుం ఉపాసకం ఇమినా ఓవాదేన ఓవదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో దీఘావు ఉపాసకో అచిరపక్కన్తస్స భగవతో కాలమకాసి. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “యో సో, భన్తే, దీఘావు నామ ఉపాసకో భగవతా సంఖిత్తేన ఓవాదేన ఓవదితో సో కాలఙ్కతో. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో”తి? “పణ్డితో, భిక్ఖవే, దీఘావు ఉపాసకో, పచ్చపాది [అహోసి సచ్చవాదీ (స్యా. కం. పీ. క.)] ధమ్మస్సానుధమ్మం, న చ మం ధమ్మాధికరణం [న చ ధమ్మాధికరణం (స్యా. కం. పీ. క.)] విహేసేసి [విహేఠేసి (ఇతిపి అఞ్ఞత్థ)]. దీఘావు, భిక్ఖవే, ఉపాసకో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా”తి. తతియం.

౪. పఠమసారిపుత్తసుత్తం

౧౦౦౦. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ ఆనన్దో సావత్థియం విహరన్తి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో…పే… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – “కతినం ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, ధమ్మానం సమన్నాగమనహేతు ఏవమయం పజా భగవతా బ్యాకతా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”తి ? “చతున్నం ఖో, ఆవుసో, ధమ్మానం సమన్నాగమనహేతు ఏవమయం పజా భగవతా బ్యాకతా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”.

“కతమేసం చతున్నం? ఇధావుసో, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా… పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే… సఙ్ఘే…పే… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో, చతున్నం ధమ్మానం సమన్నాగమనహేతు ఏవమయం పజా భగవతా బ్యాకతా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”తి. చతుత్థం.

౫. దుతియసారిపుత్తసుత్తం

౧౦౦౧. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం భగవా ఏతదవోచ – “‘సోతాపత్తియఙ్గం, సోతాపత్తియఙ్గ’న్తి హిదం, సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో సారిపుత్త, సోతాపత్తియఙ్గ”న్తి? “సప్పురిససంసేవో హి, భన్తే, సోతాపత్తియఙ్గం, సద్ధమ్మస్సవనం సోతాపత్తియఙ్గం, యోనిసోమనసికారో సోతాపత్తియఙ్గం, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి సోతాపత్తియఙ్గ”న్తి.

“సాధు సాధు, సారిపుత్త! సప్పురిససంసేవో హి, సారిపుత్త, సోతాపత్తియఙ్గం, సద్ధమ్మస్సవనం సోతాపత్తియఙ్గం, యోనిసోమనసికారో సోతాపత్తియఙ్గం, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి సోతాపత్తియఙ్గం”.

““సోతో, సోతో’తి హిదం, సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, సారిపుత్త, సోతో”తి? “అయమేవ హి, భన్తే, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సోతో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధీ”తి. “సాధు సాధు, సారిపుత్త! అయమేవ హి, సారిపుత్త, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సోతో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి”.

““సోతాపన్నో , సోతాపన్నో’తి హిదం, సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, సారిపుత్త, సోతాపన్నో”తి ? “యో హి, భన్తే, ఇమినా అరియేన అట్ఠఙ్గికేన మగ్గేన సమన్నాగతో అయం వుచ్చతి సోతాపన్నో, స్వాయం ఆయస్మా ఏవంనామో ఏవంగోత్తో”తి. “సాధు సాధు, సారిపుత్త! యో హి, సారిపుత్త, ఇమినా అరియేన అట్ఠఙ్గికేన మగ్గేన సమన్నాగతో అయం వుచ్చతి సోతాపన్నో, స్వాయం ఆయస్మా ఏవంనామో ఏవంగోత్తో”తి. పఞ్చమం.

౬. థపతిసుత్తం

౧౦౦౩. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ భగవతో చీవరకమ్మం కరోన్తి – “నిట్ఠితచీవరో భగవా తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమిస్సతీ”తి. తేన ఖో పన సమయేన ఇసిదత్తపురాణా థపతయో సాధుకే పటివసన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసుం ఖో ఇసిదత్తపురాణా థపతయో – “సమ్బహులా కిర భిక్ఖూ భగవతో చీవరకమ్మం కరోన్తి – ‘నిట్ఠితచీవరో భగవా తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమిస్సతీ’”తి.

అథ ఖో ఇసిదత్తపురాణా థపతయో మగ్గే పురిసం ఠపేసుం – “యదా త్వం, అమ్భో పురిస, పస్సేయ్యాసి భగవన్తం ఆగచ్ఛన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం, అథ అమ్హాకం ఆరోచేయ్యాసీ”తి. ద్వీహతీహం ఠితో ఖో సో పురిసో అద్దస భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన యేన ఇసిదత్తపురాణా థపతయో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఇసిదత్తపురాణే థపతయో ఏతదవోచ – “అయం సో, భన్తే, భగవా ఆగచ్ఛతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో. యస్స దాని కాలం మఞ్ఞథా”తి.

అథ ఖో ఇసిదత్తపురాణా థపతయో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధింసు. అథ ఖో భగవా మగ్గా ఓక్కమ్మ యేన అఞ్ఞతరం రుక్ఖమూలం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. ఇసిదత్తపురాణా థపతయో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే ఇసిదత్తపురాణా థపతయో భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“యదా మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘సావత్థియా కోసలేసు చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘సావత్థియా కోసలేసు చారికం పక్కన్తో’తి , హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా’”తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘కోసలేహి మల్లేసు చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే , భగవన్తం సుణామ – ‘కోసలేహి మల్లేసు చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘మల్లేహి వజ్జీసు చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘మల్లేహి వజ్జీసు చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘వజ్జీహి కాసీసు చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే భగవన్తం సుణామ – ‘వజ్జీహి కాసీసు చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘కాసీహి మాగధే చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘కాసీహి మాగధే చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి అనప్పకా నో తస్మిం సమయే అనత్తమనతా హోతి అనప్పకం దోమనస్సం – ‘దూరే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘మాగధేహి కాసీసు చారికం పక్కమిస్సతీ’తి , హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘మాగధేహి కాసీసు చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘కాసీహి వజ్జీసు చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘కాసీహి వజ్జీసు చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘వజ్జీహి మల్లేసు చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘వజ్జీహి మల్లేసు చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘మల్లేహి కోసలే చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘మల్లేహి కోసలే చారికం పక్కన్తో’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా’’తి.

“యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ – ‘కోసలేహి సావత్థిం చారికం పక్కమిస్సతీ’తి, హోతి నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా భవిస్సతీ’తి. యదా పన మయం, భన్తే, భగవన్తం సుణామ –

‘సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే’తి, హోతి అనప్పకా నో తస్మిం సమయే అత్తమనతా హోతి అనప్పకం సోమనస్సం – ‘ఆసన్నే నో భగవా’”తి.

“తస్మాతిహ, థపతయో, సమ్బాధో ఘరావాసో రజాపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. అలఞ్చ పన వో, థపతయో, అప్పమాదాయా”తి. “అత్థి ఖో నో, భన్తే, ఏతమ్హా సమ్బాధా అఞ్ఞో సమ్బాధో సమ్బాధతరో చేవ సమ్బాధసఙ్ఖాతతరో చా”తి. “కతమో పన వో, థపతయో, ఏతమ్హా సమ్బాధా అఞ్ఞో సమ్బాధో సమ్బాధతరో చేవ సమ్బాధసఙ్ఖాతతరో చా”తి?

“ఇధ మయం, భన్తే, యదా రాజా పసేనది కోసలో ఉయ్యానభూమిం నియ్యాతుకామో హోతి, యే తే రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స నాగా ఓపవయ్హా తే కప్పేత్వా, యా తా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పజాపతియో పియా మనాపా తా ఏకం పురతో ఏకం పచ్ఛతో నిసీదాపేమ. తాసం ఖో పన, భన్తే, భగినీనం ఏవరూపో గన్ధో హోతి, సేయ్యథాపి నామ గన్ధకరణ్డకస్స తావదేవ వివరియమానస్స, యథా తం రాజకఞ్ఞానం గన్ధేన విభూసితానం. తాసం ఖో పన, భన్తే, భగినీనం ఏవరూపో కాయసమ్ఫస్సో హోతి, సేయ్యథాపి నామ తూలపిచునో వా కప్పాసపిచునో వా, యథా తం రాజకఞ్ఞానం సుఖేధితానం. తస్మిం ఖో పన, భన్తే, సమయే నాగోపి రక్ఖితబ్బో హోతి, తాపి భగినియో రక్ఖితబ్బా హోన్తి, అత్తాపి రక్ఖితబ్బో హోతి. న ఖో పన మయం, భన్తే, అభిజానామ తాసు భగినీసు పాపకం చిత్తం ఉప్పాదేతా. అయం ఖో నో, భన్తే, ఏతమ్హా సమ్బాధా అఞ్ఞో సమ్బాధో సమ్బాధతరో చేవ సమ్బాధసఙ్ఖాతతరో చా”తి.

“తస్మాతిహ, థపతయో, సమ్బాధో ఘరావాసో రజాపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. అలఞ్చ పన వో, థపతయో, అప్పమాదాయ. చతూహి ఖో, థపతయో, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, థపతయో, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అజ్ఝాగారం వసతి ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో. ఇమేహి ఖో, థపతయో, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో.

“తుమ్హే ఖో, థపతయో, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… యం ఖో పన కిఞ్చి కులే దేయ్యధమ్మం సబ్బం తం అప్పటివిభత్తం సీలవన్తేహి కల్యాణధమ్మేహి. తం కిం మఞ్ఞథ, థపతయో, కతివిధా తే కోసలేసు మనుస్సా యే తుమ్హాకం సమసమా, యదిదం – దానసంవిభాగే”తి? “లాభా నో, భన్తే, సులద్ధం నో, భన్తే! యేసం నో భగవా ఏవం పజానాతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. వేళుద్వారేయ్యసుత్తం

౧౦౦౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన వేళుద్వారం నామ కోసలానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. అస్సోసుం ఖో తే వేళుద్వారేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం వేళుద్వారం అనుప్పత్తో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో

విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా [భగవాతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి'. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ"తి.

అథ ఖో తే వేళుద్వారేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు; సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే భగవతో సన్తికే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే వేళుద్వారేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "మయం, భో గోతమ, ఏవంకామా ఏవంఛన్దా ఏవంఅధిప్పాయా – పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసేయ్యామ, కాసికచన్దనం పచ్చనుభవేయ్యామ, మాలాగన్ధవిలేపనం ధారేయ్యామ, జాతరూపరజతం సాదియేయ్యామ, కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్యామ. తేసం నో భవం గోతమో అమ్హాకం ఏవంకామానం ఏవంఛన్దానం ఏవంఅధిప్పాయానం తథా ధమ్మం దేసేతు యథా మయం పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసేయ్యామ...పే.... సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్యామా"తి.

"అత్తూపనాయికం వో, గహపతయో, ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో తే వేళుద్వారేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"కతమో చ, గహపతయో, అత్తుపనాయికో ధమ్మపరియాయో? ఇధ, గహపతయో, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'అహం ఖోస్మి జీవితుకామో అమరితుకామో సుఖకామో దుక్ఖప్పటికూలో. యో ఖో మం జీవితుకామం అమరితుకామం సుఖకామం దుక్ఖప్పటికూలం జీవితా వోరోపేయ్య, న మేతం అస్స పియం మనాపం. అహఞ్చేవ ఖో పన పరం జీవితుకామం అమరితుకామం సుఖకామం దుక్ఖప్పటికూలం జీవితా వోరోపేయ్యం, పరస్సపి తం అస్స అప్పియం అమనాపం. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, పరస్స పేసో ధమ్మో అప్పియో అమనాపో. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, కథాహం పరం తేన సంయోజేయ్య'న్తి! సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ అత్తనా చ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, పరఞ్చ పాణాతిపాతా వేరమణియా సమాదపేతి, పాణాతిపాతా వేరమణియా చ వణ్ణం భాసతి. ఏవమస్సాయం కాయసమాచారో తికోటిపరిసుద్ధో హోతి.

"పున చపరం, గహపతయో, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యో ఖో మే అదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదియేయ్య, న మేతం అస్స పియం మనాపం. అహఞ్చేవ ఖో పన పరస్స అదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదియేయ్యం, పరస్సపి తం అస్స అప్పియం అమనాపం. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, పరస్స పేసో ధమ్మో అప్పియో అమనాపో. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, కథాహం పరం తేన సంయోజేయ్య'న్తి ! సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ అత్తనా చ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, పరఞ్చ అదిన్నాదానా వేరమణియా సమాదపేతి, అదిన్నాదానా వేరమణియా చ వణ్ణం భాసతి. ఏవమస్సాయం కాయసమాచారో తికోటిపరిసుద్ధో హోతి.

“పున చపరం, గహపతయో, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యో ఖో మే దారేసు చారిత్తం ఆపజ్జేయ్య, న మేతం అస్స పియం మనాపం. అహఞ్చేవ ఖో పన పరస్స దారేసు చారిత్తం ఆపజ్జేయ్యం, పరస్సపి తం అస్స అప్పియం అమనాపం. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, పరస్స పేసో ధమ్మో అప్పియో అమనాపో. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, కథాహం పరం తేన సంయోజేయ్య’న్తి! సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ అత్తనా చ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, పరఞ్చ కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణియా సమాదపేతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణియా చ వణ్ణం భాసతి. ఏవమస్సాయం కాయసమాచారో తికోటిపరిసుద్ధో హోతి.

“పున చపరం, గహపతయో, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యో ఖో మే ముసావాదేన అత్థం భఞ్జేయ్య, న మేతం అస్స పియం మనాపం. అహఞ్చేవ ఖో పన పరస్స ముసావాదేన అత్థం భఞ్జేయ్యం, పరస్సపి తం అస్స అప్పియం అమనాపం. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, పరస్స పేసో ధమ్మో అప్పియో అమనాపో. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, కథాహం పరం తేన సంయోజేయ్య’న్తి! సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ అత్తనా చ ముసావాదా పటివిరతో హోతి, పరఞ్చ ముసావాదా వేరమణియా సమాదపేతి, ముసావాదా వేరమణియా చ వణ్ణం భాసతి. ఏవమస్సాయం వచీసమాచారో తికోటిపరిసుద్ధో హోతి.

“పున చపరం, గహపతయో, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – యో ఖో మం పిసుణాయ వాచాయ మిత్తే భిన్దేయ్య [మిత్తేహి భేదేయ్య (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)], న మేతం అస్స పియం మనాపం. అహఞ్చేవ ఖో పన పరం పిసుణాయ వాచాయ మిత్తే భిన్దేయ్యం, పరస్సపి తం అస్స అప్పియం అమనాపం…పే॰… ఏవమస్సాయం వచీసమాచారో తికోటిపరిసుద్ధో హోతి.

“పున చపరం, గహపతయో, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – యో ఖో మం ఫరుసాయ వాచాయ సముదాచరేయ్య, న మేతం అస్స పియం మనాపం. అహఞ్చేవ ఖో పన పరం ఫరుసాయ వాచాయ సముదాచరేయ్యం, పరస్సపి తం అస్స అప్పియం అమనాపం. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో…పే॰… ఏవమస్సాయం వచీసమాచారో తికోటిపరిసుద్ధో హోతి.

“పున చపరం, గహపతయో, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యో ఖో మం సమ్ఫభాసేన సమ్ఫప్పలాపభాసేన సముదాచరేయ్య, న మేతం అస్స పియం మనాపం. అహఞ్చేవ ఖో పన పరం సమ్ఫభాసేన సమ్ఫప్పలాపభాసేన సముదాచరేయ్యం, పరస్సపి తం అస్స అప్పియం అమనాపం. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, పరస్స పేసో ధమ్మో అప్పియో అమనాపో. యో ఖో మ్యాయం ధమ్మో అప్పియో అమనాపో, కథాహం పరం తేన సంయోజేయ్య’న్తి! సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ అత్తనా చ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి , పరఞ్చ సమ్ఫప్పలాపా వేరమణియా సమాదపేతి, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణియా చ వణ్ణం భాసతి. ఏవమస్సాయం వచీసమాచారో తికోటిపరిసుద్ధో హోతి.

“సో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి; ధమ్మే …పే॰… సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే॰… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. యతో ఖో, గహపతయో, అరియసావకో ఇమేహి సత్తహి సద్ధమ్మేహి [ధమ్మేహి (సీ॰)] సమన్నాగతో హోతి ఇమేహి చతూహి ఆకఙ్ఖియేహి ఠానేహి, సో

ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయొమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని [ఖీణతిరచ్ఛానయోనియో (సీ. స్యా. కం. పీ.), ఖీణతిరచ్ఛానయోనికో (క.)] ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”తి.

ఏవం వుత్తే వేళుద్వారేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఏతే మయం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకే నో భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతే [పాణుపేతం (క.)] సరణం గతే”తి. సత్తమం.

౮. పఠమగిఞ్జకావసథసుత్తం

౧౦౦౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఞాతికే విహరతి గిఞ్జకావసథే. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“సాళ్హో నామ, భన్తే, భిక్ఖు కాలఙ్కతో; తస్స కా గతి కో అభిసమ్పరాయో? నన్దా నామ, భన్తే, భిక్ఖునీ కాలఙ్కతా; తస్సా కా గతి కో అభిసమ్పరాయో? సుదత్తో నామ, భన్తే, ఉపాసకో కాలఙ్కతో; తస్స కా గతి కో అభిసమ్పరాయో? సుజాతా నామ, భన్తే, ఉపాసికా కాలఙ్కతా; తస్సా కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో”తి?

“సాళ్హో , ఆనన్ద, భిక్ఖు కాలఙ్కతో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. నన్దా, ఆనన్ద, భిక్ఖునీ కాలఙ్కతా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినీ అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా. సుదత్తో, ఆనన్ద, ఉపాసకో కాలఙ్కతో తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ; సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతి. సుజాతా, ఆనన్ద, ఉపాసికా కాలఙ్కతా తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా.

“అనచ్ఛరియం ఖో పనేతం, ఆనన్ద, యం మనుస్సభూతో కాలం కరేయ్య; తస్మిం తస్మిం చే మం కాలఙ్కతే ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛిస్సథ. విహేసా పేసా, ఆనన్ద, అస్స తథాగతస్స. తస్మాతిహానన్ద , ధమ్మాదాసం నామ ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి; యేన సమన్నాగతో అరియసావకో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయొమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”.

“కతమో చ సో, ఆనన్ద, ధమ్మాదాసో ధమ్మపరియాయో; యేన సమన్నాగతో అరియసావకో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయొమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”?

“ఇధ, ఆనన్ద, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. అయం ఖో సో, ఆనన్ద, ధమ్మాదాసో ధమ్మపరియాయో; యేన సమన్నాగతో అరియసావకో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”తి. అట్ఠమం.

(తీణిపి సుత్తన్తాని ఏకనిదానాని).

౯. దుతియగిఞ్జకావసథసుత్తం

౧౦౦౭. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అసోకో నామ, భన్తే, భిక్ఖు కాలఙ్కతో; తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో? అసోకా నామ, భన్తే, భిక్ఖునీ కాలఙ్కతా…పే॰… అసోకో నామ, భన్తే, ఉపాసకో కాలఙ్కతో…పే॰… అసోకా నామ, భన్తే, ఉపాసికా కాలఙ్కతా; తస్సా కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో”తి?

“అసోకో, ఆనన్ద, భిక్ఖు కాలఙ్కతో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి…పే॰… (పురిమవేయ్యాకరణేన ఏకనిదానం).

“అయం ఖో సో, ఆనన్ద, ధమ్మాదాసో ధమ్మపరియాయో; యేన సమన్నాగతో అరియసావకో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”తి. నవమం.

౧౦. తతియగిఞ్జకావసథసుత్తం

౧౦౦౮. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కక్కటో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో కాలఙ్కతో; తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో? కళిభో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో…పే॰… నికతో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో…పే॰… కటిస్సహో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో…పే॰… తుట్ఠో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో…పే॰… సన్తుట్ఠో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో…పే॰… భద్దో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో…పే॰… సుభద్దో నామ, భన్తే, ఞాతికే ఉపాసకో కాలఙ్కతో; తస్స కా గతి కో అభిసమ్పరాయో”తి?

“కక్కటో , ఆనన్ద, ఉపాసకో కాలఙ్కతో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. కళిభో, ఆనన్ద …పే॰… నికతో, ఆనన్ద…పే॰… కటిస్సహో, ఆనన్ద …పే॰… తుట్ఠో, ఆనన్ద…పే॰… సన్తుట్ఠో, ఆనన్ద…పే॰… భద్దో, ఆనన్ద…పే॰… సుభద్దో, ఆనన్ద, ఉపాసకో కాలఙ్కతో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. (సబ్బే ఏకగతికా కాతబ్బా).

“పరోపఞ్ఞాస, ఆనన్ద, ఞాతికే ఉపాసకా కాలఙ్కతా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినో అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా. సాధికనవుతి, ఆనన్ద, ఞాతికే ఉపాసకా కాలఙ్కతా తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామినో; సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తి. ఛాతిరేకాని ఖో, ఆనన్ద, పఞ్చసతాని ఞాతికే ఉపాసకా కాలఙ్కతా తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా.

“అనచ్ఛరియం ఖో పనేతం, ఆనన్ద, యం మనుస్సభూతో కాలం కరేయ్య; తస్మిం తస్మిం చే మం కాలఙ్కతే ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛిస్సథ. విహేసా పేసా, ఆనన్ద, అస్స తథాగతస్స. తస్మాతిహానన్ద, ధమ్మాదాసం నామ ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి; యేన సమన్నాగతో అరియసావకో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”.

“కతమో చ సో, ఆనన్ద, ధమ్మాదాసో ధమ్మపరియాయో; యేన సమన్నాగతో అరియసావకో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”.

“ఇధానన్ద , అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే.… సమాధిసంవత్తనికేహి. అయం ఖో సో, ఆనన్ద, ధమ్మాదాసో ధమ్మపరియాయో; యేన సమన్నాగతో అరియసావకో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో, సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”తి. దసమం.

వేళుద్వారవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

రాజా ఓగధదీఘావు, సారిపుత్తాపరే దువే;
థపతీ వేళుద్వారేయ్యా, గిఞ్జకావసథే తయోతి.

౨. రాజకారామవగ్గో

౧. సహస్సభిక్ఖునిసఙ్ఘసుత్తం

౧౦౦౭. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి రాజకారామే. అథ ఖో సహస్సభిక్ఖునిసఙ్ఘో [సహస్సో భిక్ఖునిసంఘో (సీ.)] యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తా భిక్ఖునియో భగవా ఏతదవోచ –

“చతూహి ఖో, భిక్ఖునియో, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖునియో, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే॰... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే ...పే॰... సఙ్ఘే...పే॰... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి, అఖణ్డేహి...పే॰... సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖునియో, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. పఠమం.

౨. బ్రాహ్మణసుత్తం

౧౦౦౮. సావత్థినిదానం . “బ్రాహ్మణా, భిక్ఖవే, ఉదయగామినిం నామ పటిపదం పఞ్ఞపేన్తి. తే సావకం ఏవం సమాదపేన్తి – ‘ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, కాలస్సేవ ఉట్ఠాయ పాచీనముఖో యాహి. సో త్వం మా సోబ్భం పరివజ్జేహి, మా పపాతం, మా ఖాణుం, మా కణ్డకఠానం [కణ్డకం ఠానం (పీ॰ క॰)], మా చన్దనియం, మా ఓళిగల్లం. యత్థ [యత్థేవ (స్యా॰ కం॰), యాని వా (సీ॰)] పపతేయ్యాసి తత్థేవ మరణం ఆగమేయ్యాసి. ఏవం త్వం, అమ్భో పురిస, కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్ససీ’”తి.

“తం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, బ్రాహ్మణానం బాలగమనమేతం [బాలానం గమనమేతం (సీ॰)] మూళ్హగమనమేతం న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి. అహఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియస్స వినయే ఉదయగామినిం పటిపదం పఞ్ఞపేమి; యా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“కతమా చ సా, భిక్ఖవే, ఉదయగామినీ పటిపదా; యా ఏకన్తనిబ్బిదాయ...పే॰... నిబ్బానాయ సంవత్తతి? ఇధ , భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో...పే॰... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి; ధమ్మే...పే॰... సఙ్ఘే...పే॰... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి... పే॰... సమాధిసంవత్తనికేహి. అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, ఉదయగామినీ పటిపదా ఏకన్తనిబ్బిదాయ...పే॰... నిబ్బానాయ సంవత్తతీ”తి. దుతియం.

౩. ఆనన్దత్థేరసుత్తం

౧౦౦౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ ఆనన్దో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో సావత్థియం విహరన్తి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “కతినం ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద , ధమ్మానం పహానా, కతినం ధమ్మానం సమన్నాగమనహేతు, ఏవమయం పజా భగవతా బ్యాకతా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”తి? “చతున్నం ఖో, ఆవుసో, ధమ్మానం పహానా, చతున్నం ధమ్మానం సమన్నాగమనహేతు, ఏవమయం పజా భగవతా బ్యాకతా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”తి.

“కతమేసం చతున్నం? యథారూపేన ఖో, ఆవుసో, బుద్ధే అప్పసాదేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తథారూపస్స బుద్ధే అప్పసాదో న హోతి. యథారూపేన చ ఖో, ఆవుసో, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో సుతవా అరియసావకో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి తథారూపస్స బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా”తి.

“యథారూపేన చ ఖో, ఆవుసో, ధమ్మే అప్పసాదేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తథారూపస్స ధమ్మే అప్పసాదో న హోతి. యథారూపేన చ ఖో, ఆవుసో, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో సుతవా అరియసావకో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి తథారూపస్స ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదో హోతి – స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే.… విఞ్ఞూహీతి.

“యథారూపేన చ ఖో, ఆవుసో, సఙ్ఘే అప్పసాదేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తథారూపస్స సఙ్ఘే అప్పసాదో న హోతి. యథారూపేన చ ఖో, ఆవుసో, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో సుతవా అరియసావకో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి తథారూపస్స సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదో హోతి – సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి.

“యథారూపేన చ ఖో, ఆవుసో, దుస్సీల్యేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తథారూపస్స దుస్సీల్యం న హోతి. యథారూపేహి చ ఖో, ఆవుసో, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో సుతవా అరియసావకో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి తథారూపాని అరియకన్తాని సీలాని హోన్తి అఖణ్డాని…పే.… సమాధిసంవత్తనికాని. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో, చతున్నం ధమ్మానం పహానా ఇమేసం చతున్నం ధమ్మానం సమన్నాగమనహేతు ఏవమయం పజా భగవతా బ్యాకతా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”తి. తతియం.

౪. దుగ్గతిభయసుత్తం

౧౦౧౦. “చతూహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సబ్బదుగ్గతిభయం సమతిక్కన్తో హోతి. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే.… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సబ్బదుగ్గతిభయం సమతిక్కన్తో హోతీ”తి. చతుత్థం.

౫. దుగ్గతివినిపాతభయసుత్తం

౧౦౧౧. “చతూహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సబ్బదుగ్గతివినిపాతభయం సమతిక్కన్తో హోతి. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే.…

సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి... పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సబ్బదుగ్గతివినిపాతభయం సమతిక్కన్తో హోతీ"తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమమిత్తామచ్చసుత్తం

౧౦౧౨. "యే తే, భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ, యే చ సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం – మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా – తే, భిక్ఖవే, చతూసు సోతాపత్తియఙ్గేసు సమాదపేతబ్బా , నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా. కతమేసు చతూసు? బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదే సమాదపేతబ్బా, నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేసు సీలేసు సమాదపేతబ్బా, నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా అఖణ్డేసు...పే.... సమాధిసంవత్తనికేసు. యే తే, భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ , యే చ సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం – మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా – తే, భిక్ఖవే, ఇమేసు చతూసు సోతాపత్తియఙ్గేసు సమాదపేతబ్బా, నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా"తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియమిత్తామచ్చసుత్తం

౧౦౧౩. "యే తే, భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ, యే చ సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం – మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా – తే, భిక్ఖవే, చతూసు సోతాపత్తియఙ్గేసు సమాదపేతబ్బా, నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా. కతమేసు చతూసు? బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదే సమాదపేతబ్బా, నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా"తి.

"సియా, భిక్ఖవే, చతున్నం మహాభూతానం అఞ్ఞథత్తం – పథవీధాతుయా, ఆపోధాతుయా, తేజోధాతుయా, వాయోధాతుయా – న త్వేవ బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతస్స అరియసావకస్స సియా అఞ్ఞథత్తం. తత్రిదం అఞ్ఞథత్తం – సో వత బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో అరియసావకో నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా పేత్తివిసయం వా ఉపపజ్జిస్సతీ"తి – నేతం ఠానం విజ్జతి. "ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేసు సీలేసు సమాదపేతబ్బా, నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా అఖణ్డేసు...పే.... సమాధిసంవత్తనికేసు. సియా, భిక్ఖవే, చతున్నం మహాభూతానం అఞ్ఞథత్తం – పథవీధాతుయా, ఆపోధాతుయా, తేజోధాతుయా, వాయోధాతుయా – న త్వేవ అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతస్స అరియసావకస్స సియా అఞ్ఞథత్తం. తత్రిదం అఞ్ఞథత్తం – సో వత అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో అరియసావకో నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా పేత్తివిసయం వా ఉపపజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. యే తే, భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ, యే చ సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం – మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా – తే, భిక్ఖవే , ఇమేసు చతూసు సోతాపత్తియఙ్గేసు సమాదపేతబ్బా, నివేసేతబ్బా, పతిట్ఠాపేతబ్బా"తి. సత్తమం.

౮. పఠమదేవచారికసుత్తం

౧౦౧౮. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి. అథ ఖో సమ్బహులా తావతింసకాయికా దేవతాయో యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తా దేవతాయో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

"సాధు ఖో, ఆవుసో, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, ఆవుసో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, ఆవుసో, ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... సాధు ఖో, ఆవుసో, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, ఆవుసో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

"సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి. అట్ఠమం.

౯. దుతియదేవచారికసుత్తం

౧౦౧౯. సావత్థినిదానం . అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి. అథ ఖో సమ్బహులా తావతింసకాయికా దేవతాయో యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తా దేవతాయో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

"సాధు ఖో, ఆవుసో, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, ఆవుసో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా. సాధు ఖో, ఆవుసో, ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, ఆవుసో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా"తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా. సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా”తి. నవమం.

౧౦. తతియదేవచారికసుత్తం

౧౦౧౬. అథ ఖో భగవా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి. అథ ఖో సమ్బహులా తావతింసకాయికా దేవతాయో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తా దేవతాయో భగవా ఏతదవోచ –

“సాధు ఖో, ఆవుసో, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, ఆవుసో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా. సాధు ఖో, ఆవుసో , ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, ఆవుసో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”తి.

“సాధు ఖో, మారిస, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస, ఏవమయం పజా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా. సాధు ఖో, మారిస, ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస, ఏవమయం పజా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా”తి. దసమం.

రాజకారామవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

సహస్సబ్రాహ్మణానన్ద , దుగ్గతి అపరే దువే;
మిత్తామచ్చా దువే వుత్తా, తయో చ దేవచారికాతి.

౩. సరణానివగ్గో

౧. పఠమమహానామసుత్తం

౧౦౧౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇదం, భన్తే, కపిలవత్థు ఇద్ధఞ్చేవ ఫీతఞ్చ బాహుజఞ్ఞం ఆకిణ్ణమనుస్సం సమ్బాధబ్యూహం. సో ఖ్వాహం, భన్తే, భగవన్తం వా పయిరుపాసిత్వా మనోభావనీయే వా భిక్ఖూ సాయన్హసమయం కపిలవత్థుం పవిసన్తో; భన్తేనపి [విబ్భన్తేనపి (సీ.), భమన్తేనపి (క.)] హత్థినా సమాగచ్ఛామి ; భన్తేనపి అస్సేన సమాగచ్ఛామి; భన్తేనపి రథేన సమాగచ్ఛామి; భన్తేనపి సకటేన సమాగచ్ఛామి; భన్తేనపి పురిసేన సమాగచ్ఛామి. తస్స మయ్హం, భన్తే, తస్మిం సమయే ముస్సతేవ [ముసతేవ (?)] భగవన్తం ఆరబ్భ సతి, ముస్సతి [ముసతి (?)] ధమ్మం ఆరబ్భ సతి, ముస్సతి సఙ్ఘం ఆరబ్భ సతి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – 'ఇమమ్హి చాహం సమయే కాలం కరేయ్యం, కా మయ్హం గతి, కో అభిసమ్పరాయో'"తి?

"మా భాయి, మహానామ, మా భాయి, మహానామ! అపాపకం తే మరణం భవిస్సతి అపాపికా కాలంకిరియా [కాలకిరియా (సీ. స్యా. కం.)]. యస్స కస్సచి, మహానామ, దీఘరత్తం సద్ధాపరిభావితం చిత్తం సీలపరిభావితం చిత్తం సుతపరిభావితం చిత్తం చాగపరిభావితం చిత్తం పఞ్ఞాపరిభావితం చిత్తం, తస్స యో హి ఖ్వాయం కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో [చాతుమ్మహాభూతికో (సీ. స్యా. కం.)] మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మో. తం ఇధేవ కాకా వా ఖాదన్తి గిజ్ఝా వా ఖాదన్తి కులలా వా ఖాదన్తి సునఖా వా ఖాదన్తి సిఙ్గాలా [సిగాలా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా ఖాదన్తి వివిధా వా పాణకజాతా ఖాదన్తి; యఞ్చ ఖ్వస్స చిత్తం దీఘరత్తం సద్ధాపరిభావితం...పే.... పఞ్ఞాపరిభావితం తం ఉద్ధగామి హోతి విసేసగామి.

"సేయ్యథాపి, మహానామ, పురిసో సప్పికుమ్భం వా తేలకుమ్భం వా గమ్భీరం ఉదకరహదం ఓగాహిత్వా భిన్దేయ్య. తత్ర యా అస్స సక్ఖరా వా కఠలా [కథలా (పీ. క.)] వా సా అధోగామీ అస్స, యఞ్చ ఖ్వస్స తత్ర సప్పి వా తేలం వా తం ఉద్ధగామి అస్స విసేసగామి. ఏవమేవ ఖో, మహానామ, యస్స కస్సచి దీఘరత్తం సద్ధాపరిభావితం చిత్తం...పే.... పఞ్ఞాపరిభావితం చిత్తం తస్స యో హి ఖ్వాయం కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మో తం ఇధేవ కాకా వా ఖాదన్తి గిజ్ఝా వా ఖాదన్తి కులలా వా ఖాదన్తి సునఖా వా ఖాదన్తి సిఙ్గాలా వా ఖాదన్తి వివిధా వా పాణకజాతా ఖాదన్తి; యఞ్చ ఖ్వస్స చిత్తం దీఘరత్తం సద్ధాపరిభావితం...పే.... పఞ్ఞాపరిభావితం తం ఉద్ధగామి హోతి విసేసగామి. తుయ్హం ఖో పన, మహానామ, దీఘరత్తం సద్ధాపరిభావితం చిత్తం...పే.... పఞ్ఞాపరిభావితం చిత్తం . మా భాయి, మహానామ , మా భాయి, మహానామ! అపాపకం తే మరణం భవిస్సతి, అపాపికా కాలంకిరియా"తి. పఠమం.

౨. దుతియమహానామసుత్తం

౧౦౧౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇదం, భన్తే, కపిలవత్థు ఇద్ధఞ్చేవ ఫీతఞ్చ బాహుజఞ్ఞం ఆకిణ్ణమనుస్సం సమ్బాధబ్యూహం. సో ఖ్వాహం, భన్తే, భగవన్తం వా పయిరుపాసిత్వా మనోభావనీయే వా భిక్ఖూ

సాయన్హసమయం కపిలవత్థుం పవిసన్తో; భన్తేనపి హత్థినా సమాగచ్ఛామి; భన్తేనపి అస్సేన సమాగచ్ఛామి; భన్తేనపి రథేన సమాగచ్ఛామి; భన్తే, నపి సకటేన సమాగచ్ఛామి; భన్తే, నపి పురిసేన సమాగచ్ఛామి. తస్స మయ్హం, భన్తే, తస్మిం సమయే ముస్సతేవ భగవన్తం ఆరబ్భ సతి, ముస్సతి ధమ్మం ఆరబ్భ సతి, ముస్సతి సఙ్ఘం ఆరబ్భ సతి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – 'ఇమమ్హి చాహం సమయే కాలం కరేయ్యం, కా మయ్హం గతి, కో అభిసమ్పరాయో'"తి?

"మా భాయి, మహానామ, మా భాయి, మహానామ! అపాపకం తే మరణం భవిస్సతి అపాపికా కాలంకిరియా. చతూహి ఖో, మహానామ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో. కతమేహి చతూహి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా… పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే… సఙ్ఘే …పే… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే… సమాధిసంవత్తనికేహి.

"సేయ్యథాపి , మహానామ, రుక్ఖో పాచీననిన్నో పాచీనపోణో పాచీనపబ్భారో, సో మూలచ్ఛిన్నో కతమేన పపతేయ్యా"తి? "యేన, భన్తే, నిన్నో యేన పోణో యేన పబ్భారో"తి. "ఏవమేవ ఖో, మహానామ, ఇమేహి చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో నిబ్బాననిన్నో హోతి నిబ్బానపోణో నిబ్బానపబ్భారో"తి. దుతియం.

౩. గోధసక్కసుత్తం

౧౦౧౯. కపిలవత్థునిదానం . అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన గోధా సక్కో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా గోధం సక్కం ఏతదవోచ – "కతిహి [కతీహి (పీ. క.) రూపసిద్ధి ఓలోకేతబ్బా] త్వం, గోధే, ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానాసి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణ"న్తి?

"తీహి ఖ్వాహం, మహానామ, ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణం. కతమేహి తీహి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే… సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి. ఇమేహి ఖ్వాహం, మహానామ, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణం.

"త్వం పన, మహానామ, కతిహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానాసి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణ"న్తి? "చతూహి ఖ్వాహం, గోధే, ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణం. కతమేహి చతూహి? ఇధ, గోధే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే… సఙ్ఘే…పే… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖ్వాహం, గోధే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణ"న్తి.

“ఆగమేహి త్వం, మహానామ, ఆగమేహి త్వం, మహానామ! భగవావ ఏతం జానేయ్య ఏతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం వా అసమన్నాగతం వా”తి. “ఆయామ, గోధే, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో ఏతమత్థం ఆరోచేస్సామా”తి. అథ ఖో మహానామో సక్కో గోధా చ సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధాహం , భన్తే, యేన గోధా సక్కో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా గోధం సక్కం ఏతదవోచం – ‘కతిహి త్వం, గోధే, ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానాసి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణం’? ఏవం వుత్తే, భన్తే, గోధా సక్కో మం ఏతదవోచ –

“తీహి ఖ్వాహం, మహానామ, ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణం. కతమేహి తీహి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే॰… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి. ఇమేహి ఖ్వాహం, మహానామ, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణం. త్వం పన, మహానామ, కతమేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానాసి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణ”న్తి?

“ఏవం వుత్తాహం, భన్తే, గోధం సక్కం ఏతదవోచం – ‘చతూహి ఖ్వాహం, గోధే, ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణం. కతమేహి చతూహి? ఇధ, గోధే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖ్వాహం, గోధే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం సోతాపన్నపుగ్గలం ఆజానామి అవినిపాతధమ్మం నియతం సమ్బోధిపరాయణ’”న్తి.

“ఏవం వుత్తే, భన్తే, గోధా సక్కో మం ఏతదవోచ – ‘ఆగమేహి త్వం, మహానామ, ఆగమేహి త్వం, మహానామ! భగవావ ఏతం జానేయ్య ఏతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం వా అసమన్నాగతం వా’”తి. “ఇధ , భన్తే, కోచిదేవ ధమ్మో సముప్పాదో ఉప్పజ్జేయ్య, ఏకతో అస్స భగవా ఏకతో భిక్ఖుసఙ్ఘో చ. యేనేవ భగవా తేనేవాహం అస్సం. ఏవం పసన్నం మం, భన్తే, భగవా ధారేతు. ఇధ, భన్తే, కోచిదేవ ధమ్మో సముప్పాదో ఉప్పజ్జేయ్య, ఏకతో అస్స భగవా ఏకతో భిక్ఖుసఙ్ఘో భిక్ఖునిసఙ్ఘో చ. యేనేవ భగవా తేనేవాహం అస్సం. ఏవం పసన్నం మం, భన్తే, భగవా ధారేతు. ఇధ, భన్తే, కోచిదేవ ధమ్మో సముప్పాదో ఉప్పజ్జేయ్య, ఏకతో అస్స భగవా ఏకతో భిక్ఖుసఙ్ఘో భిక్ఖునిసఙ్ఘో చ ఉపాసకా చ. యేనేవ భగవా తేనేవాహం అస్సం. ఏవం పసన్నం మం, భన్తే, భగవా ధారేతు. ఇధ, భన్తే, కోచిదేవ ధమ్మో సముప్పాదో ఉప్పజ్జేయ్య, ఏకతో అస్స భగవా ఏకతో భిక్ఖుసఙ్ఘో భిక్ఖునిసఙ్ఘో ఉపాసకా ఉపాసికాయో చ. యేనేవ భగవా తేనేవాహం అస్సం. ఏవం పసన్నం మం, భన్తే, భగవా ధారేతు. ఇధ, భన్తే, కోచిదేవ ధమ్మో సముప్పాదో ఉప్పజ్జేయ్య, ఏకతో అస్స భగవా ఏకతో భిక్ఖుసఙ్ఘో భిక్ఖునిసఙ్ఘో ఉపాసకా ఉపాసికాయో సదేవకో చ లోకో సమారకో సబ్రహ్మకో సస్సమణబ్రాహ్మణీ పజా సదేవమనుస్సా. యేనేవ భగవా తేనేవాహం

అస్సం. ఏవం పసన్నం మం, భన్తే, భగవా ధారేతూ"తి. "ఏవంవాదీ త్వం, గోధే, మహానామం సక్కం కిం వదేసీ"తి? "ఏవంవాదాహం, భన్తే, మహానామం సక్కం న కిఞ్చి వదామి, అఞ్ఞత్ర కల్యాణా అఞ్ఞత్ర కుసలా"తి. తతియం.

౪. పఠమసరణానిసక్కసుత్తం

౧౦౨౦. కపిలవత్థునిదానం . తేన ఖో పన సమయేన సరణాని [సరకాని (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సక్కో కాలఙ్కతో హోతి. సో భగవతా బ్యాకతో – "సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో"తి. తత్ర సుదం సమ్బహులా సక్కా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఉజ్ఝాయన్తి ఖీయన్తి విపాచేన్తి – "అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! ఏత్థ దాని కో న సోతాపన్నో భవిస్సతి! యత్ర హి నామ సరణాని సక్కో కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – 'సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో'తి. సరణాని సక్కో సిక్ఖాదుబ్బల్యమాపాది, మజ్జపానం అపాయీ"తి.

అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ, భన్తే, సరణాని సక్కో కాలఙ్కతో. సో భగవతా బ్యాకతో – 'సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో'తి. తత్ర సుదం, భన్తే, సమ్బహులా సక్కా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఉజ్ఝాయన్తి ఖీయన్తి విపాచేన్తి – "అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత భో! ఏత్థ దాని కో న సోతపన్నో భవిస్సతి! యత్ర హి నామ సరణాని సక్కో కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – 'సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో'తి. సరణాని సక్కో సిక్ఖాదుబ్బల్యమాపాది, మజ్జపానం అపాయీ"తి.

"యో సో, మహానామ, దీఘరత్తం ఉపాసకో బుద్ధం సరణం గతో ధమ్మం సరణం గతో సఙ్ఘం సరణం గతో, సో కథం వినిపాతం గచ్ఛేయ్య! యఞ్హి తం, మహానామ, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'దీఘరత్తం ఉపాసకో బుద్ధం సరణం గతో ధమ్మం సరణం గతో సఙ్ఘం సరణం గతో'తి, సరణాని సక్కం సమ్మా వదమానో వదేయ్య. సరణాని , మహానామ, సక్కో దీఘరత్తం ఉపాసకో బుద్ధం సరణం గతో ధమ్మం సరణం గతో సఙ్ఘం సరణం గతో. సో కథం వినిపాతం గచ్ఛేయ్య!

"ఇధ, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... హాసపఞ్ఞో జవనపఞ్ఞో విముత్తియా చ సమన్నాగతో. సో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

"ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... హాసపఞ్ఞో జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో హోతి తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా [అస్మా (స్యా. కం. పీ. క.)] లోకా. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో. సో తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ హోతి, సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరోతి . అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి; ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో. సో తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణోతి . అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో న హేవ ఖో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి... న ధమ్మే...పే.... న సఙ్ఘే...పే.... న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో. అపి చస్స ఇమే ధమ్మా హోన్తి – సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. తథాగతప్పవేదితా చస్స ధమ్మా పఞ్ఞాయ మత్తసో నిజ్ఝానం ఖమన్తి. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో అగన్తా నిరయం అగన్తా తిరచ్ఛానయోనిం అగన్తా పేత్తివిసయం అగన్తా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో న హేవ ఖో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి... న ధమ్మే...పే.... న సఙ్ఘే...పే.... న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో, అపి చస్స ఇమే ధమ్మా హోన్తి సద్ధిన్ద్రియం... పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం. తథాగతే చస్స సద్ధామత్తం హోతి పేమమత్తం. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో అగన్తా నిరయం అగన్తా తిరచ్ఛానయోనిం అగన్తా పేత్తివిసయం అగన్తా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం. ఇమే చేపి, మహానామ, మహాసాలా సుభాసితం దుబ్భాసితం ఆజానేయ్యుం, ఇమే చాహం [ఇమేవాహం (స్యా. కం.), ఇమేసాహం (క.)] మహాసాలే బ్యాకరేయ్యం – ‘సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా’తి; కిమఙ్గం [కిమఙ్గ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పన సరణానిం సక్కం. సరణాని, మహానామ, సక్కో మరణకాలే సిక్ఖం సమాదియీ”తి. చతుత్థం.

౫. దుతియసరణానిసక్కసుత్తం

౧౦౨౧. కపిలవత్థునిదానం . తేన ఖో పన సమయేన సరణాని సక్కో కాలఙ్కతో హోతి. సో భగవతా బ్యాకతో – “సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. తత్ర సుదం సమ్బహులా సక్కా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఉజ్ఝాయన్తి ఖీయన్తి విపాచేన్తి – “అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! ఏత్థ దాని కో న సోతాపన్నో భవిస్సతి! యత్ర హి నామ సరణాని సక్కో కాలఙ్కతో. సో భగవతా బ్యాకతో – ‘సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’తి. సరణాని సక్కో సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ అహోసీ”తి. అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధ, భన్తే, సరణాని సక్కో కాలఙ్కతో. సో భగవతా బ్యాకతో – ‘సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’తి. తత్ర సుదం, భన్తే, సమ్బహులా సక్కా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఉజ్ఝాయన్తి ఖీయన్తి విపాచేన్తి – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! ఏత్థ దాని కో న సోతాపన్నో భవిస్సతి! యత్ర హి నామ సరణాని సక్కో కాలఙ్కతో. సో భగవతా బ్యాకతో – సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణోతి. సరణాని సక్కో సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ అహోసీ’”తి.

“యో సో, మహానామ, దీఘరత్తం ఉపాసకో బుద్ధం సరణం గతో ధమ్మం సరణం గతో సఙ్ఘం సరణం గతో, సో కథం వినిపాతం గచ్ఛేయ్య! యఞ్హి తం, మహానామ, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘దీఘరత్తం ఉపాసకో బుద్ధం సరణం గతో ధమ్మం సరణం గతో సఙ్ఘం సరణం గతో’, సరణానిం సక్కం సమ్మా వదమానో వదేయ్య. సరణాని, మహానామ, సక్కో దీఘరత్తం ఉపాసకో బుద్ధం సరణం గతో ధమ్మం సరణం గతో సఙ్ఘం సరణం గతో, సో కథం వినిపాతం గచ్ఛేయ్య!

“ఇధ, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే ఏకన్తగతో హోతి అభిప్పసన్నో – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… హాసపఞ్ఞో జవనపఞ్ఞో విముత్తియా చ సమన్నాగతో . సో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, మహానామ , పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే ఏకన్తగతో హోతి అభిప్పసన్నో – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… హాసపఞ్ఞో జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి, ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి, అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి, ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే ఏకన్తగతో హోతి అభిప్పసన్నో – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో. సో తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ హోతి, సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరోతి. అయమ్పి ఖో, మహానామ , పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో బుద్ధే ఏకన్తగతో హోతి అభిప్పసన్నో – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.… న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో. సో తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో పరిముత్తో నిరయా పరిముత్తో తిరచ్ఛానయోనియా పరిముత్తో పేత్తివిసయా పరిముత్తో అపాయదుగ్గతివినిపాతా.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో న హేవ ఖో బుద్ధే ఏకన్తగతో హోతి అభిప్పసన్నో...పే.... న ధమ్మే...పే.... న సఙ్ఘే...పే.... న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో; అపి చస్స ఇమే ధమ్మా హోన్తి – సద్ధిన్ద్రియం ... పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం. తథాగతప్పవేదితా చస్స ధమ్మా పఞ్ఞాయ మత్తసో నిజ్ఝానం ఖమన్తి. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో అగన్తా నిరయం అగన్తా తిరచ్ఛానయోనిం అగన్తా పేత్తివిసయం అగన్తా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం.

“ఇధ పన, మహానామ, ఏకచ్చో పుగ్గలో న హేవ ఖో బుద్ధే ఏకన్తగతో హోతి అభిప్పసన్నో... న ధమ్మే...పే.... న సఙ్ఘే...పే.... న హాసపఞ్ఞో న జవనపఞ్ఞో న చ విముత్తియా సమన్నాగతో; అపి చస్స ఇమే ధమ్మా హోన్తి – సద్ధిన్ద్రియం...పే.... పఞ్ఞిన్ద్రియం. తథాగతే చస్స సద్ధామత్తం హోతి పేమమత్తం. అయమ్పి ఖో, మహానామ, పుగ్గలో అగన్తా నిరయం అగన్తా తిరచ్ఛానయోనిం అగన్తా పేత్తివిసయం అగన్తా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం.

“సేయ్యథాపి, మహానామ, దుక్ఖేత్తం దుబ్భూమం అవిహతఖాణుకం, బీజాని చస్సు ఖణ్డాని పూతీని వాతాతపహతాని అసారాదాని అసుఖసయితాని [అసుఖాపస్సయితాని (క.)], దేవో చ న సమ్మా [దేవో పన సమ్మా (స్యా. కం.), దేవో న సమ్మా (క.) దీ. ని. ౨.౪౩౮] ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. అపి ను తాని బీజాని వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జేయ్యు”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”. “ఏవమేవ ఖో, మహానామ, ఇధ ధమ్మో దురక్ఖాతో [ద్వాక్ఖాతో (పీ. క.)] హోతి దుప్పవేదితో అనియ్యానికో అనుపసమసంవత్తనికో అసమ్మాసమ్బుద్ధప్పవేదితో – ఇదమహం దుక్ఖేత్తస్మిం వదామి. తస్మిఞ్చ ధమ్మే సావకో విహరతి ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో సామీచిప్పటిపన్నో అనుధమ్మచారీ – ఇదమహం దుబ్బీజస్మిం వదామి”.

“సేయ్యథాపి, మహానామ, సుఖేత్తం సుభూమం సువిహతఖాణుకం, బీజాని చస్సు అఖణ్డాని అపూతీని అవాతాతపహతాని సారాదాని సుఖసయితాని; దేవో చ [దేవో చస్స (స్యా. కం. క.)] సమ్మా ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. అపి ను తాని బీజాని వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జేయ్యు”న్తి? “ఏవం, భన్తే”. “ఏవమేవ ఖో, మహానామ, ఇధ ధమ్మో స్వాక్ఖాతో హోతి సుప్పవేదితో నియ్యానికో ఉపసమసంవత్తనికో సమ్మాసమ్బుద్ధప్పవేదితో – ఇదమహం సుఖేత్తస్మిం వదామి. తస్మిఞ్చ ధమ్మే సావకో విహరతి ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో సామీచిప్పటిపన్నో అనుధమ్మచారీ – ఇదమహం సుబీజస్మిం వదామి. కిమఙ్గం పన సరణానిం సక్కం! సరణాని, మహానామ, సక్కో మరణకాలే సిక్ఖాయ పరిపూరకారీ అహోసీ”తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమఅనాథపిణ్డికసుత్తం

౧౦౨౨. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన అనాథపిణ్డికో గహపతి ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పాదే సిరసా వన్ద – ‘అనాథపిణ్డికో, భన్తే, గహపతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పాదే సిరసా వన్దతీ’తి. ఏవఞ్చ వదేహి – ‘సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా’”తి.

“ఏవం , భన్తే”తి ఖో సో పురిసో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో పురిసో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ –

“అనాథపిణ్డికో, భన్తే, గహపతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పాదే సిరసా వన్దతి. ఏవఞ్చ వదతి – ‘సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా’”తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ ఆయస్మతా ఆనన్దేన పచ్ఛాసమణేన యేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో అనాథపిణ్డికం గహపతిం ఏతదవోచ – “కచ్చి తే, గహపతి, ఖమనీయం కచ్చి యాపనీయం? కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి, నో అభిక్కమన్తి; పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో అభిక్కమో”తి? “న మే, భన్తే, ఖమనీయం, న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి; అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో”తి.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, బుద్ధే అప్పసాదేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తథారూపో తే బుద్ధే అప్పసాదో నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదో – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. తఞ్చ పన తే బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, ధమ్మే అప్పసాదేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపో తే ధమ్మే అప్పసాదో నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదో – స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే.… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీతి. తఞ్చ పన తే ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, సఙ్ఘే అప్పసాదేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపో తే సఙ్ఘే అప్పసాదో నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదో – సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి. తఞ్చ పన తే సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, దుస్సీల్యేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపం తే దుస్సీల్యం నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, అరియకన్తాని సీలాని… పే.… సమాధిసంవత్తనికాని. తాని చ పన తే అరియకన్తాని సీలాని అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపాయ ఖో, గహపతి, మిచ్ఛాదిట్ఠియా సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపా తే మిచ్ఛాదిట్ఠి నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మాదిట్ఠి. తఞ్చ పన తే సమ్మాదిట్ఠిం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, మిచ్ఛాసఙ్కప్పేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి , తథారూపో తే మిచ్ఛాసఙ్కప్పో నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మాసఙ్కప్పో. తఞ్చ పన తే సమ్మాసఙ్కప్పం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపాయ ఖో, గహపతి, మిచ్ఛావాచాయ సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపా తే మిచ్ఛావాచా నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మావాచా. తఞ్చ పన తే సమ్మావాచం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, మిచ్ఛాకమ్మన్తేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపో తే మిచ్ఛాకమ్మన్తో నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మాకమ్మన్తో. తఞ్చ పన తే సమ్మాకమ్మన్తం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, మిచ్ఛాఆజీవేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపో తే మిచ్ఛాఆజీవో నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మాఆజీవో. తఞ్చ పన తే సమ్మాఆజీవం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, మిచ్ఛావాయామేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపో తే మిచ్ఛావాయామో నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మావాయామో. తఞ్చ పన తే సమ్మావాయామం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపాయ ఖో, గహపతి, మిచ్ఛాసతియా సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపా తే మిచ్ఛాసతి నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మాసతి. తఞ్చ పన తే సమ్మాసతిం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, మిచ్ఛాసమాధినా సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి , తథారూపో తే మిచ్ఛాసమాధి నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మాసమాధి. తఞ్చ పన తే సమ్మాసమాధిం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపేన ఖో, గహపతి, మిచ్ఛాఞాణేన సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపం తే మిచ్ఛాఞాణం నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మాఞాణం. తఞ్చ పన తే సమ్మాఞాణం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్య.

“యథారూపాయ ఖో, గహపతి, మిచ్ఛావిముత్తియా సమన్నాగతో అస్సుతవా పుథుజ్జనో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి, తథారూపా తే మిచ్ఛావిముత్తి నత్థి. అత్థి చ ఖో తే, గహపతి, సమ్మావిముత్తి. తఞ్చ పన తే సమ్మావిముత్తిం అత్తని సమనుపస్సతో ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భేయ్యా”తి.

అథ ఖో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స ఠానసో వేదనా పటిప్పస్సమ్భింసు. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి ఆయస్మన్తఞ్చ సారిపుత్తం ఆయస్మన్తఞ్చ ఆనన్దం సకేనేవ థాలిపాకేన పరివిసి. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచాసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అనాథపిణ్డికం గహపతిం ఆయస్మా సారిపుత్తో ఇమాహి గాథాహి అనుమోది –

“యస్స సద్ధా తథాగతే, అచలా సుప్పతిట్ఠితా;
సీలఞ్చ యస్స కల్యాణం, అరియకన్తం పసంసితం.

“సఙ్ఘే పసాదో యస్సత్థి, ఉజుభూతఞ్చ దస్సనం;
అదలిద్దోతి [అదళిద్దోతి (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] తం ఆహు, అమోఘం తస్స జీవితం.

“తస్మా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ, పసాదం ధమ్మదస్సనం;
అనుయుఞ్జేథ మేధావీ, సరం బుద్ధానసాసన”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో అనాథపిణ్డికం గహపతిం ఇమాహి గాథాహి అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం భగవా ఏతదవోచ – “హన్ద! కుతో ను త్వం, ఆనన్ద, ఆగచ్ఛసి దివాదివస్సా”తి? “ఆయస్మతా, భన్తే, సారిపుత్తేన అనాథపిణ్డికో గహపతి ఇమినా చ ఇమినా చ ఓవాదేన ఓవదితో”తి. “పణ్డితో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో; మహాపఞ్ఞో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో, యత్ర హి నామ చత్తారి సోతాపత్తియఙ్గాని దసహాకారేహి విభజిస్సతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియఅనాథపిణ్డికసుత్తం

౧౦౨౩. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన అనాథపిణ్డికో గహపతి ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్ద – ‘అనాథపిణ్డికో, భన్తే, గహపతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్దతీ’తి. ఏవఞ్చ వదేహి – ‘సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో యేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా’”తి.

“ఏవం, భన్తే”తి ఖో సో పురిసో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో పురిసో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “అనాథపిణ్డికో, భన్తే, గహపతి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా

వన్దతి. ఏవఞ్చ వదతి – ‘సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో యేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా’”తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అనాథపిణ్డికం గహపతిం ఏతదవోచ – “కచ్చి తే, గహపతి, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం? కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి, నో అభిక్కమన్తి; పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో అభిక్కమో”తి? “న మే, భన్తే, ఖమనీయం న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి; అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో”తి.

“చతూహి ఖో, గహపతి, ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స అస్సుతవతో పుథుజ్జనస్స హోతి ఉత్తాసో, హోతి ఛమ్భితత్తం, హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం. కతమేహి చతూహి? ఇధ, గహపతి, అస్సుతవా పుథుజ్జనో బుద్ధే అప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి. తఞ్చ పనస్స బుద్ధే అప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో హోతి ఉత్తాసో, హోతి ఛమ్భితత్తం, హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం.

“పున చపరం, గహపతి, అస్సుతవా పుథుజ్జనో ధమ్మే అప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి. తఞ్చ పనస్స ధమ్మే అప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో హోతి ఉత్తాసో, హోతి ఛమ్భితత్తం, హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం.

“పున చపరం, గహపతి, అస్సుతవా పుథుజ్జనో సఙ్ఘే అప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి. తఞ్చ పనస్స సఙ్ఘే అప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో హోతి ఉత్తాసో, హోతి ఛమ్భితత్తం, హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం.

“పున చపరం, గహపతి, అస్సుతవా పుథుజ్జనో దుస్సీల్యేన సమన్నాగతో హోతి. తఞ్చ పనస్స దుస్సీల్యం అత్తని సమనుపస్సతో హోతి ఉత్తాసో, హోతి ఛమ్భితత్తం, హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం. ఇమేహి ఖో, గహపతి, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స అస్సుతవతో పుథుజ్జనస్స హోతి ఉత్తాసో, హోతి ఛమ్భితత్తం, హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం.

“చతూహి ఖో, గహపతి, ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స సుతవతో అరియసావకస్స న హోతి ఉత్తాసో, న హోతి ఛమ్భితత్తం, న హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం. కతమేహి చతూహి? ఇధ, గహపతి, సుతవా అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. తఞ్చ పనస్స బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో న హోతి ఉత్తాసో, న హోతి ఛమ్భితత్తం, న హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం.

“పున చపరం, గహపతి, సుతవా అరియసావకో ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీతి. తఞ్చ పనస్స ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో న హోతి ఉత్తాసో, న హోతి ఛమ్భితత్తం, న హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం.

“పున చపరం, గహపతి, సుతవా అరియసావకో సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి. తఞ్చ పనస్స సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదం అత్తని సమనుపస్సతో న హోతి

ఉత్తాసో, న హోతి ఛమ్భితత్తం, న హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం.

“పున చపరం, గహపతి, సుతవా అరియసావకో అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. తాని చ పనస్స అరియకన్తాని సీలాని అత్తని సమనుపస్సతో న హోతి ఉత్తాసో, న హోతి ఛమ్భితత్తం, న హోతి సమ్పరాయికం మరణభయం. ఇమేహి ఖో, గహపతి, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స సుతవతో అరియసావకస్స న హోతి ఉత్తాసో, న హోతి ఛమ్భితత్తం, న హోతి సమ్పరాయికం మరణభయ”న్తి.

“నాహం, భన్తే ఆనన్ద, భాయామి. క్యాహం భాయిస్సామి! అహఞ్హి, భన్తే, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోమి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోమి – సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి. యాని చిమాని, భన్తే, భగవతా గిహిసామీచికాని సిక్ఖాపదాని దేసితాని, నాహం తేసం కిఞ్చి అత్తని ఖణ్డం సమనుపస్సామీ”తి . “లాభా తే, గహపతి, సులద్ధం తే, గహపతి! సోతాపత్తిఫలం తయా, గహపతి, బ్యాకత”న్తి. సత్తమం.

౮. పఠమభయవేరూపసన్తసుత్తం

౧౦౨౪. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అనాథపిణ్డికం గహపతిం భగవా ఏతదవోచ – “యతో ఖో, గహపతి, అరియసావకస్స పఞ్చ భయాని వేరాని వూపసన్తాని చ హోన్తి, చతూహి చ సోతాపత్తియఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి, అరియో చస్స ఞాయో పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠో హోతి సుప్పటివిద్ధో, సో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని [ఖీణతిరచ్ఛానయోనియో (సబ్బత్థ)] ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో; సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”.

“కతమాని పఞ్చ భయాని వేరాని వూపసన్తాని హోన్తి? యం, గహపతి, పాణాతిపాతీ పాణాతిపాతప్పచ్చయా దిట్ఠధమ్మికమ్పి భయం వేరం పసవతి, సమ్పరాయికమ్పి భయం వేరం పసవతి, చేతసికమ్పి దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదియతి. పాణాతిపాతా పటివిరతస్స ఏవం తం భయం వేరం వూపసన్తం హోతి. యం, గహపతి, అదిన్నాదాయీ... పే.... యం, గహపతి, కామేసుమిచ్ఛాచారీ...పే.... యం, గహపతి, ముసావాదీ...పే.... యం, గహపతి, సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠాయీ సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠానప్పచ్చయా దిట్ఠధమ్మికమ్పి భయం వేరం పసవతి, సమ్పరాయికమ్పి భయం వేరం పసవతి, చేతసికమ్పి దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదియతి. సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠానా పటివిరతస్స ఏవం తం భయం వేరం వూపసన్తం హోతి. ఇమాని పఞ్చ భయాని వేరాని వూపసన్తాని హోన్తి.

“కతమేహి చతూహి సోతాపత్తియఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి చతూహి సోతాపత్తియఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి.

“కతమో చస్స అరియో ఞాయో పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠో హోతి సుప్పటివిద్ధో? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో పటిచ్చసముప్పాదఞ్ఞేవ సాధుకం యోనిసో మనసి కరోతి – ఇతి ఇమస్మిం సతి ఇదం హోతి, ఇమస్సుప్పాదా ఇదం ఉప్పజ్జతి; ఇతి ఇమస్మిం అసతి ఇదం న హోతి, ఇమస్స నిరోధా ఇదం నిరుజ్ఝతి; యదిదం అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం…పే॰… ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి. అవిజ్జాయ త్వేవ అసేసవిరాగనిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో…పే॰… ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో, వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధో… ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి. అయమస్స అరియో ఞాయో పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠో హోతి సుప్పటివిద్ధో.

“యతో ఖో, గహపతి, అరియసావకస్స ఇమాని పఞ్చ భయాని వేరాని వూపసన్తాని హోన్తి, ఇమేహి చతూహి సోతాపత్తియఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి, అయఞ్చస్స అరియో ఞాయో పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠో హోతి సుప్పటివిద్ధో . సో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో; సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”తి. అట్ఠమం.

౯. దుతియభయవేరూపసన్తసుత్తం

౧౦౨౫. సావత్థినిదానం…పే॰… “యతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స ఇమాని పఞ్చ భయాని వేరాని వూపసన్తాని హోన్తి, ఇమేహి చతూహి సోతాపత్తియఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి, అయఞ్చస్స అరియో ఞాయో పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠో హోతి సుప్పటివిద్ధో; సో ఆకఙ్ఖమానో అత్తనావ అత్తానం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణనిరయోమ్హి ఖీణతిరచ్ఛానయోని ఖీణపేత్తివిసయో ఖీణాపాయదుగ్గతివినిపాతో; సోతాపన్నోహమస్మి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’”తి. నవమం.

౧౦. నన్దకలిచ్ఛవిసుత్తం

౧౦౨౬. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో నన్దకో లిచ్ఛవిమహామత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో నన్దకం లిచ్ఛవిమహామత్తం భగవా ఏతదవోచ –

“చతూహి ఖో, నన్దక, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో. కతమేహి చతూహి? ఇధ, నన్దక, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, నన్దక, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో.

“ఇమేహి చ పన, నన్దక, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో ఆయునా సంయుత్తో హోతి దిబ్బేనపి మానుసేనపి; వణ్ణేన సంయుత్తో హోతి దిబ్బేనపి మానుసేనపి; సుఖేన సంయుత్తో హోతి దిబ్బేనపి మానుసేనపి; యసేన సంయుత్తో హోతి దిబ్బేనపి మానుసేనపి; ఆధిపతేయ్యేన సంయుత్తో హోతి దిబ్బేనపి మానుసేనపి. తం ఖో పనాహం, నన్దక

, నాఞ్ఞస్స సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా సుత్వా వదామి. అపి చ యదేవ మయా సామం ఞాతం సామం దిట్ఠం సామం విదితం, తదేవాహం వదామీ”తి.

ఏవం వుత్తే అఞ్ఞతరో పురిసో నన్దకం లిచ్ఛవిమహామత్తం ఏతదవోచ – “నహానకాలో, భన్తే”తి. “అలం దాని, భణే, ఏతేన బాహిరేన నహానేన. అలమిదం అజ్ఝత్తం నహానం భవిస్సతి, యదిదం – భగవతి పసాదో”తి. దసమం.

సరణానివగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

మహానామేన ద్వే వుత్తా, గోధా చ సరణా దువే;
దువే అనాథపిణ్డికా, దువే వేరభయేన చ;
లిచ్ఛవీ దసమో వుత్తో, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౪. పుఞ్ఞాభిసన్దవగ్గో

౧. పఠమపుఞ్ఞాభిసన్దసుత్తం

౧౦౨౭. సావత్థినిదానం . “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. అయం పఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో… పే॰… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీతి. అయం దుతియో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే॰… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సాతి. అయం తతియో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. అయం చతుత్థో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా”తి. పఠమం.

౨. దుతియపుఞ్ఞాభిసన్దసుత్తం

౧౦౨౮. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. అయం పఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో. అయం చతుత్థో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా”తి. దుతియం.

౩. తతియపుఞ్ఞాభిసన్దసుత్తం

౧౦౨౯. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. అయం పఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. అయం చతుత్థో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా”తి. తతియం.

౪. పఠమదేవపదసుత్తం

౧౦౩౦. సావత్థినిదానం . చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, దేవానం దేవపదాని అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయ.

కతమాని చత్తారి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ఇదం పఠమం దేవానం దేవపదం అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇదం చతుత్థం దేవానం దేవపదం అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి దేవానం దేవపదాని అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయా”తి. చతుత్థం.

౫. దుతియదేవపదసుత్తం

౧౦౩౧. “చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, దేవానం దేవపదాని అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయ.

“కతమాని చత్తారి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘కిం ను ఖో దేవానం దేవపద’న్తి? సో ఏవం పజానాతి – ‘అబ్యాబజ్ఝపరమే ఖ్వాహం ఏతరహి దేవే సుణామి. న చ ఖో పనాహం కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా. అద్ధాహం దేవపదధమ్మసమన్నాగతో విహరామీ’”తి. ఇదం పఠమం దేవానం దేవపదం అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘కిం ను ఖో దేవానం దేవపద’న్తి ? సో ఏవం పజానాతి – ‘అబ్యాబజ్ఝపరమే ఖ్వాహం ఏతరహి దేవే సుణామి. న ఖో పనాహం కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా. అద్ధాహం దేవపదధమ్మసమన్నాగతో విహరామీ’తి. ఇదం చతుత్థం దేవానం దేవపదం అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి దేవానం దేవపదాని అవిసుద్ధానం సత్తానం విసుద్ధియా అపరియోదాతానం సత్తానం పరియోదపనాయా”తి. పఞ్చమం.

౬. దేవసభాగసుత్తం

౧౦౩౨. “చతూహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతం అత్తమనా దేవా సభాగతం కథేన్తి. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. యా తా దేవతా బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా ఇతో చుతా తత్రూపపన్నా తాసం ఏవం హోతి – ‘యథారూపేన ఖో మయం బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా తతో చుతా ఇధూపపన్నా, అరియసావకోపి తథారూపేన బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో ఏహీతి దేవానం సన్తికే’”తి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. యా తా దేవతా అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతా ఇతో చుతా తత్రూపపన్నా తాసం ఏవం హోతి – ‘యథారూపేహి ఖో మయం అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతా తతో చుతా ఇధూపపన్నా, అరియసావకోపి తథారూపేహి అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో ఏహీతి దేవానం సన్తికే’తి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం అత్తమనా దేవా సభాగతం కథేన్తీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. మహానామసుత్తం

౧౦౩౩. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో

భగవన్తం ఏతదవోచ –

“కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ఉపాసకో హోతీ”తి? “యతో ఖో, మహానామ, బుద్ధం సరణం గతో హోతి, ధమ్మం సరణం గతో హోతి, సఙ్ఘం సరణం గతో హోతి – ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో హోతీ”తి.

“కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో సీలసమ్పన్నో హోతీ”తి? “యతో ఖో, మహానామ, ఉపాసకో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, ముసావాదా పటివిరతో హోతి, సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి, – ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో సీలసమ్పన్నో హోతీ”తి.

“కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో సద్ధాసమ్పన్నో హోతీ”తి? “ఇధ, మహానామ, ఉపాసకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో సద్ధాసమ్పన్నో హోతీ”తి.

“కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో చాగసమ్పన్నో హోతీ”తి? “ఇధ, మహానామ, ఉపాసకో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో – ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో చాగసమ్పన్నో హోతీ”తి.

“కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతీ”తి? “ఇధ, మహానామ, ఉపాసకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా – ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతీ”తి. సత్తమం.

౮. వస్ససుత్తం

౧౦౩౮. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, ఉపరిపబ్బతే థుల్లఫుసితకే దేవే వస్సన్తే తం ఉదకం యథానిన్నం పవత్తమానం పబ్బతకన్దరపదరసాఖా పరిపూరేతి, పబ్బతకన్దరపదరసాఖా పరిపూరా కుసోబ్భే పరిపూరేన్తి, కుసోబ్భా పరిపూరా మహాసోబ్భే పరిపూరేన్తి, మహాసోబ్భా పరిపూరా కున్నదియో పరిపూరేన్తి, కున్నదియో పరిపూరా మహానదియో పరిపూరేన్తి, మహానదియో పరిపూరా మహాసముద్దం [మహాసముద్దసాగరం (సబ్బత్థ) సం॰ ని॰ ౪.౭౦] పరిపూరేన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స యో చ బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదో, యో చ ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదో, యో చ సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదో, యాని చ అరియకన్తాని సీలాని – ఇమే ధమ్మా సన్దమానా పారం గన్త్వా ఆసవానం ఖయాయ సంవత్తన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. కాళిగోధసుత్తం

౧౦౩౯. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన కాళిగోధాయ సాకియానియా నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే

ఆసనే నిసీది. అథ ఖో కాళిగోధా సాకియానీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో కాళిగోధం సాకియానిం భగవా ఏతదవోచ –

"చతూహి ఖో, గోధే, ధమ్మేహి సమన్నాగతా అరియసావికా సోతాపన్నా హోతి అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా. కతమేహి చతూహి? ఇధ, గోధే, అరియసావికా బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగా పయతపాణినీ [పయతపాణీ (సబ్బత్థ) ३.३० మోగ్గల్లానసుత్తం ఓలోకేతబ్బం] వోస్సగ్గరతా యాచయోగా దానసంవిభాగరతా. ఇమేహి ఖో, గోధే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతా అరియసావికా సోతాపన్నా హోతి అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా"తి.

"యానిమాని, భన్తే, భగవతా చత్తారి సోతాపత్తియఙ్గాని దేసితాని, సంవిజ్జన్తే తే ధమ్మా మయి, అహఞ్చ తేసు ధమ్మేసు సన్దిస్సామి. అహఞ్హి, భన్తే, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… యం ఖో పన కిఞ్చి కులే దేయ్యధమ్మం సబ్బం తం అప్పటివిభత్తం సీలవన్తేహి కల్యాణధమ్మేహీ"తి. "లాభా తే, గోధే, సులద్ధం తే, గోధే! సోతాపత్తిఫలం తయా, గోధే, బ్యాకత"న్తి. నవమం.

౧౦. నన్దియసక్కసుత్తం

౧౦౩౬. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో నన్దియో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో నన్దియో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – "యస్సేవ ను ఖో, భన్తే, అరియసావకస్స చత్తారి సోతాపత్తియఙ్గాని సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం నత్థి స్వేవ ను ఖో, భన్తే, అరియసావకో పమాదవిహారీ"తి.

"'యస్స ఖో, నన్దియ, చత్తారి సోతాపత్తియఙ్గాని సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం నత్థి తమహం బాహిరో పుథుజ్జనపక్ఖే ఠితో'తి వదామి. అపి చ, నన్దియ, యథా అరియసావకో పమాదవిహారీ చేవ హోతి, అప్పమాదవిహారీ చ తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం , భన్తే"తి ఖో నన్దియో సక్కో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

"కథఞ్చ, నన్దియ, అరియసావకో పమాదవిహారీ హోతి? ఇధ నన్దియ, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. సో తేన బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సన్తుట్ఠో న ఉత్తరి వాయమతి దివా పవివేకాయ, రత్తిం పటిసల్లానాయ. తస్స ఏవం పమత్తస్స విహరతో పామోజ్జం న హోతి. పామోజ్జే అసతి, పీతి న హోతి. పీతియా అసతి, పస్సద్ధి న హోతి. పస్సద్ధియా అసతి, దుక్ఖం విహరతి. దుక్ఖినో చిత్తం న సమాధియతి. అసమాహితే చిత్తే ధమ్మా న పాతుభవన్తి. ధమ్మానం అపాతుభావా పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

"పున చపరం, నన్దియ, అరియసావకో ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. సో తేహి అరియకన్తేహి సీలేహి సన్తుట్ఠో న ఉత్తరి వాయమతి దివా పవివేకాయ

రత్తిం పటిసల్లానాయ. తస్స ఏవం పమత్తస్స విహరతో పామోజ్జం న హోతి. పామోజ్జే అసతి, పీతి న హోతి. పీతియా అసతి, పస్సద్ధి న హోతి. పస్సద్ధియా అసతి, దుక్ఖం విహరతి. దుక్ఖినో చిత్తం న సమాధియతి . అసమాహితే చిత్తే ధమ్మా న పాతుభవన్తి. ధమ్మానం అపాతుభావా పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. ఏవం ఖో, నన్దియ, అరియసావకో పమాదవిహారీ హోతి.

“కథఞ్చ, నన్దియ, అరియసావకో అప్పమాదవిహారీ హోతి? ఇధ, నన్దియ, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. సో తేన బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన అసన్తుట్ఠో ఉత్తరి వాయమతి దివా పవివేకాయ రత్తిం పటిసల్లానాయ. తస్స ఏవం అప్పమత్తస్స విహరతో పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదియతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. సమాహితే చిత్తే ధమ్మా పాతుభవన్తి. ధమ్మానం పాతుభావా అప్పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి .

“పున చపరం, నన్దియ, అరియసావకో ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. సో తేహి అరియకన్తేహి సీలేహి అసన్తుట్ఠో ఉత్తరి వాయమతి దివా పవివేకాయ రత్తిం పటిసల్లానాయ . తస్స ఏవం అప్పమత్తస్స విహరతో పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదియతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. సమాహితే చిత్తే ధమ్మా పాతుభవన్తి. ధమ్మానం పాతుభావా అప్పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. ఏవం ఖో, నన్దియ, అరియసావకో అప్పమాదవిహారీ హోతీ”తి. దసమం.

పుఞ్ఞాభిసన్దవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

అభిసన్దా తయో వుత్తా, దువే దేవపదాని చ;
సభాగతం మహానామో, వస్సం కాళీ చ నన్దియాతి.

౫. సగాథకపుఞ్ఞాభిసన్దవగ్గో

౧. పఠమఅభిసన్దసుత్తం

౧౦౩౭. “చత్తారోమే , భిక్ఖవే, పుఞ్ఞాభిసన్దా, కుసలాభిసన్దా, సుఖస్సాహారా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. అయం పఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో, సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే....

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. అయం చతుత్థో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో, సుఖస్సాహారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే , చత్తారో పుఞ్ఞాభిసన్దా,

కుసలాభిసన్దా, సుఖస్సాహారా.

“ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి పుఞ్ఞాభిసన్దేహి కుసలాభిసన్దేహి సమన్నాగతస్స అరియసావకస్స న సుకరం పుఞ్ఞస్స పమాణం గణేతుం – ‘ఏత్తకో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో, సుఖస్సాహారో’తి. అథ ఖో అసఙ్ఖ్యేయ్యో అప్పమేయ్యో మహాపుఞ్ఞక్ఖన్ధో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే న సుకరం ఉదకస్స పమాణం గణేతుం – ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకానీ’తి వా ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసతానీ’తి వా ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసహస్సానీ’తి వా ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసతసహస్సానీ’తి వాతి. అథ ఖో అసఙ్ఖ్యేయ్యో అప్పమేయ్యో మహాఉదకక్ఖన్ధో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమేహి చతూహి పుఞ్ఞాభిసన్దేహి కుసలాభిసన్దేహి సమన్నాగతస్స అరియసావకస్స న సుకరం పుఞ్ఞస్స పమాణం గణేతుం – ‘ఏత్తకో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో, సుఖస్సాహారో’తి. అథ ఖో అసఙ్ఖ్యేయ్యో అప్పమేయ్యో మహాపుఞ్ఞక్ఖన్ధో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

“మహోదధిం అపరిమితం మహాసరం,
బహుభేరవం రతనగణానమాలయం;
నజ్జో యథా నరగణసఙ్ఘసేవితా,
పుథూ సవన్తీ ఉపయన్తి సాగరం.

“ఏవం నరం అన్నపానవత్థదదం,
సేయ్యాని పచ్చత్థరణస్స [సజ్జత్థరణస్స (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] దాయకం;
పుఞ్ఞస్స ధారా ఉపయన్తి పణ్డితం,
నజ్జో యథా వారివహావ సాగర”న్తి. పఠమం;

౨. దుతియఅభిసన్దసుత్తం

౧౦౩౮. “చత్తారోమే , భిక్ఖవే, పుఞ్ఞాభిసన్దా, కుసలాభిసన్దా, సుఖస్సాహారా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. అయం పఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో. అయం చతుత్థో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో . ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో పుఞ్ఞాభిసన్దా, కుసలాభిసన్దా, సుఖస్సాహారా.

“ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి పుఞ్ఞాభిసన్దేహి కుసలాభిసన్దేహి సమన్నాగతస్స అరియసావకస్స న సుకరం పుఞ్ఞస్స పమాణం గణేతుం – ‘ఏత్తకో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో , సుఖస్సాహారో’తి. అథ ఖో అసఙ్ఖ్యేయ్యో అప్పమేయ్యో మహాపుఞ్ఞక్ఖన్ధో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యత్థిమా మహానదియో సంసన్దన్తి సమేన్తి, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, తత్థ న సుకరం ఉదకస్స పమాణం గణేతుం – ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకానీ’తి వా ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసతానీ’తి వా ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసహస్సానీ’తి వా ‘ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసతసహస్సానీ’తి వాతి. అథ ఖో అసఙ్ఖ్యేయ్యో అప్పమేయ్యో మహాఉదకక్ఖన్ధో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమేహి చతూహి పుఞ్ఞాభిసన్దేహి కుసలాభిసన్దేహి సమన్నాగతస్స అరియసావకస్స న సుకరం పుఞ్ఞస్స పమాణం గణేతుం – ‘ఏత్తకో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో, సుఖస్సాహారో’తి. అథ ఖో అసఙ్ఖ్యేయ్యో అప్పమేయ్యో మహాపుఞ్ఞక్ఖన్ధో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ”తి. ఇదమవోచ భగవా…పే.… సత్థా –

“మహోదధిం అపరిమితం మహాసరం,
బహుభేరవం రతనగణానమాలయం;
నజ్జో యథా నరగణసఙ్ఘసేవితా,
పుథూ సవన్తీ ఉపయన్తి సాగరం.

“ఏవం నరం అన్నపానవత్థదదం,
సేయ్యాని పచ్చత్థరణస్స దాయకం;
పుఞ్ఞస్స ధారా ఉపయన్తి పణ్డితం,
నజ్జో యథా వారివహావ సాగర”న్తి. దుతియం;

౩. తతియఅభిసన్దసుత్తం

౧౦౩౯. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, పుఞ్ఞాభిసన్దా, కుసలాభిసన్దా, సుఖస్సాహారా. కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. అయం పఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో, సుఖస్సాహారో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే…పే.….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. అయం చతుత్థో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా.

“ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి పుఞ్ఞాభిసన్దేహి కుసలాభిసన్దేహి సమన్నాగతస్స అరియసావకస్స న సుకరం పుఞ్ఞస్స పమాణం గణేతుం – ‘ఏత్తకో పుఞ్ఞాభిసన్దో, కుసలాభిసన్దో, సుఖస్సాహారో’తి. అథ ఖో అసఙ్ఖ్యేయ్యో అప్పమేయ్యో

మహాపుఞ్ఞక్ఖన్ధో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ’’తి. ఇదమవోచ భగవా…పే॰… సత్థా –

“యో పుఞ్ఞకామో కుసలే పతిట్ఠితో,

భావేతి మగ్గం అమతస్స పత్తియా;

సో ధమ్మసారాధిగమో ఖయే రతో,

న వేధతి మచ్చురాజాగమనస్మి’’న్తి [మచ్చురాజాగమిస్సతీతి (సీ॰ పీ॰), మచ్చుజరాకమ్పిస్మిన్తి (క॰)].

తతియం;

౪. పఠమమహద్ధనసుత్తం

౧౦౪౦. “చతూహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో ‘అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో’తి [మహాభోగో మహాయసోతి (స్యా॰ పీ॰ క॰)] వుచ్చతి.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి; ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో ‘అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో’తి వుచ్చతీ’’తి. చతుత్థం.

౫. దుతియమహద్ధనసుత్తం

౧౦౪౧. “చతూహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో ‘అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో మహాయసో’తి వుచ్చతి.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో ‘అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో మహాయసో’తి వుచ్చతీ’’తి. పఞ్చమం.

౬. సుద్ధకసుత్తం

౧౦౪౨. “చతూహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి …పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’’తి. ఛట్ఠం.

౭. నన్దియసుత్తం

౧౦౪౩. కపిలవత్థునిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో నన్దియం సక్కం భగవా ఏతదవోచ – “చతూహి ఖో, నన్దియ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, నన్దియ, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా... పే॰... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే॰... సఙ్ఘే...పే॰... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే॰... సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, నన్దియ, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. సత్తమం.

౮. భద్దియసుత్తం

౧౦౪౪. కపిలవత్థునిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో భద్దియం సక్కం భగవా ఏతదవోచ – “చతూహి ఖో, భద్దియ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, భద్దియ, అరియసావకో బుద్ధే...పే॰... ధమ్మే...పే॰... సఙ్ఘే...పే॰... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే॰... సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భద్దియ, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. అట్ఠమం.

౯. మహానామసుత్తం

౧౦౪౫. కపిలవత్థునిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో మహానామం సక్కం భగవా ఏతదవోచ – “చతూహి ఖో, మహానామ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి...పే॰... సమ్బోధిపరాయణో”.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో బుద్ధే...పే॰... ధమ్మే...పే॰... సఙ్ఘే...పే॰... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే॰... సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, మహానామ, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. నవమం.

౧౦. అఙ్గసుత్తం

౧౦౪౬. “చత్తారిమాని , భిక్ఖవే, సోతాపత్తియఙ్గాని. కతమాని చత్తారి? సప్పురిససంసేవో, సద్ధమ్మస్సవనం, యోనిసోమనసికారో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి సోతాపత్తియఙ్గానీ”తి. దసమం.

సగాథకపుఞ్ఞాభిసన్దవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

అభిసన్దా తయో వుత్తా, దువే మహద్ధనేన చ;
సుద్ధం నన్దియం భద్దియం, మహానామఙ్గేన తే దసాతి.

౬. సప్పఞ్ఞవగ్గో

౧. సగాథకసుత్తం

౧౦౪౭. “చతూహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో.

“కతమేహి చతూహి? ఇధ , భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ఇతిపి సో భగవా... పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే...పే.... సఙ్ఘే...పే.... అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో అరియసావకో సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో”తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

“యస్స సద్ధా తథాగతే, అచలా సుప్పతిట్ఠితా;
సీలఞ్చ యస్స కల్యాణం, అరియకన్తం పసంసితం.

“సఙ్ఘే పసాదో యస్సత్థి, ఉజుభూతఞ్చ దస్సనం;
అదలిద్దోతి తం ఆహు, అమోఘం తస్స జీవితం.

“తస్మా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ, పసాదం ధమ్మదస్సనం;
అనుయుఞ్జేథ మేధావీ, సరం బుద్ధానసాసన”న్తి. పఠమం;

౨. వస్సంవుత్థసుత్తం

౧౦౪౮. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరో భిక్ఖు సావత్థియం వస్సంవుత్థో కపిలవత్థుం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసుం ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా – “అఞ్ఞతరో కిర భిక్ఖు సావత్థియం వస్సంవుత్థో కపిలవత్థుం అనుప్పత్తో”తి.

అథ ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచుం – “కచ్చి, భన్తే, భగవా అరోగో చేవ బలవా చా”తి? “అరోగో చావుసో, భగవా బలవా చా”తి. “కచ్చి పన, భన్తే, సారిపుత్తమోగ్గల్లానా అరోగా చేవ బలవన్తో చా”తి? “సారిపుత్తమోగ్గల్లానాపి ఖో, ఆవుసో, అరోగా చేవ బలవన్తో చా”తి. “కచ్చి పన, భన్తే, భిక్ఖుసఙ్ఘో అరోగో చ బలవా చా”తి. “భిక్ఖుసఙ్ఘోపి ఖో, ఆవుసో, అరోగో చ బలవా చా”తి. “అత్థి పన తే, భన్తే, కిఞ్చి ఇమినా అన్తరవస్సేన భగవతో సమ్ముఖా సుతం సమ్ముఖా పటిగ్గహిత”న్తి? “సమ్ముఖా మేతం, ఆవుసో, భగవతో సుతం సమ్ముఖా పటిగ్గహితం – ‘అప్పకా తే, భిక్ఖవే,

భిక్ఖూ యే ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా భిక్ఖూ యే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినో అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా’”తి.

“అపరమ్పి ఖో మే, ఆవుసో, భగవతో సమ్ముఖా సుతం సమ్ముఖా పటిగ్గహితం – ‘అప్పకా తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ యే పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినో అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా. అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా భిక్ఖూ యే తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామినో, సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తీ’”తి.

“అపరమ్పి ఖో మే, ఆవుసో, భగవతో సమ్ముఖా సుతం సమ్ముఖా పటిగ్గహితం – ‘అప్పకా తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ యే తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామినో, సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తి. అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా భిక్ఖూ యే తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా’”తి. దుతియం.

౩. ధమ్మదిన్నసుత్తం

౧౦౪౯. ఏకం సమయం భగవా బారాణసియం విహరతి ఇసిపతనే మిగదాయే. అథ ఖో ధమ్మదిన్నో ఉపాసకో పఞ్చహి ఉపాసకసతేహి సద్ధిం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ధమ్మదిన్నో ఉపాసకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఓవదతు నో, భన్తే, భగవా; అనుసాసతు నో, భన్తే, భగవా యం అమ్హాకం అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి.

“తస్మాతిహ వో, ధమ్మదిన్నం, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘యే తే సుత్తన్తా తథాగతభాసితా గమ్భీరా గమ్భీరత్థా లోకుత్తరా సుఞ్ఞతపటిసంయుత్తా తే కాలేన కాలం ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సామా’తి. ఏవఞ్హి వో, ధమ్మదిన్న, సిక్ఖితబ్బ”న్తి. “న ఖో నేతం, భన్తే, సుకరం అమ్హేహి పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తేహి కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తేహి మాలాగన్ధవిలేపనం ధారయన్తేహి జాతరూపరజతం సాదియన్తేహి – యే తే సుత్తన్తా తథాగతభాసితా గమ్భీరా గమ్భీరత్థా లోకుత్తరా సుఞ్ఞతపటిసంయుత్తా తే కాలేన కాలం ఉపసమ్పజ్జ విహరితుం. తేసం నో, భన్తే, భగవా అమ్హాకం పఞ్చసు సిక్ఖాపదేసు ఠితానం ఉత్తరిధమ్మం దేసేతూ”తి.

“తస్మాతిహ వో, ధమ్మదిన్న, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా భవిస్సామ – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతా భవిస్సామ అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహీ’తి. ఏవఞ్హి వో, ధమ్మదిన్న, సిక్ఖితబ్బ”న్తి.

“యానిమాని, భన్తే, భగవతా చత్తారి సోతాపత్తియఙ్గాని దేసితాని, సంవిజ్జన్తే తే ధమ్మా అమ్హేసు, మయఞ్చ తేసు ధమ్మేసు సన్దిస్సామ. మయఞ్హి భన్తే, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా – ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. ధమ్మే…పే॰… సఙ్ఘే…పే॰… అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతా అఖణ్డేహి…పే॰…

సమాధిసంవత్తనికేహీ"తి. "లాభా వో , ధమ్మదిన్న, సులద్ధం వో, ధమ్మదిన్న! సోతాపత్తిఫలం తుమ్హేహి బ్యాకత"న్తి.

తతియం.

౪. గిలానసుత్తం

౧౦౨౦. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ భగవతో చీవరకమ్మం కరోన్తి – "నిట్ఠితచీవరో భగవా తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమిస్సతీ"తి. అస్సోసి ఖో మహానామో సక్కో – "సమ్బహులా కిర భిక్ఖూ భగవతో చీవరకమ్మం కరోన్తి – 'నిట్ఠితచీవరో భగవా తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమిస్సతీ'"తి . అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతమేతం, భన్తే – 'సమ్బహులా కిర భిక్ఖూ భగవతో చీవరకమ్మం కరోన్తి – నిట్ఠితచీవరో భగవా తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమిస్సతీ'తి. న ఖో నేతం [న ఖో తే ఏతం (సీ॰ పీ॰)], భన్తే, భగవతో సమ్ముఖా సుతం సమ్ముఖా పటిగ్గహితం సప్పఞ్ఞేన ఉపాసకేన సప్పఞ్ఞో ఉపాసకో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో ఓవదితబ్బో"తి.

"సప్పఞ్ఞేన మహానామ, ఉపాసకేన సప్పఞ్ఞో ఉపాసకో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో చతూహి అస్సాసనీయేహి ధమ్మేహి అస్సాసేతబ్బో – 'అస్సాసతాయస్మా – అత్థాయస్మతో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదో ఇతిపి సో భగవా...పే॰... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి . అస్సాసతాయస్మా – అత్థాయస్మతో ధమ్మే...పే॰... సఙ్ఘే...పే॰... అరియకన్తాని సీలాని అఖణ్డాని...పే॰... సమాధిసంవత్తనికానీ'"తి.

"సప్పఞ్ఞేన , మహానామ, ఉపాసకేన సప్పఞ్ఞో ఉపాసకో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో ఇమేహి చతూహి అస్సాసనీయేహి ధమ్మేహి అస్సాసేత్వా ఏవమస్స వచనీయో – 'అత్థాయస్మతో మాతాపితూసు అపేక్ఖా'తి? సో చే ఏవం వదేయ్య – 'అత్థి మే మాతాపితూసు అపేక్ఖా'తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – 'ఆయస్మా ఖో మారిసో మరణధమ్మో. సచే పాయస్మా మాతాపితూసు అపేక్ఖం కరిస్సతి, మరిస్సతేవ; నో చే పాయస్మా మాతాపితూసు అపేక్ఖం కరిస్సతి, మరిస్సతేవ. సాధాయస్మా, యా తే మాతాపితూసు అపేక్ఖా తం పజహా'"తి.

"సో చే ఏవం వదేయ్య – 'యా మే మాతాపితూసు అపేక్ఖా సా పహీనా'తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – 'అత్థి పనాయస్మతో పుత్తదారేసు అపేక్ఖా'తి? సో చే ఏవం వదేయ్య – 'అత్థి మే పుత్తదారేసు అపేక్ఖా'తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – 'ఆయస్మా ఖో మారిసో మరణధమ్మో. సచే పాయస్మా పుత్తదారేసు అపేక్ఖం కరిస్సతి, మరిస్సతేవ; నో చే పాయస్మా పుత్తదారేసు అపేక్ఖం కరిస్సతి, మరిస్సతేవ. సాధాయస్మా, యా తే పుత్తదారేసు అపేక్ఖా తం పజహా'"తి.

"సో చే ఏవం వదేయ్య – 'యా మే పుత్తదారేసు అపేక్ఖా సా పహీనా'తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – 'అత్థి పనాయస్మతో మానుసకేసు పఞ్చసు కామగుణేసు అపేక్ఖా'తి? సో చే ఏవం వదేయ్య – 'అత్థి మే మానుసకేసు పఞ్చసు కామగుణేసు అపేక్ఖా'తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – 'మానుసకేహి ఖో, ఆవుసో, కామేహి దిబ్బా కామా అభిక్కన్తతరా చ పణీతతరా చ. సాధాయస్మా, మానుసకేహి కామేహి చిత్తం వుట్ఠాపేత్వా చాతుమహారాజికేసు [చాతుమ్మహారాజికేసు (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] దేవేసు చిత్తం అధిమోచేహీ'"తి.

“సో చే ఏవం వదేయ్య – ‘మానుసకేహి మే కామేహి చిత్తం వుట్ఠితం, చాతుమహారాజికేసు దేవేసు చిత్తం అధిమోచిత’న్తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – ‘చాతుమహారాజికేహి ఖో, ఆవుసో , దేవేహి తావతింసా దేవా అభిక్కన్తతరా చ పణీతతరా చ. సాధాయస్మా, చాతుమహారాజికేహి దేవేహి చిత్తం వుట్ఠాపేత్వా తావతింసేసు దేవేసు చిత్తం అధిమోచేహీ’”తి.

“సో చే ఏవం వదేయ్య – ‘చాతుమహారాజికేహి మే దేవేహి చిత్తం వుట్ఠితం, తావతింసేసు దేవేసు చిత్తం అధిమోచిత’న్తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – ‘తావతింసేహి ఖో, ఆవుసో, దేవేహి యామా దేవా...పే.... తుసితా దేవా...పే.... నిమ్మానరతీ దేవా...పే.... పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవా...పే.... పరనిమ్మితవసవత్తీహి ఖో, ఆవుసో, దేవేహి బ్రహ్మలోకో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చ. సాధాయస్మా, పరనిమ్మితవసవత్తీహి దేవేహి చిత్తం వుట్ఠాపేత్వా బ్రహ్మలోకే చిత్తం అధిమోచేహీ’తి. సో చే ఏవం వదేయ్య – ‘పరనిమ్మితవసవత్తీహి మే దేవేహి చిత్తం వుట్ఠితం, బ్రహ్మలోకే చిత్తం అధిమోచిత’న్తి, సో ఏవమస్స వచనీయో – ‘బ్రహ్మలోకోపి ఖో, ఆవుసో, అనిచ్చో అద్ధువో సక్కాయపరియాపన్నో. సాధాయస్మా, బ్రహ్మలోకా చిత్తం వుట్ఠాపేత్వా సక్కాయనిరోధే చిత్తం ఉపసంహరాహీ’”తి.

“సో చే ఏవం వదేయ్య – ‘బ్రహ్మలోకా మే చిత్తం వుట్ఠితం, సక్కాయనిరోధే చిత్తం ఉపసంహరామీ’తి; ఏవం విముత్తచిత్తస్స ఖో, మహానామ, ఉపాసకస్స ఆసవా [వస్ససత (సీ. స్యా.)] విముత్తచిత్తేన భిక్ఖునా న కిఞ్చి నానాకరణం వదామి, యదిదం – విముత్తియా విముత్త”న్తి. చతుత్థం.

౫. సోతాపత్తిఫలసుత్తం

౧౦౩౧. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా భావితా బహులీకతా సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తి. కతమే చత్తారో? సప్పురిససంసేవో , సద్ధమ్మస్సవనం , యోనిసోమనసికారో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తీ”తి. పఞ్చమం.

౬. సకదాగామిఫలసుత్తం

౧౦౩౨. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా భావితా బహులీకతా సకదాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ సంవత్తన్తి. కతమే చత్తారో? ...పే.... సంవత్తన్తీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. అనాగామిఫలసుత్తం

౧౦౩౩. ...పే.... అనాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ...పే.... సంవత్తన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. అరహత్తఫలసుత్తం

౧౦౩౪. ...పే.... అరహత్తఫలసచ్ఛికిరియాయ...పే.... సంవత్తన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. పఞ్ఞాపటిలాభసుత్తం

౧౦౩౫. ...పే॰... పఞ్ఞాపటిలాభాయ...పే॰... సంవత్తన్తీ”తి. నవమం.

౧౦. పఞ్ఞావుద్ధిసుత్తం

౧౦౩౬. ...పే॰... పఞ్ఞావుద్ధియా ...పే॰... సంవత్తన్తీ”తి. దసమం.

౧౧. పఞ్ఞావేపుల్లసుత్తం

౧౦౩౭. ...పే॰... పఞ్ఞావేపుల్లాయ...పే॰... సంవత్తన్తీ”తి. ఏకాదసమం.

సప్పఞ్ఞవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

సగాథకం వస్సంవుత్థం, ధమ్మదిన్న ఞ్చ గిలానం;
చతురో ఫలా పటిలాభో, వుద్ధి వేపుల్లతాయ చాతి.

౭. మహాపఞ్ఞవగ్గో

౧. మహాపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౩౮. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా భావితా బహులీకతా మహాపఞ్ఞతాయ సంవత్తన్తి. కతమే చత్తారో? సప్పురిససంసేవో, సద్ధమ్మస్సవనం, యోనిసోమనసికారో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా మహాపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. పఠమం.

౨. పుథుపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౩౯. ... పుథుపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. దుతియం.

౩. విపులపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౪౦. ... విపులపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. తతియం.

౪. గమ్భీరపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౪౧. ... గమ్భీరపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. చతుత్థం.

౫. అప్పమత్తపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౪౨. ... అప్పమత్తపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. పఞ్చమం.

౬. భూరిపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౬౩. … భూరిపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. పఞ్ఞాబాహుల్లసుత్తం

౧౦౬౪. … పఞ్ఞాబాహుల్లా సంవత్తన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. సీఘపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౬౫. … సీఘపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. లహుపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౬౬. … లహుపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. నవమం.

౧౦. హాసపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౬౭. … హాసపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. దసమం.

౧౧. జవనపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౬౮. … జవనపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. ఏకాదసమం.

౧౨. తిక్ఖపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౬౯. … తిక్ఖపఞ్ఞతా సంవత్తన్తీ”తి. ద్వాదసమం.

౧౩. నిబ్బేధికపఞ్ఞాసుత్తం

౧౦౭౦. … నిబ్బేధికపఞ్ఞతా సంవత్తన్తి. కతమే చత్తారో? సప్పురిససంసేవో, సద్ధమ్మస్సవనం, యోనిసోమనసికారో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో ధమ్మా భావితా బహులీకతా నిబ్బేధికపఞ్ఞతాయ సంవత్తన్తీ”తి. తేరసమం.

మహాపఞ్ఞవగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

> మహా పుథు విపుల-గమ్భీరం, అప్పమత్త-భూరి-బాహుల్లం;
> సీఘ-లహు-హాస-జవన, తిక్ఖ-నిబ్బేధికాయ చాతి.

సోతాపత్తిసంయుత్తం ఏకాదసమం.

౧౨. సచ్చసంయుత్తం

౧. సమాధివగ్గో

౧. సమాధిసుత్తం

౧౦౭౧. సావత్థినిదానం . "సమాధిం, భిక్ఖవే, భావేథ. సమాహితో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతి. కిఞ్చ యథాభూతం పజానాతి? 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి. సమాధిం, భిక్ఖవే, భావేథ. సమాహితో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతి".

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. పఠమం.

౨. పటిసల్లానసుత్తం

౧౦౭౨. "పటిసల్లానే, భిక్ఖవే, యోగమాపజ్జథ. పటిసల్లీనో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతి. కిఞ్చ యథాభూతం పజానాతి? 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి. పటిసల్లానే , భిక్ఖవే, యోగమాపజ్జథ. పటిసల్లీనో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతి.

"తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. దుతియం.

౩. పఠమకులపుత్తసుత్తం

౧౦౭౩. "యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజింసు, సబ్బే తే చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిస్సన్తి, సబ్బే తే చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, సబ్బే తే చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ.

"కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స దుక్ఖసముదయస్స అరియసచ్చస్స దుక్ఖనిరోధస్స అరియసచ్చస్స దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజింసు…పే… పబ్బజిస్సన్తి…పే… పబ్బజన్తి, సబ్బే తే ఇమేసంయేవ చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యోగో కరణీయో, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యోగో కరణీయో, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. తతియం.

౪. దుతియకులపుత్తసుత్తం

౧౧౨౪. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా యథాభూతం అభిసమేసుం, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమేసుం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా యథాభూతం అభిసమేస్సన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమేస్సన్తి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా యథాభూతం అభిసమేన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమేన్తి.

“కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం కులపుత్తా సమ్మా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా యథాభూతం అభిసమేసుం ...పే.... అభిసమేస్సన్తి...పే.... అభిసమేన్తి, సబ్బే తే ఇమాని చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమేన్తి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే.... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. చతుత్థం.

౫. పఠమసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౧౧౨౫. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝింసు, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝింసు. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝిస్సన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝిస్సన్తి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝన్తి.

“కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం...పే.... దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝింసు...పే.... అభిసమ్బొజ్ఝిస్సన్తి...పే.... అభిసమ్బొజ్ఝన్తి, సబ్బే తే ఇమాని చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బొజ్ఝన్తి.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే.... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౧౦౭౬. "యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేసుం, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేసుం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేస్సన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేస్సన్తి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేన్తి.

"కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం...పే.... దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేసుం...పే.... పకాసేస్సన్తి...పే.... పకాసేన్తి, సబ్బే తే ఇమాని చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధం పకాసేన్తి.

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. ఛట్ఠం.

౭. వితక్కసుత్తం

౧౦౭౭. "మా, భిక్ఖవే, పాపకే అకుసలే వితక్కే వితక్కేయ్యాథ [వితక్కేథ (సీ. స్యా. కం.)], సేయ్యథిదం – కామవితక్కం, బ్యాపాదవితక్కం, విహింసావితక్కం. తం కిస్స హేతు? నేతే, భిక్ఖవే, వితక్కా అత్థసంహితా నాదిబ్రహ్మచరియకా న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి.

"వితక్కేన్తా చ ఖో తుమ్హే, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి వితక్కేయ్యాథ, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి వితక్కేయ్యాథ, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి వితక్కేయ్యాథ, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి వితక్కేయ్యాథ. తం కిస్స హేతు? ఏతే, భిక్ఖవే, వితక్కా అత్థసంహితా ఏతే ఆదిబ్రహ్మచరియకా ఏతే నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి.

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. సత్తమం.

౮. చిన్తసుత్తం

౧౦౭౮. "మా, భిక్ఖవే, పాపకం అకుసలం చిత్తం చిన్తేయ్యాథ [చిన్తేథ (సీ. స్యా. కం.)] – 'సస్సతో లోకో'తి వా 'అసస్సతో లోకో'తి వా, 'అన్తవా లోకో'తి వా 'అనన్తవా లోకో'తి వా, 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా, 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా. తం కిస్స హేతు? నేసా, భిక్ఖవే, చిన్తా అత్థసంహితా నాదిబ్రహ్మచరియకా న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“చిన్తేన్తా చ ఖో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి చిన్తేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి చిన్తేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి చిన్తేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి చిన్తేయ్యాథ. తం కిస్స హేతు? ఏసా, భిక్ఖవే, చిన్తా అత్థసంహితా, ఏసా ఆదిబ్రహ్మచరియకా, ఏసా నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. అట్ఠమం.

౯. విగ్గాహికకథాసుత్తం

౧౦౭౯. “మా , భిక్ఖవే, విగ్గాహికకథం కథేయ్యాథ [కథేథ (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] – ‘న త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానాసి, అహం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానామి. కిం త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానిస్ససి! మిచ్ఛాపటిపన్నో త్వమసి, అహమస్మి సమ్మాపటిపన్నో. సహితం మే, అసహితం తే. పురేవచనీయం పచ్ఛా అవచ, పచ్ఛావచనీయం పురే అవచ. అధిచిణ్ణం [అచిణ్ణం (స్యా॰ కం॰ పీ॰)] తే విపరావత్తం. ఆరోపితో తే వాదో, చర వాదప్పమోక్ఖాయ. నిగ్గహితోసి, నిబ్బేఠేహి వా సచే పహోసీ’తి. తం కిస్స హేతు? నేసా, భిక్ఖవే, కథా అత్థసంహితా నాదిబ్రహ్మచరియకా న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“కథేన్తా చ ఖో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి కథేయ్యాథ , ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి కథేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి కథేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి కథేయ్యాథ…పే॰… యోగో కరణీయో”తి. నవమం.

౧౦. తిరచ్ఛానకథాసుత్తం

౧౦౮౦. “మా , భిక్ఖవే, అనేకవిహితం తిరచ్ఛానకథం కథేయ్యాథ, సేయ్యథిదం – రాజకథం చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం, భయకథం యుద్ధకథం, అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం, ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం [ఇత్థికథం పురిసకథం (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం, పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం, లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా. తం కిస్స హేతు? నేసా, భిక్ఖవే, కథా అత్థసంహితా నాదిబ్రహ్మచరియకా న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“కథేన్తా చ ఖో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి కథేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి కథేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి కథేయ్యాథ, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి కథేయ్యాథ. తం కిస్స హేతు? ఏసా, భిక్ఖవే, కథా అత్థసంహితా, ఏసా ఆదిబ్రహ్మచరియకా, ఏసా నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. దసమం.

సమాధివగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

సమాధి పటిసల్లానా, కులపుత్తా అపరే దువే;

సమణబ్రాహ్మణా వితక్కం, చిన్తా విగ్గాహికా కథాతి.

౨. ధమ్మచక్కప్పవత్తనవగ్గో

౧. ధమ్మచక్కప్పవత్తనసుత్తం

౧౦౮౧. ఏకం సమయం భగవా బారాణసియం విహరతి ఇసిపతనే మిగదాయే. తత్ర ఖో భగవా పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ద్వేమే, భిక్ఖవే, అన్తా పబ్బజితేన న సేవితబ్బా. కతమే ద్వే? యో చాయం కామేసు కామసుఖల్లికానుయోగో హీనో గమ్మో పోథుజ్జనికో అనరియో అనత్థసంహితో, యో చాయం అత్తకిలమథానుయోగో దుక్ఖో అనరియో అనత్థసంహితో. ఏతే ఖో, భిక్ఖవే, ఉభో అన్తే అనుపగమ్మ మజ్ఝిమా పటిపదా తథాగతేన అభిసమ్బుద్ధా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి".

"కతమా చ సా, భిక్ఖవే, మజ్ఝిమా పటిపదా తథాగతేన అభిసమ్బుద్ధా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, మజ్ఝిమా పటిపదా తథాగతేన అభిసమ్బుద్ధా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

"ఇదం ఖో పన, భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం – జాతిపి దుక్ఖా, జరాపి దుక్ఖా, బ్యాధిపి దుక్ఖో, మరణమ్పి దుక్ఖం, అప్పియేహి సమ్పయోగో దుక్ఖో, పియేహి విప్పయోగో దుక్ఖో, యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం – సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా [పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధాపి (పీ. క.)] దుక్ఖా. ఇదం ఖో పన, భిక్ఖవే, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం – యాయం తణ్హా పోనోబ్భవికా [పోనోభవికా (సీ. పీ.)] నన్దిరాగసహగతా తత్రతత్రాభినన్దినీ, సేయ్యథిదం [సేయ్యథీదం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] – కామతణ్హా, భవతణ్హా, విభవతణ్హా. ఇదం ఖో పన, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం – యో తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధో చాగో పటినిస్సగ్గో ముత్తి అనాలయో. ఇదం ఖో పన, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం – అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి.

"'ఇదం దుక్ఖం అరియసచ్చ'న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. 'తం ఖో పనిదం దుక్ఖం అరియసచ్చం పరిఞ్ఞేయ్య'న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే…పే.… ఉదపాది. 'తం ఖో పనిదం దుక్ఖం అరియసచ్చం పరిఞ్ఞాత'న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘‘ఇదం దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చ’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం పహాతబ్బ’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే…పే.… ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం పహీన’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘‘ఇదం దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చ’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం సచ్ఛికాతబ్బ’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే…పే.… ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం సచ్ఛికత’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘‘ఇదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చ’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం భావేతబ్బ’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే…పే.… ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం భావిత’న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘యావకీవఞ్చ మే, భిక్ఖవే, ఇమేసు చతూసు అరియసచ్చేసు ఏవం తిపరివట్టం ద్వాదసాకారం యథాభూతం ఞాణదస్సనం న సువిసుద్ధం అహోసి, నేవ తావాహం, భిక్ఖవే , సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం [అభిసమ్బుద్ధో పచ్చఞ్ఞాసిం (సీ. స్యా. కం.)].

‘‘యతో చ ఖో మే, భిక్ఖవే, ఇమేసు చతూసు అరియసచ్చేసు ఏవం తిపరివట్టం ద్వాదసాకారం యథాభూతం ఞాణదస్సనం సువిసుద్ధం అహోసి, అథాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – ‘అకుప్పా మే విముత్తి [చేతోవిముత్తి (సీ. పీ.)], అయమన్తిమా జాతి, నత్థిదాని పునబ్భవో’’’తి. ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

ఇమస్మిఞ్చ పన వేయ్యాకరణస్మిం భఞ్ఞమానే ఆయస్మతో కోణ్డఞ్ఞస్స విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – ‘‘యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ’’న్తి.

పవత్తితే చ పన భగవతా ధమ్మచక్కే భుమ్మా దేవా సద్దమనుస్సావేసుం – ‘‘ఏతం భగవతా బారాణసియం ఇసిపతనే మిగదాయే అనుత్తరం ధమ్మచక్కం పవత్తితం అప్పటివత్తియం సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా దేవేన వా మారేన వా బ్రహ్మునా వా కేనచి వా లోకస్మి’’న్తి. భుమ్మానం దేవానం సద్దం సుత్వా చాతుమహారాజికా దేవా సద్దమనుస్సావేసుం – ‘‘ఏతం భగవతా బారాణసియం ఇసిపతనే మిగదాయే అనుత్తరం ధమ్మచక్కం పవత్తితం, అప్పటివత్తియం సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా దేవేన వా మారేన వా బ్రహ్మునా వా కేనచి వా లోకస్మి’’న్తి. చాతుమహారాజికానం దేవానం సద్దం సుత్వా తావతింసా

దేవా…పే.… యామా దేవా…పే.… తుసితా దేవా…పే.… నిమ్మానరతీ దేవా…పే.… పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవా…పే.… బ్రహ్మకాయికా దేవా సద్దమనుస్సావేసుం – ‘‘ఏతం భగవతా బారాణసియం ఇసిపతనే మిగదాయే అనుత్తరం ధమ్మచక్కం పవత్తితం అప్పటివత్తియం సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా దేవేన వా మారేన వా బ్రహ్మునా వా కేనచి వా లోకస్మి’’న్తి.

ఇతిహ తేన ఖణేన (తేన లయేన) [( ) నత్థి (సీ. స్యా. కం.)] తేన ముహుత్తేన యావ బ్రహ్మలోకా సద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛి. అయఞ్చ దససహస్సిలోకధాతు సఙ్కమ్పి సమ్పకమ్పి సమ్పవేధి, అప్పమాణో చ ఉళారో ఓభాసో లోకే పాతురహోసి అతిక్కమ్మ దేవానం దేవానుభావన్తి.

అథ ఖో భగవా ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – ‘‘అఞ్ఞాసి వత, భో, కోణ్డఞ్ఞో, అఞ్ఞాసి వత, భో, కోణ్డఞ్ఞో’’తి! ఇతి హిదం ఆయస్మతో కోణ్డఞ్ఞస్స ‘అఞ్ఞాసికోణ్డఞ్ఞో’ త్వేవ నామం అహోసీతి. పఠమం.

౨. తథాగతసుత్తం

౧౦౮౨. ‘‘‘ఇదం దుక్ఖం అరియసచ్చ’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖం అరియసచ్చం పరిఞ్ఞేయ్య’న్తి భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే…పే.… ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖం అరియసచ్చం పరిఞ్ఞాత’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘‘ఇదం దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చ’న్తి భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం పహాతబ్బ’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే…పే.… ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం పహీన’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘‘ఇదం దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చ’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం సచ్ఛికాతబ్బ’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే…పే. … ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం సచ్ఛికత’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది.

‘‘‘ఇదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చ’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం భావేతబ్బ’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే…పే.… ఉదపాది. ‘తం ఖో పనిదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం భావిత’న్తి, భిక్ఖవే, తథాగతానం పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాదీ’’తి. దుతియం.

౩. ఖన్ధసుత్తం

౧౦౮౩. “చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, అరియసచ్చాని. కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం [దుక్ఖసముదయో అరియసచ్చం దుక్ఖనిరోధో అరియసచ్చం (స్యా॰)] దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం? ‘పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా’ తిస్స వచనీయం, సేయ్యథిదం [కతమే పఞ్చ (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] – రూపుపాదానక్ఖన్ధో…పే॰… విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం? యాయం తణ్హా పోనోబ్భవికా నన్దిరాగసహగతా తత్రతత్రాభినన్దినీ, సేయ్యథిదం – కామతణ్హా, భవతణ్హా, విభవతణ్హా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం? యో తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధో చాగో పటినిస్సగ్గో ముత్తి అనాలయో – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి అరియసచ్చాని.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. తతియం.

౪. అజ్ఝత్తికాయతనసుత్తం

౧౦౮౪. “చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, అరియసచ్చాని. కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం? ‘ఛ అజ్ఝత్తికాని ఆయతనానీ’ తిస్స వచనీయం. కతమాని ఛ? చక్ఖాయతనం…పే॰… మనాయతనం – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం? యాయం తణ్హా పోనోబ్భవికా నన్దిరాగసహగతా తత్రతత్రాభినన్దినీ, సేయ్యథిదం – కామతణ్హా, భవతణ్హా, విభవతణ్హా – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం? యో తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధో చాగో పటినిస్సగ్గో ముత్తి అనాలయో – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే,

చత్తారి అరియసచ్చాని.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. చతుత్థం.

౫. పఠమధారణసుత్తం

౧౦౮౫. “ధారేథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి? ఏవం వుత్తే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భన్తే, ధారేమి భగవతా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, ధారేసి మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి? “దుక్ఖం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా పఠమం అరియసచ్చం దేసితం ధారేమి; దుక్ఖసముదయం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా దుతియం అరియసచ్చం దేసితం ధారేమి; దుక్ఖనిరోధం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా తతియం అరియసచ్చం దేసితం ధారేమి; దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా చతుత్థం అరియసచ్చం దేసితం ధారేమి. ఏవం ఖ్వాహం, భన్తే, ధారేమి భగవతా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి.

“సాధు సాధు, భిక్ఖు! సాధు ఖో త్వం, భిక్ఖు, ధారేసి మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీతి. దుక్ఖం ఖో, భిక్ఖు, మయా పఠమం అరియసచ్చం దేసితం, తథా నం ధారేహి; దుక్ఖసముదయం [దుక్ఖసముదయో (స్యా॰ కం॰)] ఖో, భిక్ఖు, మయా దుతియం అరియసచ్చం దేసితం, తథా నం ధారేహి; దుక్ఖనిరోధం [దుక్ఖనిరోధో (స్యా॰ కం॰)] ఖో, భిక్ఖు, మయా తతియం అరియసచ్చం దేసితం, తథా నం ధారేహి; దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా [దుక్ఖనిరోధగామినిపటిపదం (పీ॰), దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం (క॰)] ఖో, భిక్ఖు, మయా చతుత్థం అరియసచ్చం దేసితం, తథా నం ధారేహి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, ధారేహి మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీతి.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖు, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియధారణసుత్తం

౧౦౮౬. “ధారేథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి? ఏవం వుత్తే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భన్తే, ధారేమి భగవతా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి.

“యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, ధారేసి మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి? “దుక్ఖం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా పఠమం అరియసచ్చం దేసితం ధారేమి. యో హి కోచి, భన్తే, సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవం వదేయ్య – ‘నేతం దుక్ఖం పఠమం అరియసచ్చం యం సమణేన గోతమేన దేసితం. అహమేతం దుక్ఖం పఠమం అరియసచ్చం పచ్చక్ఖాయ అఞ్ఞం దుక్ఖం పఠమం అరియసచ్చం పఞ్ఞపేస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి. దుక్ఖసముదయం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా చతుత్థం అరియసచ్చం దేసితం ధారేమి. యో హి కోచి, భన్తే, సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవం వదేయ్య – ‘నేతం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా చతుత్థం అరియసచ్చం యం సమణేన గోతమేన

దేసితం. అహమేతం దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం చతుత్థం అరియసచ్చం పచ్చక్ఖాయ అఞ్ఞం దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం చతుత్థం అరియసచ్చం పఞ్ఞపేస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి. ఏవం ఖ్వాహం, భన్తే, ధారేమి భగవతా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీ”తి.

“సాధు సాధు, భిక్ఖు! సాధు ఖో త్వం, భిక్ఖు, ధారేసి మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీతి. దుక్ఖం ఖో, భిక్ఖు, మయా పఠమం అరియసచ్చం దేసితం, తథా నం ధారేహి. యో హి కోచి, భిక్ఖు, సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవం వదేయ్య – ‘నేతం దుక్ఖం పఠమం అరియసచ్చం యం సమణేన గోతమేన దేసితం. అహమేతం దుక్ఖం పఠమం అరియసచ్చం పచ్చక్ఖాయ అఞ్ఞం దుక్ఖం పఠమం అరియసచ్చం పఞ్ఞపేస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి. దుక్ఖసముదయం ఖో, భిక్ఖు…పే॰… దుక్ఖనిరోధం ఖో, భిక్ఖు…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా ఖో, భిక్ఖు, మయా చతుత్థం అరియసచ్చం దేసితం, తథా నం ధారేహి. యో హి కోచి, భిక్ఖు, సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవం వదేయ్య – ‘నేతం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా చతుత్థం అరియసచ్చం యం సమణేన గోతమేన దేసితం . అహమేతం దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం చతుత్థం అరియసచ్చం పచ్చక్ఖాయ అఞ్ఞం దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం చతుత్థం అరియసచ్చం పఞ్ఞపేస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి. ఏవం ఖో త్వం, భిక్ఖు, ధారేహి మయా చత్తారి అరియసచ్చాని దేసితానీతి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖు, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. ఛట్ఠం.

౭. అవిజ్జాసుత్తం

౧౧౦౭. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “‘అవిజ్జా, అవిజ్జా’తి భన్తే, వుచ్చతి. కతమా ను ఖో, భన్తే, అవిజ్జా; కిత్తావతా చ అవిజ్జాగతో హోతీ”తి? “యం ఖో, భిక్ఖు, దుక్ఖే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖసముదయే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అఞ్ఞాణం – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖు, అవిజ్జా; ఏత్తావతా చ అవిజ్జాగతో హోతీ”తి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖు, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. సత్తమం.

౮. విజ్జాసుత్తం

౧౧౦౮. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “‘విజ్జా, విజ్జా’తి, భన్తే, వుచ్చతి. కతమా ను ఖో, భన్తే, విజ్జా; కిత్తావతా చ విజ్జాగతో హోతీ”తి? “యం ఖో, భిక్ఖు, దుక్ఖే ఞాణం, దుక్ఖసముదయే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖు, విజ్జా; ఏత్తావతా చ విజ్జాగతో హోతీ”తి.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖు, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. అట్ఠమం.

౯. సఞ్ఞాసనసుత్తం

౧౦౮౯. "'ఇదం దుక్ఖం అరియసచ్చ'న్తి భిక్ఖవే, మయా పఞ్ఞత్తం. తత్థ అపరిమాణా వణ్ణా అపరిమాణా బ్యఞ్జనా అపరిమాణా సఞ్ఞాసనా – 'ఇతిపిదం దుక్ఖం అరియసచ్చ'న్తి ; ఇదం దుక్ఖసముదయం...పే.... ఇదం దుక్ఖనిరోధం...పే.... 'ఇదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చ'న్తి, భిక్ఖవే, మయా పఞ్ఞత్తం. తత్థ అపరిమాణా వణ్ణా అపరిమాణా బ్యఞ్జనా అపరిమాణా సఞ్ఞాసనా – 'ఇతిపిదం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చ'న్తి.

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. నవమం.

౧౦. తథసుత్తం

౧౦౯౦. "చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, తథాని అవితథాని అనఞ్ఞథాని. కతమాని చత్తారి? 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి, భిక్ఖవే, తథమేతం అవితథమేతం అనఞ్ఞథమేతం ; 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి తథమేతం అవితథమేతం అనఞ్ఞథమేతం; 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి తథమేతం అవితథమేతం అనఞ్ఞథమేతం; 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి తథమేతం అవితథమేతం అనఞ్ఞథమేతం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి తథాని అవితథాని అనఞ్ఞథాని.

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. దసమం.

ధమ్మచక్కప్పవత్తనవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

ధమ్మచక్కం తథాగతం, ఖన్ధా ఆయతనేన చ;
ధారణా చ ద్వే అవిజ్జా, విజ్జా సఞ్ఞాసనా తథాతి.

౩. కోటిగామవగ్గో

౧. పఠమకోటిగామసుత్తం

౧౦౯౧. ఏకం సమయం భగవా వజ్జీసు విహరతి కోటిగామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "చతున్నం, భిక్ఖవే, అరియసచ్చానం అననుబోధా అప్పటివేధా ఏవమిదం దీఘమద్ధానం సన్ధావితం సంసరితం మమఞ్చేవ తుమ్హాకఞ్చ".

"కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స, భిక్ఖవే, అరియసచ్చస్స అననుబోధా అప్పటివేధా ఏవమిదం దీఘమద్ధానం సన్ధావితం సంసరితం మమఞ్చేవ తుమ్హాకఞ్చ. దుక్ఖసముదయస్స అరియసచ్చస్స...పే.... దుక్ఖనిరోధస్స అరియసచ్చస్స...పే.... దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స అననుబోధా అప్పటివేధా ఏవమిదం

దీఘమద్ధానం సన్ధావితం సంసరితం మమఞ్చేవ తుమ్హాకఞ్చ. తయిదం, భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం అనుబుద్ధం పటివిద్ధం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం అనుబుద్ధం పటివిద్ధం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం అనుబుద్ధం పటివిద్ధం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం అనుబుద్ధం పటివిద్ధం; ఉచ్ఛిన్నా భవతణ్హా, ఖీణా భవనేత్తి; నత్థిదాని పునబ్భవో"తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"చతున్నం అరియసచ్చానం, యథాభూతం అదస్సనా;
సంసితం [సంసరితం (స్యా. కం. క.) దీ. ని. ౨.౧౫౫] దీఘమద్ధానం, తాసు తాస్వేవ జాతిసు.

"తాని [యాని (స్యా. కం. పీ. క.)] ఏతాని దిట్ఠాని, భవనేత్తి సమూహతా;
ఉచ్ఛిన్నం మూలం దుక్ఖస్స, నత్థిదాని పునబ్భవో"తి. పఠమం;

౨. దుతియకోటిగామసుత్తం

౧౦౯౨. "యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, న మే తే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు వా సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు వా బ్రాహ్మణసమ్మతా, న చ పనేతే ఆయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థం వా బ్రహ్మఞ్ఞత్థం వా దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి.

"యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానన్తి, తే ఖో మే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా, తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ"తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"యే దుక్ఖం నప్పజానన్తి, అథో దుక్ఖస్స సమ్భవం;
యత్థ చ సబ్బసో దుక్ఖం, అసేసం ఉపరుజ్ఝతి.

"తఞ్చ మగ్గం న జానన్తి, దుక్ఖూపసమగామినం;
చేతోవిముత్తిహీనా తే, అథో పఞ్ఞావిముత్తియా;
అభబ్బా తే అన్తకిరియాయ, తే వే జాతిజరూపగా.

"యే చ దుక్ఖం పజానన్తి, అథో దుక్ఖస్స సమ్భవం;

యత్థ చ సబ్బసో దుక్ఖం, అసేసం ఉపరుజ్ఝతి.

“తఞ్చ మగ్గం పజానన్తి, దుక్ఖూపసమగామినం;
చేతోవిముత్తిసమ్పన్నా, అథో పఞ్ఞావిముత్తియా;
సబ్బా తే అన్తకిరియాయ, న తే జాతిజరూపగా”తి. దుతియం;

౩. సమ్మాసమ్బుద్ధసుత్తం

౧౦౯౩. సావత్థినిదానం. చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, అరియసచ్చాని. కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి అరియసచ్చాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమ్బుద్ధత్తా తథాగతో ‘అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో’తి వుచ్చతి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. తతియం.

౪. అరహన్తసుత్తం

౧౦౯౪. సావత్థినిదానం. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝింసు, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝింసు. యే హి [యేపి హి (బహూసు)] కేచి, భిక్ఖవే, అనాగతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝిస్సన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝిస్సన్తి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, ఏతరహి అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝన్తి, సబ్బే తే చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝన్తి.

“కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం. యే హి, కేచి, భిక్ఖవే, అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝింసు…పే॰… అభిసమ్బుజ్ఝిస్సన్తి…పే॰… అభిసమ్బుజ్ఝన్తి, సబ్బే తే ఇమాని చత్తారి అరియసచ్చాని యథాభూతం అభిసమ్బుజ్ఝన్తి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. చతుత్థం.

౫. ఆసవక్ఖయసుత్తం

౧౦౯౫. “జానతోహం, భిక్ఖవే, పస్సతో ఆసవానం ఖయం వదామి, నో అజానతో అపస్సతో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, జానతో పస్సతో ఆసవానం ఖయో హోతి? ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి, భిక్ఖవే, జానతో పస్సతో ఆసవానం ఖయో హోతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి జానతో పస్సతో ఆసవానం ఖయో హోతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి జానతో పస్సతో ఆసవానం ఖయో

హోతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి జానతో పస్సతో ఆసవానం ఖయో హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, జానతో ఏవం పస్సతో ఆసవానం ఖయో హోతి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. పఞ్చమం.

౬. మిత్తసుత్తం

౧౧౦౬. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ, యే చ సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం – మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా – తే వో, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ సమాదపేతబ్బా నివేసేతబ్బా పతిట్ఠాపేతబ్బా.

“కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స, దుక్ఖసముదయస్స అరియసచ్చస్స, దుక్ఖనిరోధస్స అరియసచ్చస్స, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, అనుకమ్పేయ్యాథ, యే చ సోతబ్బం మఞ్ఞేయ్యుం – మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా తే వో, భిక్ఖవే, ఇమేసం చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ సమాదపేతబ్బా నివేసేతబ్బా పతిట్ఠాపేతబ్బా.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. ఛట్ఠం.

౭. తథసుత్తం

౧౧౦౭. “చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, అరియసచ్చాని. కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి అరియసచ్చాని తథాని అవితథాని అనఞ్ఞథాని; తస్మా ‘అరియసచ్చానీ’తి వుచ్చన్తి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. సత్తమం.

౮. లోకసుత్తం

౧౧౦౮. “చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, అరియసచ్చాని. కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం. సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ తథాగతో అరియో; తస్మా ‘అరియసచ్చానీ’తి వుచ్చన్తి”.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. అట్ఠమం.

౯. పరిఞ్ఞేయ్యసుత్తం

౧౦౯౯. “చత్తారిమాని , భిక్ఖవే, అరియసచ్చాని. కతమాని చత్తారి? దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి అరియసచ్చాని. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం అత్థి అరియసచ్చం పరిఞ్ఞేయ్యం, అత్థి అరియసచ్చం పహాతబ్బం, అత్థి అరియసచ్చం సచ్ఛికాతబ్బం, అత్థి అరియసచ్చం భావేతబ్బం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అరియసచ్చం పరిఞ్ఞేయ్యం? దుక్ఖం, భిక్ఖవే, అరియసచ్చం పరిఞ్ఞేయ్యం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం పహాతబ్బం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం సచ్ఛికాతబ్బం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం భావేతబ్బం.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. నవమం.

౧౦. గవమ్పతిసుత్తం

౧౧౦౦. ఏకం సమయం సమ్బహులా థేరా భిక్ఖూ చేతేసు [చేతియేసు (స్యా॰)] విహరన్తి సహఞ్చనికే [సహజనియే (సీ॰ స్యా॰ కం॰)]. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులానం థేరానం భిక్ఖూనం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – “యో ను ఖో, ఆవుసో, దుక్ఖం పస్సతి దుక్ఖసముదయమ్పి సో పస్సతి, దుక్ఖనిరోధమ్పి పస్సతి, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదమ్పి పస్సతీ”తి.

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా గవమ్పతి థేరో [గవమ్పతిత్థేరో (స్యా॰ కం॰)] భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “సమ్ముఖా మేతం, ఆవుసో, భగవతో సుతం, సమ్ముఖా పటిగ్గహితం – ‘యో , భిక్ఖవే, దుక్ఖం పస్సతి దుక్ఖసముదయమ్పి సో పస్సతి, దుక్ఖనిరోధమ్పి పస్సతి, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదమ్పి పస్సతి. యో దుక్ఖసముదయం పస్సతి దుక్ఖమ్పి సో పస్సతి, దుక్ఖనిరోధమ్పి పస్సతి, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదమ్పి పస్సతి. యో దుక్ఖనిరోధం పస్సతి దుక్ఖమ్పి సో పస్సతి, దుక్ఖసముదయమ్పి పస్సతి, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదమ్పి పస్సతి. యో దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం పస్సతి దుక్ఖమ్పి సో పస్సతి, దుక్ఖసముదయమ్పి పస్సతి, దుక్ఖనిరోధమ్పి పస్సతీ’”తి. దసమం.

కోటిగామవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే వజ్జీ సమ్మాసమ్బుద్ధో, అరహం ఆసవక్ఖయో;
మిత్తం తథా చ లోకో చ, పరిఞ్ఞేయ్యం గవమ్పతీతి.

౪. సీసపావనవగ్గో

౧. సీసపావనసుత్తం

౧౧౦౧. ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి సీసపావనే [సింసపావనే (సీ. పీ.)]. అథ ఖో భగవా పరిత్తాని సీసపాపణ్ణాని పాణినా గహేత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యాని వా మయా పరిత్తాని సీసపాపణ్ణాని పాణినా గహితాని యదిదం ఉపరి సీసపావనే”తి? “అప్పమత్తకాని , భన్తే, భగవతా పరిత్తాని సీసపాపణ్ణాని పాణినా గహితాని; అథ ఖో ఏతానేవ బహుతరాని యదిదం ఉపరి సీసపావనే”తి. “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఏతదేవ బహుతరం యం వో మయా అభిఞ్ఞాయ అనక్ఖాతం. కస్మా చేతం, భిక్ఖవే, మయా అనక్ఖాతం? న హేతం, భిక్ఖవే, అత్థసంహితం నాదిబ్రహ్మచరియకం న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి; తస్మా తం మయా అనక్ఖాతం”.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, మయా అక్ఖాతం? ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి, భిక్ఖవే, మయా అక్ఖాతం, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి మయా అక్ఖాతం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి మయా అక్ఖాతం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి మయా అక్ఖాతం”.

“కస్మా చేతం, భిక్ఖవే, మయా అక్ఖాతం? ఏతఞ్హి, భిక్ఖవే, అత్థసంహితం ఏతం ఆదిబ్రహ్మచరియకం ఏతం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి; తస్మా తం మయా అక్ఖాతం .

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే.… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. పఠమం.

౨. ఖదిరపత్తసుత్తం

౧౧౦౨. “యో, భిక్ఖవే, ఏవం వదేయ్య – ‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం ఖదిరపత్తానం వా సరలపత్తానం [పలాసపత్తానం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా ఆమలకపత్తానం వా పుటం కరిత్వా ఉదకం వా తాలపత్తం వా ఆహరిస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ…పే.… దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“యో చ ఖో, భిక్ఖవే, ఏవం వదేయ్య – ‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – ఠానమేతం విజ్జతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం పదుమపత్తానం వా పలాసపత్తానం వా మాలువపత్తానం వా పుటం కరిత్వా ఉదకం వా తాలపత్తం వా ఆహరిస్సామీ’తి – ఠానమేతం విజ్జతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య –

‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ ...పే.... దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – ఠానమేతం విజ్జతి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. దుతియం.

౩. దణ్డసుత్తం

౧౧౦౩. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దణ్డో ఉపరివేహాసం ఖిత్తో సకిమ్పి మూలేన నిపతతి, సకిమ్పి అగ్గేన నిపతతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అవిజ్జానీవరణా సత్తా తణ్హాసంయోజనా సన్ధావన్తా సంసరన్తా [తణ్హాసంయోజనబన్ధా సన్ధావతా (క॰)] సకిమ్పి అస్మా లోకా పరం లోకం గచ్ఛన్తి, సకిమ్పి పరస్మా లోకా ఇమం లోకం ఆగచ్ఛన్తి. తం కిస్స హేతు? అదిట్ఠత్తా, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స...పే॰... దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. తతియం.

౪. చేలసుత్తం

౧౧౦౪. “ఆదిత్తే , భిక్ఖవే, చేలే వా సీసే వా కిమస్స కరణీయ”న్తి? “ఆదిత్తే, భన్తే, చేలే వా సీసే వా, తస్సేవ చేలస్స వా సీసస్స వా నిబ్బాపనాయ అధిమత్తో ఛన్దో చ వాయామో చ ఉస్సాహో చ ఉస్సోళ్హీ చ అప్పటివానీ చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరణీయ”న్తి.

“ఆదిత్తం, భిక్ఖవే, చేలం వా సీసం వా అజ్ఝుపేక్ఖిత్వా అమనసికరిత్వా అనభిసమేతానం చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ అధిమత్తో ఛన్దో చ వాయామో చ ఉస్సాహో చ ఉస్సోళ్హీ చ అప్పటివానీ చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరణీయం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స...పే॰... దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. చతుత్థం.

౫. సత్తిసతసుత్తం

౧౧౦౫. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో వస్ససతాయుకో వస్ససతజీవీ. తమేనం ఏవం వదేయ్య – ‘ఏహమ్భో పురిస, పుబ్బణ్హసమయం తం సత్తిసతేన హనిస్సన్తి, మజ్ఝన్హికసమయం సత్తిసతేన హనిస్సన్తి, సాయన్హసమయం సత్తిసతేన

హనిస్సన్తి. సో ఖో త్వం, అమ్భో పురిస, దివసే దివసే తీహి తీహి సత్తిసతేహి హఞ్ఞమానో వస్ససతాయుకో వస్ససతజీవీ వస్ససతస్స అచ్చయేన అనభిసమేతాని చత్తారి అరియసచ్చాని అభిసమేస్ససీ’’’తి.

‘‘అత్థవసికేన, భిక్ఖవే, కులపుత్తేన అలం ఉపగన్తుం. తం కిస్స హేతు? అనమతగ్గోయం, భిక్ఖవే, సంసారో; పుబ్బా కోటి నప్పఞ్ఞాయతి సత్తిప్పహారానం అసిప్పహారానం ఉసుప్పహారానం ఫరసుప్పహారానం [అసిప్పహారానం ఫరసుప్పహారానం (క.)]. ఏవఞ్చేతం, భిక్ఖవే, అస్స. న ఖో పనాహం, భిక్ఖవే, సహ దుక్ఖేన, సహ దోమనస్సేన చతున్నం అరియసచ్చానం అభిసమయం వదామి; అపి చాహం, భిక్ఖవే, సహావ సుఖేన, సహావ సోమనస్సేన చతున్నం అరియసచ్చానం అభిసమయం వదామి. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స...పే.... దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స.

‘‘తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే.... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో’’తి. పఞ్చమం.

౬. పాణసుత్తం

౧౧౦౬. ‘‘సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో యం ఇమస్మిం జమ్బుదీపే తిణకట్ఠసాఖాపలాసం తచ్ఛేత్వా ఏకజ్ఝం సంహరేయ్య; ఏకజ్ఝం సంహరిత్వా సూలం కరేయ్య. సూలం కరిత్వా యే మహాసముద్దే మహన్తకా పాణా తే మహన్తకేసు సూలేసు ఆవునేయ్య, యే మహాసముద్దే మజ్ఝిమకా పాణా తే మజ్ఝిమకేసు సూలేసు ఆవునేయ్య, యే మహాసముద్దే సుఖుమకా పాణా తే సుఖుమకేసు సూలేసు ఆవునేయ్య. అపరియాదిన్నా చ, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే ఓళారికా పాణా అస్సు.

‘‘అథ ఇమస్మిం జమ్బుదీపే తిణకట్ఠసాఖాపలాసం పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య. ఇతో బహుతరా ఖో, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే సుఖుమకా పాణా, యే న సుకరా సూలేసు ఆవునితుం. తం కిస్స హేతు? సుఖుమత్తా , భిక్ఖవే, అత్తభావస్స. ఏవం మహా ఖో, భిక్ఖవే, అపాయో. ఏవం మహన్తస్మా ఖో, భిక్ఖవే, అపాయస్మా పరిముత్తో దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి...పే.... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి.

‘‘తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే.... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో’’తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమసూరియసుత్తం

౧౧౦౭. ‘‘సూరియస్స [సురియస్స (సీ. స్యా. కం. పీ.)], భిక్ఖవే, ఉదయతో ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – అరుణుగ్గం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చతున్నం అరియసచ్చానం యథాభూతం అభిసమయాయ ఏతం పుబ్బఙ్గమం ఏతం పుబ్బనిమిత్తం, యదిదం – సమ్మాదిట్ఠి. తస్సేతం భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం – ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానిస్సతి...పే.... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానిస్సతి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. సత్తమం.

౮. దుతియసూరియసుత్తం

౧౧౦౮. “యావకీవఞ్చ , భిక్ఖవే, చన్దిమసూరియా లోకే నుప్పజ్జన్తి, నేవ తావ మహతో ఆలోకస్స పాతుభావో హోతి మహతో ఓభాసస్స. అన్ధతమం తదా హోతి అన్ధకారతిమిసా . నేవ తావ రత్తిన్దివా [రత్తిదివా (క॰)] పఞ్ఞాయన్తి, న మాసడ్ఢమాసా పఞ్ఞాయన్తి, న ఉతుసంవచ్ఛరా పఞ్ఞాయన్తి.

“యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, చన్దిమసూరియా లోకే ఉప్పజ్జన్తి, అథ మహతో ఆలోకస్స పాతుభావో హోతి మహతో ఓభాసస్స. నేవ అన్ధకారతమం తదా హోతి న అన్ధకారతిమిసా. అథ రత్తిన్దివా పఞ్ఞాయన్తి, మాసడ్ఢమాసా పఞ్ఞాయన్తి, ఉతుసంవచ్ఛరా పఞ్ఞాయన్తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యావకీవఞ్చ తథాగతో లోకే నుప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, నేవ తావ మహతో ఆలోకస్స పాతుభావో హోతి మహతో ఓభాసస్స. అన్ధతమం తదా హోతి అన్ధకారతిమిసా. నేవ తావ చతున్నం అరియసచ్చానం ఆచిక్ఖణా హోతి దేసనా పఞ్ఞాపనా పట్ఠపనా వివరణా విభజనా ఉత్తానీకమ్మం.

“యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, అథ మహతో ఆలోకస్స పాతుభావో హోతి మహతో ఓభాసస్స. నేవ అన్ధతమం తదా హోతి న అన్ధకారతిమిసా. అథ ఖో చతున్నం అరియసచ్చానం ఆచిక్ఖణా హోతి దేసనా పఞ్ఞాపనా పట్ఠపనా వివరణా విభజనా ఉత్తానీకమ్మం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స...పే॰... దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స .

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. అట్ఠమం.

౯. ఇన్దఖీలసుత్తం

౧౧౦౯. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం నప్పజానన్తి...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, తే అఞ్ఞస్స సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా ముఖం ఉల్లోకేన్తి [ఓలోకేన్తి (సీ॰ స్యా॰)] – ‘అయం నూన భవం జానం జానాతి, పస్సం పస్సతీ’”తి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, తూలపిచు వా కప్పాసపిచు వా లహుకో వాతూపాదానో సమే భూమిభాగే నిక్ఖిత్తో. తమేనం పురత్థిమో వాతో పచ్ఛిమేన సంహరేయ్య, పచ్ఛిమో వాతో పురత్థిమేన సంహరేయ్య, ఉత్తరో వాతో దక్ఖిణేన సంహరేయ్య, దక్ఖిణో వాతో ఉత్తరేన సంహరేయ్య. తం కిస్స హేతు? లహుకత్తా, భిక్ఖవే, కప్పాసపిచునో. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం నప్పజానన్తి...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, తే అఞ్ఞస్స సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా ముఖం ఉల్లోకేన్తి – ‘అయం నూన భవం జానం జానాతి, పస్సం పస్సతీ’తి. తం కిస్స హేతు? అదిట్ఠత్తా, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం.

“యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానన్తి…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానన్తి, తే న అఞ్ఞస్స సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా ముఖం ఉల్లోకేన్తి – ‘అయం నూన భవం జానం జానాతి, పస్సం పస్సతీ’”తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అయోఖీలో వా ఇన్దఖీలో వా గమ్భీరనేమో సునిఖాతో అచలో అసమ్పకమ్పీ. పురత్థిమాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య భుసా వాతవుట్ఠి, నేవ సఙ్కమ్పేయ్య [నేవ నం సఙ్కమ్పేయ్య (సీ॰ పీ॰)] న సమ్పకమ్పేయ్య న సమ్పచాలేయ్య; పచ్ఛిమాయ చేపి దిసాయ…పే॰… ఉత్తరాయ చేపి దిసాయ…పే॰… దక్ఖిణాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య భుసా వాతవుట్ఠి, నేవ సఙ్కమ్పేయ్య న సమ్పకమ్పేయ్య న సమ్పచాలేయ్య. తం కిస్స హేతు? గమ్భీరత్తా, భిక్ఖవే, నేమస్స సునిఖాతత్తా ఇన్దఖీలస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే చ ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానన్తి…పే॰… అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానన్తి, తే న అఞ్ఞస్స సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా ముఖం ఉల్లోకేన్తి – ‘అయం నూన భవం జానం జానాతి, పస్సం పస్సతీ’తి. తం కిస్స హేతు? సుదిట్ఠత్తా, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. నవమం.

౧౦. వాదత్థికసుత్తం

౧౧౧౦. “యో హి కోచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి, పురత్థిమాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య సమణో వా బ్రాహ్మణో వా వాదత్థికో వాదగవేసీ – ‘వాదమస్స ఆరోపేస్సామీ’తి, తం వత సహధమ్మేన సఙ్కమ్పేస్సతి వా సమ్పకమ్పేస్సతి వా సమ్పచాలేస్సతి వాతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. పచ్ఛిమాయ చేపి దిసాయ…పే॰… ఉత్తరాయ చేపి దిసాయ…పే॰… దక్ఖిణాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య సమణో వా బ్రాహ్మణో వా వాదత్థికో వాదగవేసీ – ‘వాదమస్స ఆరోపేస్సామీ’తి, తం వత సహధమ్మేన సఙ్కమ్పేస్సతి వా సమ్పకమ్పేస్సతి వా సమ్పచాలేస్సతి వాతి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సిలాయూపో సోళస కుక్కుకో. తస్సస్సు అట్ఠ కుక్కు హేట్ఠా నేమఙ్గమా, అట్ఠ కుక్కు ఉపరినేమస్స. పురత్థిమాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య భుసా వాతవుట్ఠి, నేవ సఙ్కమ్పేయ్య న సమ్పకమ్పేయ్య న సమ్పచాలేయ్య; పచ్ఛిమాయ చేపి దిసాయ…పే॰… ఉత్తరాయ చేపి దిసాయ…పే॰… దక్ఖిణాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య భుసా వాతవుట్ఠి, నేవ సఙ్కమ్పేయ్య న సమ్పకమ్పేయ్య న సమ్పచాలేయ్య. తం కిస్స హేతు? గమ్భీరత్తా, భిక్ఖవే, నేమస్స సునిఖాతత్తా సిలాయూపస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యో హి కోచి భిక్ఖు ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి; పురత్థిమాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య సమణో వా బ్రాహ్మణో వా వాదత్థికో వాదగవేసీ ‘వాదమస్స ఆరోపేస్సామీ’తి, తం వత సహధమ్మేన సఙ్కమ్పేస్సతి వా సమ్పకమ్పేస్సతి వా సమ్పచాలేస్సతి వాతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. పచ్ఛిమాయ చేపి దిసాయ…పే॰… ఉత్తరాయ చేపి దిసాయ…పే॰…

దక్ఖిణాయ చేపి దిసాయ ఆగచ్ఛేయ్య సమణో వా బ్రాహ్మణో వా వాదత్థికో వాదగవేసీ – ‘వాదమస్స ఆరోపేస్సామీ’తి, తం వత సహధమ్మేన సఙ్కమ్పేస్సతి వా సమ్పకమ్పేస్సతి వా సమ్పచాలేస్సతి వాతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? సుదిట్ఠత్తా, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స...పే॰... దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. దసమం.

సీసపావనవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

సీసపా ఖదిరో దణ్డో, చేలా సత్తిసతేన చ;
పాణా సురియూపమా ద్వేధా, ఇన్దఖీలో చ వాదినోతి.

౫. పపాతవగ్గో

౧. లోకచిన్తాసుత్తం

౧౧౧౧. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరో పురిసో రాజగహా నిక్ఖమిత్వా ‘లోకచిన్తం చిన్తేస్సామీ’తి యేన సుమాగధా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సుమాగధాయ పోక్ఖరణియా తీరే నిసీది లోకచిన్తం చిన్తేన్తో. అద్దసా ఖో, భిక్ఖవే, సో పురిసో సుమాగధాయ పోక్ఖరణియా తీరే చతురఙ్గినిం సేనం [చతురఙ్గినిసేనం (క॰)] భిసముళాలం [భిసమూలాలం (పీ॰ క॰)] పవిసన్తం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – ‘ఉమ్మత్తోస్మి నామాహం, విచేతోస్మి నామాహం! యం లోకే నత్థి తం మయా దిట్ఠ’”న్తి.

“అథ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో నగరం పవిసిత్వా మహాజనకాయస్స ఆరోచేసి – ‘ఉమ్మత్తోస్మి నామాహం, భన్తే, విచేతోస్మి నామాహం, భన్తే! యం లోకే నత్థి తం మయా దిట్ఠ’”న్తి. “కథం పన త్వం, అమ్భో పురిస, ఉమ్మత్తో కథం విచేతో? కిఞ్చ లోకే నత్థి యం తయా దిట్ఠ”న్తి? “ఇధాహం, భన్తే, రాజగహా నిక్ఖమిత్వా ‘లోకచిన్తం చిన్తేస్సామీ’తి యేన సుమాగధా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా సుమాగధాయ పోక్ఖరణియా తీరే నిసీదిం లోకచిన్తం చిన్తేన్తో. అద్దసం ఖ్వాహం, భన్తే, సుమాగధాయ పోక్ఖరణియా తీరే చతురఙ్గినిం సేనం భిసముళాలం పవిసన్తం. ఏవం ఖ్వాహం, భన్తే, ఉమ్మత్తో ఏవం విచేతో. ఇదఞ్చ లోకే నత్థి యం మయా దిట్ఠ”న్తి. “తగ్ఘ త్వం, అమ్భో పురిస, ఉమ్మత్తో తగ్ఘ విచేతో. ఇదఞ్చ లోకే నత్థి యం తయా దిట్ఠ”న్తి.

“తం ఖో పన, భిక్ఖవే, సో పురిసో భూతంయేవ అద్దస, నో అభూతం. భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో అహోసి. తస్మిం ఖో పన, భిక్ఖవే, సఙ్గామే దేవా జినింసు, అసురా పరాజినింసు. పరాజితా చ ఖో, భిక్ఖవే, అసురా భీతా భిసముళాలేన అసురపురం పవిసింసు దేవానంయేవ మోహయమానా.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, మా లోకచిన్తం చిన్తేథ – ‘సస్సతో లోకో’తి వా ‘అసస్సతో లోకో’తి వా, ‘అన్తవా లోకో’తి వా ‘అనన్తవా లోకో’తి వా, ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వా, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా, ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా. తం కిస్స హేతు? నేసా, భిక్ఖవే, చిన్తా అత్థసంహితా నాదిబ్రహ్మచరియకా న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“చిన్తేన్తా ఖో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి చిన్తేయ్యాథ…పే… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి చిన్తేయ్యాథ. తం కిస్స హేతు? ఏసా, భిక్ఖవే, చిన్తా అత్థసంహితా ఏసా ఆదిబ్రహ్మచరియకా ఏసా నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. పఠమం.

౨. పపాతసుత్తం

౧౧౧౨. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆయామ, భిక్ఖవే, యేన పటిభానకూటో తేనుపసఙ్కమిస్సామ దివావిహారాయా”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. అథ ఖో భగవా సమ్బహులేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం యేన పటిభానకూటో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు పటిభానకూటే మహన్తం పపాతం. దిస్వాన భగవన్తం ఏతదవోచ – “మహా వతాయం, భన్తే, పపాతో సుభయానకో, భన్తే, పపాతో. అత్థి ను ఖో, భన్తే, ఇమమ్హా పపాతా అఞ్ఞో పపాతో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా”తి? “అత్థి ఖో, భిక్ఖు, ఇమమ్హా పపాతా అఞ్ఞో పపాతో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా”తి.

“కతమో పన, భన్తే, ఇమమ్హా పపాతా అఞ్ఞో పపాతో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా”తి? “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరమన్తి, జరాసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరమన్తి , మరణసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరమన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరమన్తి. తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరతా జరాసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరతా మరణసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరతా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరతా జాతిసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరోన్తి, జరాసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరోన్తి, మరణసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరోన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరోన్తి. తే జాతిసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరిత్వా జరాసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరిత్వా మరణసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరిత్వా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అభిసఙ్ఖరిత్వా జాతిపపాతమ్పి పపతన్తి, జరాపపాతమ్పి పపతన్తి, మరణపపాతమ్పి పపతన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసపపాతమ్పి పపతన్తి. తే న పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. ‘న పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి”.

“యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానన్తి…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానన్తి, తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు నాభిరమన్తి, జరాసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు నాభిరమన్తి, మరణసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు నాభిరమన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు నాభిరమన్తి. తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అనభిరతా, జరాసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అనభిరతా, మరణసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అనభిరతా, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అనభిరతా, జాతిసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే నాభిసఙ్ఖరోన్తి, జరాసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే నాభిసఙ్ఖరోన్తి, మరణసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే నాభిసఙ్ఖరోన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే నాభిసఙ్ఖరోన్తి. తే జాతిసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అనభిసఙ్ఖరిత్వా, జరాసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అనభిసఙ్ఖరిత్వా, మరణసంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అనభిసఙ్ఖరిత్వా, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాససంవత్తనికేపి సఙ్ఖారే అనభిసఙ్ఖరిత్వా, జాతిపపాతమ్పి నప్పపతన్తి, జరాపపాతమ్పి నప్పపతన్తి, మరణపపాతమ్పి నప్పపతన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసపపాతమ్పి నప్పపతన్తి. తే పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. ‘పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి”.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. దుతియం.

౩. మహాపరిళాహసుత్తం

౧౧౧౩. “అత్థి, భిక్ఖవే, మహాపరిళాహో నామ నిరయో. తత్థ యం కిఞ్చి చక్ఖునా రూపం పస్సతి, అనిట్ఠరూపఞ్ఞేవ పస్సతి నో ఇట్ఠరూపం; అకన్తరూపఞ్ఞేవ పస్సతి నో కన్తరూపం; అమనాపరూపఞ్ఞేవ పస్సతి నో మనాపరూపం. యం కిఞ్చి సోతేన సద్దం సుణాతి…పే॰… యం కిఞ్చి కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసతి…పే॰… యం కిఞ్చి మనసా ధమ్మం విజానాతి, అనిట్ఠరూపఞ్ఞేవ విజానాతి నో ఇట్ఠరూపం; అకన్తరూపఞ్ఞేవ విజానాతి నో కన్తరూపం; అమనాపరూపఞ్ఞేవ విజానాతి నో మనాపరూప”న్తి.

ఏవం వుత్తే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “మహా వత సో, భన్తే, పరిళాహో, సుమహా వత సో, భన్తే, పరిళాహో! అత్థి ను ఖో, భన్తే, ఏతమ్హా పరిళాహా అఞ్ఞో పరిళాహో మహన్తతరో చేవ భయానకతరో చా”తి? “అత్థి ఖో, భిక్ఖు, ఏతమ్హా పరిళాహా అఞ్ఞో పరిళాహో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా”తి.

“కతమో పన, భన్తే, ఏతమ్హా పరిళాహా అఞ్ఞో పరిళాహో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా”తి? “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం నప్పజానన్తి…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరమన్తి…పే॰… అభిరతా…పే॰… అభిసఙ్ఖరోన్తి…పే॰… అభిసఙ్ఖరిత్వా జాతిపరిళాహేనపి పరిడయ్హన్తి, జరాపరిళాహేనపి పరిడయ్హన్తి, మరణపరిళాహేనపి పరిడయ్హన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసపరిళాహేనపి పరిడయ్హన్తి . తే న పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. ‘న పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి”.

“యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానన్తి…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానన్తి. తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు నాభిరమన్తి…పే॰… అనభిరతా… పే॰… నాభిసఙ్ఖరోన్తి…పే॰… అనభిసఙ్ఖరిత్వా జాతిపరిళాహేనపి న పరిడయ్హన్తి, జరాపరిళాహేనపి న పరిడయ్హన్తి, మరణపరిళాహేనపి న పరిడయ్హన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసపరిళాహేనపి న పరిడయ్హన్తి. తే పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. ‘పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి”.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. తతియం.

౪. కూటాగారసుత్తం

౧౧౧౪. “యో హి, భిక్ఖవే [యో చ ఖో భిక్ఖవే (స్యా॰ క॰)], ఏవం వదేయ్య – ‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం కూటాగారస్స హేట్ఠిమం ఘరం అకరిత్వా ఉపరిమం ఘరం ఆరోపేస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అనభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“యో చ ఖో, భిక్ఖవే, ఏవం వదేయ్య – ‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – ఠానమేతం విజ్జతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం కూటాగారస్స హేట్ఠిమం ఘరం కరిత్వా ఉపరిమం ఘరం ఆరోపేస్సామీ’తి – ఠానమేతం విజ్జతి; ఏవమేవ ఖో , భిక్ఖవే, యో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం దుక్ఖం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం యథాభూతం అభిసమేచ్చ సమ్మా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామీ’తి – ఠానమేతం విజ్జతి.

“తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. చతుత్థం.

౫. వాలసుత్తం

౧౧౧౫. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సమ్బహులే లిచ్ఛవికుమారకే సన్థాగారే ఉపాసనం కరోన్తే, దూరతోవ సుఖుమేన తాళచ్ఛిగ్గళేన అసనం అతిపాతేన్తే, పోఙ్ఖానుపోఙ్ఖం [పోఖానుపోఖం (స్యా. కం.)] అవిరాధితం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – "సిక్ఖితా వతిమే లిచ్ఛవికుమారకా, సుసిక్ఖితా వతిమే లిచ్ఛవికుమారకా; యత్ర హి నామ దూరతోవ సుఖుమేన తాళచ్ఛిగ్గళేన అసనం అతిపాతేస్సన్తి పోఙ్ఖానుపోఙ్ఖం అవిరాధిత"న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో వేసాలిం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసిం . అద్దసం ఖ్వాహం, భన్తే సమ్బహులే లిచ్ఛవికుమారకే సన్థాగారే ఉపాసనం కరోన్తే దూరతోవ సుఖుమేన తాళచ్ఛిగ్గళేన అసనం అతిపాతేన్తే పోఙ్ఖానుపోఙ్ఖం అవిరాధితం'. దిస్వాన మే ఏతదహోసి – "సిక్ఖితా వతిమే లిచ్ఛవికుమారకా, సుసిక్ఖితా వతిమే లిచ్ఛవికుమారకా; యత్ర హి నామ దూరతోవ సుఖుమేన తాళచ్ఛిగ్గళేన అసనం అతిపాతేస్సన్తి పోఙ్ఖానుపోఙ్ఖం అవిరాధిత"న్తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, ఆనన్ద, కతమం ను ఖో దుక్కరతరం వా దురభిసమ్భవతరం వా – యో దూరతోవ సుఖుమేన తాళచ్ఛిగ్గళేన అసనం అతిపాతేయ్య పోఙ్ఖానుపోఙ్ఖం అవిరాధితం, యో వా సత్తధా భిన్నస్స వాలస్స కోటియా కోటిం పటివిజ్ఝేయ్యా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, దుక్కరతరఞ్చేవ దురభిసమ్భవతరఞ్చ యో వా [యో (సీ.)] సత్తధా భిన్నస్స వాలస్స కోటియా కోటిం పటివిజ్ఝేయ్యా"తి. "అథ ఖో [అథ ఖో తే (స్యా. కం.)], ఆనన్ద, దుప్పటివిజ్ఝతరం పటివిజ్ఝన్తి, యే 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పటివిజ్ఝన్తి…పే.… 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పటివిజ్ఝన్తి".

"తస్మాతిహానన్ద, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో…పే.… 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. పఞ్చమం.

౬. అన్ధకారసుత్తం

౧౧౧౬. "అత్థి, భిక్ఖవే, లోకన్తరికా అఘా అసంవుతా అన్ధకారా అన్ధకారతిమిసా, యత్థమిమేసం చన్దిమసూరియానం ఏవంమహిద్ధికానం ఏవం మహానుభావానం ఆభాయ నానుభోన్తీ"తి.

ఏవం వుత్తే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "మహా వత సో, భన్తే, అన్ధకారో, సుమహా వత సో, భన్తే, అన్ధకారో! అత్థి ను ఖో, భన్తే, ఏతమ్హా అన్ధకారా అఞ్ఞో అన్ధకారో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా"తి? "అత్థి ఖో, భిక్ఖు, ఏతమ్హా అన్ధకారా అఞ్ఞో అన్ధకారో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా"తి.

"కతమో పన, భన్తే, ఏతమ్హా అన్ధకారా అఞ్ఞో అన్ధకారో మహన్తతరో చ భయానకతరో చా"తి? "యే హి కేచి, భిక్ఖు, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం నప్పజానన్తి…పే.… 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి

యథాభూతం నప్పజానన్తి, తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు అభిరమన్తి…పే॰… అభిరతా…పే॰… అభిసఙ్ఖరోన్తి…పే॰… అభిసఙ్ఖరిత్వా జాతన్ధకారమ్పి పపతన్తి, జరన్ధకారమ్పి పపతన్తి, మరణన్ధకారమ్పి పపతన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసన్ధకారమ్పి పపతన్తి. తే న పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. ‘న పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి”.

“యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖు, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానన్తి…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానన్తి, తే జాతిసంవత్తనికేసు సఙ్ఖారేసు నాభిరమన్తి…పే॰… అనభిరతా…పే॰… నాభిసఙ్ఖరోన్తి…పే॰… అనభిసఙ్ఖరిత్వా జాతన్ధకారమ్పి నప్పపతన్తి , జరన్ధకారమ్పి నప్పపతన్తి, మరణన్ధకారమ్పి నప్పపతన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసన్ధకారమ్పి నప్పపతన్తి. తే పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. ‘పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి”.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమఛిగ్గళయుగసుత్తం

౧౧౧౭. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో మహాసముద్దే ఏకచ్ఛిగ్గళం యుగం పక్ఖిపేయ్య. తత్రాపిస్స కాణో కచ్ఛపో. సో వస్ససతస్స వస్ససతస్స అచ్చయేన సకిం సకిం ఉమ్ముజ్జేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను ఖో కాణో కచ్ఛపో వస్ససతస్స వస్ససతస్స అచ్చయేన సకిం సకిం ఉమ్ముజ్జన్తో అముస్మిం ఏకచ్ఛిగ్గళే యుగే గీవం పవేసేయ్యా”తి? “యది నూన, భన్తే, కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేనా”తి.

“ఖిప్పతరం ఖో సో, భిక్ఖవే, కాణో కచ్ఛపో వస్ససతస్స వస్ససతస్స అచ్చయేన సకిం సకిం ఉమ్ముజ్జన్తో అముస్మిం ఏకచ్ఛిగ్గళే యుగే గీవం పవేసేయ్య, న త్వేవాహం, భిక్ఖవే, సకిం వినిపాతగతేన బాలేన [వినీతగతేన బహులేన (క॰)] మనుస్సత్తం వదామి”.

తం కిస్స హేతు? న హేత్థ, భిక్ఖవే, అత్థి ధమ్మచరియా, సమచరియా, కుసలకిరియా, పుఞ్ఞకిరియా. అఞ్ఞమఞ్ఞఖాదికా ఏత్థ, భిక్ఖవే, వత్తతి దుబ్బలఖాదికా. తం కిస్స హేతు? అదిట్ఠత్తా, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స…పే॰… దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. సత్తమం.

౮. దుతియఛిగ్గళయుగసుత్తం

౧౧౧౮. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, అయం మహాపథవీ ఏకోదకా అస్స. తత్ర పురిసో ఏకచ్ఛిగ్గళం యుగం పక్ఖిపేయ్య. తమేనం పురత్థిమో వాతో పచ్ఛిమేన సంహరేయ్య, పచ్ఛిమో వాతో పురత్థిమేన సంహరేయ్య, ఉత్తరో వాతో దక్ఖిణేన

సంహరేయ్య, దక్ఖిణో వాతో ఉత్తరేన సంహరేయ్య. తత్రస్స కాణో కచ్ఛపో. సో వస్ససతస్స వస్ససతస్స అచ్చయేన సకిం సకిం ఉమ్ముజ్జేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను ఖో కాణో కచ్ఛపో వస్ససతస్స వస్ససతస్స అచ్చయేన సకిం సకిం ఉమ్ముజ్జన్తో అముస్మిం ఏకచ్ఛిగ్గళే యుగే గీవం పవేసేయ్యా"తి? "అధిచ్చమిదం, భన్తే, యం సో కాణో కచ్ఛపో వస్ససతస్స వస్ససతస్స అచ్చయేన సకిం సకిం ఉమ్ముజ్జన్తో అముస్మిం ఏకచ్ఛిగ్గళే యుగే గీవం పవేసేయ్యా"తి.

"ఏవం అధిచ్చమిదం, భిక్ఖవే, యం మనుస్సత్తం లభతి. ఏవం అధిచ్చమిదం, భిక్ఖవే, యం తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో. ఏవం అధిచ్చమిదం, భిక్ఖవే, యం తథాగతప్పవేదితో ధమ్మవినయో లోకే దిబ్బతి. తస్సిదం [తయిదం (?)], భిక్ఖవే, మనుస్సత్తం లద్ధం, తథాగతో లోకే ఉప్పన్నో అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, తథాగతప్పవేదితో చ ధమ్మవినయో లోకే దిబ్బతి.

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమసినేరుపబ్బతరాజసుత్తం

౧౧౧౯. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో సినేరుస్స పబ్బతరాజస్స సత్త ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిపేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే , కతమం ను ఖో బహుతరం – యా వా [యా చ] సత్త ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిత్తా, యో వా [యో చ (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰) సం॰ ని॰ ౨.౮౪] సినేరుపబ్బతరాజా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం, యదిదం – సినేరుపబ్బతరాజా; అప్పమత్తికా సత్త ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిత్తా. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి సినేరుపబ్బతరాజానం ఉపనిధాయ సత్త ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిత్తా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స అభిసమేతావినో ఏతదేవ బహుతరం దుక్ఖం యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తకం అవసిట్ఠం. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి, పురిమం దుక్ఖక్ఖన్ధం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ యదిదం సత్తక్ఖత్తుపరమతా; యో 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి... పే॰... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి".

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. నవమం.

౧౦. దుతియసినేరుపబ్బతరాజసుత్తం

౧౧౨౦. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సినేరుపబ్బతరాజాయం పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య, ఠపేత్వా సత్త ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యం వా సినేరుస్స పబ్బతరాజస్స పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం, యా వా సత్త ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా అవసిట్ఠా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం సినేరుస్స పబ్బతరాజస్స యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తికా సత్త ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా అవసిట్ఠా. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి సినేరుస్స పబ్బతరాజస్స పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ సత్త

ముగ్గమత్తియో పాసాణసక్ఖరా అవసిట్ఠా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స అభిసమేతావినో ఏతదేవ బహుతరం దుక్ఖం యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తకం అవసిట్ఠం. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి, పురిమం దుక్ఖక్ఖన్ధం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ యదిదం సత్తక్ఖత్తుపరమతా; యో 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి".

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. దసమం.

పపాతవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

చిన్తా పపాతో పరిళాహో, కూటం వాలన్ధకారో చ;
ఛిగ్గళేన చ ద్వే వుత్తా, సినేరు అపరే దువేతి.

౬. అభిసమయవగ్గో

౧. నఖసిఖసుత్తం

౧౧౨౧. అథ ఖో భగవా పరిత్తం నఖసిఖాయం పంసుం ఆరోపేత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యో వాయం మయా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో, అయం వా మహాపథవీ"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం యదిదం – మహాపథవీ; అప్పమత్తకాయం భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి మహాపథవిం ఉపనిధాయ భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స అభిసమేతావినో ఏతదేవ బహుతరం దుక్ఖం యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తకం అవసిట్ఠం. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి పురిమం దుక్ఖక్ఖన్ధం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ యదిదం సత్తక్ఖత్తుపరమతా; యో 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి".

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో...పే.... 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. పఠమం.

౨. పోక్ఖరణీసుత్తం

౧౧౨౨. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పోక్ఖరణీ పఞ్ఞాసయోజనాని ఆయామేన, పఞ్ఞాసయోజనాని విత్థారేన, పఞ్ఞాసయోజనాని ఉబ్బేధేన, పుణ్ణా ఉదకస్స సమతిత్తికా కాకపేయ్యా. తతో పురిసో కుసగ్గేన ఉదకం ఉద్ధరేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యం వా కుసగ్గేన ఉబ్భతం, యం వా పోక్ఖరణియా ఉదక"న్తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం,

యదిదం – పోక్ఖరణియా ఉదకం; అప్పమత్తకం కుసగ్గేన ఉదకం ఉబ్భతం. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి పోక్ఖరణియా ఉదకం ఉపనిధాయ కుసగ్గేన ఉదకం ఉబ్భత"న్తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే.... యోగో కరణీయో"తి. దుతియం.

౩. పఠమసంభేజ్జసుత్తం

౧౧౨౩. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యత్థిమా మహానదియో సంసన్దన్తి సమేన్తి, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, తతో పురిసో ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉద్ధరేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే కతమం ను ఖో బహుతరం – యాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉబ్భతాని, యం వా సంభేజ్జఉదక"న్తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం, యదిదం – సంభేజ్జఉదకం; అప్పమత్తకాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉబ్భతాని. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి , ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి సంభేజ్జఉదకం ఉపనిధాయ ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉబ్భతానీ"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే.... యోగో కరణీయో"తి. తతియం.

౪. దుతియసంభేజ్జసుత్తం

౧౧౨౪. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యత్థిమా మహానదియో సంసన్దన్తి సమేన్తి, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, తం ఉదకం పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య, ఠపేత్వా ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని . తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యం వా సంభేజ్జఉదకం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం, యాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని అవసిట్ఠానీ"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం సంభేజ్జఉదకం యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తకాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని అవసిట్ఠాని. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి సంభేజ్జఉదకం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని అవసిట్ఠానీ"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే.... యోగో కరణీయో"తి. చతుత్థం.

౫. పఠమమహాపథవీసుత్తం

౧౧౨౫. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో మహాపథవియా సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా ఉపనిక్ఖిపేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యా వా సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా ఉపనిక్ఖిత్తా, అయం వా మహాపథవీ"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం, యదిదం – మహాపథవీ; అప్పమత్తికా సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా ఉపనిక్ఖిత్తా. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి మహాపథవిం ఉపనిధాయ సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా ఉపనిక్ఖిత్తా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే.... యోగో కరణీయో"తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియమహాపథవీసుత్తం

౧౧౨౬. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, మహాపథవీ పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య ఠపేత్వా సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యం వా మహాపథవియా పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం , యా వా సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా అవసిట్ఠా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం మహాపథవియా యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం;

అప్పమత్తికా సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా అవసిట్ఠా. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి మహాపథవియా పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ సత్త కోలట్ఠిమత్తియో గుళికా అవసిట్ఠా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే॰... యోగో కరణీయో"తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమమహాసముద్దసుత్తం

౧౧౨౭. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో మహాసముద్దతో ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉద్ధరేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉబ్భతాని, యం వా మహాసముద్దే ఉదక"న్తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం, యదిదం – మహాసముద్దే ఉదకం; అప్పమత్తకాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉబ్భతాని. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి మహాసముద్దే ఉదకం ఉపనిధాయ ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని ఉబ్భతానీ"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే॰... యోగో కరణీయో"తి. సత్తమం.

౮. దుతియమహాసముద్దసుత్తం

౧౧౨౮. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే ఉదకం పరిక్ఖయం [మహాసముద్దో పరిక్ఖయం (సీ॰ స్యా॰ కం॰) సం॰ ని॰ ౨.౮౧] పరియాదానం గచ్ఛేయ్య ఠపేత్వా ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యం వా మహాసముద్దే ఉదకం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం, యాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని అవసిట్ఠానీ"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం మహాసముద్దే ఉదకం యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తకాని ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని అవసిట్ఠాని. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి మహాసముద్దే ఉదకం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని అవసిట్ఠానీ"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే॰... యోగో కరణీయో"తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమపబ్బతూపమసుత్తం

౧౧౨౯. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో హిమవతో పబ్బతరాజస్స సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిపేయ్య. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యా వా సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిత్తా, అయం వా హిమవా పబ్బతరాజా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం, యదిదం – హిమవా పబ్బతరాజా; అప్పమత్తికా సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిత్తా. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి హిమవన్తం పబ్బతరాజానం ఉపనిధాయ సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా ఉపనిక్ఖిత్తా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స...పే॰... యోగో కరణీయో"తి. నవమం.

౧౦. దుతియపబ్బతూపమసుత్తం

౧౧౩౦. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, హిమవా పబ్బతరాజా పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య, ఠపేత్వా సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యం వా హిమవతో పబ్బతరాజస్స పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం, యా వా సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా అవసిట్ఠా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం హిమవతో

పబ్బతరాజస్స యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తికా సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా అవసిట్ఠా. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేన్తి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేన్తి, కలభాగమ్పి న ఉపేన్తి హిమవతో పబ్బతరాజస్స పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ సత్త సాసపమత్తియో పాసాణసక్ఖరా అవసిట్ఠా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స అభిసమేతావినో ఏతదేవ బహుతరం దుక్ఖం యదిదం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం; అప్పమత్తకం అవసిట్ఠం. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి పురిమం దుక్ఖక్ఖన్ధం పరిక్ఖీణం పరియాదిన్నం ఉపనిధాయ యదిదం సత్తక్ఖత్తుపరమతా; యో 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి…పే… 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి".

"తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో…పే… 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. దసమం.

అభిసమయవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

నఖసిఖా పోక్ఖరణీ, సంభేజ్జ అపరే దువే;
పథవీ ద్వే సముద్దా ద్వే, ద్వేమా చ పబ్బతూపమాతి.

౭. పఠమఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో

౧. అఞ్ఞత్రసుత్తం

౧౧౩౧. అథ ఖో భగవా పరిత్తం నఖసిఖాయం పంసుం ఆరోపేత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యో వాయం మయా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో, అయం వా మహాపథవీ"తి? "ఏతదేవ , భన్తే, బహుతరం, యదిదం – మహాపథవీ; అప్పమత్తకాయం భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి మహాపథవిం ఉపనిధాయ భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో"తి.

"ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పమత్తకా తే సత్తా యే మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అఞ్ఞత్ర మనుస్సేహి [మనుస్సేసు (పీ. క.)] పచ్చాజాయన్తి. తం కిస్స హేతు? అదిట్ఠత్తా, భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స…పే… దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స".

"తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో…పే… 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. పఠమం.

౨. పచ్చన్తసుత్తం

౧౧౩౨. అథ ఖో భగవా పరిత్తం నఖసిఖాయం పంసుం ఆరోపేత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యో వాయం మయా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో, అయం వా మహాపథవీ"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం, యదిదం – మహాపథవీ; అప్పమత్తకాయం భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి మహాపథవిం ఉపనిధాయ భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో"తి.

"ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పమత్తకా తే సత్తా యే మజ్ఝిమేసు జనపదేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే పచ్చన్తిమేసు జనపదేసు పచ్చాజాయన్తి అవిఞ్ఞాతారేసు మిలక్ఖేసు [మిలక్ఖూసు (స్యా॰ కం॰ క॰)] ...పే॰.... దుతియం.

౩. పఞ్ఞాసుత్తం

౧౧౩౩. ... "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే పన అరియేన పఞ్ఞాచక్ఖునా సమన్నాగతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అవిజ్జాగతా సమ్మూళ్హా...పే॰.... తతియం.

౪. సురామేరయసుత్తం

౧౧౩౪. ... "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠానా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠానా అపటివిరతా...పే॰.... చతుత్థం.

౫. ఓదకసుత్తం

౧౧౩౫. ... "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే థలజా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఉదకజా. తం కిస్స హేతు...పే॰.... పఞ్చమం.

౬. మత్తేయ్యసుత్తం

౧౧౩౬. ... "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే మత్తేయ్యా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అమత్తేయ్యా... పే॰.... ఛట్ఠం.

౭. పేత్తేయ్యసుత్తం

౧౧౩౭. ... "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే పేత్తేయ్యా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అపేత్తేయ్యా... పే॰.... సత్తమం.

౮. సామఞ్ఞసుత్తం

౧౧౩౮. … “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే సామఞ్ఞా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అసామఞ్ఞా… పే॰…. అట్ఠమం.

౯. బ్రహ్మఞ్ఞసుత్తం

౧౧౩౯. … “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే బ్రహ్మఞ్ఞా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అబ్రహ్మఞ్ఞా… పే॰…. నవమం.

౧౦. పచాయికసుత్తం

౧౧౪౦. … “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే కులే జేట్ఠాపచాయినో; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే కులే అజేట్ఠాపచాయినోతి [అకులే జేట్ఠాపచాయినోతి (స్యా॰ కం॰)] …పే॰…. దసమం.

పఠమఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

అఞ్ఞత్ర పచ్చన్తం పఞ్ఞా, సురామేరయఓదకా;
మత్తేయ్య పేత్తేయ్యా చాపి, సామఞ్ఞం బ్రహ్మపచాయికన్తి.

౮. దుతియఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో

౧. పాణాతిపాతసుత్తం

౧౧౪౧. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే పాణాతిపాతా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే పాణాతిపాతా అప్పటివిరతా. తం కిస్స హేతు? …పే॰…. పఠమం.

౨. అదిన్నాదానసుత్తం

౧౧౪౨. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే అదిన్నాదానా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అదిన్నాదానా అప్పటివిరతా…పే॰…. దుతియం.

౩. కామేసుమిచ్ఛాచారసుత్తం

౧౧౪౩. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే కామేసుమిచ్ఛాచారా అప్పటివిరతా…పే॰…. తతియం.

౪. ముసావాదసుత్తం

౧౧౪౪. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ముసావాదా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ముసావాదా అప్పటివిరతా...పే॰.... చతుత్థం.

౫. పేసుఞ్ఞసుత్తం

౧౧౪౫. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే పిసుణాయ వాచాయ అప్పటివిరతా...పే॰.... పఞ్చమం.

౬. ఫరుసవాచాసుత్తం

౧౧౪౬. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఫరుసాయ వాచాయ అప్పటివిరతా...పే॰.... ఛట్ఠం.

౭. సమ్ఫప్పలాపసుత్తం

౧౧౪౭. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే సమ్ఫప్పలాపా అప్పటివిరతా...పే॰.... సత్తమం.

౮. బీజగామసుత్తం

౧౧౪౮. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే బీజగామభూతగామసమారమ్భా [బీజగామభూతగామసమారబ్భా (క॰)] పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే బీజగామభూతగామసమారమ్భా అప్పటివిరతా...పే॰.... అట్ఠమం.

౯. వికాలభోజనసుత్తం

౧౧౪౯. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే వికాలభోజనా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే వికాలభోజనా అప్పటివిరతా...పే॰.... నవమం.

౧౦. గన్ధవిలేపనసుత్తం

౧౧౫౦. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా అప్పటివిరతా...పే॰.... దసమం.

దుతియఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

పాణం అదిన్నం కామేసు, ముసావాదఞ్చ పేసుఞ్ఞం;

ఫరుసం సమ్ఫప్పలాపం, బీజఞ్చ వికాలం గన్ధన్తి.

౯. తతియఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో

౧. నచ్చగీతసుత్తం

౧౧౦౧. ...పే.... .

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా అప్పటివిరతా. తం కిస్స హేతు...పే.... పఠమం.

౨. ఉచ్చాసయనసుత్తం

౧౧౦౨. ...పే.... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఉచ్చాసయనమహాసయనా అప్పటివిరతా...పే.... దుతియం.

౩. జాతరూపరజతసుత్తం

౧౧౦౩. ...పే.... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే జాతరూపరజతపటిగ్గహణా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే జాతరూపరజతపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా...పే.... తతియం.

౪. ఆమకధఞ్ఞసుత్తం

౧౧౦౪. ...పే.... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా...పే.... చతుత్థం.

౫. ఆమకమంససుత్తం

౧౧౦౫. ...పే.... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఆమకమంసపటిగ్గహణా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఆమకమంసపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా...పే.... పఞ్చమం.

౬. కుమారికసుత్తం

౧౧౦౬. ...పే.... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా [ఇత్థికుమారికాపటిగ్గహణా (క.)] పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా...పే.... ఛట్ఠం.

౭. దాసిదాససుత్తం

౧౧౩౭. …పే॰… ‘‘ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే దాసిదాసపటిగ్గహణా [దాసీదాసపటిగ్గహణా (స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే దాసిదాసపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా…పే॰…. సత్తమం.

౮. అజేళకసుత్తం

౧౧౩౮. …పే॰… ‘‘ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే అజేళకపటిగ్గహణా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే అజేళకపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా…పే॰…. అట్ఠమం.

౯. కుక్కుటసూకరసుత్తం

౧౧౩౯. …పే॰… ‘‘ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా…పే॰…. నవమం.

౧౦. హత్థిగవస్ససుత్తం

౧౧౪౦. …పే॰… ‘‘ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే హత్థిగవస్సవళవపటిగ్గహణా [హత్థిగవస్సవళవాపటిగ్గహణా (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే హత్థిగవస్సవళవపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా…పే॰…. దసమం.

తతియఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో నవమో.

తస్సుద్దానం –

నచ్చం సయనం రజతం, ధఞ్ఞం మంసం కుమారికా;
దాసీ అజేళకఞ్చేవ, కుక్కుటసూకరహత్థీతి.

౧౦. చతుత్థఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో

౧. ఖేత్తవత్థుసుత్తం

౧౧౪౧. …పే॰… ‘‘ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా అప్పటివిరతా…పే॰…. పఠమం.

౨. కయవిక్కయసుత్తం

౧౧౬౨. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే కయవిక్కయా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే కయవిక్కయా అప్పటివిరతా...పే॰.... దుతియం.

౩. దూతేయ్యసుత్తం

౧౧౬౩. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే దూతేయ్యపహినగమనానుయోగా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే దూతేయ్యపహినగమనానుయోగా అప్పటివిరతా...పే॰.... తతియం.

౪. తులాకూటసుత్తం

౧౧౬౪. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే తులాకూటకంసకూటమానకూటా పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే తులాకూటకంసకూటమానకూటా అప్పటివిరతా...పే॰.... చతుత్థం.

౫. ఉక్కోటనసుత్తం

౧౧౬౫. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసాచియోగా [ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసావియోగా (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] పటివిరతా; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసాచియోగా అప్పటివిరతా...పే॰.... పఞ్చమం.

౬-౧౧. ఛేదనాదిసుత్తం

౧౧౬౬-౧౧౭౧. ...పే॰... ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే ఛేదనవధబన్ధనవిపరామోసఆలోపసహసాకారా [సాహసాకారా (క॰)] పటివిరతా ; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే ఛేదనవధబన్ధనవిపరామోసఆలోపసహసాకారా అప్పటివిరతా . తం కిస్స హేతు? అదిట్ఠత్తా భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం. కతమేసం చతున్నం? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స...పే॰... దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స”.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోగో కరణీయో...పే॰... ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోగో కరణీయో”తి. ఏకాదసమం.

చతుత్థఆమకధఞ్ఞపేయ్యాలవగ్గో దసమో.

తస్సుద్దానం –

ఖేత్తం కాయం దూతేయ్యఞ్చ, తులాకూటం ఉక్కోటనం;
ఛేదనం వధబన్ధనం, విపరాలోపం సాహసన్తి.

౧౧. పఞ్చగతిపేయ్యాలవగ్గో

౧. మనుస్సచుతినిరయసుత్తం

౧౧౭౨. అథ ఖో భగవా పరిత్తం నఖసిఖాయం పంసుం ఆరోపేత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో బహుతరం – యో వాయం మయా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో, అయం వా మహాపథవీ”తి? “ఏతదేవ, భన్తే, బహుతరం, యదిదం – మహాపథవీ; అప్పమత్తకాయం భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో. సఙ్ఖమ్పి న ఉపేతి, ఉపనిధమ్పి న ఉపేతి, కలభాగమ్పి న ఉపేతి మహాపథవిం ఉపనిధాయ భగవతా పరిత్తో నఖసిఖాయం పంసు ఆరోపితో”తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే మనుస్సా చుతా మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే మనుస్సా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… పఠమం.

౨. మనుస్సచుతితిరచ్ఛానసుత్తం

౧౧౭౩. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే మనుస్సా చుతా మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే మనుస్సా చుతా తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి…పే॰… దుతియం.

౩. మనుస్సచుతిపేత్తివిసయసుత్తం

౧౧౭౪. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే మనుస్సా చుతా మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే మనుస్సా చుతా పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… తతియం.

౪-౫-౬. మనుస్సచుతిదేవనిరయాదిసుత్తం

౧౧౭౫-౧౧౭౭. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే మనుస్సా చుతా దేవేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే మనుస్సా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి…పే॰… పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… ఛట్ఠం.

౭-౯. దేవచుతినిరయాదిసుత్తం

౧౧౭౮-౧౧౮౦. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే దేవా చుతా దేవేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే దేవా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి…పే॰… పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… నవమం.

౧౦-౧౨. దేవమనుస్సనిరయాదిసుత్తం

౧౧౮౧-౧౧౮౩. …పే॰… “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే దేవా చుతా మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే దేవా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి…పే॰… పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి…పే॰… ద్వాదసమం.

౧౩-౧౫. నిరయమనుస్సనిరయాదిసుత్తం

౧౧౮౪-౧౧౮౬. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే నిరయా చుతా మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే నిరయా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰... తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి...పే॰... పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰.... పన్నరసమం.

౧౬-౧౮. నిరయదేవనిరయాదిసుత్తం

౧౧౮౭-౧౧౮౯. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే నిరయా చుతా దేవేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే నిరయా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰... తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి...పే॰... పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰.... అట్ఠారసమం.

౧౯-౨౧. తిరచ్ఛానమనుస్సనిరయాదిసుత్తం

౧౧౯౦-౧౧౯౨. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే తిరచ్ఛానయోనియా చుతా మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే తిరచ్ఛానయోనియా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰... తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి...పే॰... పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰.... ఏకవీసతిమం.

౨౨-౨౪. తిరచ్ఛానదేవనిరయాదిసుత్తం

౧౧౯౩-౧౧౯౫. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే తిరచ్ఛానయోనియా చుతా దేవేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే తిరచ్ఛానయోనియా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰... తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి...పే॰... పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰.... చతువీసతిమం.

౨౫-౨౭. పేత్తిమనుస్సనిరయాదిసుత్తం

౧౧౯౬-౧౧౯౮. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే పేత్తివిసయా చుతా మనుస్సేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే పేత్తివిసయా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰... తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి...పే॰... పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰.... సత్తవీసతిమం.

౨౮-౩౦. పేత్తిదేవనిరయాదిసుత్తం

౧౧౯౯-౧౨౦౦. ...పే॰... “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే పేత్తివిసయా చుతా దేవేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే పేత్తివిసయా చుతా నిరయే పచ్చాజాయన్తి...పే॰... ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా

యే పేత్తివిసయా చుతా దేవేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే పేత్తివిసయా చుతా తిరచ్ఛానయోనియా పచ్చాజాయన్తి...పే॰.... ఏకూనతింసతిమం.

౩౦. పేత్తిదేవపేత్తివిసయసుత్తం

౧౨౦౧. ...పే॰... "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అప్పకా తే సత్తా యే పేత్తివిసయా చుతా దేవేసు పచ్చాజాయన్తి; అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా యే పేత్తివిసయా చుతా పేత్తివిసయే పచ్చాజాయన్తి. తం కిస్స హేతు? అదిట్ఠత్తా భిక్ఖవే, చతున్నం అరియసచ్చానం. కతమేసం చతున్నం ? దుక్ఖస్స అరియసచ్చస్స, దుక్ఖసముదయస్స అరియసచ్చస్స, దుక్ఖనిరోధస్స అరియసచ్చస్స, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చస్స".

"తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యోగో కరణీయో, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యోగో కరణీయో"తి. ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి. తింసతిమం.

పఞ్చగతిపేయ్యాలవగ్గో ఏకాదసమో.

తస్సుద్దానం –

మనుస్సతో చుతా ఛాపి, దేవా చుతా నిరయతో;
తిరచ్ఛానపేత్తివిసయా, తింసమత్తో గతివగ్గోతి.

సచ్చసంయుత్తం ద్వాదసమం.

మహావగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

మగ్గబోజ్ఝఙ్గం సతియా, ఇన్ద్రియం సమ్మప్పధానం;
బలిద్ధిపాదానురుద్ధా, ఝానానాపానసంయుతం;
సోతాపత్తి సచ్చఞ్చాతి, మహావగ్గోతి వుచ్చతీతి.

మహావగ్గసంయుత్తపాళి నిట్ఠితా.